ROCZNIK HARCERSKI

zawiera

Zbiór przepisów obowiązujących w Związku Harcerstwa Polskiego

Redaktor: Stanisław Sedlaczek

WARSZAWA 1928.
Dział Wydawnictw Naczelnictwa Związku Harc. Polsk.
Skład główny: Centralna Komisja Dostaw Z. H. P.
Traugutta 2 — Telefon 145-54.

ROCZNIK HARCERSKI

REDAKTOR: STANISŁAW SEDLACZEK

NA ZASADZIE ROZKAZÓW:

NACZELNICTWA ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO L. 19 Z DNIA 7 GRUDNIA 1927 R. ORAZ L. 5 Z DNIA 3 LUTEGO 1928 R.

NACZELNICZKI GŁÓWNEJ KWATERY ŻEŃSKIEJ L. 1 Z DNIA 12 STYCZNIA 1928 R.

NACZELNIKA GŁÓWNEJ KWATERY MĘSKIEJ L. 1 Z DNIA 2 STYCZNIA 1928 R.

ZBIÓR PRZEPISÓW OGŁOSZONYCH W „ROCZNIKU" OBOWIĄZUJE W ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO OD DNIA 1 KWIETNIA 1928 R.

W opracowaniu „Rocznika" brali udział:
GŁÓWNA KWAT. Ż., GŁÓWNA KWAT. M., DRUHNY i DRUHOWIE:
W. CZAPLIŃSKI, E. GRODECKA, E. RYSZKOWSKI, I. SEDLACZKOWA, ST. SEDLACZEK, J. TRZPIL, J. ZAWODZKI.
Wielką pomocą była współpraca techniczna
DRUHA T. ŻUCHOWSKIEGO Z KOMENDY CHORĄGWI TORUŃ.

O zauważonych brakach, błędach, niedokładnościach prosimy pisać pod adresem Naczelnictwa Z. H. P., Warszawa, Aleje Ujazdowskie 37 — dla Redakcji „Rocznika".

Czcionkami drukarni D. O. K. VIII w Toruniu.

TREŚĆ ROCZNIKA.

Ogólny Regulamin Wewnętrzny

(w kolejności dawnych oficjalnych druków i niedrukowanych uchwał)

Błędy zauważone — do poprawienia.

Str. 6 wiersz 16 od dołu zamiast „1914" ma być „1915".

str. 76 i 77 § 29 i § 30. Ustępy § 29 oznaczone literami a), b), c) powinny być umieszczone na końcu § 30,

str. 50 przy „Organizacja drużyn" skreślić II,

str. 167. Cały ustęp p. t. „Sposób noszenia odznak honorowych" oraz „Prawo noszenia... etc."; „Sposób przyznawania... etc." winny być drukowane garmondem; odnoszą się do wszystkich odznak honorowych, a nie do „dawniejszych",

str. 173, w. 15 od góry zamiast „przyrzeczenia" ma być „wyszkolenia".

Uzupełnienie.

Na str. 31 pod „Instrukcja dla zakł. żeńsk. dr. harc." dodać: „Opracowana przez Komendę Chorągwi Mazowieckiej Z., przyjęta przez wydz. programowy G. K. Z.", oraz następujący ustęp:

Przed założeniem drużyny należy zapoznać się dokładnie z:

a) tekstem Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego,

b) statutem Związku Harcerstwa Polskiego,

c) programami żeńskich prób organizacyjnych i sprawności dla dziewcząt w wieku od 8—10 lat,

d) programem żeńsk. prób organiz. dla dziewcząt w wieku 11—18 lat,

e) programem próby dla starszej ochotniczki, t. j. osoby, która wstąpiła do Z. H. P. w wieku powyżej 16 lat,

f) programem próby dla drużynowej starszych i młodszych dziewcząt oraz dla drużynowej zuchów,

g) wymaganiami stawianemi drużynom przy przyjęciu ich do Z.H.P.

SKOROWIDZ DO CZĘŚCI OFICJALNEJ.

LITERATURA HARCERSKA.

(Tu podajemy tylko niektóre książki i broszury. Zaglądnij do „Bibljografji Harcerskiej“ St. Sedlaczka, zażądaj cennika C. Komisji Dostaw Z. H. P. Warszawa, Traugutta 2).

E. Piasecki i M. Schreiber, Harce młodzieży polskiej, Książn. T. N. S. W., wyd. III. 1920.

St. Sedlaczek, Szkoła Harcerza, wyd. III., Warsz. 1921, wyd. IV. w przygotowaniu.

A. Pawełek, Młoda Drużyna, wyd. III., Warsz. 1922.

H. Glass, Książeczka Harcerza, wyd. II., Warsz. 1922, Książ. Harc. i Kult. Fiz.

B.-Powell — Strumiłło, Wilczęta, t. I. Ks. H. i K. F. 1923, t. II. Ks. Św. Wojciecha (w druku).

St. Sedlaczek i inni, Harcerstwo, Ks. Harc. i Kult. Fiz., Warszawa 1922. Tom I. Próby i stopnie młodzieży harcerskiej. Instrukcja przeprowadzania prób. Wskazówki szczegółowe. Obozy wakacyjne. Harc. w polu i w lesie (W. Prażmowska). Wskazówki higjeniczne dotyczące wycieczek (sekcja lekarska Z. O. Kraków). Tom II. Sprawności harcerskie. Wstęp informacyjny i metodyczny oraz regulamin prób i programy około 80 sprawności.

H. Glass, Gawędy z drużynowym, Ks. H. i K. F. 1923.

R. E. Philipps — St. Sedlaczek, System zastępowy, tamże 1922.

X. Jan Zawada, Jak prowadzić pracę skaut., Kraków 1913, Gebethner.

Z. Wyrobek, Harcerz w polu, Zakł. Ossolińskich, 1926.
Z. Wyrobek, Vademecum harcerza, Kraków 1921, Harc. Sp. Wyd.
Lady O. Baden-Powell, Harcerskie wychowanie dziewcząt, tł. W. Wasilewska, Warsz. Ster. 1922.
J. Tworkowska, Zastęp harcerek, Ks. H. i K. F., Warsz. 1922.
Główne Kwatery, Jak pracować w starszem Harcerstwie, Naczeln. Z. H. P., 1917.
Harcerski Kodeks Honorowy, Księg. Św. Wojciecha, 1925, Poznań.
Ks. Longin, Katechizm harcerski, Poznań, 1925, K. D. H. Poznań.
Dr. K. Stojanowski, Zarys metodyki Prawa Harc., Poznań 1928.
O. J. Woroniecki, Gawęda o gawędzeniu, Ks. Św. Wojciecha, Poznań 1926.
St. Rudnicki, Coś wam powiem.
X. K. Lutosławski i inni, Kolonje harcerskie, Warsz. 1920.
St. Gibess, Obozownictwo, Polsk. Skł. Pomocy Szkol., Warszawa 1924.
Dr. A. Berg — H. Grotowska, Wycieczki krajoznawcze, Ks. H. i K. F. Warsz. 1923.
E. Muszalski, Wielkie wycieczki, Ks. H. i K. F. 1922.
R. Pollak, Wyprawa Skautów Śląskich w Tatry i na Spiż, Ks. Polsk. T. N. S. W., 1918.
St. Sedlaczek, Obóz harcerski, Płock 1927, Dobra Prasa (odczyt propagandowy).
Naczeln. Z. H. P. Tymczasowy regulamin musztry harcerskiej. Instrukcja nauki strzelania z flobertów, Warsz. 1922.
W. Sikorski, Przykł. osnów lekcyj gimn., Ks. H. i K. F. Warsz. 1922.
W. Sikorski, Gimnastyka.
W. Sikorski, Gry i zabawy ruchowe, Ks.-Atlas, 1922.
E. Piasecki, Zabawy i gry ruchowe, Ks.-Atlas 1922.
Kurletto-Rębowski, Gry sportowe, Związek Strzelecki, 1927.
Kuchar, Lekka atletyka, Ossolińskich 1927.
W. J. Śliwiński, Sygnalizacja, Ks. Św. Wojc., Poznań 1921.
W. Nekrasz, Pionierka Harcerska, Warsz. 1921, C. K. D. H.
Sopoćko-Grzymałowski, Na tropach ludzi i zwierząt, Ks. Św. Wojciecha, 1925.
Sopoćko-Grzymałowski, Życie pogodne, Ks. H. i K. F. 1922.
Leighton-Małkowska, Kiddi, Dziecię Obozu, W. Krakowiecki, Poznań 1927.
Stefan Łoś, Pod płóciennym dachem (piosenki), Ks. Św. Wojciecha 1927.
St. i I. Sedlaczkowie, Organizacja Harcerstwa zesz. 2—3 (Zbiór zasadniczych uchwał w sprawie ideologji i metodyki).
St. Sedlaczek, Bibljografja Harcerska, Warsz. 1927, Nacz. Z. H. P.

CZASOPISMA.

Miesięcznik starszyzny: „Harcmistrz” wraz z „Wiadom. Urzęd. Naczelnictwa Z.H.P.“ kwart. złotych 3,50. Konto P.K.O. 536.

Tygodnik młodzieży: „Harcerz“, kwartalnie złotych 5. Konto P.K.O. 10.020. Administracja obu czasopism: Warszawa, Traugutta 2. Redakcja obu czasopism: Warszawa, Al. Ujazdowskie 37/12.

Miesięczniki młodzieży: „Skaut”, „Na Tropie” prenumerować można w C. Komisji Dostaw Z. H. P.

Książki do bibljotek harcerskich

Wydawnictwa „Książnicy-Atlasu".

Dla instruktorów:

Dewey Szkoła i Społeczeństwo	1.70
Wetekamp — Samodzielność i radość twórcza w nauce i wychowaniu	2.00
Rusk — Pedagogika eksperymentalna	9.60
Kerschensteiner — Pojęcie szkoły pracy	4.80
Kierski — Podręczna encyklopedja pedagogiczna t. I	12.00
„ „ „ „ tom II	18.00
Kopczyński — Szkice hygieniczno - wychowawcze	2.30
Dzierzbicka — Uzdolnienia zawodowe nauczyciela - wychowawcy	3.00
St. Szczepanowski — Myśli o odrodzeniu narodowem	7.00
Zarzecki — Wstęp do pedagogiki	2.20

Dla drużyn:

Bibljoteczka Iskier.

J. Marcinowska — W upalnem sercu wschodu	4.20
J. H. Fabre — Szkodniki	4.50
„ — Nasi Sprzymierzeńcy	4.50
B. Ostrowska — Bohaterski Miś	3.00
K. Czyżowski — Szalony lotnik	3.00
B. Merwin — 12 nowel	3.00
W. Scott — Kwintyn Durward	5.40
A. Pisuliński — Szlakiem słonia afrykańskiego	5 50
K. Dickens — Dawid Cooperfield	5.40
W. Scott — Talizman	3.90
J. Sosnowski — Życie w akwarjum	5.60
Z. Urbanowska — Róża bez kolców Cz. I	6.40
„ „ „ „ Cz. II	6.40
H. Allorge — Walka światów	4.60
K Czyżowski — Jim żeglarz	4 60

Bibljoteka przyrody i techniki.

T. Malarski — O radjotelegrafie	—
Krzemieniewski S. — Ochrona przyrody	0.40
Fuchs Z. — Budowa materji	0.50
Łomnicki J. — Z życia mrówek	0.40
Pawłowski S. — Jakubski A. — Fiszer A. Z polskiego brzegu	1.50
Fridberg W. — Z zagadnień paleontologji	1.00
Malarski T. — Prąd termoelektronowy	1.50
Bykowski L — Matem. Podstawy biologji	1.00
Demel K. — Ryby Bałtyku Polskiego	1.50
Simk K. — Gąbki słodkowodne	0.80
Malsburg K. — Szkice zootechniczne	2.10
Abżółtowski i Szczerski — Czy potrzebne nam lotnictwo	1.20
Benni — Ortofonja Polska	0.70
Chrzanowski B. — Na kaszubskim brzegu	1.40
„ Z wybrzeża i o wybrzeżu	1.20
„ Z ojczyzny	1.60
„Muzeum", kwartalnik, prenumerata roczna z przesyłką	12.00
„Przyroda i technika", miesięcznik, prenumerata roczna	8.40

Fabre — Z życia owadów	4.80
Górski — Na nowym progu	4.50
Grotowska — O poznawaniu kraju	4.20
Gruszecka - Nitschowa — Nauka o Polsce współczesnej	3.00
Kalendarz Iskier na rok 1924/25 karton	2.10
„ „ „ „ 1925/26 „	2.10
„ „ „ „ 1926 27 „	4.20
Lorec Z. — Akwarjum słodkowodne	2.40
Łoś — Zasady ortografji polskiej	4.20
Ostrowska — Książka jutra	3.00
Papeė — Historja m. Lwowa	5.40
Paszkudski — Konstytucja Rzplitej Polskiej z dn. 17 marca 1927 r. wraz z ustawą z dn. 2 sierpnia 1926 r.	4.40
Pawłowski, Bystroń J. i Peretiatkowicz A. — Polska współczesna	4.20
Piasecki — Zabawy i gry ruchowe	2.50
Piasecki i Schreiber — Harce młodzieży polskiej	3.75
Siemieński — Ustrój Rzplitej Polskiej	0.90
Siwakowa — Wypisy geograficzne	2.20
Weigel — Pod krzyżem południa	3.00
Ks. Thullie — Życie chrześcijanina w obrzędach kościoła	4.40
Wojciechowski — Dzieje literatury polskiej	8.00
Zipper A. — Opowiadania z mitologji	2.50

Bibljoteczka Higjeniczna.

Sabatowski A. — O gruźlicy	1.20
Łuczyński W. — Czy i jak można zapobiec chorobom serca,	2.40
Niemczycki St. — Higjena mleka	1.50
Lenartowicz J. — Higjena skóry i włosów	3.00
Nowicki — O chorobach zakaźnych	2.00
Hilarowicz — Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	2.40
Progulski — Higjena niemowląt	1.80
Koskowski — O nikotynie i tytoniu	1.20
Ruff — O zapobieganiu zniekształceniom ciała	1.40

Wydawnictwa Gebethnera i Wolffa.

Dla instruktorów.

Brodowski F. i Brodowska T. — Kobieta w rodzinie	3.50
Chrząszczewska J. — Pogadanki z dziećmi	6.00
Colwin i Bagley — Postępowanie człowieka. Ogólne zasady psychologji dla wychowawców	6.00
Gregor Mc. — Amerykanin o Polsce i Ameryce	2.50
Henderson — Nowe wychowanie. Szkice z psychologji	10.00
Foerster -- Chrystus a życie ludzkie	10.00
Kot St. — Dzieje wychowania	(nowe wydanie w druku)
Löbl E. - dr. — Kultura i praca	0.70
Ostrowski J. — Żywa szkoła. Zarys organizacyjny i metodyczny przyszłej szkoły średniej	7.00
Osterloff — Wychowanie obywatelskie i oświata powszechna	0.70
Rybarski — Naród, jednostka, klasa	8.00
Tomasz a Kempis — O naśladowaniu Jezusa Chrystusa	2.00

Dla drużyn.

Abancourt d'H. Kraków i okolice — Przewodnik z 49 ilust.	4.00
Amicis — Serce	7.00
Anczyc Wł. L. — Duch puszczy	6.00
„ — Przygody prawdziwe żeglarzy i podróżników	5.50
„ — Przypadki Robinsona Kruzoe	7.00
Andersen H. — Baśnie	7.50
Barszczewski St. — W 8 dni naokoło świata	8.00
„ — Przygody kapitana St. Clair	5.50
Białkowski A. — Pamiętnik starego żołnierza	3.00
Bieliński J. — Żywot ks. Adama J. Czartoryskiego	1.25
Brykczyński S. — Moje wspomnienia (rok 1863)	5,00
Bukowiecka Z. — Dzieci Warszawy	4.20
„ — Historja o Janku Górniku	6.00
Burnett — Mały Lord	6.00
„ — Tajemniczy ogród	7.50
Chlebowski B. — Rozwój kultury polskiej w treściwym zarysie	2.10
Chołoniewski A. — Duch dziejów Polski	1.50
Chrząszczewska J. i Haberkantówna W. — Opowiadania przyrodnicze. I. Staw zł 1.80. II. Łąka 1.25	
Cooper -- Mieszkaniec puszczy	7.50
Dąbrowska - Gerson — Polscy artyści	14.00
„ „ — Wielcy artyści	11.00
Dębicki T. — Z dziennika marynarza	3.00
Dębicki Z. — Książka i człowiek	1.35
Dynowska M.— Polska w zwyczaju i obyczaju, brosz. 12.00, kart.	14.00
Dyakowski B. — Z puszczy białowieskiej	3.00
Gardecki J. — Było nas trzech	6.00
Górska P. — Sługi Boże	3.70
„ — W naszych kościołach	2.90
Hryniewiecki B. — Zielnik i muzeum botaniczne	1.50
Joteyko T. — Poradnik dla chórów amatorskich	1.50
Kallenbach J. -- Triumf filomatów	0.35
Komarnicki L. — Teatr szkolny	5.50
Konopczyński — Od Sobieskiego do Kościuszki, szkice historyczne	2.50
Kościuszko — Listy, odezwy, wspomnienia. Zebrał H. Mościcki	1.10

Lutosławski Ks. — Czuj duch. 16 gawęd obozowych o idei skautingu 1.00
Mayne - Reid, kap. — Dolina bez wyjścia 5.60
„ „ „ — Pobyt w pustyni 6.00
Morawski K. — Rzym i narody 3.30
Niewiadomska C. — Chrobry 0.30
„ — Bolesław Śmiały 0.24
„ — Leszek Biały 0.20
„ — Łokietek 0.24
„ — Litwa 0.45
„ — Jadwiga i Jagiełło 0.30
„ — Jagiellonowie 0.26
„ — Królowie obierani 0.24
„ -- Rej i Kochanowski 0.26
„ — Wazowie 0.72
„ — Sobieski 0.26
„ — Czasy Saskie 0·72
„ — St. Poniatowski 0.48
„ — Kościuszko, ks. Józef 0.60
Nowowiejski F. — Rota (hymn narodowy) na 2, 3 i 4 głosy męskie, lub 4 mieszane 1.00
Opieński H. — Dzieje muzyki powszechnej w zarysie 2.35
Orkan Wł. — Listy ze wsi t. I 4.50 t. II 4.50
Przyborowski W. — Bitwa pod Raszynem 5.00
„ — Dzieje roku 1863, t. III i IV 4.00, t. V po 4.00
Siemieński J. — O polityce, państwie i obywatelu 0.60
Smolka Fr. — Dziennik w listach do żony 1848 i 1849 1.70
Sobieski W. — Trybun ludu szlacheckiego Jan Zamoyski 2.50
Stevenson R. L. — Skarby na wyspie 6.00
Swift J. — Podróże Guliwera 5.60
Śmigielski J. - ks. — Wiara i moralność 1.20
Tokarz W. — Sprzysiężenie Wysockiego i Noc Listopadowa 10.00
Umiński Wł. — W puszczach Kanady 6.00
„ — Na drugą planetę 3.70
„ — Znojny chleb (w druku)
„ — W Podobłocznych krainach 5.00
„ — Zwycięzcy oceanu 7.50
„ — Synowie Puszczy 6.00
„ — Balonem do bieguna 4.80
„ — Na falach atlantyku 3.75
„ — Od Warszawy do Ojcowa 6.00
„ — W krainie wschodzącego słońca 5.00
„ — Biały Mandaryn 6.00
„ — W głębinach oceanu 8.00
Żółkiewski St. — Ojczyzna, honor, męstwo. Wspomnienia i dokumenty 1.10
Zahorska St. — Matejko 3.50
Szydłowski T. — Stanisław Wyspiański 3.50
Frankowski E. — Sztuka ludu polskiego 3.50
Piątkowski H. — Władysław Czachórski 3.50
Kozicki W. — Kazimierz Sichulski 3.50

Bibljoteka uniwersytetów ludowych i młodzieży szkolnej.

Dotychczas wydano 234 tomiki, zawierające utwory najcelniejszych pisarzy, polskich i obcych w całkowitym tekście.

Dokładne katalogi wysyłają na żądanie księgarnie: Gebethnera i Wolffa w Warszawie, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Wilnie i Zakopanem.

Wydawnictwa M. Arcta.

Dla instruktorów:

W. M. Borowski — Wychowanie narodowe	4.20
Feodorowicz — Nauka o Polsce współczesnej	6.00
W. Broniewiczowa — Wskazówki metod. do nauczania robót ręcznych (metodyka szycia, cerowania i łatania)	0.40
H. De Raff — Psychologja elementarna	1.60
W. Lutosławski — Rozwój potęgi woli	1.50
Dr. Wł. Spasowski — Zasady samokształcenia	3.00

Dla drużyn:

Atlas ziół leczniczych — 74 rys. kolorowe	6.00
Atlasik pierwszej pomocy w wypadkach nagłych 42 rys. kol.	3.00
Biegański — Nasze zioła lekarskie	3.00
Teodorowicz — Dziwy świata grzybowego	4.80
A. Janowski — Pogadanki krajoznawcze	1.20
Dr. K. Łazarowicz — Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach	1.50
K. Malinowski i F. Starczewski — Pieśni skautów	0.75
W. Gerson - Dąbrowska — Modelowanie, jako nauka i zabawa	0.85
„ „ Choinka	0.80
M. Zaruski — Współczesna żegluga morska, słownik żeglarski	2.00
A. Krasnowolski — O samokształceniu	0.60
C. Casteyre — Czy potrafisz (ćwiczenia gimnast. na codzień)	2.40
Elis — Skąd się wziął twój braciszek	0.20

Monografję historyczne.

A. Śliwiński

Konstytucja 3 maja	1.50	Polska Niepodległa	2.00
Powstanie listopadowe	3.40	Powstanie styczniowe	4.00
Stefan Batory	4.00	Stanisław Żółkiewski	3.80
Maurycy Mochnacki	6.00	Jan Karol Chodkiewicz	3.60
Jan Sobieski	6.00	Król Władysław IV.	5.80

Bibljoteczka Nasz kraj.

Dr. R. Fleszerowa — Nasze wody	0.40
„ — Nasze góry	0.35
A. Janowski — Nasza ojczyzna	0.55
T. Dybczyński — Góry świętokrzyskie	0.55
„ „ — Skarby kopalne ziem polskich	0.55
Z. Denter — Śląsk Górny	0.75
„ „ — Wielkopolska	0.75
A. Janowski — Nad polskiem morzem	0.55

Atlasy techniczne po 4 zł:

Silnik parowy	Samochód osobowy	Prądnica
Silnik gazowy	Samochód ciężarowy	Elektromierz
Kocioł parowy	Turbina parowa	Statek parowy.

Radjo dla wszystkich po zł 1.60:

1. 17 odbiorników I
2. Podstawy radjotechniki
3. Anteny
4. Cewki i kondensatory
5. Warsztat radjoamatora
6. Odbiorniki kryształkowe
7. Odbiorniki lampowe
8. Materjały i tabele
9. Źródła prądu
10. 17 radjoodbiorników II
11. Odbiornik ogniwkowy.

Sport w obrazach — z objaśnieniami po zł 1.20:

Automasaż. Biegi I. Biegi II. Boks tabl. A. — tabl. B. — tabl. C. tabl. D. Jazda na nartach. Skoki narciarskie. Rzuty kulą. Rzuty dyskiem. Samoobrona. Szermierka (zesz. podw. 2.40). Zapaśnictwo I i II.

Hymn Narodowy

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy,
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz, Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę
Będziem Polakami,
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Marsz, marsz, Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Jak Czarniecki do Poznania,
Po szwedzkim zaborze,
Dla Ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Marsz, marsz, Dąbrowski
Z ziemi włoskiej do Polski,
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany:
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany!

Marsz, marsz . . . i t. d.

[Józef Wybicki, 1797]
Autor melodji nieznany.

Boże, coś Polskę...

Boże, coś Polskę przez tak liczne wieki
Otaczał blaskiem potęgi i chwały,
Coś ją zasłaniał tarczą swej opieki
Od nieszczęść, które pognębić ją miały

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie
Ojczyznę wolną pobłogosław Panie.

Ty, któryś potem tknięty jej upadkiem
Wspierał walczących za najświętszą [sprawę —
I chcąc świat cały mieć ich męstwa [świadkiem
W nieszczęściach samych pomnażał [jej sławę.

Przed Twe ołtarze zanosim błaganie
Ojczyznę wolną pobłogosław Panie.

[Alojzy Feliński, r. 1816 — do muzyki Jana Kaszewskiego]

Rota.

Nie rzucim ziemi skąd nasz ród,
Nie damy pogrześć mowy,
Polski my naród, polski lud,
Królewski szczep Piastowy.
Nie damy by nas zniemczył wróg...
— Tak nam dopomóż Bóg.

Do krwi ostatniej kropli z żył,
Będziemy bronić ducha,
Aż się rozpadnie w proch i w pył
Krzyżacka zawierucha,
Twierdzą nam będzie każdy próg...
— Tak nam dopomóż Bóg.

[Tekst Marji Konopnickiej „W 500 rocznicę Grunwaldu", muzyka Feliksa Nowowiejskiego]

Przewodniczący Związku Harcerstwa Polskiego Ks. Dr. Jan Mauersberger.

Ks. Jan urodził się 4 września 1877 r. w Warszawie. Kształcił się w szkołach: Babińskiego, potem Zienkowskiego, wreszcie Pankiewicza. Zgromadzenia Kupców.

Doktorat Św. Teologji uzyskał w Rzymie, gdzie lat kilka studjował, słuchając też filozofji. Po powrocie do Warszawy uczył w tajnych kompletach. Uzyskawszy pozwolenie nauczania religji, udzielał jej przez kilkanaście lat w szkołach: Konopczyńskiego, Kowalczykówny i na różnych kursach seminaryjnych.

W Departamencie Oświaty za Rady Stanu pracował w przygotowawczych kursach nauczycielskich. Przy powołaniu harcerzy do wojska wstąpił do Armji, gdzie po szeregu lat pracy uzyskał stopień proboszcza wojskowego w randze podpułkownika.

W czasie najazdu bolszewickiego kierował akcją oświatową w szpitalach warszawskich z ramienia Czerwonego Krzyża.

Odznaczony orderem „Polonia Restituta".

W Harcerstwie pracuje od 1913 r. W r. 1914 był w Skolem na kursie (przerwanym przez wojnę). Dążył do pogodzenia i połączenia organizacyj skautowych na terenie b. Kongresówki, co zostało dokonane przezeń w 1916 r. W r. 1918 przyczynił się do uzyskania pomocy Ministerstwa W. R. i O. P. dla Harcerstwa i utworzenia Inspektoratu Harcerskiego. Brał udział w kursie Staszowskim jako kapelan. Wywierał wybitny wpływ na prace około utworzenia z wszystkich harcerskich organizacyj dzielnicowych jednego Związku Harcerstwa Polskiego. W r. 1923 był przewodniczącym Z. H. P.

W kwietniu 1927 r. Naczelna Rada Harcerska jednomyślną uchwałą powołała Go ponownie na przewodniczącego Związku.

UZUPEŁNIENIA.

Harcerski Kalendarzyk historyczny.

I. Uzupełnienie według kalendarzyka wydanego w r. 1928 przez Zarząd Oddziału Warszawskiego i Centralną Komisję Dostaw Z. H. P.

1911 lipiec: Ze zjazdu młodzieży „Zarzewiackiej”, odbytego w Tyńcu pod Krakowem, Antoni Ostrowski przywozi do Warszawy wskazówki pracy harcerskiej. Zawiązuje drużynę im. Traugutta w szkole Rychłowskiego.

Jesień. W Warszawie „Zarzewie” organizuje kurs harcerski. Przyjeżdżają ze Lwowa Norwid Neugebauer (dziś generał) i Janusz Gąsiorowski (dziś pułk. Szt. G.). Równocześnie organizują drużyny harcerskie członkowie Org. Młodzieży Narodowej i Sokoła. Powstaje tu pierwsza Komenda Naczelna Skautowa.

1912 kwiecień: Kurs harcerski w Warszawie. Przyjeżdżają Grodyński i Affanasowicz ze Lwowa.

Jesień: Drużyny zarzewiackie przyłączają się do Komendy Skautowej.

W tymże roku powstają w Warszawie pierwsze zastępy żeńskie i pierwsza drużyna żeńska w szkole J. Kowalczykówny.

1913. Na terenie b. Kongresówki pierwsza żeńska kolonja harcerska w Rusinówku z udziałem instruktorek ze Lwowa. Pierwsze męskie kolonje drużyny warszawskiej im. Zawiszy w Kołbach na Polesiu.

Jesień: Utworzenie żeńskiej Komendy Naczelnej w Warszawie (w zależności od Lwowa) z dh. Elą Kwiatkowską na czele.

1914. W Warszawie powstaje niezależna od Lwowa żeńska Komenda, wybrana przez drużynowe. W jesieni w Warszawie jest 10 drużyn żeńskich, 11 męskich.

1915 lato: W Warszawie drużyny żeńskie i męskie organizują pod opieką Centr. Kom. Obywat. liczne kolonje skautowe.

Sierpień: Po wyjściu Rosjan z Warszawy tworzy się Warszawski Bataljon Legjonów — wstępuje do niego wielu kierowników pracy harcerskiej. W tym czasie istnieją na terenie b. Kongresówki 4 organizacje skautowe, niezależne od siebie.

1916 maj: I. Wystawa harc. w Dolinie Szwajcarskiej w Warszawie.

1 listopad: połączenie 4 organizacyj b. Kongresówki w jeden Związek Harcerstwa Polskiego.

1919 maj: Wystawa harcerska w Pomarańczarni.

II. Inne uzupełnienia.

1919. „Skaut“ tom VII (1919) str. 90 podaje datę śmierci ś. p. Andrzeja Małkowskiego na 16 stycznia 1919 r.

1926. 13. XII. Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki przyjął Protektorat nad Z. H. P.

1928. 27. I. Gen. Baden-Powell dekorowany przez min. Skirmunta Krzyżem Komandorskim Polonia Restituta z gwiazdą, nadanym przez Pana Prezydenta na wniosek Ministra W. R. i O. P.

Uwaga. Źródła Kalendarzyka Harcerskiego Rocznika stanowią: 1) artykuł (niepodpisany) dha D-ra T. Strumiłły w harcerskim numerze Tygodnika Ilustrowanego (5. II. 1921, Nr. 6, og. zbioru 3195), jest to główna osnowa, w której zmian nie przeprowadzaliśmy, tylko uzupełnienia. 2) artykuły dha Strumiłły w „Harcmistrzu” pt. „Nasze dzieje”. 3) „Harcerz”, „Harcmistrz” „Ognisko”.

Uzupełnienie całości i kalendarzyk za czas 1921—1927, oraz „Daty z życiorysu Skauta Naczelnego“ opracował St. Sedlaczek.

Harcerski Kalendarzyk Historyczny

Początki skautingu i najważniejsze zdarzenia w światowym Ruchu Skautowym.

1884. Pierwszy pomysł Baden-Powella ćwiczenia chłopców w harcach. (Pomysły Baden-Powella mają źródła dawniejsze: wychowanie go w dzieciństwie i przeżycia w czasie nauki w szkole Charterhouse w Londynie).

1890. Około tego roku powstają pomysły Ernesta Thompsona Setona, dotyczące organizacji młodzieży „Woodcraft Indians", opartej o naśladowanie życia Indjan.

1897. Pułkownik Baden-Powell organizuje w Meerut w Indjach Wschodnich wykłady dla młodszych żołnierzy.

1899. Wykłady te wychodzą jako „Aids to scouting" (Wskazówki do skautowania), są używane przez młodzież szkolną i zorganizowaną w „brygadach chłopców" (The Boys' Brigade założone 1882 r. w Glasgowie.

Edward Cecil tworzy w oblężonym przez Burów Mafekingu, w południowej Afryce, pierwszy oddział skautów-chłopców, dla służby łączności i wywiadowczej.

1904. Ernest Thompson Seton, oficer, artysta, literat i zamiłowany badacz przyrody, wydaje w Nowym Jorku przepisy dla organizacji „Woodcraft Indians" (The Birch-Bark Roll of the Outdoor Life, containing the Standards, Games, Constitution and Laws of the Woodcraft Indians).

1907. Sierpień: na wyspie Brownsea, w hrabstwie Dorset Baden-Powell organizuje pierwszy doświadczalny obóz dla chłopców.

1908. Styczeń - maj: wychodzi arkuszami „Scouting for Boys", pierwszy podręcznik skautowy dla chłopców.

Kwiecień: Baden-Powell zakłada tygodnik „The Scout".

1909 (4 IX). Pierwszy zlot skautów w Pałacu Kryształowym w Londynie. Przegląd przez króla Edwarda VII (11.000 skautów).

1910. B. P. wycofuje się ze służby wojskowej, aby się poświęcić całkowicie skautingowi.

Angielska organizacja skautowa Boy Scouts Association zostaje wpisana na Królewską Kartę (Royal Charter), t. j. uznana za stowarzyszenie pożyteczne i zasłużone dla społeczeństwa.

1911 (4 VII). Drugi zlot skautów angielskich, przegląd przez króla Jerzego V w zamku królewskim Windsor (ok. 30.000 chłopców).

1912. Pierwszy żeński podręcznik skautowy wychodzi w Londynie: Agnes Baden-Powell (siostra generała), The Handbook for Girl Guides.

1913. Początki gromad wilcząt.

Zlot w Birmingham. Przegląd 30.000 skautów przez księcia Artura of Connaught. Pierwsza wielka wystawa skautowa.

1920. Zlot międzynarodowy w Londynie i I Konferencja Międzynarodowa. Założenie Biura Międzynarodowego.

1921. Założenie kwartalnika międzynarodowego „Jamboree".

1922. II Konferencja Międzynarodowa w Paryżu. Założenie Biura Skautów Słowiańskich.

1924. Konferencja Międzynarodowa przewodniczek pod Nowym Jorkiem. III Konferencja Międzynarodowa i Wielki zlot międzynarodowy „Jamboree" w Kopenhadze.

1926. IV Konferencja Międzynarod. w Kandersteg w Szwajcarji.

POLSKA.

1909 16 listopad. Pierwszy artykuł o skautingu napisany przez ś. p. Edmunda Naganowskiego w lwowskiem „Słowie Polskiem", na podstawie materjałów otrzymanych od Baden-Powella.

1910 październik. Prof. gimnastyki Edmund Nebel zakłada drużynę skautową w szkole realnej W. Wróblewskiego w Warszawie.

Zima. Kazimierz Żurawski, student Uniw. Lwowskiego tworzy z młodzieży abstynenckiej, grupującej się koło „Elenterji"-„Wyzwolenia" drużynę skautową im. pułkownika Miłkowskiego i wydaje jako dodatki „Harcerza" i „Na zwiady".

Dr. Eugenjusz Piasecki, docent Uniw. Lwowskiego, przystępuje razem z prof. Mieczysławem Schreiberem do opracowania polskiego podręcznika, wzorowanego na „Scouting for Boys".

Grupa młodzieży grupującej się w organizacji „Zarzewie" powierza Andrzejowi Małkowskiemu zbadanie „Scouting for Boys" w celu zastosowania pomysłów Baden-Powella w organizacji t. zw. młodzieży niepodległościowej.

1911 20 marca. Andrzej Małkowski i Jerzy Grodyński, przy poparciu naczelnika Związku Sokolego Dra Kazimierza Wyrzykowskiego organizują pierwsze kursy skautowe w Sokole Macierzy we Lwowie i Brzuchowicach pod Lwowem.

22 maj. Formalne zorganizowanie we Lwowie: I Lwowskiej Drużyny Skautowej Naczelnika Kościuszki (drużynowy Czesław Pieniążkiewicz, zastępca Jerzy Lewakowski), II Lwowskiej hetmana Chodkiewicza (druż. Franciszek Kapałka), III Lwowskiej pułkownika Platerówny (pierwszy patrol zawiązał się w marcu — drużynowa Olga Drahonowska), IV Lwowskiej Mohorta (drużynowy Andrzej Baternay).

Lipiec. Ukazuje się pierwszy w Polsce podręcznik skautowy — przeróbka książki Baden-Powella, dokonana przez Andrzeja Małkowskiego: „Scouting jako system wychowania młodzieży", wydana przez Związek Sokoli.

Obóz wędrowny I Lwowskiej Turka-Zakopane.

Sierpień. Drużyna wakacyjna „Dzieci Kosowskich" w Kosowie przy pomocy ks. Kazimierza Lutosławskiego.

Podczas kursu nauczycielskiego sokolego w Skolem (w Karpatach), po raz pierwszy w Polsce prowadzonego w obozie, po raz pierwszy metody skautowe są stosowane i poświęca się znaczną część programu „teorji scoutingu" oraz ćwiczeniom skautowym. Kilku uczestników z zaboru rosyjskiego przeszczepia tam ideje skautowe.

Jesienią organizuje się we Lwowie Naczelna Komenda Skautowa z d-rem K. Wyrzykowskim na czele.

Od 15 października wychodzi dwutygodnik „Skaut" pod redakcją A. Małkowskiego, który rozpoczyna równocześnie objazd większych miast Małopolski, zakładając wszędzie drużyny. Do Warszawy dojeżdżają jako pierwsi instruktorzy: Jerzy Grodyński, M. Affanasowicz i J. Falkowska.

1. XI „Skaut" ogłasza pierwszy tekst Prawa Skautowego.

12 grudnia. Wydział Związku Sokolego zatwierdza regulamin Naczelnej Komendy Skautowej i zmienia jej nazwę na „Związkowe Naczelnictwo Skautowe".

1912. 24 i 25 marca. „I Zjazd drużynowych i plutonowych Skautingu polskiego" gromadzi samych dojrzałych ludzi i uchwala, że instruktorów winno obowiązywać prawo skautowe równie ściśle, jak i młodzież.

Marzec. A. Małkowski wyjeżdża dla studjów nad skautingiem do Anglji. Redakcję „Skauta" obejmuje Ignacy Kozielewski.

15 czerwca. Zw. N. Sk. ogłasza „Warunki zostania instruktorem skautowym".

Wiosna (Czerwiec?). III Lwowska Drużyna skautowa im. pułk. Platerówny (pierwsza polska żeńska dr. sk.) wprowadza zwyczaj witania się hasłem „Czuwaj!".

5—7 lipca. Dzień skautowy na wystawie przeciwalkoholowej, w czasie III kongresu przeciwalkoholowego.

Lipiec—Sierpień, kurs i kolonja w Skolem z liczniejszym udziałem młodzieży z za kordonu. Wysłańcy warszawscy układają się o formę zależności od Komendy Lwowskiej; Komenda Warszawska ma być zakonspirowana i przed młodzieżą.

Sierpień. Pierwsza żeńska kolonja skautowa III Lw. Dr. Sk. w Kosowie.

15 września. „Skaut" ogłasza tekst Prawa Skautowego (druga stylizacja).

24 października. Zw. Naczelnictwo zatwierdza pierwsze oficjalne programy prób skautowych.

Jesień. We Lwowie ukazuje się pierwsze wydanie „Harców młodzieży polskiej" M. Schreibera i E. Piaseckiego.

1 grudzień. „Skaut" ogłasza „Wskazówki do udzielania kresek". W tymże czasie zostają wydane oficjalne druki zaciągowe (rejestr drużyny, rodowody) i książeczki zastępowe.

Stan liczebny w zaborze austrjackim: 3.308 skautów i 139 oficerów, 444 skautek i 10 oficerek (Małk., „Jak skauci pracują").

1913. 1 stycznia. „Skaut" ogłasza o utworzeniu przy Zw. Naczelnictwie Skautowem „Sekcji Żeńskiej Skautingu", jako Zarządu Główn. Żeńskich Dr. Sk. z dh. Z. Czarnecką na czele.

Styczeń. Bronisław Bouffałł rozpoczyna w Warszawie wydawnictwo „Skauta", bez łączności z organizacją.

5—10 styczeń. Drugi Zjazd drużynowych i przybocznych skautowych we Lwowie.

15 luty. „Skaut" ogłasza urzędowe „Ogólne przepisy gier skautowych".

Wiosna — wychodzi broszura „Polskie Skautki" — zarys organizacyjny.

15 maj — artykuł (J. Kozielewskiego) w „Skaucie" p. t. „Skauting żeński i męski".

„Skaut" ogłasza przepisy o stroju skautowym i o letnich obozach skautowych.

6 lipca gromadzi się przeszło 1000 skautów na zlocie doraźnym Sokołów we Lwowie; ćwiczeniami zlotowemi kieruje Józef Haller. Ponowne kursa w Skolem — jeszcze liczniejsze.

Wycieczka drużyny reprezentacyjnej na zlot skautowy do Birmingham pod kierunkiem M. Affanasowicza, A. Małkowskiego i K. Nowaka. Jako następstwo — uznanie organizacji polskiej za Baden-Powellowską organizację skautową.

14 lipca—2 sierpnia. Kurs skautowy w Skolem.

Lato — Druga kolonja skautowa żeńska w Berezowie.

Wrzesień. „Harcerz" zaczyna wychodzić w Krakowie.

15. IX. Naczelnictwo wprowadza oznakę „młodzika" i „wywiadowcy".

24. XII. Naczelnictwo wprowadza pierwsze formularze raportowe.

Zima. Pierwsze początki ruchu w Kijowie.

Stan liczebny (czerwiec): 5.800 skautów i 232 oficerów, 804 skautek i 46 oficerek (Małk., J. sk. pr.).

1914. Zima — praca nad ujęciem całokształtu Harcerstwa w jednolite formy organizacyjne (inicjatywa i praca głównie Jerzego Grodyńskiego).

1. II. Nacz. wypracowuje formularze badań lekarskich, zaleca organiz. opieki lekarskiej w drużynach.

Zarząd Gł. Dr. Żeńskich ustala strój skautek.

4. I — 11. I. Kurs instruktorek skautowych we Lwowie.

1. III. Związkowe Naczelnictwo Skautowe we Lwowie ogłasza tekst prawa i przyrzeczenia skautowego (trzecia stylizacja), przyjęty później przez Związek Harcerstwa Polskiego ze zmianą słowa „skaut" na „harcerz" i do dziś dnia obowiązujący.

Marzec. „Skautka" zaczyna wychodzić w Krakowie.

1. IV. wprowadzenie legitymacyj skautowych.

Kwiecień. Skauting polski w Ameryce osiąga 3.100 chłopców, organizuje St. Osada, honor. prezyd. biskup Rhode.

Wiosna. Powstaje Miejscowa Komenda Skautowa w Kijowie.

15. IV. Z. N. Sk. wprowadza oznakę „ćwika".

Lipiec. W Skolem kursy instruktorskie, męski i żeński, obóz zastępowych. Znaczny udział instruktorów i młodzieży z innych zaborów. Kongres higjeniczno-lekarski, którego uczestnicy odbyli wycieczkę do obozu w Skolem, po referatach K. Wyrzykowskiego i T. Strumiłły uchwala rezolucję, gorąco zalecającą skautowy system wychowania. Wybuch wojny światowej przerywa kursa i rozrzuca brać harcerską.

Jesień. Naczelna Komenda w rozproszeniu. Wielu skautów wstępuje do Legjonów; inni nie mogą się zgodzić na braterstwo broni z zaborcami.

Na tle różnicy „orjentacji" politycznej dochodzi do rozłamów na terenie Kongresówki.

1915/1916. Organizują się liczne drużyny emigracyjne w Austrji. W Wiedniu wychodzi „Życie nowe", potem „Orka".

W b. Kongresówce harcerstwo rozbite na razie na „Związek Harcerstwa Polskiego", „Polską Organizację Skautową", „Związek Skautek Polskich" i „Junactwo"; w jesieni 1916 r. łączy się w jeden „Związek Harcerstwa Polskiego", na Zjeździe w Warszawie.

Na Rusi i w Rosji, Naczelnictwo Harcerstwa, zorganizowane na Zjeździe odbytym konspiracyjnie w czasie Bożego Narodzenia 1914 r., pod przewodnictwem St. Sedlaczka, obejmuje kierownictwo całego ruchu na tamtych terenach. Latem 1916 r. odbywa się kurs na Syrcu, pod ogólnem kierown. prof. E. Piaseckiego, przy udziale St. Sedlaczka, B. Biegi i Z. Smolikówny. W kwietniu wychodzić zaczyna „Młodzież".

W Ameryce A. Małkowski szerzy ruch skautowy polski. — Wydaje kilka broszur.

W Małopolsce ruch odradza się. Prócz istniejących także za czasów okupacji rosyjskiej drużyny żeńskiej i męskiej we Lwowie, wznawiają pracę inne.

1917. Rewolucja rosyjska pozwala ujawnić się licznym drużynom skautowym. Kurs Kiń Grust (Rzuć smutek) w Kijowie. „Młodzież" przechodzi w „Harce".

W b. Kongresówce. W marcu zaczynają wychodzić: „Harcerz" i „Harcmistrz" pod redakcją K. Chmielewskiego.

12—14 kwietnia w Warszawie Zjazd kierowników ruchu harcersk.

Maj — czerwiec „Harcmistrz“ ogłasza warunki zostania harcmistrzem (instruktorem). 8. IX. Główna Kwatera ogl. instrukcję do próby na stopień młodzika.

Wrzesień. Na Pomorzu powstaje pierwsza drużyna skautowa im. Tadeusza Kościuszki w Toruniu.

1918. Zima. Okupanci grożą rozwiązaniem organizacji w Kongresówce.

Rozwiązują harcerstwo wielkopolskie i pomorskie.

Wiosna. Ministerjum W. R. i O. P. bierze harcerstwo pod swoją opiekę, tworzy przy minist. Komisję do Spraw Harcerstwa i powołuje w miejsce Komendy Naczelnej — Inspektorat Naczelny. Naczelnym Inspektorem zostaje dawny (pierwszy) sekretarz Lwowskiej Naczelnej Komendy Skautowej Tadeusz Strumiłło, Naczelną Inspektorką Marja Wocalewska.

Latem. Odbywa się w Staszowie pod kierunkiem Nacz. Insp. kurs instruktorski Ministerstwa W. R. i O. P., wizytowany przez ministra druha A. Ponikowskiego. W Rzuć Smutku pod Kijowem odbywa się równocześnie także kurs instruktorski.

Listopad 1 i 2. Lublin. Zjazd przedstawicieli wszystkich polskich organizacyj harcerskich (międzydzielnicowa komisja porozumiewawcza) zasadniczo uchwalił złączenie tych organizacyj w jeden Związek Harcerstwa Polskiego. Utworzono Naczelną Radę Harcerską celem opracowania form Związku i zwołania wszechpolskiego zjazdu harcerskiego ustawodawczego oraz kierowania Z. H. P. w zakresie ograniczonych na razie kompetencyj.

Harcerstwo wszystkich dzielnic bierze czynny udział w rozbrajaniu zaborców, ochronie ładu, tworzeniu wojska i pierwszych walkach z najeźdźcami (Lwów).

1919. 5 i 6 styczeń. Zjazd inspektorów okręgowych harcerskich w Warszawie.

Styczeń. Ginie Andrzej Małkowski wskutek wpadnięcia w zatoce messyńskiej na minę i zatonięcia okrętu francuskiego „C h a o u i a“, na którym zdążał w misji wojskowej od gen. Hallera do gen. Żeligowskiego w Odessie.

9—11 luty. I Zjazd Naczelnej Rady Harcerskiej. Omówienie zasad organizacji Z. H. P. Utworzenie Wydziału Wykonawczego N. R. H.: Dr. T. Strumiłło, M. Wocalewska, St. Sedlaczek, sekretarz Rady i Biura W. W. Jan Grabowski. Wydział Wykonawczy N. R. H. ustala wymagania od instruktorów Z. H. P. „Harcmistrz“ zostaje organem instruktorskim całej Polski.

24—26 kwiecień. II Zjazd N. R. H.

Zielone Święta. I Zlot harcerstwa wielkopolskiego w Wierzenicy.

8—9 czerwiec. Zjazd dzielnicowy b. Kongresówki udziela szerokich upoważnień przedstawicielom w Nacz. Radzie.

18—19 czerwiec. Konferencje delegatów Wydz. N. R. H. z przedst. Komendy Skautowej lwowskiej doprowadzają do ostatecznego przystąpienia i tej dzielnicy do Z. H. P. i do wejścia jej przedstawicieli do N. R. H.

Latem w Z w i e r z y ń c u Z a m o j s k i m obóz starszyzny harcerskiej i III Zjazd Naczelnej Rady, Kursy instruktorskie Związkowe (męski i żeński).

10—11 lipca. W Zwierzyńcu III Zjazd Naczelnej Rady H. uchwala Regulamin Rady, tworzy Naczelnictwo Z. H. P. z dhem T. Strumiłłą na czele, doprowadza zatem do ścisłego połączenia organizacyjnego poszczególnych dzielnic harcerskich.

Naczelnictwo, z upoważnienia Rady, opracowuje i ogłasza szereg przepisów, dotyczących programów i organizacji pracy, obowiązujących w całej Polsce.

16 sierpnia. Umiera Zdzisław Zalewski, jeden z najpierwszych i najgłębszych harcerzy Kongresówki, członek naczelnych władz harc. warszawskich.

10 sierpnia. Ogłoszenie Prawa Harcerskiego i Przyrzeczenia, wprowadzonego przez Związk. Nacz. Skaut. we Lwowie dn. 1. III. 1914 za obowiązujące w całym Z. H. P.

15 listopad. Zezwolenie harcerzom — wojskowym na noszenie krzyża harcerskiego (Nacz. Dow. Wojsk. Polsk. Sztab. gen. Rozk. Nr. 184 Nr. 13283/V.)

Listopad. Ginie w szeregach obrońców Lwowa pod Dawidowem Jerzy Grodyński.

1920 3—5 stycznia. IV Zjazd N. R. H uchwala projekt statutu Z. H. P.

1 marca. Pierwszy ogólnopolski spis drużyn harcerskich (męskich 419 drużyn, 1977 zastępów, 20.410 harcerzy: żeńskich 191 drużyn, 824 zastępów, 8.456 harcerek).

19 marca. Minister W. R. i O. P. Tadeusz Łobuszańskł wyraża zgodę na statut Z. H. P. i równocześnie wydaje „Instrukcję w sprawie harcerskich drużyn szkolnych" oraz zatwierdza Regulamin Komisji do Spraw Harcerstwa przy Ministerstwie.

3 lipca. Generał Haller obejmuje przewodnictwo Związku Harcerstwa Polskiego, zastępcami przew. zostają ks. Jan Mauersberger i Dr. Tadeusz Strumiłło.

2 sierpnia. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych legalizuje statut Z. H. P.

W Międzynar. Zjeździe Skaut. żeńskim bierze udział polska delegatka dhna Janina Tworkowska.

Przygotowania do kursów instruktorskich i do wycieczki drużyny przedstawicielskiej na zlot międzynarodowy do Londynu przerywa inwazja bolszewicka, wobec której harcerstwo się mobilizuje i całe staje do czynu tworząc liczne oddziały wojskowe i pełniąc najróżnorodniejszą służbę pomocniczą.

Wielu harcerzy ginie na polu chwały, m. inn. bohaterską śmiercią pada pod Radzyminem ks. Ignacy Skorupka, b. komendant harc. w Klińcach pod Czernihowem.

30. X. — 2. XI. V Zjazd Naczelnej Rady Harc. ustala termin I Walnego Zjazdu Z. H. P., charakter chrześcijański Z. H. P., zgłasza przystąpienie do Międzynarodowego Biura Skautowego w Londynie.

20 grudnia. Naczelnik Państwa przyjmuje Protektorat nad Z. H. P.

30 grudnia. Naczelny Inspektorat Min. W. R. i O. P. przekazuje Kierownictwo drużyn b. Kongresówki Naczelnictwu Z. H. P.

31 grudnia **1920** — 1, 2 stycznia **1921**. Zbiera się w Warszawie I Zjazd Walny Z. H. P. z udziałem około 200 osób, z tego 120 uprawnionych do głosowania.

1921. Styczeń 27. Wprowadzenie w życie Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego.

Luty 16. Wprowadzenie obowiązku salutowania weteranom 1863 roku.

Lipiec 1, 2, 3. Na uczczenie dziesięciolecia Harcerstwa we Lwowie Zlot drużyn oddziału Lwowskiego Z. H. P. z udziałem reprezentacyjnych drużyn z całej Polski, w obecności delegata Naczelnika Państwa, Ministra

Oświaty Rataja, przewodniczącego Z. H. P. gen. Hallera. Naczelnik Państwa i Naczelny Wódz Marsz. J. Piłsudski wydaje odezwę do harcerzy, „oddając cześć poległym za Ojczyznę i wszystkim podziękę i uznanie za dotychczasową służbę“.

Lipiec 19—21. I Zjazd Starszego Harcerstwa.

Lipiec -- sierpień. Kurs instruktorski związkowy w Piwnicznej, (kom. St. Sedlaczek), wędrowny (Ostrów Wielk. — Śląsk — Tatry — Spisz — Pieniny — N.-Sącz. — kom. Dr. T. Strumiłło. Wyższy kurs instruktorski żeński.

Październik. Druh Tadeusz Strumiłło opuszcza stanowisko Nacz. Inspektora Harcerstwa w Min. W. R. i O. P., otrzymując od Ministra Rataja „gorące podziękowanie za ideową i wielce owocną pracę, mającą na celu zjednoczenie całego Harcerstwa polskiego i jaknajlepszy jego rozwój“. Inspektorat obejmuje dh. St. Sedlaczek.

Grudzień 29 i 30. II Zjazd Walny Z. H. P.

1922. 30 czerwca. Założenie Biura Skautów Słowiańskich w czasie zlotu skautów czeskich w Pradze.

Przeprowadzenie I Tygodnia Harcerskiego w wielu środowiskach w całej Polsce.

Lato. Wycieczka inspekcyjna 7 członków G. K. M.

Sierpień. XII Zjazd N. R. H. w Kazuniu Polskim pod Warszawą przedsiębierze ważne uchwały wytyczne ideowe i metodyczne.

II konferencja programowa żeńska w Spuszy.

1923. Grudzień 11. Gen. Sikorski z ram. M. S. Wojsk.; gen. J. Haller i dh. J. Rudnicki z ram. Z. H. P. podpisują umowę normującą zasady współpracy Z. H. P. z Ministerstwem Spraw Wojskowych.

3 i 4 stycznia. I konferencja instruktorska męska w Brześciu.

Luty. Ustąpienie gen. Józefa Hallera ze stanowiska przewodniczącego Z. H. P.

Marzec. Ogłoszenie norm dla obozów męskich.

Kwiecień 6 i 7. III Zjazd Walny w Poznaniu. Przewodniczącym Z. H. P. obiera N. R. H. ks. Jana Mauersbergera. Uchwała o podstawowych pewnikach ideowych. Uchwała o Protektorze Z. H. P.

Organizacja Tygodnia Harcerskiego na szerszą skalę.

Maj. Ogłoszenie Regulaminu Sądów Harcerskich. Wprowadzenie instrukcji w sprawie raportów. Obchód 10-lecia Harcerstwa w Wielkopolsce.

Czerwiec. Program p. w. na kursach letnich harcerskich.

Lipiec. Zarejestrowane zmiany statutu Z. H. P. Związkowy Kurs Instruktorski G. K. M. w Piwnicznej pod kom. Tadeusza Maresza przynosi znaczny dorobek metodyczny, zwłaszcza w zakresie położenia nacisku na obozowy i praktyczny charakter kursów.

Obóz G. K. Ż. III konferencja instruktorek.

Rozkaz o nie śpiewaniu trzeciej zwrotki Roty, ze względu na pierwszy jej wiersz.

Październik. Ojciec Święty Pius XI udziela błogosławieństwa Z. H. P.

Listopad. Rezygnacja ks. Jana Mauersbergera z przewodnictwa Z. H. P. i wybór Dra Tadeusza Strumiłły.

Grudzień. Rozkaz N. Z. H. P. przypominający, że członkom Z. H. P. nie wolno należeć bez zezwolenia Naczelnictwa do żadnej innej organizacji społecznej o typie wojskowym, mogącej im wydawać rozkazy.

1924. Styczeń 5. Zmarł ś. p. ks. Kazimierz Lutosławski, jeden z pierwszych i najbardziej zasłużonych pracowników harcerskich.

Marzec 10. Prezydent Rzeczypospolitej przyjmuje protektorat nad Z. H. P. i nad I Zlotem Narodowym.

Kwiecień. IV Zjazd Walny w Lublinie. Uchwała o akcji budowy Stanicy Związkowej w Warszawie.

Lipiec 3—9. Pierwszy Harcerski Zlot Narodowy w Warszawie gromadzi około 3500 harcerzy i 800 harcerek. Z zagranicy gościliśmy skautów Anglji, Czechosłowacji, Danji, Estonji, Łotwy i Węgier w liczbie 63.

Obóz drużyny reprezentacyjnej w Piasecznie wprowadza regulamin „puszczański" opracowany przez ks. Antoniego Bogdańskiego.

Sierpień 10—23. II Międzynarodowy Zlot Skautowy w Kopenhadze, przy udziale około 4500 skautów i skautmistrzów: z Polski: drużyna reprezentacyjna 48 harcerzy i 4 instruktorów, a nadto 72 gości i 4 delegatów na konferencję.

Uzyskujemy piąte miejsce w ogólnych zawodach (na 13 stających drużyn), zaś trzecie miejsce w ogólnem wyrobieniu, trzecie w obozownictwie, piąte w śpiewach i zawołaniach, drugie w tańcach, trzecie w zabawach przy ognisku, piąte w zawodach skautowych I, trzecie w zawodach skautowych II, siódme w pływaniu, piąte w zastępowym biegu z przeszkodami, piąte w wycieczce 24 godzinnej, drugie w wyrobieniu obozowem. Osiągnęliśmy w sumie 155 punktów (Ameryka 181, Anglja 172, Węgry 166, Norwegja 158, Polska 155, Austrja 142, Szwajcarja 139, Francja 136, Holandja 135, Włochy 111, Chile 91, Luxemburg 75, Danja — poza konkursem).

Sierpień 18—20. III Międzynarodowa Konferencja Skautowa w Kopenhadze. Sprawozdanie Biura Międzynarodowego wykazuje 1.406.110 skautów na świecie.

Grudzień. Naczelnictwo Z. H. P. wzywa do poświęcenia poszczególnych miesięcy roku 1924 uprawie poszczególnych punktów Prawa Harcerskiego.

1925. Luty. T. Strumiłło rozpoczyna w „Harcmistrzu" cykl artykułów p. t. „Nasze dzieje".

Kwiecień. V Zjazd Walny we Lwowie. N. R. H. wybiera przewodniczącym dha Romana Bnińskiego. Po raz pierwszy wybrano Związkowego Kapelana Harcerskiego, został nim ks. Antoni Bogdański.

Wchodzi w życie Harcerski Kodeks Honorowy.

Maj 31. Zawody drużyn wiejskich w Książu (Wlkp.).

Czerwiec. Naczelnictwo ogłasza pierwszy spis drużyn męskich Z. H. P. — G. K. Ż. ogł. nowe programy prób żeńskich.

Lipiec. Zawody związkowe w Nadkolu.

Październik. Ogłoszenie pierwsz. spisu drużyn żeńskich.

Listopad. G. K. M. ogłasza próby starszych harcerzy (włóczęgów).

Grudzień. Konferencje starszyzny żeńskiej i męskiej w Łodzi, obradują częściowo wspólnie.

1926. Luty. Naczelnictwo uzyskuje „kwadrans harcerski", nadawany raz w tygodniu przez centralę warszawską radjofoniczną (pierwszy kwadrans 8. II).

Luty 12. G.K.Ż. ogłasza „prawo zuchów" i programy prób zuchów.

Kwiecień. VI Zjazd Walny w Krakowie. N. R. H. wybiera przewodniczącym dha Józefa Karśnickiego.

Sierpień 16 — 25. VI konferencja programowa instruktorek w Sromowcach.

21—22. Zjazd programowy Starszego Harcerstwa w Sromowcach.

22—29. IV Międzynarodowa Konferencja Skautowa w Kandersteg w Szwajcarji. Ilość skautów na świecie 1.662.707.

27—30. Udział Z. H. P. w I Ogólnopolskim Zjeździe Katolickim w Warszawie.

Wrzesień. Dh. Grzymałowski jako delegat Naczelnictwa bierze udział w XVIII Kongresie Międzynarodowym Przeciwalkoholowym w Tartu (Dorpat, Estonja).

Listopad. G. K. Ż. ogłasza przepisy o próbie drużynowej.

1927. Styczeń. W Krakowie systematyczne próby wprowadzenia pierwiastków staro-słowiańskich do życia drużyn żeńskich.

Kwiecień. Dawno zapowiedziane pismo Biura Skautów Słowiańskich „Skaut Słowiański" ogląda światło dzienne.

Kwiecień. VII Zjazd Walny. W czasie zebrania członków N. R. H. z wyboru następuje deklaracja wszystkich członków dotycząca apolityczności Harcerstwa i dążenia od uchronienia Z. H. P. od wciągania w sprawy polityczne. Zjazd Walny kończy się w podniosłym nastroju.

N. R. H. jednomyślnie wybiera przewodniczącym ks. Jana Mauersbergera.

Ważniejsze daty z życiorysu Skauta Naczelnego.

22 luty 1857 — urodził się w Londynie Sir Robert Stephenson Smyth Baden-Powell, syn Wieleb. Prof. Baden-Powella i jego trzeciej żony Henrietty Grace.

1876. Kończy szkołę Charterhouse, wstępuje do wojska, wyjeżdża do Indji.

1883. Zostaje kapitanem.

1884. Przeniesiony do Natalu; dokonywa tajnego wywiadu na przestrzeni 600 mil ang.

1888. Walczy w kraju Zulów.

1890. Na Malcie jest sekretarzem wojskowym gubernatora.

1891/92. Mianowany szefem wywiadu morza Śródziemnego; odwiedza Włochy, Albanję, Grecję, Turcję, Tunis, Algier, Bośnię i Hercogowinę, Czarnogórę — manewry austrjackie i włoskie.

1894. W Anglji, zostaje majorem przy generale French'u.

1895. Mianowany pułkownikiem.

1896. Walczy w kraju Matabelów, publikuje „Downfall of Prempeh“ (upadek króla Prempeha).

1897. Publikuje „Matabele Campaign“ (wojna z Matabelami).

1898. W Indjach.

1899. Publikuje „Aids to scouting“ (Wskazówki do wywiadów). Przeniesiony do Afryki. Wojna Burska. Obrona Mafekingu.

1900. 18. V. odsiecz Mafekingu. B.-P. zostaje generałem. Organizuje żandarmerję południowo-afrykańską. Publikuje „Sport in War“.

1903/05. Mianowany generalnym inspektorem kawalerji, odwiedza niemiecką szkołę kawalerji w Hanowerze, bada organizację i wyszkolenie kawalerji w Ameryce St. Zj. (Kanada), Włoszech, Belgji i w innych krajach. Zakłada Cavalry Journal.

1907. Dokonywa inspekcji kawalerji w Afryce Południ. Ogłasza Sketches in Mafeking and East Africa. Wystawia 125 obrazów w Bruton Gallery i rzeźbę w Królewskiej Akademji.

Obóz doświadczalny na wyspie Brownsea.

1908. Wydaje „Scouting for Boys“. Zakłada tygodnik młodzieży „The Scout“. Organizuje skauting.

1909. Odwiedza Brazylję, Argentynę, Chile. Wydaje „Scouting Games“.

Przegląd 11.000 skautów w Pałacu Kryształowym i 6.000 szkockich skautów w Glasgow.

1910. Występuje z armji, aby poświęcić się całkowicie skautingowi odwiedza Kanadę, Stany Zj. Ameryki, Paryż, Rosję. Wydaje „Yarns for Boy Scouts”.

1911. Mianowany honorowym pułkownikiem 13-go pułku huzarów. Odwiedza Norwegję i Szwecję. II Zlot skautów angielskich.

1912. Odwiedza Panamę, Zachodnie Indje, Stany Zj., Japonję, Australję, Południ. Afrykę, N. Zelandję. Rozwija szeroką działalność propagandową (przeszło 170 przemówień do przeszło 70.000 ludzi). Bawi w Norwegji.

Żeni się z Miss Olave St. Clair Soames.

Ogłasza „Scouts Overseas“.

1913. Podróżuje po Algierze, Malcie, Włoszech.

31. października syn Peter.

Zlot w Birmingham.

1914. Mobilizuje skautów do wartowniczej służby przy linjach kolejowych, na wybrzeżu etc.

Śmierć matki 13 października.

Pisze „Quick Training for War”.

1915. Inspekcja skautów-wartowników. Odwiedza armję angielską we Francji jako gość gen French'a.
Drukuje „Indian Memories", oraz „Adventures as a Spy".

1916. Konferencja przewodniczek (girl guides) w Matlock. Lady B. P. obrana główną komendantką przewodniczek.
Drukuje „Young Knights of the Empire" oraz „Wolf-Cub's Handbook".

1917. Drukuje „Girl Guiding".

1918 Organizuje obozy robocze (zbieranie lnu).
Odwiedza front i skautów w Hiszpanji i Portugalji.

1919. Podróż do Kanady i Stanów Zjednoczonych.
Drukuje „Aids to Scoutmastership".

1920. Międzynarodowe Jamboree w Olympji, w Londynie. Międzynarodowe Biuro Skautowe założone dzięki pomocy finansowej mr. Peabody'a.
Girl Guides wpisane na Królewską Kartę.

1921 Wraz z żoną organizuje skauting m. i ż. w Indjach — zwiedza Burmah, Ceylon, Palestynę, Egipt, Francję; otrzymuje tytuł Baroneta.
Drukuje „What Scouts Can Do" i „An Old Wolf's Favourities".

1922. Odwiedza Belgję
Drukuje „Rovering to success".
Bierze udział w Międzynarodowej Konferencji Skautowej w Paryżu i III Kongresie Wychowania Moralnego w Genewie. Otrzymuje francuską Legję Honorową.

1923. Bierze udział w Międzyn. Konferencji Wychowania w Kanadzie. Otrzymuje honorowe stopnie naukowe Uniwersytetów Toronto i Mc. Gill oraz Oxfordzkiego (do którego ongiś nie zdał egzaminu wstępnego).

1924. Państwowe Jamboree w Wembley i Międzynarodowe w Kopenhadze.

1926. Konferencja Międzynarodowa w Kandersteg (Szwajcarja).

Prawo i przyrzeczenie harcerskie.

PRZYRZECZENIE HARCERSKIE

Mam szczerą wolę całem życiem pełnić służbę Bogu i Ojczyźnie, nieść chętną pomoc bliźnim; być posłusznym prawu harcerskiemu.

PRAWO HARCERSKIE

1. *Na słowie harcerza polegaj jak na Zawiszy.*

Harcerz ceni swą godność; jest prawdomówny; kłamca nie wart być harcerzem.

Harcerz nie rozróżnia słowa zwyczajnego, któreby nie zobowiązywało od słowa honoru, którego dopiero się nie łamie.

Harcerz waży słowa swoje; na wiatr ich nie rzuca.

Obłudą i fałszem się brzydzi.

2. *Harcerz służy Ojczyźnie i dla Niej spełnia sumiennie swoje obowiązki.*

Gdziekolwiek harcerz się znajduje, stara się zrozumieć, czego od niego Ojczyzna wymaga; to wykonuje. Harcerz nie zapomina, że Ojczyzna przedewszystkiem, a własna osoba później.

3. *Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.*

Ten obowiązek ma spełniać z największym nakładem sił i poświęceniem bez względu na swoją wygodę lub korzyść, nawet na niebezpieczeństwo.

W niepewności, co w danej chwili wykonać, zapyta harcerz samego siebie, co lepsze dla innych? i to jako swój obowiązek wykona.

Harcerz szuka skrzętnie sposobności, by codziennie wyświadczyć komuś choćby drobną przysługę.

4. *Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.*

Gdy harcerz spotka drugiego, choćby nieznajomego harcerza, postępuje z nim, jakby z najlepszym znajomym i służy mu radą i pomocą.

Harcerz nigdy z góry na innych nie patrzy dlatego, że są biedniejsi, albo do innej warstwy społecznej należą.

Harcerz nigdy nie da się opanować zawiści względem bogatszych lub szczęśliwszych.

5. Harcerz postępuje po rycersku.

Jest grzeczny i uprzejmy dla wszystkich, a szczególnie uprzejmy dla kobiet; otacza opieką dzieci; zawsze chętnie wspiera starców, słabych i ułomnych, a dzielnie i śmiało broni pokrzywdzonych. Nie przyjmuje za swe usługi żadnej nagrody.

6. Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.

Harcerz chroni zwierzęta przed dręczeniem i sam im nigdy krzywdy nie czyni; nie zabija więc bez potrzeby nawet owadów; nie niszczy drzew i innych roślin, wogóle — niczego w przyrodzie.

7. Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom i wszystkim swoim przełożonym.

Posłuch harcerski przyczynia się do wyrobienia karności w życiu społecznem.

Każdy rozkaz harcerski musi być wykonany natychmiast i ochotnie, choćby był niemiły.

Przy rodzicach i przełożonych stoi harcerz w dobrej i złej doli; nawet mówić źle o nich nie pozwala przy sobie.

8. Harcerz jest zawsze pogodny.

Harcerz nie zniechęca się, nie zraża, nie zna co to dąsy. Szczególniej w chwilach niepowodzenia obce są harcerzowi wybuchy prostactwa; nie klnie wtedy i nie przezywa; zmusza się raczej do milczenia i uśmiechu.

9. Harcerz jest oszczędny i ofiarny.

Oszczędny nie przez sknerstwo, lecz przez przezorność, by nie być ciężarem dla innych i pomagać potrzebującym; ofiarny — „na odzianie i nakarmienie Matki-Ojczyzny".

Gry hazardowe i wogóle trwonienie czasu i majątku uważa za grzech narodowy.

10. Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; nie pali tytoniu, nie pije napojów alkoholowych.

Harcerz brzydzi się wszelkim brudem, unika złego towarzystwa, nie pozwala w swojej obecności nie tylko czynić, ale nawet mówić i dowcipkować nieprzystojnie.

Harcerz stroni od trucizn, szkodzących ciału i duszy. Chce zachować zdrowie i siły dla siebie i dla dobra ogółu; pragnie dawać dobry przykład drugim; przyczynić się do rozszerzenia zasad wstrzemięźliwości, a przez to do zmniejszenia spustoszeń, jakie złe nałogi sprawiają pośród szerokich warstw narodu.

Od Redakcji.

„Kalendarz Harcerski na rok 1924" wydany przed kilku laty, spełnił swe zadanie, dostarczając harcerstwu, Przyjaciołom Ruchu i społeczeństwu szeregu wiadomości i informacyj — przyczyniając się do pogłębienia zrozumienia Harcerstwa i do jego propagandy. O celowości Kalendarza świadczy najlepiej rozejście się jego całkowite, tak że z kilkotysięcznego nakładu pozostało kilkadziesiąt ostatnich egzemplarzy.

Powodzenie owej pierwszej próby upoważnia do nadziei, że i „Rocznik Harcerski na rok 1928", który puszczamy dziś w świat, przyniesie pożytek Harcerstwu, a przez nie Sprawie, której służymy.

Rocznik ma nieco inny charakter od swego poprzednika: położyliśmy w nim nacisk na zebranie przepisów obowiązujących w Związku Harcerstwa Polskiego, chcąc zapełnić dotkliwą lukę takiego wydawnictwa. Rozrzucenie bowiem przepisów organizacyjnych w różnych miejscach różnych wydawnictw utrudnia, jeżeli nie uniemożliwia dokładną ich znajomośc, a co zatem idzie, realizowanie i — co nie najmniej ważne — pracę nad ich uproszczeniem i przystosowaniem do życia.

„Kalendarz" zawiera materjały charakteryzujące przedewszystkiem ideologję i metodykę Harcerstwa — „Rocznik" charakteryzuje głównie organizację — ale nie tylko o niej traktuje. Podaliśmy parę artykułów treści ogólniejszej, a wśród przepisów i instrukcyj, które drukujemy, znajdzie czytelnik nie tylko dotyczące form organizacyjnych, ale i sporo takich, które związane są ściśle z treścią i metodyką pracy.

Kto brał udział w pracy społecznej w Polsce przekonał się zapewne, jak trudno ją systematycznie organizować. Oby dla Harcerstwa ten Rocznik był impulsem do lepszego zorganizowania się; może nie przez treść swą bezpośrednio, bo ona właśnie wskaże, ile jest w tej organizacji niedociągnięć, braków, a może i niezgodności — ale przez sam fakt zebrania norm organizacyjnych, które przez szereg lat narastały.

Tworzyliśmy przecież Związek Harcerstwa Polskiego bez doświadczenia, jak budować wielką organizację w nowych warunkach — w wolnej Polsce powstawało wolne, wielkie, niezależne od żadnych czynników nieharcerskich zrzeszenie młodzieży i dorosłych, harcerzy i nieharcerzy — powstawało z czterech różnych organizacyj, wyrosłych w konspiracji lub pod wpływem konspiracyj.

W roku 1928 właśnie, pierwszego listopada, obchodzić będziemy dziesięciolecie ideowego i moralnego zjednoczenia się Harcerstwa Polskiego na Zjeździe Lubelskim, który powołał Naczelną Radę Harcerską dla przeprowadzenia połączenia także organizacyjnego.

W roku 1928 obchodzić będziemy także pamięć 500 lecia śmierci Zawiszy Czarnego, rycerza bez zmazy, podawanego za wzór harcerskiej słowności i rzetelności.

Oby „Rocznik na rok 1928" przyczynił się do rzetelnego uzgodnienia życia naszego z zasadami i normami harcerskiemi i do lepszej służby jednostek i organizacji — Ruchowi.

Z życia harcerskiego.

Zamiast artykułu teoretycznie rozważającego ideologję harcerską — te obrazki wybrał i podał
Stanisław Sedlaczek.

W przestronnym pokoju, wynajmowanym przez Romaszkana, Strumickiego i Dymszę, miejscu zebrań wszystkich uczniów siódmej gimnazjalnej, serdecznych przyjaciół i od dawna współkolegów, dziwny panował ruch i niezwykłe ożywienie:

Co chwilę otwierały się drzwi i nowa twarz uśmiechnięta wchodziła do pokoiku, pełnego gwaru. Widać, zebranie urządzała siódma klasa, bo prawie wszyscy jej uczniowie znaleźli się.

Wreszcie Dymsza, nie najstarszy może, ale barczysty, tęgi chłopak, z twarzą poważną, jakby uśmiechu nigdy nie znała, zasiadł na improwizowanem prezydjalnem miejscu za stołem i jak stary parlamentarzysta — ogłosił:

„Stwierdzam komplet. Posiedzenie otwarte. Zwołałem was tylu po porozumieniu z referentem, kol. Romaszkanem. Stan młodzieży polskiej pod zaborem austrjackim jest tak zły, takeśmy zgnuśnieli, zniewieścieli, że strach pomyśleć o przyszłości, że trudno porównać dzisiejszych z wczorajszymi ludźmi. Wolałbym był całe wyższe przynajmniej gimnazjum zaprosić, żeby jak najliczniejsze ożywić tłumy i nową je natchnąć myślą. Z tym jednak wstrzymać się musimy. Aby jednak obrady nasze były owocniejsze, proszę Was o skupienie ducha, proszę byście i sercem i rozumem myśl Tadka Romaszkana osądzili, przyjęli i szerzyli“.

Na skinienie stanął przy siedzącym już Dymszy Tadek. Wyglądał spokojny, smutny; stał ze spuszczoną nieufnie głową. Zaczął głosem cichym, złamanym jakimś, który później dopiero rósł, potężniał, wzruszeniem się barwił, aż zabrzmiał kaskadą tonów pełnych, młodych, zapalnych.

„Czy wam przeszłość Polski zechcę opowiadać, czy o pierwsze lata po rozbiorach zawadzę, czy o młodzieży angielskiej mówić wam będę — przedstawię zawsze obraz tak różny od dnia dzisiejszego, a tak świetlany, taki jasny, że żal zbiera za tą przeszłością minioną, którą my dobrowolnie, choć może nie

zawsze świadomie grzebiemy. I wtedy zapał nas porywa: przywrócić stracone wczoraj — ale zapał to mdły, bezduszny, bo do dziś stan anormalny, stan zły trwa, co gorsza rozwija się.

Wszyscy znamy Wołodyjowskiego, nie obcy nikomu z nas Żółkiewski, czy Chodkiewicz. A przecież, mimo całej czci dla nich, mimo pietyzmu, z jakim opowiadamy o cudownych typach rycerzy kresowych, którzy życie Rzeczypospolitej poświęcili i bez szemrania najpiękniejsze lata spędzili w ciężkiej i krwawych ofiar pełnej służbie dla Ojczyzny — mimo tego pozostajemy zimni i głusi, słowami ich czcimy i modłami, ale na czyn, na naśladowanie — nas nie stać. Pamiętam, kiedy byłem chłopakiem pięcio-, czy sześcioletnim, dziad mój, chłop prosty, który w roku 63-ym rolę porzucił i poszedł bronić opowiadał mi, to, co od ojca swego słyszał, żołnierza powstania listopadowego. Wtedy to dzieci małe, bo dwunastoletnie chłopaki, tam gdzie była bitwa, tworzyły oddziały i o ruchach nieprzyjaciół donosiły i kule zbierały po bitwie i w czasie bitwy wśród szańców żywność sprowadzały, a później — w 63-ym — mówił mi dziadek, bały się już dzieci dział huku i poświstu kul, już im życie było droższe, niż służba Ojczyźnie. Kiedy zaś patrzę na was, kiedy słucham gorących, zapalnych dysput, a z drugiej strony widzę, jak wycieczka w góry nas męczy, muszę wtedy myśleć, co będzie, gdy nam przed nieprzyjacielem stanąć przyjdzie, albo nawet, jak zahartowani pójdziemy w walkę o byt, gdzie wprawdzie kul niema, ale są zawody, jest i praca wyczerpująca. A już napróżno szukałbym w naszym gronie typu rycerza kresowego, czy żołnierza z chorągwi nieustraszonego Czarnieckiego, czy podobnego choć trochę do Kościuszki".

— „Za dużo żądasz" — padł głos.

— „Co gorsza — ciągnął Romaszkan, pozwoliliśmy w sobie tak zabić ducha odwagi i siły, tak daliśmy się ujarzmić i wpoić w siebie wykoślawione pojęcia cywilizacji i postępu, którym żadne z państw żyjących nie hołduje, że każdą myśl śmielszą odznaczamy jako niekulturalną, że w imię cywilizacji gotowibyśmy nawet zwycięskiej walki uniknąć: A żądania w tym kierunku nazywamy zbyt śmiałemi, bo niema w nas hartu i wiary, które Czarnieckiemu szerokie morze w małą zmieniły rzekę, które narodowi kazały wydobyć z jarzma kraj, zalany prawie zupełnie przez Szwedów w 17-ym wieku. Jeśli jednak nie zdolne nas podnieść te przykłady przeszłości, bo — to „dawno minione lata" — to mamy przecież wzór z obecnej chwili z niedawnej walki. Mam na myśli młodzież angielską z Mafekingu, która zorganizowała się w oddział i znacznie pomogła i wielkie oddała usługi w walce z Burami. Była to pierwsza drużyna skautowa na świecie, która stała się matką całego szeregu podobnych na całej przestrzeni ziem angielskich.

„Wiele nocy przemyśleliśmy i przemarzyli z Dymszą i Strumickim, wreszcie postanowiliśmy was zaprosić, byście zadecydowali: czy młodzież polska w szczęśliwszych znajduje się warunkach narodowych, niż angielska, czy ma mniejszy obowiązek przygotować się do obrony ziem naszych. A jeśli powiecie, że nie mamy, że nam jest dobrze tak jak jest, wtedy może i ja się uspokoję, może ustąpi mi ta żrąca myśl, że źle jest z nami, może opuści mnie troska o przyszłość naszą. Ale rozumem osądźcie i sercem czystem, bez bojaźni, bez strachu, który w was od lat najmłodszych wpajali, którym dusze wasze zatruć chcieli".

I zawrzała gorąca dysputa.

A nie ścierały się zdania, ale uzupełniały myśli i marzenia, łączyły się programy przyszłych działań, rwały wartkim strumieniem młodości, postanowienia i przysięgi.

I powstała pierwsza drużyna skautowa w Polsce,
By bohaterów wychować na wzór rycerzy kresowych.
By charaktery kuć, które nie upadną w walce.
By rycerzy gotować — do przyszłej walki o Polskę.

— — — — — — — — — — — — — — —

Oto obrazek z pierwszej polskiej opowieści skautowej *), malującej pierwsze chwile harcerstwa polskiego. Na gorącym uczynku chwytamy niejako przerodzenie się tajnego koła samokształceniowego młodzieży gimnazjalnej — w drużynę harcerską, a zarazem uczestniczymy w g a w ę d z i e.

Gawęda ma tu jeszcze formę niewyrobioną, więcej w niej przemówień, niż żywej wymiany krótkich zdań, jeszcze to nie gawęda obozowa, w której cała drużyna udział bierze, a drużynowy — wódz wiedzie myśli po szlaku przez siebie wytkniętym, aż je w końcu zbierze i skupi w parę krótkich zdań, aby z doświadczeń, uwag, myśli, przeżyć swej braci harcerskiej, wyprowadzić wskazania na przyszłość — wyraźne postanowienia wytyczne dalszych prac drużyny i każdego jej członka.

Gawęda harcerska to nie przelewanie z próżnego w puste, ani rzucanie słów na wiatr, ale jakby narada szczepu, szykującego się do walki, łowów, czy prac.

— — — — — — — — — — — — — — —

Pierwszą rzeczą, która po powrocie do domu rzuciła się Wickowi w oczy była kartka, leżąca w najwidoczniejszem miejscu na stole zaadresowana: „Do druha Witolda D. . . . sa", mająca pod adresem drobnemi literkami dopisek „przeczytać o godz. 5-ej po południu". „Ładna sprawa", zamruczał Witold — „czuje dusza, że drużynowy zaimprowizował nową nocną zbiórkę alarmową i przekradankę na Antokolu. Byłoby to tem dziwniejsze, że dziś jest wigilja, a jutro pierwsze święto Bożego Narodzenia". Przypomniał sobie tę wycieczkę: obóz nocny harcerzy, ognisko

*) Tadeusz Uhma: „Twórzmy kresowych rycerzy". Goniec Lwowski 1911 r.

buchające miljonem krwawo-brylantowych iskier, zapach gryzący dymu i woń upajającą żywicy. Potem zaśmiał się na wspomnienie innej wycieczki, na której najpamiętniejszem zdarzeniem było wzięcie do niewoli zastępu harcerek. Jakież miłe wspomnienie. Siedzi sobie człowiek w roli komendanta warty, a posłuszne rozkazom druhny skrobią kartofle!

List leżał zapieczętowany na stole. Przeznaczenie miało się ziścić natychmiast! — Piąta właśnie wybiła. Wicio rozerwał list i czytał, co następuje: „Rozkaz do Druha W. D., zastępowego zastępu Dudków 3-ej wileńskiej drużyny harcerskiej im. Króla Stefana Batorego. Ma druh stawić się jutro o godz. 9-ej 30 rano w mieszkaniu druhny E. M., drużynowej II-ej wileńskiej drużyny harcerskiej. Sprawa — ogień! Język na trzy kłódki Proszę być na wszystko gotowym. Wkońcu tej imprezy można się znaleść na łonie Abrahama. Jeżeli Druh nie ryzykuje w s z y s t k i e g o, zwalniam go od wypełnienia niniejszego rozkazu, pod warunkiem zameldowania mi o tem dziś do godz. 12-ej w nocy. Czuwaj! M. S. drużynowy".

„A niech cię zdepczą kaczki egipskie, jeżeli wiem co to za przepowiednia — przyjemna sprawa, ani słowa" zamruczał żałośnie zastępowy Dudków. Rzeczywiście położenie Wicia było niewiele przyjemniejsze, niż położenie drużynowego, któryby się spóźnił pół godziny na zbiórkę swej drużyny.

A najgorsze to: „Jeżeli druh nie ryzykuje wszystkiego" (trzy razy podkreślone) i t. d. i t. d., a potem „łono Abrahama". Gdyby wprost rozkaz: „Marsz i kwita", ale nie, on sam musi zdecydować o własnej śmierci.

Z wypiekami na twarzy, z nabrzmiałemi oczami, stawił się o oznaczonej godzinie. Chwila, a będzie wszystko wiedział. Prędko rozebrał się w przedpokoju i z głową dumnie do góry wzniesioną wszedł do salonu Na sprężystem: „Czuwaj" wchodzącego odpowiedziały głosy gospodyni, drużynowego — autora owego listu i druha Lecha M., zastępowego „Indyków", kolegi i przyjaciela Wicia. „Ach więc nie sam" — przemknęło mu przez głowę, obaj z Lechem spojrzeli sobie w oczy i raźniej zrobiło im się na duszy — obaj wyczytali w niewyspanych oczach działanie złowieszczego listu.

„Otrzymaliście więc moje rozkazy" — spytał drużynowy tonem, w którym brzmiało pytanie: „czy ryzykujecie na wszystko". Dwa stalowe spojrzenia były odpowiedzią.

„No to do rzeczy" — uśmiechnęła się druhna Ewa. Celem dzisiejszej imprezy ma być wydostanie dla naszego plutonu bojowego 7-miu karabinów, które kupiłam wczoraj po 10 marek od „Niemca"-Poznańczyka. Broń leży na stacji towarowej i pozostaje tylko otrzymać ją i przewieźć przez miasto w odpowiedniejsze miejsce".

„Tylko tyle — toż głupstwo" krzyknęli jak orzech zgryzł Lech i Wicio. „Tak, mała rzecz, ale trzeba ją zrobić — zresztą

wystarczy zupełnie na karę śmierci w razie gdyby nas wykryto. Otóż postanowiliśmy przewieźć te karabiny przez miasto w trumnie".

„Cudownie" — wpadł w zachwyt Wicio, ale Lech go uspokoił: — „Cóż się rzucasz jak wściekły — mnie ten pomysł z trumną zakrawa trochę na panieństwo........ t. j., przepraszam, wygląda niepraktycznie, bo co to znaczy trumna wieziona na dworzec, zaraz będą pytać: a kto się „wykopyrtnął", a gdzie, a poco".

„Nie bój się o to — przerwała druhna Ewa — wszystko obmyślone, trumna już jest, wsiadamy z nią w sanki i jedziemy z nią do Baranowicz, gdzie na papierze zmarła nasza ciocia; — Niemiec nie chce przyjąć naszej trumny do wagonu i wracamy zpowrotem".

„No wiecie już dość" — przerwał drużynowy — „teraz uwaga — pójdziecie ku stacji towarowej i ujrzycie tam zajeżdżające sanki z trumną. Jeżeli dotknięte nieszczęściem rodzeństwo zwróci się do was o pomoc, spełnicie „dobry uczynek" — zrozumiano! „Rozkaz"! — „Czuwaj! — już was niema!".

O 11-ej przed południem obywatele grodu Giedymina budowali się widokiem szczerego żalu rodzeństwa, które wiozło na „dryńdzie" wileńskiej trumnę. Opatrzność wyraźnie sprzyjała rodzeństwu, bo gdy zajechało na „Güterstation", dwóch grzecznych przechodniów na jedno kiwnięcie palcem pomogło zdjąć trumnę i zanieść ją na rampę. Herr Eisenbahnbeamter był dziś wyjątkowo rozdrażniony, łajał, krzyczał, rozpędzał służbę i „tragierów". Na prośbę strapionego rodzeństwa odpowiedział butnie: „Es ist schon spät, ich habe keine Zeit — und gehen Sie schnell nach Hause!" Ale że „tragierów już nie było, gniew pana nadzorcy od razu ucichł. Obejrzał się raz jeszcze, pośpiesznie wyciągnął z kąta worek od ziemniaków, naładowany podłużnemi przedmiotami i rzucił go do skwapliwie otwartej trumny. Za chwilę wieko było przymknięte i wściekłość pana nadzorcy wybuchnęła z całą siłą: „Wisz, wisz pan co za to będzie! — to...... to...... kaput!" „Wiemy, wiemy", „A wisz, że mnie to samo tyż". „Mało nas obchodzi". „Hę! Zum Teufel! Schnell raus!" Pomocy tu nie było. Osierocone rodzeństwo na własnych rękach musiało przenieść trumnę przez tłum „bławatków" (żandarmów), którzy czasem bywają niegrzeczni i obok grupek i spojrzeń przelotnych żołnierzy szwabskich.

„A panieczko czemuż ona taka ważąca?" — spytał dorożkarz pomagając włożyć ją na sanki. „Lekka, bo pusta to jasne — jedziemy", woźnica zaciął konia. Sanki ruszyły.

„Ach Mańku — trzebaż było tak nieprzyjemnego wypadku— pogrzeb nie będzie mógł jutro nastąpić".

„Cóż zrobić! — Bardzo zmęczyłaś się siostrzyczko" — i nagle spojrzeli na siebie i — parsknięcie przytłumionym śmiechem.

Chwila i wesołość prysła: sanki „zatoczyły się“ — wieko zsunęło się, trumna za niem. Byłoby po wszystkim, gdyby nie instynktowne uchwycenie jej przez Marjana. Wypadek ten i możliwość ponownego odebrało rodzeństwu wesołość zwycięskiego powrotu. Choćby nawet Niemców na ulicy nie było, usłużność ich przyjaciół w chałatach wróżyła śmierć pewną.

„Na wszelki wypadek weźcie druhno“ — szepnął Marjan, podając rewolwer — „ja mam drugi — jak się wywrócimy, pierwszemu w łeb — i do bramy“. Na szczęście to ostatnie „urozmaicenie“ minęło ich szczęśliwie.

Wieczorem samoobrona otrzymała siedem nowych karabinów niemieckich*).

— — — — — — — — — — — — — — —

Znów fragment tylko. W pierwszym z powieści wziętym, lecz dobrze oddającym prawdziwe z życia myśli i plany harcerskie z czasu niewoli — widzieliśmy postawienie sobie przez młodzież zadania pracy nad sobą, wyrobienia w sobie ducha bohaterskiego dawnych rycerzy. W tym tu urywku już nie fantazja, ale opis rzeczywistego zdarzenia — dowód, że cel postawiony realizowano.

A co zastanawia najbardziej w tym obrazku? Mniemam, że pogoda ducha, wesołość, wcale nie wisielczy humor, lecz ta prawdziwa pogoda płynąca z wiary w dobroć swego czynu — wiary w swe siły. Karkołomne przedsięwzięcie transportu karabinów w trumnie; wygląda to na dobry kawał rozbawionej bandy harcerskiej. A to służba wojenna!

— — — — — — — — — — — — — — —

Przenosimy się w inne środowisko. Jesteśmy na wsi. Spotykamy młodą harcerkę. — Te damy są zawsze pełne zapału i ochoty do opowiadania. Posłuchajmy: „Siedziałam z książką w altanie, gdy nagle usłyszałam krzyk na drodze. Poskoczyłam więc do płotu, by zobaczyć co się tam dzieje. Gromadka dzieci nachylonych nad czemś, jakby pomocy wzywając. Przeskoczyłam płot i zbliżyłam się do nich. W pośrodku leżał czarny piesek bardzo mokry i prawie nieżywy. „Chłopaki go utopiły“ — objaśniły mnie dzieci. Związane sznurkiem nogi pieska potwierdzały ich słowa. Przenieśliśmy psa pod płot, bo na środku drogi mógłby nas kto przejechać, i wzięliśmy się do ratowania biedaka. Rozwiązałam mu nogi, potem tak, jak się to robi zwykle z topielcem, odwróciłam go mordką do ziemi i zaczęłam wyjmować z niej trawę i muł — pies krztusił się i wypluwał wodę, której się napił aż nadto, podczas przymuszonej i trochę przydługiej kąpieli.

Dzieciakom tymczasem kazałam rwać trawę i zbierać porozrzucaną na drodze słomę, którą później wytarliśmy psa do sucha. Gorzej było ze sztucznem oddechem, którego nie po-

*) Przedruk z „Harcerza“

trafiłam na psie zastosować. Obu dłońmi przygniatałam rytmicznie żebra psiaka, lecz gdy kilka razy zaledwie to uczyniłam, psiak parsknął i skoczył. Dzieci wrzasnęły z radości. Lecz piesek był taki słaby, że się zataczał; ułożyliśmy go więc na słońcu i okryli suchą słomą".

— — — — — — — — — — — — — — —

Widzieliśmy zastosowanie sprawności ratownika — i przyjaźni dla zwierząt (przepis szóstego punktu prawa harcerskiego) — w praktyce.

— — — — — — — — — — — — — — —

„Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać" — czy może ją poznać w ciasnych murach miasta wśród gwaru i kurzu ulic? Gdzież tam! Ucieka więc na „wykę";

„wyjść rankiem błękitnym, kiedy drzewa złocone słońcem, operlone rosą, strząsają błyszczące krople na trawy, różową koniczynę i złotożółte lucerny;

„wyjść — gdy po falach dojrzewającego zboża ślizga się promień słoneczny i płynie hen po niwach, jak słodki, upojny dreszcz lipcowego poranku ozłoconego słońcem;

„wyjść — wnet po obudzeniu się z głową jeszcze senną trochę, ale z bezwiednem szczęściem w duszy, bo lato złociste na świecie, drzewa wilgotne od rosy i szafir nieba wysoko, a wokół brzęczenie pszczół;

„wyjść — zostawić za sobą miasto i jego domy i szkołę i mrocznych przechodniów i zadania z łaciny i ćwiczenia z historji — i — wszystko, wszystko zostawić — tylko iść w milczeniu, hen w szerokie dale; . . . Czy to nie szczęście, nie rozkosz . . . ?

Harcerzu, harcerzu! Jestem jednym z tych, co idą zawsze na przedzie, trzymając mocno w dłoni pochodnię światła. Wśród ludzi ze schylonemi czoły, wznoszę raźno i śmiało głowę do góry, a z piersi młodej wyrzucam wesołą pieśń, tak lekką i dźwięczną jak śpiew skowronka. Serce me całe śpiewa w tej pieśni, jak lato w pieśni skowronka.

Harcerzu! harcerzu! — oto idę ozłocony słońcem przez łąki i pola różowej koniczyny i żółtozłocistej lucerny, idę . . . wyrwałem się z ciasnych murów miasta i jego kominów fabrycznych, z ciemni mroków i mroku ciężkiej pracy — wyrwałem się w jasne przestwory pełen radości i szczęścia jako młody, wesoły źrebak — biegnę, by wśród pól i łąk odnaleźć tajemnicę bujnego lata — i wrócić z pełną jaśni słońca piersią.

„Żyć w lesie wciąż na czatach, w zasadzce, żyć wśród nieustannego rozgwaru drzew, łowić uchem te szmery, które wiatr nawiewa.*)

— — — — — — — — — — — — — — —

*) Z książki „Życie pogodne" Grzymałowskiego i Sopocki

Ale bez pracy niema kołaczy. Trzeba się urządzić i to urządzić wygodnie chcąc używać współżycia z przyrodą. Do roboty więc pionierzy, do roboty kucharze!

Namioty rozbite. Wieczerza gotowa. Gromada żywo zajada, zmierzch powoli zsuwa się na gąszcze leśne — a potem ciemność coraz bliżej nas podchodzi. Już tylko wierzchołki drzew widać na gwieździstem niebie. Wielka Niedźwiedzica, przyjaciółka nasza, spogląda na nas z góry, rychłoli skupimy się przy ognisku . . .

Płonie ognisko i szumią knieje
drużynowy siadł wśród nas.
Opowiada starodawne dzieje,
bohaterski wskrzesza czas.

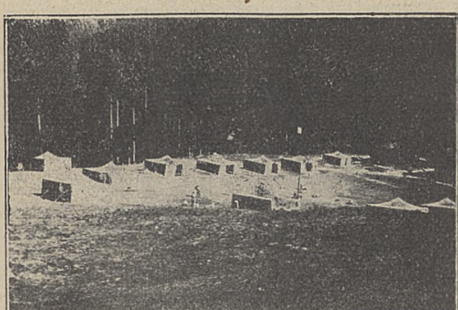
O rycerstwie od kresowych granic,
o obrońcach ukrainnych granic . . .
A ponad nami wiatr szumny wieje
i dębowy huczy las.

— — — — — — — —

Już do powrotu głos trąbki wzywa,
alarmują ze wszech stron!
Staje wiara w ordynku szczęśliwa,
Serca biją w zgodny ton!

Każda twarz się uniesieniem płoni,
każdy laskę krzepko dzierży w dłoni
i z młodzieńczej się piersi wyrywa
Pieśń potężna, pieśń jak dzwon: *)

„Nie rzucim ziemi skąd nasz ród
. . . .
Pójdziem, gdy zagrzmi złoty róg
Tak nam dopomóż Bóg".

*) Z Szopki harcerskiej, Jerzego Brauna.

DEAN JAMES E. RUSSEL

Profesor Instytutu Pedagogicznego Uniwersytetu Columbia w Nowym Yorku.

Wartość wychowawcza skautingu.

Artykuł w Educational Review, czerwiec 1917, w wyjątkach podług „Harcmistrza" r. 1920, Nr. 3 i 4 — 12.

W tych czasach niebywałej burzy, gdy się wali dorobek stuleci, a ideały cywilizacji się ważą, patrjoci wszystkich narodów z niepokojem myślą o układzie społecznym, jaki się z obecnego chaosu wyłoni. *Gotowość* — to wyraz, jaki się każdemu nasuwa. Używają go zarówno ci, którzy, idąc najłatwiejszą drogą, czekają co z tego wyniknie — jak i inni, którzy pragną świat przebudowywać. W najniższem znaczeniu będzie to gotowość do obrony wojskowej przeciwko napaści; w najwyższym zasiągu pomyśli się o odrodzeniu natury ludzkiej — tak, aby zwierzę w człowieku stale trzymane było na smyczy. Jakkolwiek ludzie mogą się różnić w pojęciu dróg postępu ludzkości w tysiącolecia, najpiękniejszym przecież kwiatem na krwią przesyconych polach świata, jest powszechne pragnienie pokoju na ziemi i dobrej woli między ludźmi.

Nie może być pokoju bez dobrej woli między ludźmi, a wola nie jest dobrą, jeżeli nie rodzi sprawiedliwości, nie zabezpiecza własności, nie zapewnia życia, wolności i dążenia do szczęścia. To są prawa człowieka, wszczepione przez naszych przodków w machinę naszego rządu i przekazane nam jako drogocenna spuścizna dla wszystkich, co mają być obywatelami wolnego i niepodległego państwa. Prawo oddawania czci Bogu wedle własnego przekonania; prawo wykonywania zawodu, prowadzenia handlu, gromadzenia dóbr, nabywania i posiadania ziemi; prawo rozprawiania z współobywatelami o duchowych, bieżących i politycznych sprawach; prawo panowania nad samym sobą — oto były ideały założycieli naszego narodu*).

Ale oto przeszło sto lat uczymy się powolnie lekcji, że prawa mają swe odpowiedniki w obowiązkach; że prawo posiadania własności nakłada obowiązek poszanowania własności innych; że prawo wolności pociąga za sobą obowiązek posłuszeństwa ustawom; że prawo szukania szczęścia łączy się

*) Pamiętajmy, że to mówi Amerykanin.

z obowiązkiem obrony innych przed nędzą; że — słowem — prawa obywatelskie, zabezpieczone przez państwo, czynią obowiązkiem każdego obywatela służbę patrjotyczną w chwili potrzeby, za wszelką cenę.

Nauczyciele mający do czynienia z *wychowaniem* w odróżnieniu od samego tylko *nauczania* wychowanków, dążą wytrwale do zespolenia swej pracy z najlepszemi wpływami domu, kościoła i społeczeństwa. Witają oni przyjaźnie wszelkie pomocnicze środki pobudzenia ambicji chłopca, przyśpieszenia tętna jego uczuć, pociągnięcia jego zainteresowań i ustalenia jego przyzwyczajeń. Miło im widzieć go oddającego się całem sercem czemukolwiek zasługującemu na to — czy to będzie praca czy zabawa — i umiejącego wytrwać przy podjętem zajęciu aż do skutku. Wiedzą oni, że poleganie na sobie, kierowanie sobą, kontrola samego siebie nie bywają inaczej zdobywane i że kazania o najpiękniejszych ideałach nie poruszą chłopca dopóki nie próbuje wedle nich przekuwać własny charakter.

Z tych to powodów zatem twierdzę, że ruch skautowy jest najbardziej ważkim przyczynkiem wychowawczym naszych czasów. Przyrodnik może go sławić za skuteczne zbliżenie chłopca do serca przyrody; moralista — za świetny kodeks prawa moralnego; higjenista za sposoby fizycznego ćwiczenia; rodzice — za umiejętność powstrzymywania chłopca od złego. A z punktu widzenia wychowawcy mamy tu cudowną zdolność przekształcania rozbrykanego, nieodpowiedzialnego samolubnego chłopca w prawego, pomocnego, zasługującego na zaufanie młodego obywatela. Dla chłopca, który się temu odda, znajduje się pełno roboty wyglądającej na zabawę, stopni doskonałości podpadających jego ocenie, prawideł postępowania, którym się musi podporządkować, odpowiedzialnych stanowisk, które może zająć, jeżeli się tylko wykaże potrzebnem przygotowaniem. Słowem jest tu program, trafiający do instynktów chłopca i metoda, zastosowana do jego natury.

Tu nie czas dyskutować o programie skautowym. Większość czytelników zna go o wiele lepiej ode mnie. Ale uważałbym się za księcia między nauczycielami, gdybym zdołał wymyślić program szkolny, którego tok przemawiałby tak bezpośrednio do zamiłowań chłopca, a którego urzeczywistnienie stosowałoby się również pożytecznie do potrzeb dorosłych. Każde zadanie skautowe jest zadaniem męża, przeniesionem na skalę chłopca. Zahaczenie o popędy chłopca ma na oku nie jego dziecinność, ale jego pragnienie być dojrzałym. Przejrzyjmy szereg przedmiotów: rolnictwo i rybołóstwo, kowalstwo i biurowość, stolarka i uspołecznienie, mleczarstwo i górnictwo, muzyka i ślusarka, chów drobiu i drukarstwo, pierwsza pomoc i uprzejmość, ratowanie życia i studjum przyrody, żeglarstwo i obozownictwo, patrjotyzm i kucharstwo —

i mnóstwo innych umiejętności i zajęć, wymagających dokładnej znajomości rzeczy i nadających się do bezpośredniego zastosowania w codziennem życiu. Każde z tych zadań pociąga chłopca nietylko dlatego, że jest chłopcem i lubi je, lecz także dlatego, że to są zadania, które dorośli uważają za pożyteczne. To mężczyzna w chłopcu jest przy tem pobudzany, a typem mężczyzny wyczarowywanego tutaj jest człowiek, który dąży do wytrwania w dobrem przeciw złemu, który stoi przy prawdzie przeciwko fałszowi, który pomaga uciśnionym i słabym, który miłuje i szuka w życiu co najlepsze.

Stąd przyrzeczenia skautowe, składane przez każdego chłopca młodzika: „na honor przyrzekam czynić wszystko 1) aby spełnić mój obowiązek względem Boga i Ojczyzny i być posłusznym prawu skautowemu, 2) aby pomagać bliźnim zawsze i wszędzie, 3) aby zachować siłę fizyczną, jasność umysłu i prawość moralną"*).

Skauting nie zamierza zastąpić szkoły. Jest on sposobem uzupełnienia kształcenia formalnego w szkołach przez wyprowadzenie chłopca na nowe pole i danie mu sposobności praktycznego zastosowania swoich władz umysłowych i fizycznych. Najlepszą w tem rzeczą jest nadzwyczajna rozmaitość, zdolna wystarczyć całej skali stopni umysłowego uzdolnienia, wszystkim rodzajom społecznego środowiska — i stwarzająca dla wszystkich prawdziwą sposobność maksymalnego podniesienia własnego poziomu.

Ale najznamienniejszym przyczynkiem ruchu skautowego w zakresie wychowawczym jest metoda pedagogiczna. Jako nauczyciel, skłaniam głowę przed geniuszem Baden-Powella, który w jednem dziesięcioleciu więcej uczynił dla używotnienia metody wyrabiania charakteru, niż dokonali wszyscy szkolarze amerykańscy od czasu wylądowania pierwszych osadników w Nowej Anglji.

Głosiliśmy zalety rządu ludowego i szukaliśmy najlepszych środków utrwalenia w narodzie pojęć wolności i wiary w to, że wszyscy ludzie się rodzą równymi. Były chwile, kiedyśmy wątpili, czy naród z temi pojęciami będzie się mógł utrzymać długo. Wiemy dobrze, że eksperyment się nie uda, jeżeli obywatele przyzwyczajają się do grzechu sobkostwa i pożądliwości i zobojętnieją na klęski przywilejów i przywłaszczeń. Niepowodzenie jest też pewne, jeżeli nasi obywatele nie wyćwiczą się w czynnem i twórczem podtrzymywaniu cnót, na których wspiera się zarówno charakter jednostek jak prawdziwe uobywatelenie.

Gdy ochotnik składa przyrzeczenie, obiecuje, że coś zrobi. Wzywa się go niejako, aby przepasał biodra swoje i baczył pilnie na cel wyścigu, do którego staje. Poczem musi coś

*) Amerykański tekst przyrzeczenia.

robić, właściwie już się musiał wykazać pewnemi drobnemi zdobyczami i każdy krok naprzód odmierzany będzie nowemi nawyknieniami, ustalonemi przez wytrwały wysiłek. Krok za krokiem, od nawyknienia do nawyknienia przechodzi chłopiec stopnie skautowe. O treści tej drogi postępowej już mówiłem. Teraz obchodzi mnie metoda, a ta jest wspaniałą.

W przeciwieństwie do luźnej kontroli domowej — czasem surowej, czasem słabej, a zawsze indywidualnie dowolnej, a także do dyscypliny szkolnej, zazwyczaj mechanicznej i autokratycznej, metoda skautowa wymaga od chłopca czynienia tego co się jemu samemu wydaje wartościowem i co on sam chce czynić. Wiele zadań podejmuje z własnej inicjatywy wybierając co mu odpowiada; wiele z tych sadań każe mu stanąć do wytrwałej samotnej praktyki; najlepsze jego wysiłki zapisują się w wytworzeniu właściwych nawyknień. A za każdą zdobycz otrzymuje pewną nagrodę, zatwierdzenie, które obraca powszechną słabość natury ludzkiej w czynnik mocy. Wielki przyczynek wychowawczy — krytycznie oddziaływujący już na uprawę zabaw i gier w kolegjach (szkołach) — to takie postawienie w skautostwie sprawy, że niema przegrywających. Wygrana jednego skauta nie jest przegraną innego; gry wygrywa zastęp, inne zastępy nie są tem pognębione. A jednak któż powie, że pokazom skautowym brak zacięcia, ostrości i zdecydowania. Powodzenie skautingu nie płynie z ubocznych motywów ani z wesołego kierownictwa; syci się ono zadowoleniem z doskonałego wykonania czegoś, co za godne pracy uznaliśmy.

Następnie system administracyjny organizacji skautowej odpowiada również naturze ludzkiej. Układ zastępów i drużyn w wyższe związki i organizację ogólno-narodową wprowadza chłopca w wielkie zbiorowisko, daje mu cząstkę odpowiedzialności za całość i budzi w nim dumę udziału w wielkiej sprawie. Śmiem rzec, że większość skautów znajduje się w ściślejszych stosunkach ze swymi skautmistrzami, niż ze swymi wychowawcami szkolnymi i że znają swych naczelników lepiej, niż dyrektorów i wizytatorów szkół.

Moment osobistego związku, tak istotny dla systemu skautowego pobudza zmysł społecznej odpowiedzialności, cnotą czyni posłuszeństwo przepisom a drogą wzajemnego upodabniania się daje wyraz konkretny całemu kodeksowi honorowemu, bezprzykładnemu w nowoczesnem rycerstwie. Najbardziej uderzającą cechą tego kodeksu jest nagromadzenie obowiązków zamiast powiększania praw.

Dwanaście przykazań skautowych (amerykańskich) brzmi twierdząco, nakazująco, a nie — jak w dekalogu Mojżesza — zakazująco: „Nie będziesz...“ Skaut jest prawdomówny, wierny, pomocny, przyjazny, uprzejmy, grzeczny, posłuszny, pogodny, oszczędny, odważny, czysty i pobożny, niezwykle oderwane

w prostocie ich sformułowanie, jest zilustrowane w codziennem życiu każdego chłopca. Obowiązek skautowy spełnienia codzień jakiegoś dobrego uczynku — wynalazek doprawdy godny porównania z maszyną do szycia, maszyną parową, i telegrafem, a nieskończenie bardziej wartościowy niż jakiekolwiek mechaniczne uzdolnienie ze względu na rozwój charakteru i wychowanie obywateli. Ten obowiązek nietylko pozwala chłopcu zrozumieć prawa moralne, według których ma żyć, ale też wcielić je w praktykę swego życia.

Program skautowy przez to jest w swej istocie moralnem ćwiczeniem na rzecz rzeczywistego demokratycznego obywatelstwa. Daje on dostateczną obsadę ideałom szkolnym i uzupełnia wysiłki rodziny i kościoła. Działa on zręcznie przy pomocy tysiąca szczególnych sposobów zabawy i zajęcia, by chłopcu przyszczepić właściwe życiowe przyzwyczajenia i zamiłowania i to mocniej niż jakąkolwiek inną drogą. Nadewszystko jednak okazuje się genjusz pedagogiczny w wyszukaniu sytuacyj, które pozwalają wypróbować, o ile na chłopca można liczyć i jaki jest pełny zakres jego uzdolnienia, oryginalności i zdolności do kierownictwa. Te strony programu są tak zrównoważone i zharmonizowane, że pozwalają go uznać za pedagogicznie doskonały.

Cała organizacja stanowi narzędzie zdolne do cudownych niemal działań nietylko w zakresie moralnego odrodzenia amerykańskiego (i każdego innego! przyp. tłom.) chłopca, ale także przygotowania go do podjęcia obowiązków obywatelskich.

Jak znamienne jest nasze hasło: „Czuwaj!“ — „Bądź gotów!“ i jak znamienne zwłaszcza wobec ostatnich wydarzeń światowych! Jakież to wielkie słowo dziś i jakiem przejęciem świat je powtarza.

Wielkiem zagadnieniem — uważajcie co mówię — wielkiem dzisiejszem zagadnieniem nowożytnego planu ogólnej „gotowości“ jest sprawa warunków fizycznych. Jest to jedna z najbardziej dobroczynnych stron nowoczesnej idei „gotowości“, jak i tej najnowszej wojny, że pouczyła nas ona z naciskiem o naszem fizycznem nieprzygotowaniu i o wartości — żeby tak rzec „zdatności“ fizycznej. Ten warunek zdatności jest równie potrzebny w zawodach pokojowych, jak i zawodzie wojskowym. Ów nacisk na sprawność cielesną jest niezbędny, bo — mówiąc spokojnie i przytomnie — twierdzę, że statystyka naszego narodu wyraziście wskazuje na następującą degenerację organiczną rodzaju ludzkiego. Jego wzrastające odsunięcie od płodnych biologicznych wysiłków, które uczyniły go tem, czem się stał fizycznie, doprowadziło do tego organicznego upadku i do tego zastępu chorób zagrażających zwyrodnieniem, jakie dziś znamy. Życie w czterech ścianach widocznie nas osłabiło i brak mam tej mocy, żywotności i siły,

które niezbędne są przy zamierzeniach, na jakie człowiek mocny radby się porwać.

Każdy ruch, który wykrywa działania wspierające ten biologiczny wysiłek, każdy ruch, który dodaje ducha „romantycznego" — jeżeli chcecie — zdrowym fizycznym ćwiczeniom na powietrzu; który ugruntowuje w młodzieży zdrowe i dobre przyzwyczajenia — jest ruchem w najwyższym stopniu dobroczynnym i wartościowym.

Ruch skautowy w mojem przekonaniu jest bodaj największym ruchem naszych czasów, o ile chodzi o pociągnięcie ludzi do życia na świeżem powietrzu. Jest największym ruchem w zakresie wysławiania otwartych przestrzeni i pobudzania chłopców do swobodnego życia na łonie natury.

Powiedziałbym przeto, że program skautowy jest jak być powinien dla młodych chłopców, programem fizycznego ćwiczenia i wytchnienia.

Mamy w tym programie materjał do świetnego rozkwitu fizycznego, jak i wspaniałego kształcenia charakterów.

W rzeczywistości wyniki zależą od tego, jak się ten program stosuje. Nie łudźcie się przypuszczając, że doskonały podręcznik, wspaniałe ideały i świetny program zapewniają spełnienie zadania. Zależy ono całkowicie od kierownictwa, od sposobu posługiwania się tym programem. Skautmistrz, który umie wywołać oddźwięki sympatji, który zdoła wzbudzić w młodzieży miłość życia w przyrodzie, miłość prawdy, słońca i szlachetnego sportu — oto człowiek, który może urzeczywistnić ów program w życiu chłopców. Nie urzeczywistni się on żadnym innym sposobem.

Toczą się walne spory o to, czy atletyka jest dobrą czy złą rzeczą — i w dyskusji zawsze macie mnóstwo przeciwników atletyki, dowodzących, że młodzi ludzie nie powinni się jej oddawać; ale z drugiej strony nie mniej się okaże entuzjastów, broniących znakomitego wpływu atletyki — także i na rozwój charakteru. W rzeczywistości ani jedni ani drudzy nie mają racji. Atletyka nie jest ani dobra, ani zła; powiem natomiast, że może się stawać dobrą lub złą, a to zależnie od sposobu jej stosowania. Widziałem drużyny sportowe rozwijające świetnie panowanie nad sobą, hart i prawość, ale widziałem też inne, w których młodzieńcy stawali się brutalni, nieuczciwi i brudni. Zasadnicza różnica tkwi nie w tem, co oni uprawiają, tylko w tem, jak to czynią i jakie mają kierownictwo. Pozwólcie mi więc zwrócić waszą uwagę na najpilniejszą potrzebę dzisiejszą ruchu skautowego. Jest to potrzeba tęgich i dzielnych, szlachetnych i jasnopatrzących na sprawy instruktorów — ludzi, którzyby ucieleśniali chłopcom trwale te wysokie ideały, o które ruch skautowy walczy.

EUGENJUSZ RYSZKOWSKI

Zawisza Czarny z Garbowa*)

„Na słowie harcerza polegaj, jak na Zawiszy”
Prawo harcerskie

Długosz nazywa Zawiszę Czarnego „szczególnym zaszczytem i ozdobą Polski”. Cieszył się ten jeden z największych rycerzy polskich sławą ogromną, a zawdzięczał ją nietylko licznym zwycięstwom na turniejach i waleczności w bitwach, ale i wybitnej działalności, jako mąż stanu, dyplomata i polityk.

O okresie dzieciństwa i wczesnym wieku młodzieńczym nie mamy żadnych wiadomości. Przypuszczalnie urodził się między 1370 a 1380 rokiem. Zawisza było imieniem naonczas bardzo rozpowszechnionem, „Czarnym” przezwano go według jednych dla czarnej zbroi, której używał, według innych dla ciemnych włosów.

„Pochodził Zawisza Czarny z rodziny Sulimczyków, pieczętujących się orłem czarnym w polu żółtem: pod orłem trzy kamienie w polu czerwonem. Gniazdo rodzinne Zawiszy Czarnego leżało w ziemi krakowskiej w Garbowie, skąd Zawisza zwany był z Garbowa lub Garbowskim...” **)

Bliższe wiadomości mamy dopiero o jego pobycie na dworze króla Zygmunta Luksemburczyka, gdzie podobno kończył swe wykształcenie rycerskie.

Król Zygmunt chętnie patrzał na występy śmiałego rycerza w igrzyskach i turniejach, a w dowód swej dlań sympatji, obdarzył go jak i wielu innych Polaków licznemi włościami. Chciał go bowiem przywiązać bliżej do siebie. Jako zwolennik Krzyżaków pragnął bowiem mieć u siebie co tęższych rycerzy, by gdy przyjdzie potrzeba walki z Krzyżakami, zbrakło ich w Polsce.

Zawiódł się srodze.

Skoro tylko Zawisza się dowiedział, że król Jagiełło gotuje się do wojny z Krzyżakami, natychmiast wrócił do kraju, by oddać swój oręż i osobę na usługi ojczyzny i króla.

Wziął udział w całej kampanji przeciw Krzyżakom. W wiekopomnej bitwie pod Grunwaldem występował pod znakami chorągwi krakowskiej, wsławiając się wielce. Według słów

---

*) podług pracy Ignacego Kozielewskiego „Zawisza Czarny z Garbowa”, Piotrków 1918.
**) p. Zawisza Czarny. J. Kozielewski str. 24 i 25.

Długosza „wysunął się na czoło rycerstwa polskiego". Później brał udział w bitwie pod Koronowem (w październiku 1410 r.), która skończyła się sromotną klęską Krzyżaków.

Po wojnie krzyżackiej Zawisza Czarny występuje w roli pośrednika między królem Jagiełłą a Zygmuntem, który gotował wojnę przeciw Polsce. Działalność Zawiszy zostaje uwieńczona nowym dla Polski pokojem w Lubowli oraz zjazdem obu królów w Budzie. Z okazji tego zjazdu król Zygmunt wyprawił wielkie igrzyska rycerskie. Wśród całego rycerstwa odznaczył się Zawisza Czarny przez nikogo niepokonany.

Na zasadzie osobistego porozumienia królów postanowiono, że sprawy krzyżackie rozstrzygnie sąd rozjemczy. Na czele tego sądu miał stanąć Zygmunt Luksemburczyk. Sąd ten nie dał spodziewanych rezultatów. Wybuchła nowa wojna z Krzyżakami, która na wstępie zaznaczyła niemoc Zakonu sromotną klęską Krzyżaków w Warmji, jednak na prośby legata papieskiego król Jagiełło zaprzestał wojny z tem, że sprawy te będą ostatecznie załatwione na soborze w Konstancji.

Wśród wybitnych mężów wchodzących w skład delegacji polskiej na Sobór, jak Mikołaj Trąba, arcybiskup gnieźnieński, późniejszy kandydat na tron papieski; Paweł Włodkowicz z Brudzewa, rektor i przedstawiciel Wszechnicy Krakowskiej — widzimy także Zawiszę Czarnego.

Delegacja polska wniosła na Sobór myśli „rewolucyjne na owe czasy" i musiała ich bronić i pozyskać dla nich opinję uczonego zgromadzenia. Paweł z Brudzewa przedstawił dzieło, w którem oświadczył, że 1) *względem pogan obowiązują te same prawa, co względem chrześcijan,* 2) *że nie wolno przemocą narzucać wiary.* Tezy te, proste i naturalne dziś dla nas, podówczas spotkały się z bezwzględnem zwalczaniem, zwłaszcza ze strony Niemców, którzy głosili: „nie może być większej zasługi wobec chrześcijaństwa, jak walczyć z Polakami; dla obrony porządku chrześcijańskiego wolno zabić każdego Polaka" i t. d. Tenże rektor krakowskiego Uniwersytetu postawił jeszcze inne twierdzenie, że *bez zgody poddanych panujący niema prawa o nich rozstrzygać.*

Zawisza Czarny wybitny wziął udział w postawieniu i obronieniu zasady *niezależności króla polskiego* od cesarza niemieckiego, jako tytularnego cesarza „rzymskiego".

Siła charakteru Zawiszy okazała się przedewszystkiem w sprawie Jana Husa. Hus, oskarżony o odstępstwo od wiary, przybył do Konstancji na zaręczenie cesarza Zygmunta, że będzie wolny od więzienia i sądu. Cesarz słowa nie dotrzymał, Husa jako heretyka wtrącono do więzienia i pozbawiono prawa publicznej obrony na soborze. Dopiero kilkakrotne, uporczywe domagania się rycerzy polskich z Zawiszą na czele doprowadziły do publicznego przesłuchania Husa. Polakom samo ujmo-

wanie się za Husem groziło oskarżeniem o herezję sądem — nie ulękli się tego, nie ustąpili przed oszczerstwami Niemców, które się na nich posypały — postąpili zgodnie z swem przekonaniem.

Po Soborze udał się Zawisza wraz z dworem króla Zygmunta do Hiszpanji, gdzie pokonawszy w turnieju rycerskim słynnego w świecie zachodnio-europejskim Jana z Aragonji, uzyskał miano pierwszego rycerza chrześcijańskiego.

W r. 1420 zostaje Zawisza starostą spiskim z rezydencją w Lubowli. Korespondencja jego z tych czasów świadczy o bliskich stosunkach z najznakomitszemi osobami ówczesnego świata.

W tymże roku wybucha powstanie Czech przeciw Zygmuntowi. Czesi ofiarowali koronę królowi Jagielle, który niechcąc objąć panowanie nad narodem szerzącym wśród siebie sekciarstwo Husa, zaznaczył Czechom, że tylko pod warunkiem powrotu na łono kościoła katolickiego władzę nad nimi obejmie. Niezależnie od tego wysyła w tej misji do Zygmunta Luksemburczyka Zawiszę Czarnego, chcąc załatwić wszystko na drodze pokojowej,

Cesarz nie dał narazie odpowiedzi, lecz sposobił się jednocześnie do wojny z Husytami. Wkrótce też pozostawiwszy rokowania z królem polskim nierozstrzygnięte, wyrusza przeciw Czechom. Z Zygmuntem wyrusza również Zawisza Czarny, który jako dworzanin i domownik cesarza za „hańbę by sobie poczytał opuścić króla wyruszającego na wojnę" — jak mówi Długosz. Cesarza zaraz na wstępie spotyka klęska. Wojsko jego zostaje rozbite niemal doszczętnie. Zawisza Czarny wraz z pozostałością jego wojsk broni się jeszcze jakiś czas pod Niemieckim Brodem. Ceniąc wysoko swoje słowo, nie chciał się wycofać z zagrożonego miasta mimo niebezpieczeństwa, dostał się do niewoli czeskiej, z której został oswobodzony ok. r. 1422. Wraca do ojczyzny, by natychmiast wziąć udział w nowej wojnie przeciw Krzyżakom.

Zawisza dzięki swoim stosunkom w świecie odkrył niecne plany Zygmunta i mistrza Zakonu rozbioru Polski. Dzięki temu zostają one udaremnione, bowiem Zawisza uprzedziwszy króla Jagiełłę, spowodował w Polsce przygotowania wojenne, co odstraszyło organizatorów rozbioru. Niedługo potem Zawisza doprowadził do sojuszu Polski z Węgrami w Kezmarku. W r. 1424 w imieniu króla Jagiełły zaprasza Zawisza Czarny Zygmunta Luksemburczyka na uroczystość koronacyjną królowej Zofji Holszańskiej, matki Jagiellonów. W czasie tych uroczystości Zawisza podejmuje wspaniałą ucztą — jak mówi kronikarz — „wszystkich trzech królów, to jest rzymskiego, polskiego, duńskiego, niemniej wszystkich książąt duchownych i świeckich".

Nadchodzi rok 1428.

Zygmunt Luksemburczyk organizuje wyprawę przeciw Turkom. Na wstępie oblega zamek Gołąbiec, leżący nad Dunajem (poniżej dzisiejszego Białogrodu). Niespodziewany napad Turków rozbija armję cesarską. Część rycerstwa znajdująca się po przeciwnej stronie rzeki, dostała się do niewoli tureckiej. Wśród niego znajdował się Zawisza Czarny. W owej to tragicznej chwili Zawisza dał dowody, jak głęboko ceni swą godność rycerską. Nie chciał opuścić towarzyszy, choć cesarz specjalną łódź po niego przysłał. Wolał raczy zginąć, niż cofnąć się. Zginął też śmiercią męczeńską. Jeden z pogan „głowę szlachetnemu więźniowi ściąwszy — zabił go" *)

Śmierć jego była życia dopełnieniem, a całe życie Zawiszy Czarnego to nieustanny i nieprzerwany łańcuch wielkich czynów. Wszystko co czynił, czynił dla wiary i ojczyzny. To też od dawien dawna rycerstwo polskie za wzór go sobie stawiło jako ideał rycerza chrześcijańskiego, rycerza polskiego. Ukochanie braterstwa, miłości chrześcjańskiej powodowało, że jako polityk zawsze pragnął unikać rozlewu krwi, a zarazem niedopuszczał do wszelkiej niesprawiedliwości. Przerastał swe otoczenie „żarliwością w służbie Bożej, czystością zamierzeń, szlachetnością myśli" **).

Dziś duch Zawiszy Czarnego stoi na czele braci harcerskiej, by prowadzić ją drogą czynów wytrwałych w myśl prawa harcerskiego, w służbie Bogu i Ojczyźnie.

Oto Nasz Wódz Duchowy, który niejednemu w chwili trudu i zwątpienia życiem swem daje przykład, jak być niezłomnym rycerzem Polski.

---

*) Długosz.
**) J. Kozielewski, str. 61.

Organizacja Związku Harcerstwa Polskiego.

Przepisy obowiązujące, zebrane i opracowane
przez Stanisława Sedlaczka i Irenę Sedlaczkową
z objaśnieniami St. Sedlaczka.

ŹRÓDŁA OFICJALNYCH PRZEPISÓW ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO.

I. OKÓLNIKI I ROZKAZY NACZELNICTWA Z. H. P., od 29. VII 1919, numery 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 (nr. 8 listopad 1920) drukowane.

II. ROZKAZY, OKÓLNIKI I INSTRUKCJE NACZELNICTWA Z. H. P., numery 9 (kwiecień 1921), 10, 11 (lipiec 1921) — drukowane.

III. „HARCERZ" rocznik 1921.

IV. NACZELNICTWO Z. H. P. — ROZKAZY, OKÓLNIKI, INSTRUKCJE — numery: 12 (21 stycznia 1922), 13, 14, 15, 16, 17 (oznaczony omyłkowo 16), 18, 19 (15 stycznia 1923) — litografowane.

V. NACZELNICTWO Z. H. P. — WIADOMOŚCI URZĘDOWE, roczniki 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 (do numeru 12 włącznie) — miesięcznik.

KRÓTKIE PRZEDSTAWIENIE CAŁOŚCI.

HARCERZE, STARSI HARCERZE I STARSZYZNA.

Drużyna. Podstawowym elementem zbiorowym organizacyjnym Z. H. P. jest drużyna, normalnie złożona z najmniej dwóch, najwyżej czterech zastępów, po 6-8 harcerzy.

W ostatnich latach zaczęły wytwarzać się jako podstawowe elementy zgrupowania szersze od drużyn, gniazda czy ogniska, nie ujęte jeszcze w normy przepisów, ani nie posiadające ustalonej nazwy, a występujące czasem także pod nazwę drużyny. Takie „gniazdo" składa się z gromady wilcząt, drużyny harcerzy, oraz z zrzeszenia starszych harcerzy, przyczem te składniki związane są jakimś stałym czynnikiem, n. p. oparciem o tę samą szkołę — wtedy zrzeszenie starszych harcerzy obejmuje b. wychowanków szkoły. Istnieją także oddzielne zrzeszenia, drużyny lub koła starszo-harcerskie.

Drużyna stanowi zasadniczy ośrodek organizacyjny, wychowawczy i posiada w zakresie swych zadań wychowawczych samodzielność. Przepisy ogólne, obowiązujące wszystkie drużyny mają jedynie na celu ułatwienie pracy i nadanie jej jednolitego kierunku ogólnego, ale nie zawierają szczegółów krępujących zdrową inicjatywę drużynowego. Również władze harcerskie nie powinny wkraczać zbyt głęboko w wewnętrzne życie drużyny, o ile ono biegnie normalnie, zgodnie z zasadami ideologji i metodyki harcerskiej.

Hufiec ma na celu koordynację i ożywienie pracy harcerskiej na pewnym niewielkim terenie, n. p. w powiecie, większem mieście. W praktyce wytworzyły się właściwie różne

typy hufców, a raczej ustaliły różne zakresy pracy Hufcowych. Według Ogólnego Regulaminu Wewn. — Hufcowy jest przełożonym drużynowych, przyjęło się jednak w niektórych Chorągwiach uważać go tylko za stałego wizytatora.

Chorągiew zrzesza drużyny większego obszaru, n. p. województwa. Podział na Chorągwie wytworzył się historycznie; mimo dążności do uzgodnienia go z podziałem administracyjnym kraju nie łatwo to uskutecznić ze względu na warunki komunikacyjne i niepokrywanie się podziału na województwa, z podziałem na dyjecezje, okręgi szkolne, okręgi korpuśne — tak, że trudno wybrać z jakim podziałem państwa miałby się pokrywać podział Z. H. P.

Chorągiew obejmuje całokształt życia harcerskiego (męskiego, względnie żeńskiego) na swem terytorjum. Komendant Chorągwi jest przełożonym wszystkich drużyn, drużynowych i starszyzny tego obszaru, a do najważniejszych jego zadań należy pozyskiwanie pracowników harcerskich i kształcenie ich w zakresie stopnia podharcmistrza.

Główna Kwatera jest organem kierowniczym całej pracy wychowawczej Z. H. P. Istnieją równoległe Główne Kwatery Męska i Żeńska. Zadaniem G. K. jest dbanie o czystość idei harcerskiej w Związku, o jednolitość pracy programowej nad pogłębieniem wewnętrznej wartości Harcerstwa i dalszym rozwojem Ruchu; organizowanie, kierownictwo ogólne i kontrola wychowawczej pracy Z. H. P., przygotowanie starszyzny.

Naczelnik (równolegle Naczelniczka) jest przełożonym wszystkich harcerzy i całej starszyzny harcerskiej, oraz wszystkich drużyn i zrzeszeń harcerskich męskich.

CZŁONKOWIE WSPÓŁDZIAŁAJĄCY.

Koło Przyjaciół Harcerstwa jest instytucją opiekuńczą drużyny, względnie kilku drużyn; zadaniem jego jest moralna i materjalna opieka nad odnośnemi grupami harcerskiemi, przyczem koło ma wpływ na mianowanie i zwalnianie drużynowych. Mogą powstać K. P. H. przy Hufcach, a także przy poszczególnych instytucjach harcerskich, n. p. przy Zarządzie Oddziału, Komendzie Chorągwi; istnieje Koło Przyjaciół Działu Zagranicznego Naczelnictwa Z. H. P.

Oddział Z. H. P. „Zadaniem Oddziału jest organizowanie i prowadzenie życia harcerskiego na terenie Oddziału“ — brzmi odpowiedni punkt Regulaminu. Należy tu rozumieć, że dotyczy on Zarządu Oddziału, a wobec wyraźnego określenia kompetencji kierowniczych komendantów Chorągwi, na pierwszy plan wysuwa się prowadzenie przez Zarząd instytucyj opiekuńczych (Koło Przyjaciół) i pomocniczych. Przepisy nie są tu jasne i uzgodnione ze sobą, życiowo tak się jednak ułożyły

warunki, że Zarządy Oddziałów normują tylko ogólne sprawy organizacji na swoim terenie, albo nawet — i to bodaj w większości Oddziałów — sprawują funkcje opiekuńcze, właściwe kierownictwo pracy wychowawczej pozostawiając komendantom i komendantkom.

WŁADZE NACZELNE.

Zjazd Walny jest najwyższą władzą zbiorową Z. H. P.; wybiera Naczelną Radę Harcerską, Komisję Rewizyjną, Naczelny Honorowy Sąd Harcerski; przyjmuje sprawozdania, zatwierdza budżet, udziela absolutorjum N. R. H. i t. d., decyduje o zmianach statutu. Natomiast uchwalanie przepisów i regulaminów obowiązujących całość Z. H. P. należy do kompetencji Naczelnej Rady i według ustalającej się interpretacji statutu nie może być przez Zjazd Walny dokonywane.

Naczelna Rada Harcerska, oprócz kompetencji wyżej wspomnianej, decyduje w niektórych sprawach sprawach majątkowych, o rozwiązaniu Oddziałów, a jako organ wykonawczy wybiera

Naczelnictwo Z. H. P., będące faktycznie stałą najwyższą władzą wykonawczą kierowniczą Z. H. P. Naczelnictwo czuwa nad przestrzeganiem statutu i obowiązujących przepisów, oraz zarządzeń, mogąc zawiesić niezgodne z niemi decyzje; reprezentuje Związek nazewnątrz, przyjmuje i usuwa członków czynnych, przyjmuje i rozwiązuje drużyny, wydaje zarządzenia i instrukcje w zakresie swej kompetencji, administruje majątkiem Z. H. P., powołuje Główne Kwatery dla kierowania sprawami drużyn (Naczelniczkę i Naczelnika wybiera Naczelna Rada).

UWAGA: Przepisy podajemy nie w porządku Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego, lecz działami, starając się zgrupować w każdym dziale wszystko co dotyczy danego ogniwa czy instytucji organizacyjnej.

Drobnym drukiem podawane są źródła oficjalne, w których ogłoszono przepisy, przyczem ustaliliśmy skróty:

SKRÓTY:

Ok. — „Okólniki i rozkazy Naczelnictwa Z. H. P."

Ok. I. — „Rozkazy, Okólniki, Instrukcje" — wydawnictwo litografowane.

W. U. — „Naczelnictwo Z. H. P. — Wiadomości Urzędowe", miesięcznik oficjalny, wydawany w r. 1923 oddzielnie, od r. 1924 przy „Harcmistrzu", ale jako odrębne czasopismo. Wychodzi stale pierwszego każdego miesiąca; prenumerata łącznie z „Harcmistrzem" 3.50 kwartalnie, Warszawa, Traugutta 2.

Z. H. P. — Związek Harcerstwa Polskiego
N. — Naczelnictwo Z. H. P.
N. R. H. — Naczelna Rada Harcerska
G. K. M. — Główna Kwatera Męska Z. H. P.
G. K. Ż. — Główna Kwatera Żeńska Z. H. P.
Zj. W. — Zjazd Walny Z. H. P.
O. — Oddział Z. H. P.
Z. O. — Zarząd Oddziału
K. P. H. — Koło Przyjaciół Harcerstwa
K. St. H. — Koło Starszego Harcerstwa
r. — rozkaz
L. ok. — List okólny
Og. Reg. Wewn. — Ogólny Regulamin Wewnętrzny.

PROTEKTOR ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO.

—o—

NACZELNICTWO ZAPRASZA PREZYDENTA RZECZYPLTEJ, PO KAŻDORAZOWYM JEGO WYBORZE, NA PROTEKTORA Z. H. P. PROTEKTORAT NIE GAŚNIE Z CHWILĄ UKOŃCZENIA PEŁNIENIA URZĘDU PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

(Uchwała III Zjazdu Walnego Z. H. P., L. ok. N. I. 6 z dnia 13. VI 1923 r., W. U. 1923, № 6).

Obecnie Protektorami Z. H. P. są:

PAN PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ
PROF. DR. IGNACY MOŚCICKI.

PAN PREZES RADY MINISTRÓW I MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
MARSZAŁEK JÓZEF PIŁSUDSKI,
b. NACZELNIK PAŃSTWA

PAN PROF. STANISŁAW WOJCIECHOWSKI,
b. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

Statut Związku Harcerstwa Polskiego.

(W. U. 1923, nr. 7, str. 83, oraz r. N. I. 16 z 27. VII 1923, tamże str. 89).

I. NAZWA I SIEDZIBA.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę „Związek Harcerstwa Polskiego" (Z. H. P.), działa na całym obszarze Rzeczypospolitej z zachowaniem miejscowych przepisów o stowarzyszeniach i ma siedzibę główną w Warszawie.

II. CEL.

§ 2. Z. H. P. ma na celu:

1) wychowanie młodzieży w kierunku urabiania charakterów, rozwijania dzielności fizycznej, pielęgnowania uczuć narodowych, kształcenia umysłów i zaprawiania do życia społecznego, w czem współdziała z rodziną i szkołą;

2) dążenie do utrzymania wśród swych członków i rozpowszechnienia harcerskiego typu życia i służby obywatelskiej.

III. ŚRODKI.

§ 3. Do osiągnięcia swych celów Z. H. P. zmierza:

1) przez zakładanie:
   a) drużyn harcerskich i drużyn zuchów
   b) kół przyjaciół harcerstwa
   c) kół starszych harcerzy;

2) przez: organizowanie w drużynach i kołach — gier i zabaw, ćwiczeń gimnastycznych, polowych i strzeleckich, wycieczek i kolonij letnich, obozów i kursów, zlotów, gawęd, wykładów, pogadanek, zebrań towarzyskich, przedstawień, wystaw, zakładanie kas oszczędności, kooperatyw, bibljotek, warsztatów, wydawanie pism i książek. Działalność powyższą rozwija Związek w wypadkach przewidzianych przez prawo na zasadzie koncesyj uzyskanych od właściwych władz i odrębnych statutów we właściwej drodze zatwierdzonych.

IV. CZŁONKOWIE.

§ 4. Członkowie Z. H. P. dzielą się na:
a) czynnych
b) współdziałających
c) starszych harcerzy
d) młodzież harcerską.

§ 5. Członkiem czynnym zostać może każda osoba pełnoletnia narodowości polskiej, odpowiadająca wyszczególnionym w regulaminie warunkom, zgodnym z zasadami niniejszego statutu i przyjęta przez Naczelnictwo Z. H. P.

§ 6. Obowiązki członka czynnego są następujące: 1) udział w czynnej pracy harcerskiej, 2) zachowywanie prawa harcerskiego, 3) opłacanie do kasy Naczelnictwa rocznej składki w wysokości 12 000 mkp. *)

§ 7. Członkiem współdziałającym może zostać: 1) każda pełnoletnia osoba narodowości polskiej, współdziałająca w pracy harcerskiej, przyjęta przez Naczelnictwo względnie przez upoważnione do tego organa — i opłacająca zadeklarowaną przez siebie składkę, nie mniejszą niż oznaczona dla członków czynnych, 2) popierające harcerstwo osoby prawne, w osobach swych prawnych przedstawicieli, jak stowarzyszenia pedagogiczne, gimnastyczne, sportowe, strzeleckie i t. p., przyjęte przez Naczelnictwo, względnie upoważnione do tego organa — i opłacające przez siebie zadeklarowaną składkę nie mniejszą niż 12 000 mkp. rocznie **).

Uwaga I. Składki wpłacają członkowie współdziałający do kasy koła, do którego należą. Członkowie nie należący do kół — (np. osoby prawne) wpłacają składki do kasy Zarządu Oddziału lub do kasy Naczelnictwa.

Uwaga II. Do czasu ustalenia waluty polskiej zmiana wysokości składki nie pociąga za sobą ponownej rejestracji Związku.

§ 8. Starszymi harcerzami zostają byli wychowańcy drużyn harcerskich lub inne osoby pełnoletnie, przyjęte przez Naczelnictwo — lub przez upoważnione do tego organa — na podstawie osobnego regulaminu.

---

*) V Zjazd Walny ustalił wysokość składki czł. czynnego na 6 zł rocznie.
**) obecnie obowiązuje conajmniej 20 zł rocznie.

§ 9. Wszyscy członkowie mają prawo korzystania z wszelkich instytucyj Z. H. P. — i udziału we wszelkich przejawach życia harcerskiego z zachowaniem odnośnych regulaminów.

§ 10. Członkowie czynni mają czynne i bierne prawo wyborcze do wszystkich władz towarzystwa.

§ 11. Członkowie współdziałający i starsi harcerze:

1) tworzą na podstawie szczegółowych regulaminów oddzielne koła
   a) przyjaciół harcerstwa
   b) starszych harcerzy;

2) mają bierne prawo wyborcze do wszystkich władz Z. H. P. — a do sprawowania czynnego prawa wyborczego wybierają delegatów zgodnie z par. 16 niniejszego statutu.

Uwaga: Należącym do Z. H. P. osobom prawnym przysługuje prawo wysyłania jednego delegata na Zjazd bez względu na ilość członków.

§ 12. Młodzież harcerska przyjmowana jest do drużyn Z. H. P. za zezwoleniem rodziców lub opiekunów, ma prawo korzystania z wszelkich urządzeń Z. H. P., niema jednak ani czynnego ani biernego prawa wyborczego.

Uwaga: Młodzież szkolna prócz zezwolenia rodziców mieć musi także zezwolenie władz szkolnych, może ona należeć tylko do kategorji „młodzieży harcerskiej" (par. 4 lit. d).

§ 13. Naczelnictwo względnie upoważnione przezeń organa mogą usuwać z organizacji członków, którzy:

1) popełnili czyn niehonorowy,
2) nie stosują się do statutu i regulaminów,
3) zalegają ze składką więcej niż rok.

Uwaga. W wypadku zastosowania punktu 1 usuwanemu przysługuje prawo odwołania się do Naczelnego Honorowego Sądu Harcerskiego (paragraf 24).

V. WŁADZE TOWARZYSTWA.

§ 14. Władzami Z. H. P. są:
   a) Zjazd Walny
   b) Naczelna Rada Harcerska, jako Zarząd Z. H. P.,
   c) Naczelnictwo Z. H. P. jako Wydział Wykonawczy,
   d) Komisja Rewizyjna,
   e) Naczelny Honorowy Sąd Harcerski.

§ 15. Zjazd Walny: 1) wybiera Naczelną Radę Harcerską, 2) wybiera Komisję Rewizyjną, 3) wybiera Naczelny Honorowy Sąd Harcerski, 4) przyjmuje sprawozdania Naczelnej Rady Harcerskiej i Komisji Rewizyjnej, 5) udziela Naczelnej Radzie Harcerskiej absolutorjum, 6) zatwierdza budżet, 7) ustala wysokość opłat na rzecz Związku, decyduje o sprzedaży i obciążeniu nieruchomości, 8) rozstrzyga o wszystkich sprawach, które nie są przekazane statutem i regulaminami, przyjętemi przez Zjazd Walny władzom niższym, 9) decyduje o zmianach statutu i likwidacji Z. H. P.

§ 16. W Zjeździe biorą udział: 1) członkowie czynni, 2) delegaci kół starszych harcerzy i przyjaciół harcerstwa — o ile koła nie zalegają ze składkami dłużej niż jeden kwartał, 3) z urzędu wszyscy członkowie Naczelnej Rady, członkowie czynni Głównych Kwater, komendanci Chorągwi, przewodniczący oddziałów oraz ich zastępcy lub 2 specjalnie przez Zarząd Oddziału upoważnieni delegaci.

Uwaga: Prawo głosu na Zjeździe Walnym względnie wybierania delegatów mają członkowie pełnoletni, nie zalegający ze składkami dłużej niż jeden kwartał. Koła Starszego Harcerstwa wybierają 1 delegata na 25 członków koła, nie mających praw członków czynnych Z. H. P. (par. 10); koła Przyjaciół Harcerstwa 1 delegata na 50 członków. Koła liczące mniejszą ilość członków, lecz nie mniej niż 10 — wysyłają 1 delegata.

§ 17. Gdy liczba członków czynnych przekroczy 300 będą brać udział w Zjeździe delegaci członków czynnych w ilości jednego na trzech. Gdy liczba członków czynnych przekroczy 500, przypadnie 1 delegat na 5 członków czynnych.

§ 18. Rok administracyjny harcerski odpowiada rokowi kalendarzowemu. Zwyczajny Walny Zjazd odbywa się co roku w pierwszej połowie roku kalendarzowego, zwołuje go Naczelna Rada. Nadzwyczajny Walny Zjazd zwołuje Naczelna Rada na żądanie przynajmniej 8 swych członków, na żądanie Komisji Rewizyjnej, lub na żądanie piśmienne 50 członków czynnych. Żądanie zwołaniaWalnego Zjazdu ma być przedłożone na piśmie z podaniem propowanego porządku dziennego. Naczelnictwo ma prawo ten porządek uzupełnić. Naczelna Rada obowiązana jest zwołać nadzwyczajny Zjazd Walny w ciągu dwóch miesięcy od daty wpłynięcia należycie popartego żądania w tej sprawie.

§ 19. Walny Zjazd jest prawomocny w obecności połowy uprawnionych do wzięcia w nim udziału. W razie niedojścia do skutku zebrania w pierwszym terminie, drugi termin może być o godzinę później od pierwszego — zebranie zwołane z tym samym porządkiem dziennym w drugim terminie jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

Walny Zjazd zwołuje Naczelnictwo przez zawiadomienie o nim Zarządów Oddziałów przynajmniej na jeden miesiąc przed terminem zebrania, z podaniem porządku dziennego obrad, oraz przez ogłoszenie przynajmniej w jednem piśmie codziennem wychodzącem w Warszawie i po jednem z wychodzących w miastach, gdzie są Zarządy Oddziałów.

§ 20. Naczelna Rada Harcerska:

1) kieruje pracą towarzystwa,

2) uchwala regulaminy i przepisy obowiązujące całość Z. H. P.,

3) decyduje o kupnie nieruchomości, sprzedaży i obciążeniu ruchomości i przyjmuje darowizny i legaty,

4) decyduje o rozwiązaniu oddziałów,

5) wybiera ze swego grona na jeden rok głosowaniem kartkowem Naczelnictwo Z. H. P., złożone z przewodniczącego Z. H. P., dwóch zastępców przewodniczącego, sekretarza, skarbnika, oraz naczelniczki Głównej Kwatery Żeńskiej i naczelnika Głównej Kwatery Męskiej, oraz 3 członków. Przewodniczący Z. H. P. jest zarazem przewodniczącym Naczelnej Rady i Naczelnictwa.

Uwaga: Rada Naczelna może powołać na Naczelników Głównych Kwater członków czynnych Z. H. P. z poza Rady Naczelnej. Wybrani Naczelnicy Kwater wchodzą z urzędu do Naczelnej Rady Harcerskiej i do Naczelnictwa.

§ 21. 1) Naczelna Rada Harcerska składa się:

a) z 24 członków wybieranych na trzy lata przez Zjazd Walny, w tem najmniej 15 członków czynnych,

b) z wszystkich przewodniczących oddziałów Z. H. P. z urzędu. W razie niemożności przybycia na posiedzenie przewodniczącego, Zarząd Oddziału może delegować innego swego członka.

Trzecia część członków Naczelnej Rady z wyboru co roku ustępuje kolejno — w terminie zwyczajnego Walnego Zjazdu, w pierwszych dwóch latach przez losowanie, a w następnych według starszeństwa wyboru. W razie ustąpienia któregoś z członków w czasie trwania kadencji, Naczelna Rada uzupełnia się przez kooptację. Przybrani członkowie pełnią funkcję do najbliższego Walnego Zjazdu.

2) Zwyczajne zebrania Naczelnej Rady Harcerskiej odbywają się raz na trzy miesiące; zwołuje je przewodniczący Z. H. P. lub jego zastępca. Zebranie jest prawomocne w pierwszym terminie przy udziale przynajmniej 12 członków Naczelnej Rady. Prezydjum stanowią te same osoby, które stanowią Naczelnictwo.

3) Protokół, akta prawne w imieniu Z. H. P. i korespondencję zewnętrzną podpisują: przewodniczący lub jego zastępca i sekretarz; korespondencję przekazową podpisuje skarbnik lub jego zastępca przez Naczelną Radę do tego upoważniony; korespondencję wewnętrzną Związku może podpisywać w imieniu Naczelnej Rady i Naczelnictwa każdy członek Rady uchwałą Rady do tego upoważniony.

§ 22. Naczelnictwo Z. H. P. jest stałym kierowniczym i wykonawczym organem Z. H. P., w szczególności:

1) czuwa nad przestrzeganiem przez organizacje harcerskie statutu, uchwał Walnych Zjazdów, regulaminów i zarządzeń kompetentnych władz Z. H. P., przyczem ma prawo zawieszania decyzji poszczególnych władz i organizacyj, niezgodnych z statutem, uchwałami Walnych Zjazdów i regulaminami.

2) reprezentuje Związek nazewnątrz,

3) decyduje o przyjmowaniu i usuwaniu członków czynnych,

4) przyjmuje, rejestruje i rozwiązuje drużyny na wniosek Zarządu Oddziału,

5) opracowuje regulaminy i przepisy na podstawie uchwał Naczelnej Rady, oraz wydaje zarządzenia i instrukcje w zakresie swej kompetencji,

6) administruje majątkami Z. H. P., dozoruje gospodarkę poszczególnych oddziałów i kół,

7) powołuje Główną Kwaterę Żeńską i Główną Kwaterę Męską dla kierowania sprawami drużyn młodzieży harcerskiej. Kwatery są odpowiedzialne przed Naczelnictwem. Organizację Kwater określa regulamin, uchwalony przez Naczelną Radę,

8) sporządza sprawozdania z działalności Związku i przedstawia Naczelnej Radzie.

Zebrania zwyczajne Naczelnictwa odbywają się raz na miesiąc. Zwołuje je przewodniczący lub jego zastępca. Zebranie jest prawomocne w obecności 5 członków, o ile w tej liczbie jest obecny przewodniczący lub jego zastępca.

§ 23. Komisja Rewizyjna składa się z 5 osób, wybieranych przez Zjazd Walny na rok jeden, sprawuje kontrolę nad gospodarką finansową Naczelnej Rady, prowadzoną zgodnie z przyjętemi zwyczajami, sprawdzając książki kasowe przynajmniej raz do roku, składa sprawozdanie na Zjeździe Walnym.

§ 24. Naczelny Honorowy Sąd Harcerski wybierany jest przez Zjazd Walny w liczbie pięciu osób z pośród członków Z. H. P. dla rozpatrywania apelacji członków usuniętych pod zarzutem czynu niehonorowego.

Sąd rozpatruje sprawy i wyrokuje w składzie przynajmniej 3 osób. Wyroki Sądu są ostateczne i prawomocne.

VI. ODDZIAŁY I KOŁA PRZYJACIÓŁ Z. H. P.

§ 25. Dla urzeczywistnienia wskazanych w statucie Z.H.P. celów i zadań na pewnem terytorjum, określonem przez Naczelnictwo Z. H. P. i za jego zgodą mogą być organizowane oddziały Z. H. P., jeżeli na tem terytorjum przebywa przynajmniej 100 członków czynnych i współdziałających.

§ 26. Oddziały Z. H. P. korzystają z wewnętrznej autonomji. Organizację, prawa i obowiązki oddziałów określa regulamin przyjęty przez Naczelną Radę Z. H. P.

§ 27. Celem moralnego i materjalnego popierania ruchu harcerskiego, oraz w celu jednania opinji publicznej dla spraw Harcerstwa organizują się koła przyjaciół harcerstwa.

§ 28. Koła przyjaciół harcerstwa mogą powstawać albo przy poszczególnych drużynach, albo przy hufcach, albo też za

zgodą odpowiedniego Oddziału może powstać dla wszystkich drużyn danej miejscowości jedno miejscowe koło P. H. Organizację, prawa i obowiązki kół P. H. określa regulamin uchwalony przez Naczelną Radę Harcerską.

VII. FUNDUSZE Z. H. P.

§ 29. Fundusze Z. H. P. powstają: a) ze składek członków, b) z opłat pobieranych od młodzieży harcerskiej w wysokości ustalanej corocznie przez Naczelną Radę, c) z opłat Zarządów Oddziałów w wysokości 10 procent od ich stałych dochodów, wnoszonych po zamknięciu bilansu i od niestałych każdorazowo po otrzymaniu danej sumy przez Zarząd Oddziału; Naczelnictwu przysługuje prawo zrzeczenia się 10 procent od sum ofiarowanych na cele specjalne, d) z zasiłków społecznych i rządowych, e) z przedsiębiorstw i wydawnictw, f) z dochodów z majątków towarzystwa, g) z ofiar, darowizn, zapisów i t. p.

VIII. STRÓJ, OZNAKI, PIECZĘĆ.

§ 30. Członkom przysługuje prawo noszenia stroju i oznak określonych regulaminem.

Uwaga: Noszenie stroju i oznak harcerskich w drużynach szkolnych zależy od zgody władzy szkolnej.

§ 31. Naczelnictwu i upoważnionym przez nie organom zastrzega się prawo używania pieczęci z krzyżem harcerskim. Napis na pieczęci głównej Z. H. P. „Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego".

Napisy na pieczęciach organów upoważnionych przez Naczelnictwo określa osobny Regulamin.

IX. ZMIANA STATUTU I ROZWIĄZANIE Z. H. P.

§ 32. Do zmiany statutu wymagana jest zgoda $^2/_3$ obecnych na Walnym Zjeździe.

§ 33. Rozwiązanie Z. H. P. wymaga zgody $^3/_4$ obecnych. W razie rozwiązania o przekazaniu majątku decyduje ostatni Walny Zjazd; w razie niemożności odbycia go — Naczelna Rada Harcerska.

X. OSOBA PRAWNA.

§ 34. Z. H. P. jest osobą prawną i posiada wszelkie z tego tytułu płynące prawa ogólne.

XI. STOSUNEK DO MINISTERSTWA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO I DO MINISTERSTWA SPRAW WOJSKOWYCH.

§ 35. W zakresie wychowawczym Z. H. P. obowiązany jest do przestrzegania rozporządzeń Ministerstwa W. R. i O. P., w zakresie ćwiczeń polowych i strzeleckich Z. H. P. obowiązany jest do przestrzegania rozporządzeń M. S. Wojsk. Ministerstwa te każde w swoim zakresie sprawują nad Towarzystwem nadzór i kontrolę.

Delegaci Ministerstwa biorą udział w Walnych Zjazdach, posiedzeniach Naczelnej Rady i władz wykonawczych. Delegaci ci mają prawo uczestniczyć we wszystkich przejawach działalności Z. H. P., mają prawo veta i odwołania się do Ministrów.

Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego jest obowiązane komunikować Ministerstwu W. R. i O. P. projekty przepisów mających obowiązywać w Związku, oraz programy wychowawcze przed ich ogłoszeniem, celem uzgodnienia ich z zamierzeniami tegoż Ministerstwa.

Naczelna Rada składa Ministerstwom roczne sprawozdania z działalności Z. H. P.

Młodzież szkolna, należąca do drużyn harcerskich, podlega swojej władzy szkolnej także w zakresie pracy harcerskiej, przy zastosowaniu osobnych instrukcyj wydawanych przez Ministerstwo W. R. i O. P. w porozumieniu ze Związkiem Harcerstwa Polskiego.

NACZELNICTWO ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

(pieczęć)

(—) Henryk Glass
w z. sekretarza generalnego

(—) Ks. Jan Mauersberger
za przewodniczącego

Na zasadzie postanowienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 24 czerwca 1923 r. № B. S. 1186/23 wciągnięto do rejestru stowarzyszeń i związków, № 917 stowarzyszenie pod nazwą „Związek Harcerstwa Polskiego".

Warszawa, dnia 2 lipca 1923 r.

RZECZPOSPOLITA POLSKA MIN. SPRAW WEWNĘTRZNYCH

(pieczęć) Minister Spraw Wewnętrznych
(—) Olpiński, Podsekretarz Stanu.

Statut niniejszy został zatwierdzony za zgodą Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Pierwszy statut Z. H. P. został ogłoszony w wydawnictwie „Okólniki i rozkazy" zbiór I. IV. Jego rozdział XII zawierał postanowienia przejściowe, brzmiał: **„XII. Założyciele, Zarząd tymczasowy.** § 36. Osoby podpisujące niniejszy statut stanowią grono założycieli Związku, posiadają wszelkie prawa członków czynnych aż do pierwszego Walnego Zjazdu. Założyciele wybierają z pośród siebie tymczasowy Wydział Wykonawczy (Naczelnictwo Z. H. P.), który złoży swe mandaty na pierwszym Walnym Zjeździe.

Pierwszy Zjazd Walny odbędzie się najpóźniej w rok jeden po zalegalizowaniu niniejszego statutu.

Podpisali: Ks. Jan Mauersberger, Marja Wocalewska, Piotr Olewiński, Stanisław Sedlaczek, Jan Grabowski, Tadeusz Strumiłło, Karol Woyzbun, Joanna Herse, Jadwiga Falkowska".

Formuła aprobaty i legalizacji:

„Na powyższy statut zgadzam się. 19 III. 1920.

(—) T. Łopuszański, Minister W. R. i O. P."

„Na zasadzie postanowienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 2 sierpnia 1920 r. № B. S. 1810 wciągnięto do rejestru stowarzyszeń i związków stowarzyszenie pod nazwą „Związek Harcerstwa Polskiego".

Warszawa, dnia 2 sierpnia 1920 r.

Minister Spraw Wewnętrznych (—) w z. Dunikowski"
(pieczęć)

„Ministerstwo Spraw Wojskowych wyraziło zgodę na powyższy statut".

AKTY PRZEKAZANIA ORGANIZACYJ b. KONGRESÓWKI NACZELNICTWU Z. H. P. WEJŚCIE W ŻYCIE „INSTRUKCJI W SPRAWIE SZKOLNYCH DRUŻYN HARCERSKICH.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa, dnia 18 XII 1920 r. № 24050 S. II.

Do Naczelnictwa Związku Harcerstwa Polskiego
w miejscu.

Odpowiadając na pismo Naczelnictwa z dnia 8 października r. b., Ministerstwo W. R. i O. P. zawiadamia, że poleciło Inspektorowi Harcerskiemu Ministerstwa przekazać kierownictwo drużyn b. Kongresówki Naczelnictwu Związku do dnia 31 grudnia b. r. przy równoczesnem wprowadzeniu w życie „Instrukcji w sprawie drużyn szkolnych", normującej wychowawczą opiekę nad temi drużynami, oraz pod warunkiem, że nie później jak w trzy miesiące po przekazaniu, odbędzie się Walne Zebranie Związku, które Zarząd zwoła w myśl statutu.

Minister (—) Rataj.

MINISTERSTWO WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO.

INSTRUKCJA W SPRAWIE SZKOLNYCH DRUŻYN HARCERSKICH.

1. Związek Harcerstwa Polskiego kieruje ruchem harcerskim w całej Polsce na podstawie statutu, przyjętego przez Ministerstwa — Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Spraw Wewnętrznych — i regulaminów, opartych na zasadach metody Badenpowellowskiej.

2. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zastrzega sobie nadzór i kontrolę nad działalnością Związku. Tę kontrolę sprawuje Ministerstwo przy pomocy Komisji do Spraw Harcerstwa, Inspektoratu Harcerskiego oraz specjalnych delegatów do władz Związku.

3. Szkolna drużyna Związku Harcerstwa Polskiego powstać i istnieć może jedynie za zgodą Dyrekcji szkoły. Przyjętym do drużyny szkolnej może być tylko uczeń posiadający piśmienne zezwolenie Dyrekcji, wydawane w porozumieniu z rodzicami lub opiekunami ucznia.

4. Dla sprawowania ściślejszej opieki nad drużyną wybiera Rada Pedagogiczna danej szkoły ze swego grona opiekuna drużyny o ile możności z harcerskiem wychowaniem obe-

znanego. To stanowisko winno mieć charakter wychowawstwa, należy więc, o ile się okaże możliwem, traktować je narówni z wychowaniem klasowem i odpowiednio wynagradzać. Pożądanem jest, aby opiekun sam mógł prowadzić drużynę, t.j. być jej drużynowym.

5. Obowiązkiem opiekuna drużyny jest:

a) wejść z młodzieżą harcerską w stosunek bliski i serdeczny, zapoznać się osobiście z pracą drużyny, bywać na zbiórkach i wycieczkach,
b) dawać opinję o kandydatach na drużynowego, pozostawać z drużynowym w stałym i ścisłym kontakcie,
c) starać się o pogłębienie pracy drużyny (przez udzielanie wskazówek metodycznych, bibljograficznych, urządzanie pogadanek, pokazów, odczytów, zachęcanie do robienia zbiorów, ułatwianie nauki rzemiosł i innych sprawności harcerskich i t. p.),
d) składać Radzie Pedagogicznej (lub wychowawczej) przynajmniej 3 razy w ciągu roku ustne sprawozdania z pracy harcerskiej, a w ciągu roku szkolnego składać Dyrekcji szkoły wspólnie z drużynowym treściwe sprawozdanie piśmienne oraz przesyłać za pośrednictwem Dyrekcji Inspektoratowi Harcerskiemu uwagi o pracy drużyny.

6. Zarządzenia władz harcerskich muszą być komunikowane przez drużynowego opiekunowi, który wyjednywa dla nich zgodę Dyrekcji. Dopiero wtedy mogą być one ogłaszane i wykonywane. W razie odmowy Dyrekcja zawiadamia Inspektorat Harcerski z podaniem motywów.

7. Drużynowego mianują władze harcerskie po otrzymaniu zgody Dyrekcji.

8. Program pracy drużyny szkolnej układa drużynowy z udziałem opiekuna, który go przedkłada Dyrekcji do zatwierdzenia. Także nadprogramowe zamierzenia drużyny wymagają zgody opiekuna, a w wypadku — jeśli chodzi o wystąpienie zewnętrzne — i Dyrekcji. Plan zbiórek i wycieczek drużyny winien być Dyrekcji dostarczony co miesiąc lub w innych regularnych odstępach czasu w celu uzgodnienia go z zamierzeniami szkoły.

Warszawa, dnia 19 marca 1920 r.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
(—) T. Łopuszański.

PROTOKÓŁ.

Dnia 30 grudnia 1920 r. Naczelny Inspektorat Harcerski w osobach D-ra Tadeusza Strumiłły, Marji Wocalewskiej i Stanisława Sedlaczka przekazał zgodnie z poleceniem Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 18 tegoż m.

№ 24050 S. II. upełnomocnionym przedstawicielom Naczelnictwa Z. H. P. ks. Janowi Mauersbergerowi, ppor. Piotrowi Olewińskiemu i Janinie Tworkowskiej kierownictwo męskich i żeńskich drużyn harcerskich b. Kongresówki.

Tem samem odrębna organizacja harcerska na terenie b. Kongresówki istnieć przestaje, przechodząc całkowicie pod rozkazy władz Z. H. P. Równocześnie zaś szkolne drużyny harcerskie zaczyna obowiązywać ministerjalna „Instrukcja w sprawach drużyn szkolnych" *).

(—) Dr. Tadeusz Strumiłło (—) P. Olewiński
(—) St. Sedlaczek (—) Ks. Jan Mauersberger
(—) Marja Wocalewska (—) Janina Tworkowska

(R. N. !. 2 z dnia 3. I. 1921 r. — „Harcerz" Nr. 1-2-3 r. 1921 str. 19.)

*) W toku jest opracowywanie nowego rozszerzonego brzmienia „Instrukcji", które wejdzie w życie zapewne w 1923 r.

II. Organizacja drużyn.

Drużyna.

(r. N. I. 28. z 6. IX. 1924, W. U. 1924, № 8—9, str. 45 oraz r. N. I. 29. z 28. XI. 1925. W. U. 1925, № 12, str. 66 i u; przy uzgodnieniu tych rozkazów, wprowadzono jednolitą numerację całego rozdziału).

A. PRZEPISY OGÓLNE*).

1. Przepisy obowiązujące młodzież harcerską zawiera regulamin drużyny.

2. Drużyna jest to jednostka organizacyjna, kierowana przez harcmistrza ewentualnie jego zastępcę, licząca w zasadzie nie więcej niż 32 chłopców, podzielonych na cztery zastępy, w której prowadzi się wychowawczą pracę harcerską.

3. Drużyna harcerska znajduje się pod opieką „Koła Przyjaciół Harcerstwa" lub instytucji o charakterze społecznym (straż ogniowa, sejmik powiatowy i t. p.), która wtedy w stosunku do drużyny pełni rolę K. P. H. Stosunki w drużynach szkolnych normuje oraz prawa i obowiązki opiekunów drużyn szkolnych określa Instrukcja w sprawie szkolnych drużyn harcerskich, wydana przez Ministerstwo W. R. i O. P.

4. Drużyny harcerskie pracują samodzielnie. Przepisy ogólne, obowiązujące wszystkie drużyny, mają jedynie na celu ułatwienie i ujednostajnienie pracy, ale nie zawierają szczegółów krępujących zdrową inicjatywę drużynowych.

5. Majątkiem drużyny administruje drużynowy lub opiekun drużyny (jeśli drużyną kieruje osoba niepełnoletnia), z odpowiedzialnością przed Zarządem Oddziału, lub instytucją przy której drużyna istnieje.

Drużyny nie mają prawa samodzielnego występowania do władz administracyjnych w sprawach urządzania przedstawień, koncertów i t. p. i wogóle poza pracę harcerską wykonywaną pod kierownictwem i odpowiedzialnością władz samego Z. H. P. lub jego oddziałów nie są do niczego więcej upoważnione i o wszelkie takie imprezy mogą zabiegać jedynie władze związku lub też jego oddziałów, ewentualnie upoważnione przez Zarząd Oddziału Koła Przyjaciół Harcerstwa.

(r. N. I. 4 z 19. II. 1927, W. U. № 3, 1927, str. 9).

O d p o w i e d z i a l n o ś ć d r u ż y n o w y c h. Ponieważ zachodzą wątpliwości kiedy i o ile drużynowa, drużynowy odpowiada za całość i zdrowie młodzieży, wchodzącej w skład drużyny, jeżeli rozkazy władzy przełożonej kolidują z jego rozporządzeniami, Naczelnictwo Z. H. P. wyjaśnia, że drużynowe (i) całkowicie są odpowiedzialne za swą młodzież w czasie pełnienia przez nią służby. Jeżeli władza przełożona wyda rozkaz, którego wypełnienie według zdania drużynowego (ej) może zagrażać zdrowiu młodzieży, wówczas obowiązany jest on (a) przedłożyć swoje wątpliwości władzy rozkazującej. Gdy mimo to rozkaz nie zostanie zmieniony, wówczas odpowiedzialność spada na władzę, wydającą rozkaz. Drużynowa (wy) ma prawo zwrócenia się o rozkaz na piśmie.

(r. N. I. 8. z 24. III. 1926, W. U. 1926, № 4, str. 10).

---

*) garmondem ustępy „Og. Reg. Wewn.", petitem -- rozkazy uzupełniające.

W razie rozwiązania drużyny o przeznaczeniu majątku drużyny decyduje Z. O. w porozumieniu z instytucją, przy której drużyna istniała, z uwzględnieniem pierwszeństwa drużyn miejscowych.

Drużyną harcerską kieruje drużynowy z reguły czynny członek Z. H. P. (harcmistrz). O ile niema harcmistrza, kierownictwo może objąć osoba przyjęta na członka współdziałającego, lub jeden z członków drużyny (niepełnoletni). W tym ostatnim wypadku, jeżeli drużyną kieruje osoba niepełnoletnia, odpowiedzialność za drużynę wspólnie z jej kierownikiem ponosi opiekun drużyny, który winien wstąpić na członka współdziałającego Z. H. P. Kierownika drużyny — członka współdziałającego obowiązuje prawo harcerskie; w razie trudności co do bezwzględnej abstynencji (punkt X. prawa) Zarząd Oddziału może zwolnić od stosowania się do tego przepisu pod warunkiem otrzymania od zwolnionego deklaracji, że w obecności młodzieży i w czasie zajęć harcerskich pić ani palić nie będzie.

...„drużynowym“ nazywa się druha, który posiada stopień podharcmistrza (lub wyższy), kierownik drużyny bez stopnia jest „zastępcą drużynowego“, przybocznym jest pomocnik kierownika drużyny.
(r. N. I—1920, l. 17, Ok. III).

B. DROGA SŁUŻBOWA I INSTYTUCJE PRZYJMUJĄCE DRUŻYNĘ DO Z. H. P.

6. Drużynę zgłasza do Naczelnictwa Z. H. P. organizator drużyny, drużynowy, lub p. o. drużynowego wraz z opiekunem, drogą służbową przez Zarząd Oddziału.

Zarząd Oddziału zasięgnąwszy opinji Komendanta Chorągwi stawia odpowiedni wniosek do Naczelnictwa Z. H. P. Wniosek podpisuje przewodniczący Oddziału i Komendant Chorągwi.

Wnioski mogą być:

a) o uznanie drużyny za harcerską i wydanie dyplomu drużyny harcerskiej,

b) o uznanie drużyny za przygotowawczą i wydanie zaświadczenia o należeniu do Z. H. P.,

c) o uznanie drużyny za drużynę wilcząt lub próbną,
(r. N. l. 29 z dnia 28. XI. 1925, W. U. 1925, № 12, str. 66 i n.)

d) o ewentualne usunięcie z Z. H. P. lub nieprzyjęcie.

7. Drużynowy, względnie opiekun drużyny, przy zgłoszeniu jej do Naczelnictwa Z. H. P. musi w imieniu drużyny złożyć oświadczenie, że będzie się stosować do statutu, regulaminu i instrukcyj.

8. OŚWIADCZENIE DRUŻYNOWEGO I OPIEKUNA.

(Jeżeli drużynowy jest niepełnoletni, oświadczenie podpisuje równocześnie i opiekun drużyny; jeżeli opiekun drużyny

nie jest harcerzem, lecz członkiem współdziałającym Z. H. P., może w oświadczeniu zaznaczyć, że nie zobowiązuje się do bezwzględnej abstynencji osobistej od alkoholu i tytoniu).

„Przesyłając niniejszy raport, oświadczam w imieniu swojem i drużyny, że będę się stosował do Prawa i Przyrzeczenia harcerskiego, do statutu, regulaminu i instrukcyj, a w szczególności, że

a) będę przestrzegał, aby członkowie drużyny szanowali Prawo i Przyrzeczenie harcerskie, mundur, oznaki, a w razie wystąpienia z organizacji, aby oznaki zwracali, a legitymacje oddawali do unieważnienia,

b) będę prenumerował conajmniej po 1 egz. „Harcmistrza" i „Wiadomości Urzędowych" i jednego z pism harcerskich dla młodzieży, uznanych przez Naczelnictwo Z. H. P.,

c) będę regularnie składał raporty zgodnie z obowiązującą instrukcją,

d) będę pilnie czuwał nad bezwzględnym porządkiem w kasie drużyny i będę opłacał pogłówne od każdego członka drużyny (w wysokości ustalonej corocznie przez Radę Naczelną), będę wpłacał 10% od dochodu drużyny, będę płacił 5 zł za rejestrację coroczną drużyny,

e) będę pilnie czuwał nad inwentarzem i wszelkim majątkiem drużyny,

f) nie opuszczę drużyny przed zwolnieniem mnie przez władzę przełożoną (dla opiekunów — Zarząd Oddziału)".

(r. N. I. 29 z 28. XI. 1925, W. U. 1925, № 12, str. 66 i n.)

Czuwaj! (podpisy) Drużynowy...
Opiekun...

Uwaga: Harcerską władzą przełożoną opiekuna drużyny jest Zarząd Oddziału, drużynowego — komendant Hufca lub Chorągwi.

9. Zasadniczo kwalifikowanie i rejestracja drużyn przez Naczelnictwo odbywa się co roku na podstawie rocznych raportów komendantów Chorągwi, hufców i drużyn*).

10. O nieprzyjęciu do Z. H. P. nowozorganizowanej i zgłoszonej drużyny decyduje Naczelnictwo na wniosek Zarządu Oddziału. Wniosek podpisuje Przewodniczący Oddziału i Komendant Chorągwi.

---

*) Patrz „Instrukcja w sprawie raportów w Z. H. P."

C. PODSTAWY WPISU DRUŻYNY DO Z. H. P.

I. KWALIFIKACJA DRUŻYN MĘSKICH

(r. N. I. 29. z dn. 28. XI. 1925, W. K. 1925 № 12, str. 66 i n).

11. Kategorje drużyn.

Wszystkie drużyny męskie są corocznie kwalifikowane przez Naczelnictwo, na wniosek Komendanta Chorągwi, na podstawie rocznych raportów.

Kwalifikacja odbywa się na początku każdego roku kalendarzowego na podstawie pracy drużyny w ubiegłym roku, przyczem jednocześnie bierze się pod uwagę widoki na przyszłą pracę drużyny.

Przed otrzymaniem pisma z G. K. podającego kwalifikację nie należy w rozkazach Komendy Chorągwi ogłaszać wyników oceny drużyn przez Komendę (r. G. K. I. 3 z dn. 30. IV. 1926; W. U. 1926, № 5, str. 15).

Drużyny mogą otrzymywać następujące kategorje:

A — harcerska
B — przygotowawcza
C — próbna
W — wilcząt.

Uwaga. Drużyny „włóczęgów", jak i wszystkie inne, prócz drużyn wilcząt otrzymują kwalifikacje A, B lub C.

12. Wymagania przy kwalifikacji.

Drużyna próbna, a również i wilcząt musi zadośćuczynić następującym warunkom:

a) Drużyna i jej poszczególni członkowie stale dążą do urzeczywistnienia prawa i przyrzeczenia harcerskiego (wilczęcego).

b) Drużynowy sumiennie wypełnia swoje obowiązki wobec przełożonych władz harcerskich, a w szczególności nadsyła na czas raporty, uiszcza należne od drużyny opłaty.

c) Drużyna posiada organizację harcerską (system zastępowy).

13. Drużyna przygotowawcza.

a) b) c) — jak wyżej.

d) Drużyna znajduje się pod opieką Koła Przyjaciół lub innej instytucji o charakterze społecznym, zastępującej K. P. H. i otrzyma od Koła dodatnią opinję o pracy i zachowaniu się drużyny.

e) Drużynowy spędził przynajmniej dwa tygodnie w harcerskim lub wojskowym obozie letnim, albo posiada inne elementarne przygotowanie instruktorskie (kurs, cykl wykładów harcerskich i t. d.).

f) Drużyna musi wykazać się dodatniemi wynikami przygotowania swoich harcerzy do odpowiednich kolejnych prób stopni i sprawności.

g) Drużyna posiada i prowadzi w należyty sposób książki: kasową, inwentarz., kronikę, rodowody członków drużyny, oraz książeczki zastępów.

h) Prenumeruje przynajmniej po 1 egz. „Harcmistrza“ i innego pisma, dla młodzieży, uznanego przez Naczelnictwo.

14. Drużyna harcerska:

a) do h) — jak wyżej.

i) Drużynowy posiada stopień harcmistrza, harcmistrza Rzeczypospolitej, lub jest pełnoletnim podharcmistrzem, wreszcie pełnoletnim członkiem współdziałającym Z. H. P.

Uwaga: O ile drużynowy jest niepełnoletnim podharcmistrzem, odpowiedzialność za drużynę ponosi razem z nim pełnoletni opiekun.

j) Przynajmniej $^1/_4$ część członków drużyny złożyła przyrzeczenie, w tej liczbie i wszyscy członkowie Rady drużyny.

k) Przynajmniej $^3/_4$ członków drużyny wykazało się zdobyciem w ciągu roku wyższej próby lub choć jednej sprawności.

l) Drużyna urządziła własny obóz lub wysłała do innego harcerskiego, lub wojskowego obozu przynajmniej $^1/_2$ swoich członków.

Uwaga: Obozy letnie kategorji C. nie są brane pod uwagę.

m) Przynajmniej jeden z członków drużyny zdobył harcerskie lub wojskowe przygotowanie instruktorskie (w obozie dla drużynowych, instruktorskim, przysposobienia wojskowego).

n) Wszyscy harcerze starsi ponad 16 lat, którzy nie posiadają jeszcze odpowiedniego wyszkolenia wojskowego, brali udział w przysposobieniu wojskowem, o ile możności na terenie drużyn.

o) Drużyna prowadzi należytą administrację (książkowość), gospodarkę, posiada budżet, powiększa co rok swój inwentarz.

p) Drużyna przedstawi szczegółowy program pracy na rok.

r) Drużyna posiada swój regulamin, zatwierdzony przez K-dę Chor.

Prawa drużyn.

15. Drużyna próbna wilcząt ma prawo:

a) Używać odpowiedniej pieczątki podłużnej.

b) Używać dla wszystkich swoich członków munduru, odznak funkcyjnych i lilijek (dla harcerzy po przyrzeczeniu — krzyżów).

c) Przeprowadzać próbę na stopień młodzika i wszystkie wilczęce.

16. D r u ż y n a p r z y g o t o w a w c z a ma prawo drużyny próbnej, oraz może:

d) Posiadać zatwierdzoną przez K-dę Chorągwi komisję na stopień wywiadowcy.

e) Używać proporca drużyny.

f) Organizować za pozwoleniem K-dy Chor. obozy letnie i starać się o zapomogi na nie od Z. O.

g) Brać udział w zawodach o pierwszeństwo drużyn swojej Chorągwi.

17. D r u ż y n a h a r c e r s k a ma prawo drużyny przygotowawczej, oraz może:

h) Używać odpowiedniej pieczątki okrągłej.

i) Używać sztandaru drużyny.

j) Posiadać zatwierdzoną przez K-dę Chor. komisję na stopień ćwika i na sprawności.

k) Organizować za pozwoleniem Komendy Chorągwi obozy letnie, przyczem posiada pierwszeństwo przed innemi drużynami przy otrzymywaniu zapomóg od Z. O.

l) Brać udział w zawodach o dyplom I drużyny Rzplitej.

18. P r z e n o s z e n i e d r u ż y n d o i n n y c h k a t e g o r y j.

a) Drużyna nowo zorganizowana otrzymuje na przeciąg 1 roku kat. C. lub W.

Uwaga 1. Drużyny te, jeżeli powstały przed 1. X. mogą być już w następnym roku kwalifikowane jako drużyny, istniejące cały rok.

Uwaga 2. Drużyny, poprzednio innych kategoryj, zakwalifikowane w r. 1926 do kat. C., należy uważać za nowo zorganizowane w 1926 r.

b) Jeżeli drużyna kat. C. w przeciągu 1 roku nie otrzyma wyższej kategorji, kwalifikuje się do rozwiązania.

Uwaga: Drużyny wszelkich kategoryj rozwiązuje Naczelnictwo na wniosek Komendy Chorągwi, złożony za pośrednictwem Zarządu Oddziału.

c) Jeżeli drużyna kat. B. w przeciągu trzech lat nie otrzyma kat. A, otrzymuje automatycznie kat. C. Jeżeli i taka drużyna po dalszym roku pracy nie otrzyma kat. B., może być rozwiązana.

d) Również może być rozwiązana drużyna, która w przeciągu 4 następujących po sobie lat dwa lub więcej razy otrzyma kat. C.

e) Drużyna kat. A, która obniżyła swój poziom, może być zakwalifikowana do kat. B, C lub nawet rozwiązana. To samo tyczy się drużyn kategorji B.

f) Drużyna wilcząt, jeżeli jej członkowie dojdą do odpowiedniego wieku, może być w czasie dorocznej kwalifikacji przeniesiona do kat. C. lub wyższej.

D. PRZYJĘCIE DRUŻYNY DO Z. H. P.

19. Przyjęcie drużyny do Z. H. P. odbywa się w sposób następujący:

Organizator zgłasza się do najbliższej Komendy Chorągwi, otrzymuje statut i regulamin wewnętrzny Z. H. P., 2 formularze zgłoszenia, przygotowuje 1 egzemplarz kroniki drużyny od chwili założenia oraz życiorysy kandydata na drużynowego w 2 egzemplarzach i opiekuna ze szczególnem zaznaczeniem pracy na terenie młodzieży.

Organizator wypełnia i odsyła formularze zgłoszenia, życiorysy, kronikę i oświadczenie do Naczelnictwa Z. H. P. przez Komendę Chorągwi. Komenda Chorągwi przesyła do Naczelnictwa Z. H. P. 1 egz. zgłoszenia, 1 egz. życiorysu, kronikę i oświadczenie i stawia odpowiedni wniosek (patrz B. p. 6).

O ile w danej miejscowości istnieje już Komenda Hufca, należy zgłoszenia drużyny przesłać przez Komendę Chorągwi do Naczelnictwa z opinją Komendanta Hufca.

Naczelnictwo Z. H. P. przyjmuje drużynę, wystawia dyplom lub zaświadczenie i przesyła go Komendzie Chorągwi dla wręczenia drużynie, albo stawia warunki, jakie należy wypełnić przed przyjęciem.

Komenda Chorągwi rejestruje drużynę, wręcza drużynie dyplom lub zaświadczenie, mianuje drużynowego i wystawia mu legitymację.

E. ROZWIĄZANIE DRUŻYNY.

Drużyna, która popełniła rażący czyn nieharcerski lub przestała wykazywać się pracą, może być rozwiązana rozkazem N. Z. H. P. na wniosek G. K. lub Zarządu Oddziału.

Uwaga: Wniosek o rozwiązaniu drużyny podpisuje Przewodniczący Oddziału i Komend. Chorągwi.

20. Przy rozwiązaniu drużyny, Komendant Chorągwi decyduje, czy członkowie drużyny zostają usunięci z Z. H. P., czy i którzy mogą być przyjęci do innej drużyny.

F. DYPLOMY I ZAŚWIADCZENIA.

21. Drużyna, która została uznana za drużynę harcerską, otrzymuje od Naczelnictwa Z. H. P. „Dyplom Drużyny Harcerskiej” na jeden rok.

22. Drużyna, która została uznaną za drużynę przygotowawczą lub próbną, otrzymuje od Naczelnictwa Z. H. P. „Zaświadczenie drużyny przygotowawczej” lub „próbnej” na jeden rok.

G. OBOWIĄZKI KOMENDANTÓW.

23. Obowiązkiem komendantów jest stałe czuwanie nad ścisłem przestrzeganiem niniejszego regulaminu, oraz pobudzanie drużyn do zdobywania dyplomów dzielną pracą i harcerskim typem życia.

Koniec wyjątków z Og. Reg. Wewn. dotyczących drużyn.

Regulamin drużyny.

R. N. G. K. M. l. 8 z 26. XI. 1925, W. U. 1925; № 12, str. 69 „Zatwierdzam wzorowy Regulamin drużyny, zamieszczony w druku l. 4 r. 1925. Raport roczny drużyny".

1. Drużyna nosi nazwę: ....

drużyna im. ....

2. Drużyna podlega ....
Chorągwi Męskiej ....
Oddziału .... Z. H. P.
i stosuje się do wszystkich jej rozporządzeń, rozkazów i instrukcyj, a również do statutu Z. H. P., regulaminu wewnętrznego i wszystkich stale obowiązujących rozporządzeń i instrukcyj wyższych władz harcerskich.

3. Drużyna ma na celu służbę Bogu i Ojczyźnie. Zasadą główną życia drużyny jest braterstwo i zgodna współpraca. Symbolem ideałów drużyny jest sztandar (proporzec).

4. Drużyna posiada organizację wewnętrzną, powszechnie przyjętą w Z. H. P. i pracuje według zasad systemu zastępowego, stosując metody opracowane przez Baden-Powella i przodujących harcmistrzów polskich.

5. Zawołaniem drużyny jest ....
a hasłem ....
....

Barwa drużyny *) ....

6. Drużyna składa się z chłopców z..............................
którzy przedstawią pozwolenie rodziców (opiekunów) i szkoły.

7. Drużyną kieruje drużynowy, mianowany przez Komendę Chorągwi, który jest zarazem bezpośrednim zwierzchnikiem wszystkich członków drużyny.

8. Decyduje on o wszystkich sprawach, dotyczących drużyny, a w szczególności:

---

*) Oprócz czerwonej i zielonej — patrz str. 60 p. 20.

a) układa program pracy i sam go przeprowadza lub pilnuje jego wykonania,
b) przyjmuje, usuwa i zawiesza członków drużyny,

Przyrzeczenie harcerskie. W myśl uchwały N. Z. H. P. z dnia 14. IV. 1921 r. przyrzeczenie harcerskie mogą odbierać podharcmistrze i podharcmistrzynie *) oraz inne osoby upoważnione przez Komendy Chorągwi... i Główne Kwatery

(r. N. I. 8 z 20. kwietnia 1921 r., Ok. nr. 9, str. 8).

c) przeprowadza próby harcerskie samodzielnie lub jako członek komisji,
d) udziela członkom drużyny pochwał, nagród i wyznacza kary,
e) zarządza za pośrednictwem skarbnika, magazyniera lub innych harcerzy — funduszami, inwentarzem lub wogóle majątkiem drużyny i izby,
f) utrzymuje stałe stosunki z władzami harcerskiemi, rodzicami (K. P. H.) i szkołą (opiekunem) oraz składa im sprawozdania w czasie przepisanym,
g) jest przewodniczącym Rady Drużyny,
h) reprezentuje drużynę nazewnątrz.

Drużynowy może przelać część swojego zakresu działania na swojego zastępcę, przybocznych lub Radę Drużyny.

9. Drużynowy po zasięgnięciu opinji Rady Druż. mianuje wszystkich, pełniących jakiekolwiek specjalne czynności w drużynie i określa szczegółowo ich obowiązki, jeśli nie są ujęte niniejszym regulaminem:

przybocznych
zastępowych
sekretarza
skarbnika
magazyniera
gospodarza izby
kronikarza i t. d.

Stara się u przewodniczącego Koła Przyjaciół o zaproszenie, w porozumieniu z opiekunem drużyny, kapelana i lekarza drużyny, których, za ich zgodą mianuje na wniosek K. P. H. Zarząd Oddziału.

10. Przyboczny jest mianowany przez drużynowego i otrzymuje od niego ścisły zakres działania. W czasie nieobecności drużynowego zastępuje go we wszystkich czynnościach.

11. Zastępowi są mianowani przez drużynowego. Drużynowy może pozwolić na wybór zastępowego, którego potem zatwierdza.

*) rozumieć należy podharcmistrze, harcmistrze, harcmistrze Rzeczypospolitej.

Zastępowy odpowiada w pierwszym rzędzie za postępowanie i zachowanie się harcerzy w zastępie.

Zadaniem jego jest nie tylko czuwać nad wyrobieniem harcerskiem i technicznem swoich chłopców, ale przedewszystkiem dawać im osobiście jak najlepszy przykład.

Zastępowy odnosi się do chłopców życzliwie i po koleżeńsku, ale na służbie musi utrzymać należytą powagę i przestrzegać zasad karności.

12. W szczególności zastępowy:

a) prowadzi książeczkę zastępu,
b) przedstawia drużynowemu i Radzie Drużyny wszystkie sprawy zastępu,
c) zarządza przydzielonym do zastępu inwentarzem,
d) prowadzi zbiórki, ćwiczenia i wycieczki zastępu.

13. Rada Drużyny składa się z:

a) przybocznych,
b) zastępowych,
c) harcerzy powołanych przez drużynowego na wniosek Rady Drużyny.

Prócz tego na wszystkich zebraniach Rady mogą bywać:

a) kapelan drużyny,
b) opiekun,
c) lekarz drużyny,
d) przedstawiciel K. P. H.

14. Rada drużyny zbiera się normalnie co tydzień, zwołuje ją drużynowy.

15. Rada Drużyny jest:

a) organem doradczym przy drużynowym,
b) organem opinjodawczym o członkach drużyny,
c) sądem honorowym dla członków drużyny.

W szczególności Rada Drużyny ma obowiązek:

a) współdziałać z drużynowym przy opracowaniu i wykonaniu programu,
b) stawiać wnioski, dotyczące przyjęcia, usunięcia, zawieszenia, udzielenia pochwały, nagrody lub kary członkom drużyny,
c) stawiać wnioski, dotyczące zmian i ulepszeń regulaminu drużyny i wogóle życia i pracy w drużynie,
d) wydawać opinję o poszczególnych członkach drużyny,
e) sądzić sprawy między harcerzami drużyny, skierowane do Rady przez drużynowego,
f) troszczyć się o dobrą opinję drużyny.

16. Każda uchwała Rady Drużyny wymaga zatwierdzenia drużynowego.

17. Obowiązkiem każdego harcerza drużyny jest:

a) przestrzegać w życiu prawa i przyrzeczenia harcerskiego,
b) dbać o honor drużyny, zastępu i munduru harcerskiego, nosić stale przy sobie legitymację harcerską,
c) pracować nieustannie nad własnem doskonaleniem,
d) prowadzić książeczkę osobistą z oznaczeniem dobrych uczynków,
e) pomagać innym w każdej pożytecznej pracy,
f) bywać regularnie i punktualnie na wszelkich zbiórkach zastępu i drużyny, a w razie nieobecności usprawiedliwiać się przed — w ostateczności — po zbiórce przed zastępowym,
g) czytać i popierać pisma harcerskie,
h) płacić drużynie regularnie składki i wszelkie należności, oraz dbać o zachowanie i powiększenie inwentarza drużyny,
i) przestrzegać pilnie obowiązku oszczędności i posiadać własną książeczkę oszczędnościową,
j) popierać przemysł i handel polski, kupować tylko polskie wyroby,
k) stać w dobrej i złej doli przy swoich kolegach i zwierzchnikach, nie dać o nich nic złego mówić w swojej obecności.

18. Przyjmowanie, nadawanie stopni i sprawności, składanie przyrzeczenia, rozstrzyganie konkursów i inne temu podobne uroczyste chwile życia drużyny odbywają się w/g ustalonych przez Radę Drużyny szczegółowych programów.

19. Członkowie drużyny noszą mundur i oznaki, przepisane regulaminem Naczelnictwa.

W szczegółach pozostawionych do decyzji drużyny, mundur harcerzy .... drużyny im. .... wygląda jak następuje:

Nakrycie głowy ....

Krawat ....

Spodenki koloru ....

Specjalna oznaka drużyny, zatwierdzona przez Kom. Chor.

....

20. Oznaką pełnienia czynności w drużynie jest pęk 8 wstążek (szerokości 1 cm, a długości 20 cm), na lewem ramieniu, a mianowicie oznaką:

drużynowego — 2 barwy drużyny i 6 czerwonych,
przybocznego — 2 barwy drużyny, 2 czerw. i 4 zielone,
zastępowego — 2 barwy drużyny, 2 zielone i 4 barwy zastępu,

innych członków R. D. nieprzydzielonych do zastępu — 2 barwy drużyny i 6 zielonych,

szeregowca — 2 barwy drużyny i 4 barwy zastępu:

Godło i barwę zastępu wybiera zastęp dowolnie, prócz barwy czerwonej, zielonej i barwy drużyny.

21. W drużynie prowadzi się następujące książki (niepotrzebne skreślić):

(wszyscy harcerze):

a) kalendarzyki osobiste z oznacz. dobrych uczynków,
b) książeczki służbowe (wpisuje sekretarz),
c) książeczki oszczędnościowe (wpisuje skarbnik),

(zastępowi):

d) książeczki zastępu,

(sekretarz):

e) teczka zgłoszeń harcerzy do drużyny,
f) teczka rodowodów harc. i wykazy służby przybocznego, drużynowego i starszyzny,
g) archiwum,
h) raportów,
i) Wiadomości Urzędowych i „Harcmistrza",
j) dziennik podawczy,
k) książkę protokółów Rady Drużyny,
l) „ „ prób i sprawności i kontr. sprawności,
m) książki rozkazów,
n) kronikę drużyny,
o) książkę kasową, kontrolę składek, oszczędności i kwitarjusze,
p) książkę magazynową,
r) kalendarz prac i program pracy.

....

....

22. Drużyna stale prenumeruje „Harcmistrza i Wiadomości Urzędowe" i ....

oraz inne pisma harcerskie w miarę możności.

23. Drużyna używa następujących pieczątek:

(odbij w tem miejscu)

24. Fundusze drużyny składają się z:

a) składek harcerzy w wysokości ustalonej przez Radę Drużyny,

b) dochodów z przedsięwzięć,
c) zapomóg K. P. H., szkoły, Z. O.

(Składki oszczędnościowe chłopców stanowią ich własność i nie mogą być użyte bez ich zgody).

25. Niniejszy regulamin został przyjęty przez Radę Drużyny na zebraniu dnia .... 192...... r. i zatwierdzony przez drużynowego.

Dodatkowe rozkazy.

1. Meldowanie się. Młodzież harcerska po zmianie miejsca stałego pobytu, winna meldować się w komendzie najwyższej w miejscowości, do której się przeniosła. Przypomina się o tym obowiązku zwłaszcza przybywającym na studja do miast uniwersyteckich (meldować się w Komendach Chorągwi)
(r. N. I. 22 z dnia 1. VII. 1925 r., W. U. 1925, 8-9).

2. Wyjaśnienie. G. K. M. wyjaśnia, że były harcerz, o ile wystąpił z Z. H. P. na własne żądanie i w czasie pobytu poza Z. H. P. przestrzegał prawa, co stwierdzi w deklaracji przy ponownem zgłoszeniu do Z. H. P., nie potrzebuje powtarzać przyrzeczenia przy ponownem przyjęciu; o ile był przy wystąpieniu zwolniony z przyrzeczenia lub prawa nie przestrzegał, ma przyrzeczenie powtórzyć.

Co do stopni pozostawia się do decyzji drużynowego, jeśli chodzi o młodzika i wywiadowcę, do decyzji komendanta Chorągwi, jeśli chodzi o stopnie wyższe — czy ponownie ustępujący otrzymuje zpowrotem dawne stopnie, czy niższe, czy musi na nowo próby odbywać
(r. N. I. 6 z dnia 21. X. 1925 r., W. U. 1925, № 11).

3. Wyjaśnienie. Krzyże i książki służbowe winny być zakupywane z funduszów drużyny, a nie przez poszczególnych członków drużyn.
(Uchwała V Zj. N. R. H., Ok. VIII)

4. **PORADNIA DIA DRUŻYNOWYCH. Celem pomocy drużynowym w prowadzeniu pracy, G. K. M. zorganizowała poradnię dla drużynowych. Harcmistrze Głównej Kwatery będą udzielać ustnych i piśmiennych informacyj, rad i wskazówek. Zasięgający porad drogą listowną, dołączają znaczek na korespondencję.**

INSTRUKCJA DLA ZAKŁADAJĄCYCH DRUŻYNY MĘSKIE

(wzorowana na Instrukcji dla zakładających żeńskie drużyny harcerskie na terenie Ż. Chorągwi Mazowieckiej Z. H. P.).

I. Przed założeniem drużyny należy zapoznać się dokładnie z:

1) tekstem Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego,

2) statutem Związku Harcerstwa Polskiego,

3) książeczką „System zastępowy“ Philippsa i Sedlaczka, oraz z „Harcami młodzieży polskiej“ Schreibera i Piaseckiego, lub „Młodą Drużyną“ Pawełka lub „Szkołą Harcerza“ Sedlaczka,

4) programami prób organizacyjnych,

5) programem próby podharcmistrza,

6) regulaminem ramowym drużyny,

7) przepisami o wpisie drużyny do Z. H. P.

II. 1) O ile kandydat na drużynowego nowej drużyny jest harcmistrzem lub podharcmistrzem, ma prawo zorganizować drużynę i zgłosić ją do komendanta odpowiedniej Chorągwi (patrz podział terytorjalny Z. H. P.). Drużyna przyjmowana jest do Z. H. P. jako próbna.

2) O ile kandydat na drużynowego jest harcerzem, lecz nie posiada przygotowania koniecznego do prowadzenia drużyny, zwraca się przed jej zorganizowaniem do odpowiedniego komendanta Chorągwi, przesyła swój szczegółowy życiorys i wykaz służby harcerskiej, opis warunków w jakich ma powstać drużyna i szczegółowy projekt programu pracy w pierwszym roku. Po zgłoszeniu się ma prawo korzystać z pomocy odpowiednich wysiłków Komendy Chorągwi, z bibljoteki, otrzymuje za zwrotem kosztów lub bezpłatnie, zależnie od warunków materjalnych danej Chorągwi, wydawane przez K. Ch. rozkazy i instrukcje, może korespondować z wyznaczonym instruktorem — opłaca składkę 50 groszy miesięcznie.

Jeżeli posiada stopień II (wywiadowcy) lub wyższy, lub po złożeniu próby w K. Ch. względnie w najbliższem wskazanem przez K. Ch. środowisku harcerskiem, ma prawo zorganizować zastęp z 6—8 chłopców, których w przeciągu 3—5 miesięcy ma przygotować do próby młodzika, a część z nich przynajmniej do prowadzenia zastępów i możliwie także do przyrzeczenia. Po złożeniu próby ćwika i wykazaniu, że ma warunki do prowadzenia drużyny, co ocenia komendant Chorągwi, może założyć drugi lub więcej zastępów i zgłasza drużynę do K. Ch.

Powinien ukończyć kurs Chorągwi, którego główną częścią normalnie jest obóz letni.

3) O ile kandydat na drużynowego dotychczas w harcerstwie nie pracował, zgłasza się do K. Ch., jak w punkcie 2) i otrzymuje tak samo pomoc; opłaca taką samą składkę.

Po przejściu próby starszego ochotnika składa przyrzeczenie harcerskie, poczem ma prawo zorganizować zastęp, jak pod 2). W dalszej pracy nad sobą uzupełnia swoje wyrobienie harcerskie i przygotowuje się do próby na podharcm.; po złożeniu próby, lub nawet wcześniej, o ile K. Ch. uzna, że posiada

warunki do prowadzenia drużyny, może założyć dalsze zastępy i zgłosić drużynę do K. Ch. celem przyjęcia do Z. H. P.

Kurs Chorągwi — jak w punkcie 2).

III. Po zgłoszeniu drużyny do K. Ch. następuje wizytacja jej, poczem K. Ch. zwraca się do Głównej Kwatery z wnioskiem o przyjęcie drużyny do Z. H. P.

Komenda Hufca

Og. Reg. Wewn., Ok. 1920, № V, str. 1—8, r. N. I. 29 z 25. VI. 1920 tamże: wydany przez N. z upoważnienia IV Zjazdu N. R. H. 3—5. I. 1920; wszedł w życie na mocy r. N. I. 5. z dn. 27. I. 1921 „Harcerz" 26 luty 1921, str. 53. Nazwa „Komenda Miejscowa" na „Komenda Hufca" zmieniona uchw. V Zj. N. R. H. 30. X.—2. XI. 1920, Ok. VIII; r. N. I. 5 z 27. I. 1921, „Harcerz" 1921, str. 53.

1. Kilka drużyn młodzieży męskiej (oddzielnie żeńskiej) podlega Komendzie Hufca. Komendzie Hufca mogą podlegać drużyny w małych miejscowościach najbliższej okolicy.

2. Komenda Hufca składa się z Komendanta, mianowanego przez Komendę Chorągwi w porozumieniu z Radą Drużynowych. Komendant może powołać w skład Komendy osoby, potrzebne do pełnienia określonych funkcyj: przybocznego (sekretarza), skarbnika, kronikarza. Do Komendy wchodzi delegat Koła Przyjaciół Harcerstwa, delegat Koła Starszych Harcerzy, lekarz i kapelan miejscowy. Skład Komendy zatwierdza Komenda Chorągwi.

3. Hufcowy jest odpowiedzialny przed Komendą Chorągwi*) pośrednio przed Zarządem Oddziału i Naczelnictwem Z. H. P. za pracę drużyn i ich majątek, w szczeg.: 1) stara się o trwałość i zachowanie ciągłości pracy w danej miejscowości; 2) czuwa nad przestrzeganiem w drużynach prawa, regulaminów i przepisów; 3) kontroluje prace drużyn, zapobiegając zastojowi w pracy jakiejś drużyny, lustruje każdą drużynę w siedzibie Komendy conajmniej raz na kwartał, drużyny w miejscowościach sąsiednich conajmniej 2 razy do roku; 4) stara się o wyrobienie zrozumienia i poparcia pracy harcerskiej w społeczeństwie w szczególności o współdziałanie z kołami Przyjaciół i Starszych Harcerzy; 5) ułatwia pracę przez inicjowanie i popieranie kramów, spółdzielni, kas oszczędnościowych, czytelni, bibljotek, kół bratniej pomocy, przez organizowanie obozów wakacyjnych; 6) koordynuje pracę drużyn, kieruje ich wspólnemi pracami i wystąpieniami; 7) administruje wspólnym majątkiem drużyn; 8) mianuje zastępców drużynowych i przybocznych, przedstawia Komendzie Chorągwi kandydatów na drużynowych i opiekunów

---

*) Według interpretacji przepisów obowiązuje odpowiedzialność osobista, jednostkowa, przed komendantem Chorągwi.

drużyn oraz kandydatów na podharcmistrzów, harcmistrzów i harcmistrzów Rzeczypospolitej; 9) ma prawo zawieszania w czynnościach podwładnych sobie instruktorów z obowiązkiem bezzwłocznego zawiadomienia o tem Komendy Chorągwi; 10) przedstawia Komendzie Chorągwi wnioski w sprawie składu Komisji prób na stopnie i sprawności (o ile chodzi o stopień wywiadowcy i wyższy); 11) odbiera raz na miesiąc pisemne raporty od drużynowych; 12 zezwala na publiczne występy harcerzy lub na użycie ich do jakiejś funkcji poza czynnościami ściśle harcerskiemi; 13) ma prawo zakazać urządzania pewnych ćwiczeń; 14) składa raporty według osobnej instrukcji; 15) jest odpowiedzialny za prowadzenie książek służbowych, książki rozkazów i kroniki, inwentarza wspólnego drużyn, książki kasowej K. H.

4. Rada Drużynowych jest ciałem doradczem Hufcowego zwoływanem w miarę potrzeby, w skład jej wchodzą członkowie Komendy, drużynowi i przyboczni.

Komenda Chorągwi.

Og. Reg. Wewn. Ok. 1920, № V. r. N. I. 29. z 25. VI. 1920 i r. N. I. 5 z dn. 27. I. 1921, „Harcerz", 1921, str. 53.

1. Drużyny, należące do jednego Oddziału Z. H. P., podlegają Komendzie Chorągwi Z. H. P., jako organowi wykonawczemu Zarządu Oddziału i Naczelnictwa Z. H. P.

2. Komenda Chorągwi stara się o trwałość i ciągłość pracy drużyn Chorągwi, czuwa nad przestrzeganiem w drużynach prawa, regulaminów i przepisów, koordynuje pracę drużyn.

3. K. Ch. składa się z komendanta Chorągwi i nie mniej jak 2 członków czynnych Z. H. P. oraz z niewięcej, niż z 4 członków współdziałających.

4. Komendant Chorągwi jest odpowiedzialny przed Naczelnictwem*) za pracę drużyn. Wydając zarządzenie, zasięga opinji członków Komendy Chorągwi, w razie konfliktu decyduje przewodniczący Zarządu z prawem odwołania się do Naczelnictwa Z. H. P. Aż do decyzji Naczelnictwa pozostaje prawomocnem rozstrzygnięcie przewodniczącego Zarządu.

5. W szczególności Komendant Chorągwi: 1) stara się o pozyskanie zaufania i poparcia społeczeństwa i szkoły dla pracy harcerskiej, 2) dokonywa objazdów i przeglądów drużyn, 3) wydaje obowiązujące wskazówki i rozkazy w myśl istniejących regulaminów i rozkazów Naczelnictwa, 4) wydaje opinje co do przyjęcia powstających drużyn i wyznacza kiero-

*) bezpośrednio przed Naczelnikiem Głównej Kwatery — patrz str. 67 punkt 8 i „Wyjaśnienie II".

wników tymczasowych, przedstawia ich Naczelnictwu Z. H. P. do zamianowania, 5) wydaje opinję Zarządowi Oddziału co do rozwiązania drużyn, nie przestrzegających praw, ustaw, regulaminów i przepisów, 6) organizuje i prowadzi kursy instruktorskie, 7) może zawiesić każdego podwładnego instruktora, a zupełnie usunąć od pełnienia funkcji każdego podwładnego instruktora nie zamianowanego względnie nie zatwierdzonego przez Naczelnictwo. Instruktorzy mianowani względnie zatwierdzeni przez Naczelnictwo, mogą być usunięci tylko rozkazem Naczelnictwa, 8) usuwa harcerzy po przyrzeczeniu, 9) wyznacza komisję prób sprawności, na wywiadowcę, ćwika i harcerza Rzeczypospolitej, 10) odbiera raporty od komendantów Hufców i drużynowych, 11) opinjuje sprawy, przesłane w drodze służbowej do Naczelnictwa i od Naczelnictwa, 12) składa raporty według osobnej instrukcji, 13) komendant Chorągwi winien unikać wydawania rozkazów i zarządzeń poza najkonieczniejszą potrzebą. Winien natomiast utrzvmywać ścisły kontakt z wszystkimi starszymi pracownikami na terenie Oddziału drogą ożywionej korespondencji w stylu — o ile możności — nie biurokratycznym.

Rejestracja harcerzy absolwentów seminarjów nauczycielskich. Komendanci Chorągwi obowiązani są do prowadzenia rejestracji harcerzy absolwentów seminarjów nauczycielskich inauczycieli celem utrzymania z nimi kontaktu i należytego wykorzystania ich w pracy harcerskiej. W razie przeniesienia na teren innej Chorągwi. należy o tem zawiadomić daną Chorągiew. Druhowie ci narówni z instruktorami, obowiązani są meldować swojej Kom. Chorągwi zmianę adresu i zgłaszać się do pracy po osiedleniu się w innej Chorągwi.

Rejestracja harcerzy-akademików i absolwentów szkół średnich. Drużynowi obowiązani są zgłosić Komendzie Chor. wszystkich członków drużyny, którzy po ukończeniu szkoły średniej udają się na studja wyższe. Zgłoszenia należy dokonać na specjalnej karcie rejestracyjnej, w którą należy zaopatrzyć się w Kom. Chor. lub w C.K.D.H. Harcerze przybywający na studja. obowiązani są zgłosić się do Komendy Chorągwi natychmiast po przybyciu.

Komendy Chorągwi w miastach uniwersyteckich (Warszawa, Kraków, Lwów, Poznań, Lublin, Wilno), oraz Komendy Hufców w Gdańsku i Cieszynie winny przeprowadzać corocznie w czasie od 1. IX. do 1. XI. doroczną rejestrację harcerzy-akademików. Obowiązkowi rejestracji podlegają wszyscy harcerze-akademicy bez względu na swój przydział w ZHP. a więc instruktorzy, starsi harcerze i młodzież harc. Rejestracja polega na wypełnieniu przez każdego harcerza-akademika specjalnej karty rejestracyjnej (jak wyżej) i złożeniu jej w Kom. Chor.

(r. N. G. K. M. l. 7 z 15. VI. 1927, W. U. 1927, str. 98).

6. Przyboczny komendanta Chorągwi prowadzi następujące książki: 1) rozkazów Komendy i Naczelnictwa, 2) kronikę, 3) wykaz i stan drużyn, 4) wykaz starszyzny, 5) wykaz krzyżów otrzymanych z Centr. Komisji Dostaw i wysłanych drużynom (patrz Instrukcja w sprawie wydawania krzyży i książeczek służbowych).

Podpisywanie pism. Za Komendanta Chorągwi mają prawo podpisywać pismo członkowie Komendy Chorągwi, zatwierdzeni przez

Naczelnictwo Z. H. P. i uprawnieni do podpisywania przez Naczelnika Głównej Kwatery. Kilkakrotnie zwracano już uwagę na czytelne podpisywanie nazwisk, mimo to stale przysyłane są pisma z nieczytelnemi podpisami. Pisma takie nie będą załatwiane i będą odsyłane zpowrotem (r. N. G. K. M. I. 7 z 15. VI. 1927, W. U. 1927, № 6, str. 98).

7. Każde zarządzenie organizacyjne Komendanta Chorągwi winno przejść przez rozkaz Komendy Chorągwi. Zaleca się wydawanie stałych własnych rozkazów miesięcznych, w których zamieszcza się wiadomości administracyjne, organizacyjne, mianowania.

8. Bezpośrednim przełożonym Komendanta Chorągwi jest Naczelnik Głównej Kwatery Z. H. P., Komendantki — Naczelniczka Głównej Kwatery Z. H. P.

9. Harcmistrze i harcmistrzynie od Komendanta (Komendantki) Chorągwi w górę mają w stosunku do drużyn sobie podległych prawo kontroli, czy harcerze i harcerki, posiadają wiadomości i sprawności, wymagane przez program prób. Mogą zakazać noszenia pewnych oznak, aż do uzupełnienia braków. Prawo to może Naczelnik Głównej Kwatery, względnie Naczelniczka G.K.Ż. przyznać również harcmistrzom i harcmistrzyniom Głównych Kwater i innym, na podstawie uchwały Naczelnictwa Z. H. P.

WYJAŚNIENIE. I. a) Komendantów Chorągwi mianuje Naczelnictwo Z. H. P.

b) Kandydaci przedstawieni na Komendantów Chorągwi przez Z. O. nie mogą używać tytułu „Komendanta Chorągwi" przed dokonaniem nominacji. Przysługuje im natomiast tytuł „p. o. Komendanta Chorągwi".

c) Komendanci Chorągwi obowiązani są przedstawiać do zatwierdzenia Naczelnictwa za zgodą Z. O. skład Komend Chorągwi oraz każdorazowe zmiany zaszłe w tym składzie (r. N. I. 27. z 25. XI. 1925, W. U. Nr. 12).

II. STOSUNEK ZARZĄDÓW ODDZIAŁÓW, KOMEND I STARSZYZNY.

1. Zarządy Oddziałów w osobie Komendantów Chorągwi odpowiedzialni są za wykonanie zarządzeń G. K. w zakresie utrzymania jednolitej linji wychowawczej pracy harcerskiej w drużynach.

2. Naczelniczka i Naczelnik G. K. są przełożonymi całego grona starszyzny Z. H. P. w szczególności Komendantów (Komendantek) Chorągwi, przez których idzie droga służbowa dla reszty starszyzny z terenu Chorągwi. Rozkaz N. I. 10 z 20. III. 1925, W. U. 1925 Nr. 4 — wyjaśnia: Naczelnicy G. K. jako przełożeni starszyzny harcerskiej mają w stosunku do podwładnej starszyzny władzę dyscyplinarną aż do zawieszenia karnego włącznie. Od decyzji ich prawo apelacji nie przysługuje.

3. W razie wątpliwości co do możności zastosowania jakiegoś zarządzenia G. K. w danych warunkach lokalnych, Komendant czy Komendantka obowiązani są bezzwłocznie donieść o tem G. K. i dopiero po otrzymaniu odpowiedzi mogą wnieść sprawę do Zarządu Oddziału. W razie podtrzymania zarządzenia przez G. K., Zarząd Oddziału — o ile ma jakie zastrzeżenia — może wnieść przedstawienie do Naczelnictwa Z. H. P., które ostatecznie decyduje na plenarnem zebraniu.

(Uchw. XIV. Zj. N. R. H; List ok. N. l. 8 z 12. VI. 1923; W. U. 1923, Nr. 7, str. 87).

N. R. H. stwierdza, że w myśl statutu i regulaminu wewnętrznego Komendy Chorągwi kas swoich nie posiadają.

(Uchw. VII. Zj. N. R. H. z 22. V. 1921 r.; L. 11 z 31. V. 1921; Ok. 10 str. 6).

Oddziały Związku Harcerstwa Polskiego.

(W Naczelnictwie istnieje osobny Dział Zarządów Oddziałów, który chętnie służy informacjami i pomocą Zarządom).

W miarę rozrostu Harcerstwa wzmagała się potrzeba decentralizacji i wytworzenia w większych ośrodkach życia społecznego instytucyj harcerskich zarządzających sprawami Harcerstwa z dużą samodzielnością, ale w ścisłej łączności z władzami naczelnemi Związku i według ich dyrektyw.

Wynikiem tej potrzeby było stopniowe organizowanie Oddziałów i tendencje do uzyskania dla nich osobowości prawnej.

Dalsze doświadczenia wykazały, że naogół Zarządy Oddziałów nie mogą podołać obowiązkom nałożonym na nie przez dziś obowiązujące przepisy, a organizacja Z. H. P. w dzisiejszej swej formie jest zbyt skomplikowana i ciężka, wskutek czego przystąpiono do pracy nad jej zreformowaniem, przyczem także kwestja osobowości prawnej pozostała otwartą. Nim ta praca wyda rezultaty, obowiązują przepisy dotychczasowe, które tu drukujemy.

Weszły one w życie w sposób następujący:

N. R. H. zatwierdziła zgłoszony przez komisję Statutowo-Regulaminową projekt Statutu Zarządów Oddziałów Z. H. P. (Uch. XI. Z. N. R. H; r. N. l. 12 z 12. VI. 1922, ok. l. 17, z 30. VI. 1922), poczem N. R. H. ustaliła ostateczny tekst Statutu Z. O. (Uchw. XVII Zj. N. R. H., L. Ok. N. L. 2 z 5. II. 24 — W. Urz. 2924, Nr. 2, str. 8 — w obu tych uchwałach mówi się omyłkowo o statucie Zarządu Oddziału, zamiast o statucie Oddziału).

Wobec jednak obowiązujących przepisów państwowych, różnych w poszczególnych b. dzielnicach, statut ten udało się

zalegalizować tylko w Krakowie, Lwowie i Toruniu; te tylko Oddziały mają osobowość prawną.

W reszcie Oddziałów „statut" obowiązuje jako regulamin wewnętrzny Oddziału, z czego wynika, że wszystkie jego postanowienia dotyczące odpowiedzialności materjalnej obowiązują wewnątrz Z. H. P., nazewnątrz zaś odpowiada Z. H. P. jako całość, a odpowiednie akta prawne muszą być sporządzone w myśl §§ 15, 20 i 21 statutu Z. H. P. W sprawie tej istnieje następujące

Wyjaśnienie Naczelnicwa.

Chorągwie, hufce i drużyny i ich komendantki i komendanci, a także Koła Przyjaciół i ich zarządy nie mają prawa samodzielnego występowania do władz administracyjnych w sprawach urządzania przedstawień, koncertów i t. p. i wogóle poza pracą harcerską wykonywaną pod kierownictwem i odpowiedzialnością władz samego Związku Harcerstwa Polskiego lub jego Oddziałów, nie są do niczego więcej upoważnione i o wszelkie takie imprezy mogą zabiegać jedynie władze związku lub też jego oddziałów, ewentualnie upoważnione przez Zarząd Oddziału Koła Przyjaciół Harcerstwa

(r. N. I. 4. z 9. II. 1927, W. U. Nr. 3, 1927, str. 9).

Przed uchwaleniem statutu Oddziały istniały na zasadzie Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego, w szczególności jego części B (patrz Organizacja Harcerstwa, zebrali i opracowali Stanisław Sedlaczek i Irena Sedlaczkowa, zeszyt 1, Warszawa, styczeń 1927). Ogólny Regulamin Wewnętrzny ogłoszony był pierwotnie w Okólnikach N. Z. H. P., Ok. 1920 Nr. V., r. N. I. 29 z 25. VI. 1920 i wprowadzony w życie przez r. N. I. 5 z dnia 27. I. 1921, „Harcerz", 1921, str. 53.

W poniżej podanym Statucie Oddziału w nawiasach ( ) drukujemy punkty Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego, odnoszące się do odpowiednich punktów Statutu Oddziału, ułatwiając w ten sposób zorjentowanie się w całokształtcie przepisów dotyczących oddziałów, przez zebranie ich wszystkich w jednem miejscu.

Pierwsze cztery punkty Og. Reg. Wew. ogólnie wyjaśniające cele i organizację Oddziałów są następujące:

Uwaga. Oddział Z. H. P. jest to jednostka prawna*) obejmująca całość prac harcerskich na pewnym obszarze, zatem obok drużyn, także Koła Przyjaciół i zrzeszenia Starszych Harcerzy; Chorągiew jest jednostką organizacyjną, skupiającą drużyny męskie lub żeńskie z obszaru Oddziału.

1. Oddział Z. H. P. organizuje się na zasadzie statutu Z. H. P., zatwierdzonego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Powstaje na podstawie uchwały Naczelnej Rady Har-

*) patrz wyjaśnienie wyżej.

cerskiej (lub Naczelnictwa — o ile powstaje na terenie dotychczas nie podlegającym żadnemu Zarządowi Oddziału, lub za zgodą Zarządu Oddziału do którego dany teren należy dotychczas).

Rozwiązany Oddział może być tylko przez N. R. H. (jest precedens przekazywanie przez N. R. H. prawa rozwiązania O. Naczelnictwu)

od „lub Naczelnictwa" — zmiana Og. Reg. Wew. uchwałą VII Zj. N. R. H. 22 — 23. V. 1921, r. N. I. II. z 31. V. 1921, Ok. X.

2. Zadaniem Oddziału jest organizowanie i prowadzenie życia harcerskiego na terenie Oddziału.

3. Naczelnictwo Z. H. P. może zorganizować Oddział na pewnem terytorjum, jeżeli na tem terytorjum przebywa conajmniej 100 członków czynnych i współdziałających.

4. Naczelnictwo Z. H. P. organizuje Oddział w następujący sposób: W porozumieniu z Zarządem Oddziału, obejmującego dotąd dany obszar, zbiera się zjazd z miejscowości, które ma objąć Oddział, w obecności delegata Naczelnictwa Z. H. P. (skład Zjazdu patrz „Statut Oddziału" § 21 i § 22). Zjazd ten decyduje o potrzebie zorganizowania Oddziału i wybiera Zarząd Oddziału oraz Komisję Rewizyjną w składzie 5 osób. Skład Zarządu musi być zatwierdzony przez Naczelnictwo Z. H. P.

Statut Oddziału.

(W nawiasach ((podwójnych)) podano przykład wypełnienia).

Statut ((Poznańskiego)) Oddziału Związku Harcerstwa Polskiego.

I. Nazwa i siedziba.

§ 1. Stowarzyszenie nosi nazwę „((Poznański)) Oddział Z. H. P.", jest częścią składową ogólno-polskiej organizacji Z. H. P., działa na terenie ((. . *) . .)), z zachowaniem miejscowych przepisów o stowarzyszeniach i zgodnie ze statutem Z. H. P. zatwierdzonym dnia 2 lipca 1923 r. za Nr. B. S. 1186/23 oraz z uwzględnieniem zmian, jakie będą w tym statucie wprowadzone, a nadto zgodnie z regulaminami obowiązującemi w Z. H. P.

Zarząd Oddziału ma siedzibę w ((Poznaniu)).

II. Cel.

§ 2. Oddział w myśl statutu Z. H. P. ma na celu: 1) wychowanie młodzieży w kierunku urabiania charakterów, rozwijania dzielności fizycznej, pielęgnowania uczuć narodowych,

*) (województw lub wymienionych powiatów)

kształcenia umysłów i zaprawiania do życia społecznego, w czem współdziała z rodziną i szkołą, 2) dążenie do utrzymania wśród swych członków i rozpowszechnienia harcerskiego trybu życia i służby obywatelskiej.

III. Środki.

§ 3. Do osiągnięcia tych celów Oddział Z. H. P. zmierza:

1) przez zakładanie, organizowanie i popieranie, na podstawie poszczególnych regulaminów uchwalonych przez naczelne władze harcerskie: a) drużyn harcerskich i drużyn wilcząt (zuchów), b) Kół Przyjaciół Harcerstwa, c) Kół Starszych Harcerzy;

2) przez czynną pomoc w organizowaniu w drużynach i kołach starszego harcerstwa gier i zabaw, ćwiczeń gimnastycznych, ćwiczeń polowych i strzeleckich, wycieczek i kolonij letnich, obozów, kursów, zlotów, wykładów-gawęd, zebrań towarzyskich, przedstawień, wystaw, przez zakładanie kas oszczędności, spółdzielni, bibljotek, warsztatów, przez wydawanie pism i książek, organizowanie przedsiębiorstw dochodowych itp.

Działalność powyższą Oddział rozwija w wypadkach przewidzianych przez prawo, na zasadzie koncesyj uzyskanych od właściwych władz, lub na podstawie odrębnych statutów we właściwej drodze zatwierdzonych.

IV. Członkowie.

§ 4. Członkowie Oddziału Z. H. P. dzielą się na: a) czynnych, b) współdziałających, c) starszych harcerzy i d) młodzież harcerską.

§ 5. Członkowie Oddziału Z. H. P. korzystają ze wszystkich praw, przewidzianych w statucie Z. H. P. dla jego członków.

§ 6. Członkami czynnymi Oddziału są wszyscy członkowie czynni, zamianowani przez Naczelnictwo Z. H. P., mieszkający na terenie Oddziału i zarejestrowani przez Zarząd Oddziału.

§ 7. Obowiązkiem członka czynnego Oddziału jest: a) branie udziału w czynnej pracy harcerskiej na terenie Oddziału, b) zachowywanie prawa harcerskiego i c) opłacanie rocznej składki zgodnie z § 7 statutu Związku Harcerstwa Polskiego.

§ 8. Członkowie czynni Oddziału mają czynne i bierne prawo wyborcze do wszystkich władz Oddziału.

§ 9. Członkami współdziałającymi mogą zostać: 1) pełnoletnie osoby narodowości polskiej, współdziałające w pracy harcerskiej, przyjęte przez Zarząd Oddziału lub przez upoważnione do tego Zarządy Kół Przyjaciół i opłacające zadeklarowaną przez siebie składkę, nie mniejszą jednak niż ustalona zgodnie z § 7 statutu Z. H. P., 2) popierające harcerstwo osoby prawne, w szczególności zaś: stowarzyszenia pedagogiczne, gimnastyczne, sportowe, strzeleckie i t. p., przyjęte przez Zarząd

Oddziału i opłacające zadeklarowaną przez siebie składkę, zgodnie z § 7 statutu Związku Harcerstwa Polskiego.

§ 10. Członkowie współdziałający Oddziału na podstawie regulaminu: a) tworzą przy drużynach lub hufcach, lub przy Zarządzie Oddziału Koła Przyjaciół Z. H. P., b) mają bierne prawo wyborcze do wszystkich władz Oddziału i c) do sprawowania czynnego prawa wyborczego wybierają na Zjazd Oddziału po jednym delegacie na 25 członków współdziałających danego Koła. — Koła mniej liczne wybierają również jednego delegata.

Należące do Z. H. P. osoby prawne wysyłają na Zjazd Oddziału po jednym delegacie.

§ 11. Starszymi harcerzami (harcerkami) zostają: a) byli pełnoletni wychowańcy drużyn harcerskich, zarejestrowani w Zarządzie Oddziału Z. H. P., b) inne osoby pełnoletnie o harcerskim typie życia, przyjęte przez Zarząd Oddziału, względnie przez Zarząd Koła Starszego Harcerstwa na podstawie osobnego regulaminu, zatwierdzonego przez naczelne władze harcerskie.

Uwaga I. Do Kół Starszego Harcerstwa mogą należeć także osoby niepełnoletnie, nie uczniowie, nie posiadają one jednak czynnego ani biernego prawa wyborczego.

Uwaga II. Akademickie Koła Starszego Harcerstwa są zakładane na podstawie odnośnych przepisów obowiązujących w szkołach akademickich.

§ 12. Starsi harcerze mają bierne prawo wyborcze do wszystkich władz Oddziału Z. H. P., a do sprawowania czynnego prawa wyborczego wybierają na Zjazd Oddziału jednego delegata na 25 członków danego Koła, zarejestrowanego w (Z. H. P.) w Z. O. Koła mniej liczne wysyłają również jednego delegata.

§ 13. Młodzież harcerska jest przyjmowana do drużyn harcerskich za zezwoleniem pisemnem rodziców lub opiekunów, młodzież zaś szkolna musi mieć także pozwolenie władz szkolnych. Młodzież harcerska korzysta ze wszystkich urządzeń Z. H. P., nie ma jednak ani czynnego, ani biernego prawa wyborczego.

§ 14. Członek Z. H. P. pragnąc ustąpić z organizacji, powinien złożyć do Zarządu Oddziału (członek czynny), lub odpowiedniego Koła Przyjaciół — (członek współdziałający), lub też Koła Starszego Harcerstwa — (starszy harcerz) odpowiednią deklarację i zwrócić posiadane odznaki i legitymację, oraz uregulować wszystkie sprawy związane obowiązkami wobec organizacji. Członek czynny musi ponadto uzyskać zwolnienie od Naczelnictwa.

§ 15. Zarząd Oddziału może zawiesić członków czynnych oraz usunąć z organizacji Z. H. P. członków K. P. H. i K. St. H. oraz członków należących do kategorji młodzieży harcerskiej,

którzy: a) popełnili czyn niehonorowy, lub czyn stojący w sprzeczności z zasadami Z. H. P., b) nie stosują się do ustaw i regulaminów Z. H. P., c) zalegają ze składkami więcej, niż pół roku. O usunięciu członka czynnego z organizacji decyduje N. Z. H. P.

W wypadku przewidzianym w punkcie a) Zarząd winien przekazać sprawę do Sądu Harcerskiego Oddziału. O ile zawieszenie nastąpiło za czyn niehonorowy, od wyroku tego Sądu Oddziału przysługuje prawo odwołania się do Naczelnego Sądu Harcerskiego (§ 13 statutu Z. H. P.).

V. Władze Oddziału Z. H. P.

§ 16. Władzami Oddziału są:
1) Naczelne Władze Z. H. P.
2) Zjazd Oddziału,
3) Zarząd Oddziału,
4) Komisja Rewizyjna Oddziału,
5) Sąd Harcerski Oddziału.

§ 17. Naczelne władze Z. H. P. decydują w sprawach ogólnych Związku zgodnie ze statutem Z. H. P. i regulaminami Z. H. P., oraz w zakresie spraw, podlegających na mocy niniejszego statutu zatwierdzeniu władz naczelnych Z. H. P.

§ 18. Do kompetencji Zjazdu Oddziału należy: a) wybór członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Harcerskiego Oddziału, b) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań z działalności Oddziału, c) uchwalanie budżetu na rok następny, d) decydowanie o zmianach statutu Oddziału oraz o likwidacji tegoż i przedstawianie tych uchwał Naczelnictwu za pośrednictwem Zarządu do zatwierdzenia, e) Zjazd Oddziału ma prawo na członków Oddziału nakładać opłaty dodatkowe ponad opłaty uchwalane przez naczelne władze harcerskie, f) decydowanie we wszystkich innych sprawach Oddziału, jakie przedłoży Zarząd lub za jego pośrednictwem członkowie Oddziału.

Uwaga: Członkowie Oddziału powinni przynajmniej na 14 dni przed Zjazdem zgłaszać do Zarządu Oddziału wnioski, które mają być przedstawione Zjazdowi z opinią Zarządu.

§ 19. Zwyczajny Zjazd Oddziału odbywa się raz do roku, najpóźniej w marcu, zwołuje go Zarząd Oddziału. Nadzwyczajny Zjazd zwołuje Zarząd Oddziału z własnej inicjatywy, oraz na żądanie: Naczelnictwa Z. H. P. i Komisji Rewizyjnej Oddziału.

§ 20. Zjazdy Oddziału są zwoływane przez ogłoszenia przynajmniej w jednej gazecie, wychodzącej w siedzibie Zarządu Oddziału, z podaniem do wiadomości członków przynajmniej na dwa tygodnie przed dniem Zjazdu, terminu i miejsca Zjazdu, oraz porządku obrad.

§ 21. Zjazd Oddziału jest prawomocny w obecności połowy członków uprawnionych do wzięcia w nim udziału. W razie niedojścia do skutku zebrania w pierwszym terminie, zebranie to zwołane z tym samym porządkiem obrad w drugim terminie jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych. Drugi termin może być późniejszy o godzinę od pierwszego.

§ 22. W Zjeździe Oddziału biorą udział: a) wszyscy członkowie Zarządu Oddziału, Komisji Rewizyjnej i Sądu Harcerskiego, b) wszyscy członkowie czynni w danym Oddziale zarejestrowani, c) wszyscy pełnoletni podharcmistrze Z. H. P., zarejestrowani w Oddziale, o ile przynajmniej w ciągu roku, poprzedzającego zebranie, kierowali drużynami lub hufcami, lub też prowadzili odpowiedzialną pracę w Komendzie Chorągwi lub Komendzie Hufca, d) delegaci Kół starszego harcerstwa, e) delegaci Kół Przyjaciół, f) delegaci osób prawnych, będących członkami współdziałającymi Oddziału.

§ 23. Zarząd Oddziału składa się: a) nie mniej niż z 9 i nie więcej niż 15 członków, wybieranych na trzy lata przez Zjazd Oddziału; komendanta chorągwi męskiej i komendantki chorągwi żeńskiej, oraz b) z osób kooptowanych na jeden rok w ogólnej liczbie nie większej niż 9.

§ 24. Trzecia część wybranych członków Zarządu Oddziału ustępuje co rok kolejno w terminie dorocznego Zjazdu, w pierwszych dwóch latach przez wylosowanie, a w następnych według starszeństwa wyboru. W razie ustąpienia któregokolwiek z członków, Zarząd uzupełnia się przez kooptację. Członkowie kooptowani pełnią swe funkcje do najbliższego Zjazdu Oddziału. Członek Zarządu Oddziału, który bez usprawiedliwienia się nie wziął udziału w trzech następujących po sobie posiedzeniach Zarządu, traci swój mandat.

§ 25. Zarząd po każdorocznem Zjeździe Oddziału wybiera ze swego grona: przewodniczącego Oddziału, jednego lub dwóch jego zastępców, sekretarza i jego zastępcę, oraz skarbnika i jego zastępcę, którzy tworzą Prezydjum. Przewodniczący lub jeden z jego zastępców i sekretarz reprezentują Oddział nazewnątrz, podpisują wszystkie pisma i obwieszczenia Oddziału.

§ 26. Zarząd Oddziału wybiera Wydział Wykonawczy, do którego należą członkowie prezydjum, komendant i komendantka Chorągwi, oraz w razie potrzeby — dwóch członków, powołanych przez Zarząd. Wydział Wykonawczy załatwia sprawy bieżące, oraz sprawy przekazane mu przez Zarząd Oddziału, uchwala wydatki w ramach uchwał Zarządu i załatwia sprawy nagłe z obowiązkiem przedkładania Zarządowi Oddziału do zatwierdzenia na najbliższem posiedzeniu.

§ 27. Zwyczajne posiedzenia Zarządu Oddziału odbywają się conajmniej raz na miesiąc w ustalone przez Zarząd dni i godziny. Zarząd zbiera się przynajmniej raz na miesiąc

celem wysłuchania i omówienia sprawozdań komendanta i komendantki Chorągwi, referentów K. P. H. i K. St. H. i t. d. Zebranie Zarządu Oddziału są prawomocne przy udziale przynajmniej $1/3$ członków, w tej liczbie przewodniczącego, lub jego zastępcy. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów.

§ 28. Zarząd Oddziału w swej działalności stosuje się ściśle do statutu Z. H. P., uchwał Walnych Zjazdów Z. H. P. i Zjazdów Oddziałów, oraz do regulaminów, instrukcyj i rozporządzeń władz harcerskich. W szczególności Zarząd Oddziału: a) obejmuje całość prac na terenie Oddziału i kieruje temi pracami (uzgadnia wszystkie prace harcerskie na terenie Oddziału, decyduje w sprawach wspólnych Kół Starszych Harcerzy, Kół Przyjaciół Harcerstwa, drużyn oraz w sprawach gospodarczych i skarbowych), b) organizuje życie harcerskie na terenie Oddziału (stara się o moralne i materjalne poparcie ruchu harcerskiego w społeczeństwie).

Uwaga. Pożądane jest tworzenie przy Zarządzie Oddziału specjalnych „Kół Przyjaciół przy Zarządzie Oddziału" z osób, które mniej może działałyby w K. P. H. dla poszczególnych drużyn, a swem doświadczeniem, wiedzą, stanowiskiem i stosunkami mogą dopomóc Zarządowi Oddziału w podniesieniu pracy harcerskiej (r. N. I. 11 z 31. V. 1921, Ok. X).

c) przedstawia Naczelnictwu z swoją opinją drużyny, oraz osoby prawne celem przyjęcia do Z. H. P.; przyjmuje do Z. H. P., Koła Przyjaciół i Koła Starszego Harcerstwa (prowadzi ich wykazy i żąda od nich sprawozdań z pracy, zatwierdza skład ich Zarządów; Zarząd Oddziału przyjmuje i rejestruje K. P. H., a w pierwszym kwartale każdego roku przesyła Naczelnictwu wykaz kół zarejestrowanych — uchwała VI. Zj. Walnego; r. N. I. 13, z dnia 25. V. 1926, Nr. 6, str. 18), d) sprawuje nadzór oraz kontrolę nad poszczególnymi działami pracy i uzgadnia je (Zarząd reprezentuje cały Oddział Z. H. P., to jest wszystkie działy pracy Z. H. P., prowadzone na terenie Oddziału i jest odpowiedzialny za całokształt pracy harcerskiej tamże, musi ją więc pobudzać i nadzorować), e) unieważnia w razie potrzeby niezgodne z ideologją Harcerstwa, statutem i regulaminami uchwały organizacyjnych ogniw Oddziału, f) w razie konieczności rozwiązania drużyn, Kół Przyjaciół lub Kół Starszego Harcerstwa zawiesza je i przedkłada Naczelnictwu wnioski o rozwiązanie, g) zabiega o zebranie i zwiększenie funduszów na potrzeby Oddziału i jego instytucyj, h) zarządza temi funduszami i majątkiem Oddziału, oraz decyduje o celowości wydatkowania pieniędzy (kontroluje gospodarkę finansową drużyn i kół), i) układa budżet na rok następny i roczne sprawozdanie i przedkłada je do zatwierdzenia Zjazdowi Oddziału (składa Naczelnictwu dwa razy do roku w terminach określonych przez Naczelnictwo, szczegółowe sprawozdanie o stanie pracy na terenie Oddziału), j) uchwala w ramach niniejszego statutu wewnętrzne regulaminy Zarządu, prezydjum i wydziałów Zarządu Oddziału oraz wszystkich instytucyj

mu podległych, k) decyduje o nabyciu, pozbywaniu i obciążaniu nieruchomości, oraz przyjmuje darowizny, zapisy i spadki. Postanowienia dotyczące pozbywania i obciążania nieruchomości wymagają zatwierdzenia Naczelnictwa*), l) zawiera w imieniu Oddziału wszelkie umowy, dotyczące majątku nieruchomego, lub praw na nieruchomościach*), m) wogóle decyduje we wszystkich sprawach, nie zastrzeżonych Zjazdowi Oddziału oraz w sprawach nie przesądzonych statutami i regulaminami Z. H. P., n) prowadzi wykazy członków współdziałających na terenie Oddziału zamieszkałych, oraz wydanych im legitymacyj i oznak, a za pośrednictwem komendanta (komendantki) Chorągwi wykazy członków czynnych, drużyn, harcerzy i harcerek po przyrzeczeniu, wydanych im legitymacyj, przyznanych stopni, sprawności oraz składanych sprawozdań.

Punkt ten w tem brzmieniu nie wszedł w praktyce w całości w życie, a sprawy w nim ujęte regulują osobne instrukcje — patrz spis rzeczy — Przyp. wyd.

§ 29. Wydział Wykonawczy Oddziału odbywa swe posiedzenia przynajmniej raz na dwa tygodnie w ustalone dni i godziny. Do ważności uchwał Wydziału Wykonawczego potrzeba obecności 5 jego członków, w tem przewodniczącego lub jednego z zastępców. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Obecni na posiedzeniu Wydziału Wykonawczego członkowie Zarządu mają głos doradczy, kierownicy zaś wydziałów w sprawach dotyczących danego wydziału, mają głos decydujący.

a) Pracą wewnętrzną drużyn kierują bezpośrednio Komendy Chorągwi: męskiej i żeńskiej. Naczelnictwo Z. H. P. może zezwolić na utworzenie wspólnej komendy drużyn męskich i żeńskich.
b) Komendy Chorągwi powstają w sposób następujący: członkowie czynni i podharcmistrze (podharcmistrzynie) z obszaru Oddziału wybierają dwóch kandydatów na komendanta (druhny osobno 2 kandydatki na komendantkę). Zarząd Oddziału przedstawia kandydatury i swoją opinję Naczelnictwu Z. H. P., które dokonuje mianowań. Innych członków K. Ch. zatwierdza Naczelnictwo na wniosek Komendanta względnie Komendantki za zgodą Zarządu Oddziału.

Jednak paragraf 30 Statutu Oddziału interpretuje się na podstawie opinji w czasie jego uchwalania w ten sposób, że Z. O. nie musi przeprowadzać głosowania opinjodawczego kandydatów na K. Ch. i że tem głosowaniem nie jest związany. Odpowiedniej uchwały N.R.H. nie znalazłem. Przyp. wyd.

c) Droga służbowa do Naczelnictwa idzie od drużyn, zrzeszeń Starszych Harcerzy przez Komendanta lub Ko-

*) Wobec niezatwierdzenia odrębnych od statutu Z. H. P. jako całości statutów Oddziałów, ten punkt nie wszedł w życie, a obowiązują paragrafy 15. i 20. Statutu Związku.

mendantkę Chorągwi, od Kół Przyjaciół Harcerstwa przez reprezentanta Kół P. H. w Zarządzie Oddziału).

§ 30. Wszystkie drużyny i hufce harcerskie na terenie Oddziału w dziedzinie techniczno-organizacyjnej podlegają komendom chorągwi męskiej i żeńskiej. Na czele chorągwi męskiej stoi komendant, na czele zaś komendy żeńskiej — komendantka, mianowani przez Naczelnictwo Z. H. P., z pośród przedstawionych przez Zarząd Oddziału kandydatów i kandydatek. Skład komend, zakres ich działania, sposób powoływania do nich członków, oraz stosunek do organizacji, określają odpowiednie regulaminy.

VI. Komisja Rewizyjna.

§ 31. Komisja Rewizyjna składa się z 5 osób, wybieranych przez Zjazd Oddziału na rok 1, sprawuje kontrolę nad gospodarką finansową Oddziału i prowadzeniem rachunkowości, sprawdzając książki kasowe przynajmniej raz do roku, o czem składa sprawozdanie na Zjeździe Oddziału. Do prawomocności uchwał Komisji potrzeba 3 osób na zebraniu.

VII. Sąd Harcerski Oddziału Z. H. P.

§ 32. Zjazd Oddziału wybiera 5 członków Sądu Harcerskiego dla rozpatrywania: 1) spraw członków, znajdujących się pod zarzutem czynu niehonorowego, lub czynu, stojącego w jawnej sprzeczności z zasadami Z. H. P. (par. 15 nin. statutu), 2) wszelkich innych ważniejszych spraw, które Zarząd Oddziału przekaże do rozstrzygnięcia temu Sądowi. Sąd wyrokuje w składzie nie mniej niż trzech członków*).

VIII. Fundusze Oddziału.

§ 33. Fundusze Oddziału powstają: a) ze składek członków, b) z opłat młodzieży harcerskiej, c) z opłat Kół Przyjaciół, d) z zasiłków społecznych i rządowych, e) z przedsiębiorstw, wydawnictw oraz dochodów z majątku Oddziału, f) z ofiar, darowizn, zapisów i t. p.

IX. Koła Przyjaciół Z. H. P.

§ 34. Koła Przyjaciół powstają w celu moralnej i materjalnej opieki nad drużynami, oraz w celu jednania opinji dla ruchu harcerskiego. Za zgodą Zarządu Oddziału dla drużyn danego środowiska może powstać jedno miejscowe Koło Przyjaciół. Koła Przyjaciół powinny być zgłoszone do Z. O., uzyskać tam przyjęcie do Z. H. P. Koła Przyjaciół winny działać w ramach niniejszego statutu i regulaminów obowiązujących w Z. H. P.

X. Koła**) Starszego Harcerstwa.

§ 35. Starsi harcerze i starsze harcerki, zarejestrowani w Zarządzie Oddziału mogą zakładać na terenie tego Oddziału

*) W razie zdekompletowania Sądu Oddziału należy go uzupełnić przez kooptację. Uchw. N. z 10. III. 1926 nie druk.

**) należy rozumieć: Koła i drużyny St. H. i odpowiednio w innych miejscach.

Koła Starszego Harcerstwa, zgodnie z regulaminami obowiązującemi w Z. H. P.

XI. Osobowość prawna Oddziału.

§ 36. Oddział jest osobą prawną i korzysta ze wszelkich z tego tytułu płynących praw*). Oddział może posiadać swoją chorągiew, ma prawo używać pieczęci z krzyżem harcerskim, stosownie do statutu i regulaminów Z. H. P.

XII. Rozwiązanie Oddziału.

§ 37. Rozwiązanie Oddziału wymaga zgody $^3/_4$ obecnych na walnem zebraniu członków, oraz zatwierdzenia tej uchwały przez Naczelnictwo. Niezależnie od tego Oddział może być rozwiązany na mocy uchwały Naczelnej Rady Z. H. P., na przedstawienie Naczelnictwa. (Majątek Oddziału jest częścią ogólnego majątku Z. H. P.).

W razie rozwiązania Oddziału jego majątek i fundusze przechodzą na rzecz Związku Harcerstwa Polskiego, a o przeznaczeniu tego majątku odpowiedniej organizacji, lub instytucji Z. H. P. decyduje Rada Naczelna Związku Harcerstwa Polskiego.

Naczelne Władze Związku Harcerstwa Polskiego.

ZJAZD WALNY**).

1. KOMPETENCJE. UCZESTNICY. ZWOŁYWANIE.

§ 1. Zjazd Walny jest najwyższą władzą Z. H. P. Zakres kompetencji Zjazdu Walnego określa par. 15 statutu Z. H. P. jak następuje: Zjazd Walny 1) wybiera Naczelną Radę Harcerską, 2) wybiera Komisję Rewizyjną, 3) wybiera Naczelny Honorowy Sąd Harcerski, 4) przyjmuje sprawozdania Naczelnej Rady Harcerskiej i Komisji Rewizyjnej, 5) udziela Nacz. Radzie Harc. absolutorjum, 6) zatwierdza budżet, 7) ustala wysokość opłat na rzecz Związku, decyduje o sprzedaży i obciążeniu nieruchomości, 8) rozstrzyga o wszystkich sprawach, które nie są przekazane statutem i regulaminami przyjętemi przez Zjazd Walny, władzom niższym, 9) decyduje o zmianach statutu i likwidacji Z. H. P.

§ 2. W Zjeździe Walnym uczestniczą: 1) członkowie czynni, 2) delegaci kół (zrzeszeń) starszego harcerstwa i kół przyjaciół harcerstwa, o ile koła (zrzeszenia) nie zalegają ze składkami dłużej, niż jeden kwartał, 3) z urzędu wszyscy członkowie Nacz. Rady Harcerskiej, członkowie czynni Głównych Kwater, Komisji Rewizyjnej, komendanci Chorągwi, oraz prze-

*) patrz wyjaśnienie st. 68 i n.
**) Część Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego

wodniczący Oddziałów i ich zastępcy lub po dwóch specjalnie przez Zarządy Oddziałów upoważnionych delegatów (par. 16 statutu), a także delegaci Ministerstw Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Spraw Wojskowych (par. 35 statutu), 4) w charakterze gości — wszystkie osoby, imiennie zaproszone przez Naczelnictwo — z własnej inicjatywy lub na przedstawienie Zarządu Oddziałów.

Uwaga: Naczelnictwo na podstawie danych statystycznych decyduje o zastosowaniu par. 17 statutu (ograniczenie liczby uczestników) i zawiadamia o tem Oddziały przynajmniej na trzy miesiące przed Zjazdem. Szczegóły, dotyczące zwoływania Zjazdów Walnych, wysyłania delegatów, procedury wystawiania dowodów, uprawniających do udziału w Zjeździe określa ramowy rozkaz Naczelnictwa o zwołaniu Zjazdu Walnego.

§ 3. Zwyczajny Zjazd Walny, zwoływany przez Naczelnictwo na podstawie uchwały Nacz. Rady Harc., zbiera się co roku w pierwszej połowie roku kalendarzowego. Nadzwyczajny Zjazd Walny zwołuje Nacz. Rada Harc. z własnej inicjatywy, na żądanie co najmniej ośmiu członków N. R. H., na żądanie Komisji Rewizyjnej lub na pisemne żądanie 50 członków czynnych. Żądanie zwołania Walnego Zjazdu winno być przedłożone na piśmie z podaniem proponowanego porządku dziennego. Naczelnictwo ma prawo porządek dzienny uzupełnić. Nacz. Rada Harc. obowiązana jest zwołać nadzwyczajny Zjazd Walny w ciągu dwóch miesięcy od daty wpłynięcia należycie popartego żądania w tej sprawie (par. 18 statutu).

§ 4. O terminie Zjazdu Walnego Naczelnictwo na podstawie uchwały Nacz. Rady Harc. ogłasza w „Wiadomościach Urzędowych” przynajmniej na trzy i pół miesiąca przed Zjazdem, zaś porządek dzienny i miejsce Zjazdu Walnego Naczelnictwo przynajmniej na miesiąc przed Zjazdem podaje do wiadomości ogólnej w jednem piśmie warszawskim i w pismach prowincjonalnych po jednem w siedzibie każdego Oddziału.

§ 5. Zjazd Walny jest prawomocny w obecności połowy uprawnionych do wzięcia w nim udziału. W razie niedojścia do skutku zebrania w pierwszym terminie — zebranie, zwołane z tym samym porządkiem dziennym w drugim terminie, jest prawomocne bez względu na liczbę obecnych.

Uwaga: Drugi termin może być o godzinę później od pierwszego (par. 19 statutu).

II. ZAGAJENIE, PREZYDJUM I PORZĄDEK DZIENNY.

§ 6. Zjazd zagaja Przewodniczący Z. H. P. lub jego zastępca, stwierdza prawomocność zebrania i przeprowadza wybór przewodniczącego Zjazdu. Głosowanie jest jawne; liczy się głosy, podane za każdym ze zgłoszonych kandydatów, którzy

oświadczą, że wybór przyjmują; prawomocny jest wybór także zwykłą większością głosów. Skrutatorów powołuje Przewodniczący nie mniej niż dwóch z pośród uczestników Zjazdu.

§ 7. Wybrany Przewodniczący Zjazdu proponuje czterech członków Prezydjum, których Zjazd akceptuje. Na żądanie przynajmniej dwudziestu uczestników Zjazdu winny się odbyć jawne wybory członków Prezydjum. Sekretarzy w liczbie czterech powołuje Przewodniczący.

§ 8. Przemówienia powitalne i okolicznościowe mogą być wygłoszone po uprzedniem porozumieniu się z Prezydjum Zjazdu.

§ 9. Porządek dzienny, ustalony przez Naczelnictwo, może być zmieniony przez Zjazd na podstawie uchwały Komisji Głównej powziętej $^2/_3$ głosów. Przestawienie punktów porządku dziennego należy do kompetencji Prezydjum Zjazdu.

§ 10. Poza porządkiem dziennym wolno przemawiać tylko: a) w sprawach formalnych, b) dla faktycznego sprostowania, c) dla złożenia oświadczenia osobistego. We wszystkich tych wypadkach nie wolno przemawiać dłużej niż pięć minut.

III. SPRAWOZDANIE I ABSOLUTORJUM.

§ 11. Sprawozdania Nacz. Rady Harc. i Komisji Rewizyjnej winny być wydane drukiem najpóźniej na dwa tygodnie przed terminem Zjazdu. Członkowie Zjazdu otrzymują sprawozdanie za zwrotem kosztów.

§ 12. Członkom Zjazdu przysługuje prawo zwrócenia się do Nacz. Rady Harc. i Komisji Rewizyjnej o wyjaśnienia, dotyczące sprawozdania, poczem zostaje otworzona dyskusja nad ogólną częścią sprawozdania.

§ 13. Po przeprowadzeniu dyskusji w myśl par. 12 sprawozdanie zostaje odesłane przez Komisję Główną do rozpatrzenia przez poszczególne komisje, poczem z wnioskami komisyj wraca na plenum, gdzie po przemówieniach referentów komisyj i ewentualnych wyjaśnieniach Nacz. Rady Harc. może być poddany pod głosowanie wniosek o absolutorjum, względnie większością $^2/_3$ głosujących może być otwarta dalsza dyskusja. Dyskusja w tym wypadku podlega zwykłym ograniczeniom, przewidzianym w części IV niniejszego regulaminu.

§ 14. Zjazd udziela Nacz. Radzie Harc. absolutorjum zwykłą większością głosów.

IV. PROWADZENIE OBRAD.

§ 15. Na zebraniach plenarnych musi być stale obecnych przynajmniej dwóch członków Prezydjum i przynajmniej dwóch sekretarzy. Jeden z nich prowadzi protokół uchwał, który zaraz po ukończeniu każdego posiedzenia Prezydjum Zjazdu potwierdza i podpisuje. Po ukończeniu Zjazdu Prezydjum natychmiast przekazuje protokół uchwał Przewodniczącemu Z. H. P.

§ 16. Protokół obrad Zjazdu winien być gotowy w ciągu miesiąca od Zjazdu, poczem w ciągu następnego miesiąca winien być wyłożony w lokalu Naczelnictwa. Członkowie Zjazdu mają prawo w tym okresie przeglądać go i zgłaszać swoje uwagi i poprawki. Po tym terminie najpóźniej do 3-ch miesięcy od Zjazdu protokół przyjmuje i podpisuje Prezydjum Zjazdu, które decyduje również ostatecznie w sprawach zgłoszonych poprawek.

§ 17. Zgłaszający się do głosu oddaje kartkę z nazwiskiem jednemu z sekretarzy, prowadzącemu listę mówców. Jeżeli zgłaszający się chce przemawiać w sprawie formalnej, sprostowania faktycznego albo oświadczenia osobistego — winien to na kartce zaznaczyć.

§ 18. Nie można naraz prowadzić dyskusji nad rozmaitemi sprawami. Przewodniczący formułuje jasno temat dyskusji.

§ 19. W tej samej sprawie wolno temu samemu mówcy przemawiać tylko dwa razy. Prócz tego wnioskodawcom i referentom zastrzega się głos ostatni.

§ 20. Zjazd może po dostatecznem wyjaśnieniu sprawy przez dyskusję ograniczyć czas przemówień. Zjazd może ograniczyć dyskusję, uchwalając zwykłą większością głosów: a) zamknięcie listy mówców, b) przerwanie dyskusji bez uwzględnienia zapisanych do głosu. W obu wypadkach mogą być wybrani mówcy generalni.

§ 21. Po wyczerpaniu listy mówców i po ostatniem słowie sprawozdawcy lub wnioskodawcy przewodniczący oświadcza, że się przystępuje do głosowania, poczem już nikt głosu otrzymać nie może.

§ 22. Przewodniczący przestrzega rzeczowości i wysokiego poziomu kulturalnego dyskusji. Może on przywoływać mówców a) do rzeczy, b) do porządku. Trzecie przywołanie tego samego mówcy w tem samem przemówieniu do rzeczy lub do porządku, jest równoznaczne z odebraniem mu głosu.

W szczególnie jaskrawych wypadkach, przewodniczący może nietylko pozbawić mówcę głosu do czasu wyczerpania danego punktu porządku dziennego, lub do końca danego zebrania, lecz nawet wykluczyć go ze Zjazdu. Od decyzji przewodniczącego niema odwołania.

V. WNIOSKI.

§ 23. Wnioski na Zjazd Walny mogą składać: członkowie Nacz. Rady Harc., Zarządy Oddziałów, członkowie czynni Z. H. P., Koła przyjaciół harcerstwa i zrzeszenia starszego harcerstwa, mające prawo wysyłania delegatów na Zjazd Walny.

§ 24. Regulaminy, ustalone przez Nacz. Radę Harc. w zakresie jej kompetencji, mogą wejść na porządek dzienny Zjazdu: a) wskutek wniosku 10 osób, uprawnionych do

uczestnictwa w Zjeździe, b) w formie votum separatum pięciu członków Nacz. Rady Harcerskiej.

§ 25. Wnioski na Zjazd Walny winny być składane Nacz. Radzie Harc. najpóźniej w miesiąc po ogłoszeniu o terminie Zjazdu, jeśli ich jednak Nacz. Rada Harc. nie rozpatrzy, wchodzą automatycznie na porządek dzienny Zjazdu Walnego.

§ 26. Nacz. Rada Harc. decyduje, czy zgłoszone wnioski mają być dopuszczone na Zjazd, czy też należą do kompetencji innych władz Z. H. P. Wnioski, skierowane na Zjazd Walny, Nacz. Rada Harc. przedstawia ze swą opinją.

§ 27. Wnioski mogą być przedstawione na plenum Zjazdu, o ile uzyskają we właściwej komisji większość głosów. Wnioski mniejszości komisji zgłasza się na plenum, na żądanie tej mniejszości za zgodą $^{1}/_{4}$ członków komisji Głównej. Wnioski przez Komisję odrzucone i nie zgłoszone jako votum mniejszości, Prezydjum Zjazdu przesyła Nacz. Radzie Harc. jako materjał.

§ 28. Uchwały komisji drużyn męskich, żeńskich, bądź zrzeszeń starszego harcerstwa, wynikające z dyskusji nad sprawozdaniem, Prezydjum podaje do wiadomości plenum Zjazdu, jako materjał przekazany Nacz. Radzie Harc. do rozważenia.

§ 29. Uchwały komisji, będące wynikiem modyfikacji właściwie zgłoszonych wniosków w danej sprawie, Komisja Główna zaleca plenum Zjazdu do uchwalenia lub do przekazania Nacz. Radzie Harc. celem ich rozważenia.

§ 30. O ile wnioski nagłe dotyczą zasadniczych podstaw ideowych, przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego, statutu lub innych przepisów Z. H. P., to mogą być uchwalone przez Zjazd jedynie w formie wezwania do odpowiednich władz wykonawczych Z. H. P., aby opracowały konkretny wniosek na Zjazd następny, bądź też załatwiły daną sprawę w zakresie swych uprawnień.

§ 31. Wniosek nagły musi być podpisany co najmniej przez 10 osób, a nagłość wniosku winna być uchwalona po jednem przemówieniu za i jednym przeciw — większością $^{2}/_{3}$ obecnych.

§ 32. Wnioski nagłe mogą być rozpatrywane przed wyczerpaniem tego punktu porządku dziennego, w którego okresie zostały zgłoszone.

§ 33. Wnioski formalne mogą być: a) o zamknięcie listy mówców, b) o przejście do porządku dziennego, c) o odroczenie dyskusji, d) o odesłanie do komisji, f) o głosowanie bez dyskusji, g) o głosowanie w całości, h) o zmianę porządku, j) w sprawie prowadzenia obrad.

§ 34. Wnioski formalne muszą być załatwione natychmiast po ukończeniu przemówienia, podczas którego były zgłoszone. Dyskusja nad wnioskami formalnemi ogranicza się do jednego przemówienia za i jednego przeciw wnioskowi.

§ 35. Poprawki do wniosków mogą być zgłaszane na piśmie jako: a) wykreślenie, b) dopisanie lub c) zastąpienie skreślonych wyrazów.

VI. KOMISJE.

§ 36. Naczelna Rada Harcerska układa listę Komisji Głównej w ilości piętnastu osób, biorąc pod uwagę, by w Komisji były reprezentowane różne prądy w Harcerstwie, różne typy drużyn, kategorje członków i t. p. O ile nie zostanie zgłoszona nowa kandydatura — listę przedstawioną przez Nacz. Radę Harc. uważa się za przyjętą. W przeciwnym razie odbywają się wybory kartkami, przyczem każdy z głosujących wypisuje 10 nazwisk. Do komisji wchodzi 15 osób, które przy głosowaniu otrzymały największą ilość głosów. Dla zgłoszenia kandydatury do Komisji Głównej wymagane jest poparcie przynajmniej 20 członków Zjazdu. Przewodniczący Zjazdu bądź wydelegowany przez niego członek Prezydjum wchodzi do Komisji Głównej z urzędu.

§ 37. Zadaniem Komisji Głównej jest ułatwienie przebiegu obrad Zjazdu przez: a) torowanie porozumienia między grupami w sprawach spornych, b) układanie list kandydatów do władz Związku, c) doradzanie Prezydjum w sprawie podziału materjału między komisje i układania szczegółów porządku dziennego, d) ostateczne uporządkowanie i stylizowanie wniosków, streszczających pracę poszczególnych komisyj.

§ 38. Prócz Komisji Głównej winny być utworzone Komisje: a) Skarbowa, b) drużyn męskich, c) drużyn żeńskich, d) starszego harcerstwa i e) kół przyjaciół. Inne komisje mogą być tworzone w razie potrzeby. Komisje mogą wyłaniać podkomisje.

§ 39. Komisje drużyn męskich i żeńskich składają się w zasadzie z członków czynnych, komisja Kół Przyjaciół — w zasadzie z delegatów kół przyjaciół harcerstwa i Zarządów Oddziałów.

§ 40. Komisje oprócz komisyj starszego harcerstwa i skarbowej, powstają w sposób następujący: Prezydjum Zjazdu ogłasza termin zapisu do komisji, w tym terminie członkowie Zjazdu zgłaszają się do referenta Komisji, poczem zapis zostaje zamknięty. Komisję zbiera referent, poczem Komisja konstytuuje się, wybierając przewodniczącego, zastępcę i sekretarza.

§ 41. Komisja Starszego harcerstwa składa się z delegatów zrzeszeń starszego harcerstwa.

§ 42. W skład Komisji skarbowej wchodzą: a) po dwie osoby, wybrane przez komisje drużyn żeńskich, męskich i starszego harcerstwa, kół przyjaciół, b) osoby, delegowane przez Komisję Główną, zwłaszcza znane, jako fachowe, lub będące członkami Zarządów Oddziałów.

§ 43. Członkowie Zjazdu nie należący do danej komisji, mogą przysłuchiwać się jej obradom bez prawa głosu i głosowania.

§ 44. Naczelnictwo wyznacza referentów do komisyj. Sprawozdanie i wnioski komisyj na plenum Zjazdu, referują sprawozdawcy wybrani przez komisje.

§ 45. Prezydjum Zjazdu może na wniosek Naczelnictwa, Komisji Głównej lub prezydjów poszczególnych komisyj zaprosić do udziału w pracach komisji specjalistów i inne osoby z poza grona członków Zjazdu z głosem doradczym.

VII. GŁOSOWANIE I WYBORY.

§ 46. Głosowanie nad wnioskami odbywa się przez podniesienie rąk z legitymacjami członków Zjazdu.

§ 47. Na żądanie $^{1}/_{3}$ Zjazdu może być zarządzone głosowanie tajne lub imienne przez odczytanie listy członków Zjazdu.

§ 48. Wybory Naczelnej Rady Harcerskiej, Komisji Rewizyjnej i Naczelnego Honorowego Sądu Harcerskiego, odbywają się kartkami. Inne wybory odbywają się jawnie, chyba że zostanie zgłoszone żądanie tajności wyborów.

§ 49. Komisja Główna, względnie Prezydjum Zjazdu może zaproponować całkowitą lub częściową listę kandydatów do władz Z. H. P., nadto kandydatury zgłaszać mogą członkowie Zjazdu na piśmie: kandydatura jest ważna wtedy, gdy ją popiera najmniej 10 członków Zjazdu i gdy kandydat oświadczył swą zgodę na jej przyjęcie.

§ 50. Za wybrane uważa się te osoby, które otrzymają kolejno największą ilość głosów, a nie mniej niż o jeden głos więcej ponad połowę głosujących. O ile tylko część kandydatów otrzymała bezwzględną większość głosów, zarządza się głosowanie ściślejsze między temi osobami, na które padło najwięcej głosów, przyczem w głosowaniu ściślejszem uwzględnia się tylu kandydatów, ilu jeszcze trzeba wybrać. O ile ostatnie z kolei osoby uzyskały równą ilość głosów, zarządza się co do nich również wybory ściślejsze.

NACZELNA RADA HARCERSKA.

(Uchwała XIII. Zjazdu N. R. H.).

I. Regulamin wewnętrzny.

§ 1. Zadaniem N. R. H. jest:

1) czuwanie nad zachowaniem czystości narodowej i chrześcijańskiej ideologji Harcerstwa, pogłębianiem jej i rozpowszechnianiem;

2) uzgodnienie zasadniczych poglądów ideowych dążeń i prac poszczególnych ognisk harcerskich, zbieranie i wykorzy-

stywanie ich doświadczeń dla dobra całego Z. H. P. i pracy wychowawczej wogóle;

3) ustalanie dróg i sposobów zapewnienia Harcerstwu należytych podstaw materjalnych w szczególności zatwierdzanie dorocznych planów finansowych, układanych przez Naczelnictwo;

4) popieranie powstawania i rozwoju środowisk Harcerskich solidarną współpracą członków Rady i całym dorobkiem moralnym, oraz rozporządzalnemi środkami materjalnemi;

5) decydowanie w sprawach o charakterze administracyjnym, zastrzeżonych statutem Z. H. P. Naczelnej Radzie, w szczególności: a) decydowanie o kupnie nieruchomości, sprzedaży i obciążaniu ruchomości, przyjmowanie darowizn i legatów;

b) decydowanie o rozwiązaniu Oddziałów.

§ 2. Zadania powyższe N. R. H. spełnia przez:

1) omawianie na zebraniach Rady zasadniczych spraw dotyczących ideologji, metodyki i organizacji Harcerstwa i ustalanie wytycznych;

2) ustalanie programu pracy całego Z. H. P., Rady, Naczelnictwa i zasadniczych wytycznych programów Zarządu Oddziałów, na podstawie referatów z wniosków członków Rady, Naczelnictwa i Z. O.;

3) krytyczne omawianie rocznych sprawozdań Naczelnictwa i Z. O. i aprobowanie ich do przedstawienia Walnemu Zjazdowi;

4) uchwalanie regulaminów i przepisów obowiązujących w całym Z. H. P.;

5) pozyskiwanie współpracy w Z.H.P. wybitnych działaczy oświatowych i wychowawczych;

6) stałą pracę Naczelnictwa w myśl dyrektyw Rady.

§ 3. Naczelna Rada Harcerska 1) składa się (par. 21 statutu)

a) z 24 członków wybieranych na trzy lata przez Zjazd Walny, w tem najmniej 15 członków czynnych;

XI. Zj. N. R. H. (Ok. l. 17 z 30. VI. 1922) uchwalił do statutu wprowadzić poniższy punkt; uchwała ta nie weszła w życie z powodu odłożenia zmian statutowych.

„Zjazd Walny wybiera do Naczelnej Rady Harcerskiej przynajmniej 2-ch członków ze zgłoszonych delegatów Kół Starszego Harcerstwa i przynajmniej 2-ch delegatów Kół Przyjaciół Harcerstwa".

III. Zj. W. uchwalił: III. Zjazd Walny ustala, że N. R. H. Dział Starszego Harcerstwa przy N. Z. H. P. ma prawo delegować 2 przedstawicieli stałych jako członków N. R. H. z głosem decydującym, zaś do czasu statutowego załatwienia powyższego z głosem doradczym.

(L. ok. N. l. 6 z 13. VI. 1923, W. U. 1923, Nr. 6).

b) z wszystkich przewodniczących Oddziałów Z. H. P. z urzędu, Zarząd Oddziału może w razie niemożności przybycia przewodniczącego delegować innego członka, o ile możności tego samego.

2) Trzecia część członków Naczelnej Rady Harcerskiej z wyboru co roku ustępuje kolejno w terminie zwyczajnego Walnego Zjazdu, w pierwszych dwóch latach przez losowanie, a w następnych według starszeństwa wyboru. W razie ustąpienia któregoś z członków w czasie trwania kadencji — Naczelna Rada uzupełnia się przez kooptację. Przybrani członkowie pełnią funkcję do najbliższego Walnego Zjazdu.

§ 4. Zwyczajne zebrania N. R. H. odbywają się raz na trzy miesiące, zwołuje je przewodniczący Z. H. P. lub jego zastępca. Zebranie jest prawomocne przy udziale conajmniej 12 członków Naczelnej Rady, jeśli w tej liczbie jest przewodniczący lub jego zastępca. Na zebraniu przewodniczy przewodniczący Z H. P., lub na zaproszenie przewodniczącego — jego zastępca z pośród wice-przewodniczących lub z pośród reszty członków Rady. Protokułuje obrady Sekretarz generalny Z. H. P. lub w jego nieobecności powołany przez przewodniczącego — zastępca.

§ 5. Zawiadomienia o zebraniu zwyczajnem muszą zawierać jego porządek obrad i mają być wysyłane listami poleconemi conajmniej na miesiąc przed dniem zebrania z dołączeniem projektów regulaminów i wniosków, mających być przedmiotem obrad.

§ 6. Członek N. R. H., który nie przybył na zebranie Rady bez uprzedniego pisemnego usprawiedliwienia otrzymuje od przewodniczącego wezwanie do usprawiedliwienia się; członek N. R. H. z wyboru, który nie przybędzie bez uprzedniego pisemnego usprawiedliwienia na dwa kolejne zebrania Rady otrzymuje od przewodniczącego, po sprawdzeniu, że był należycie zawiadomiony, wezwanie do podania się do dymisji. „Członek N. R. H., który opuści trzy z rzędu zebrania Rady nawet gdyby usprawiedliwił nieobecność, uchwałą Rady może być pozbawiony mandatu“.

(Uchw. XIX Zj. N. R. H.; r. N. I. 5 z 2. V. 1924, W. U. 1924 № 5, str. 31).

§ 7. Członkowie N. R. H. są obowiązani do brania czynnego udziału w pracy Związku. Członkowie N. R. H. wybierani do Naczelnictwa Z. H. P. są obowiązani obejmować poszczególne działy pracy w Naczelnictwie, przyczem dziewięciu członków Rady zamieszkałych w Warszawie nie może mieć żadnych stałych obowiązków w Oddziałach ze względu na zapewnienie dostatecznej ilości osób dla objęcia funkcji w Naczelnictwie. Członkowie Rady, nie biorący udziału w pracy Oddziałów są obowiązani współpracować z Naczelnictwem w pracach jego komisyj. Prace wyznacza przewodniczący Rady w porozumieniu z zainteresowanymi członkami Rady i przewodniczącymi odnośnych komisyj. Członków N. R. H.

obowiązuje solidarność w oddziaływaniu na całość Z. H. P., poszczególne jego organa i członków.

(Uchw. XIII Zj. N. R. H., 2-4. II. 1923, L. ok. N. I. 3 z 6. II. 1923, W. U. 1923 № 1-2, str. 6 — Regulamin N.R.H. dotychczas nie był nigdzie drukowany).

II. Dodatkowe uchwały N. R. H. dotyczące jej organizacji.

1. Członkowie Naczelnej Rady Harcerskiej zarówno z wyboru, jako też prezesi Zarządów Oddziałów opłacają wpisowe i składkę jak członkowie czynni.

(Uchw. XIII Zj. N. R. H., L. ok. N. I. 3 z 6. II. 1923, W. U. 1923 № 1—2).

2. Członkowie N. R. H. są obowiązani do prenumerowania „Wiadomości Urzędowych" i „Harcmistrza".

(Uchw. XVI Zj. N. R. H., L. ok. N. I. 9 z 10. XI. 1923, W. U. 1923 № 11. str. 125).

3. N. R. H. poleca N. zawiadamiać systematycznie wszystkich członków N. R. H. o toku ważniejszych prac N., zaś członkom N. R. H. poleca stałą współpracę z Naczelnictwem.

(Uchw. VI Zj. N. R. H. z 30. XII. 1920, niedruk.).

4. N. R. H. uważa za konieczne w miarę możności zwracanie członkom N. R. H. kosztów związanych ze zjazdami N. R. H.

(Uchw. VI Zj. N. R. H. z 3. I. 1921, niedruk.).

5. Zważywszy, że członkowie N. R. H. powinni pomagać Naczelnictwu w realizowaniu projektów pracy, wyrażonych w przyjętych wnioskach, N. R. H. uznaje za wskazane, by Naczelnictwo w miarę potrzeby przekazywało członkom N. R. H. te wnioski do całkowitego opracowania.

(Uchw. VIII Zj. N. R. H. z 31. X. i 1-2. XI. 1921, niedruk.).

III. Stałe komisje Naczelnej Rady Harcerskiej.

I. **Komisja Statutowo-Regulaminowa**, powołana uchw. XXX Zj. N. R. H., r. N. I. 17 z 30. VI. 1926, W. U. 1926, № 7-8, str. 23. Tem samem (osobnej uchwały niema) zniesiona dawniej istniejąca komisja kodyfikacyjna (uchw. XIV Zj. N. R. H., W. U. 1923, str. 87).

II. Komisja Skarbowa, powołana — jak komisja Statutowo-Regulaminowa.

III. Komisja Prawa Harcerskiego, powołana uchw. X Zjazdu N. R. H. z 11-12. marca 1922 r. w myśl uchwały II Zjazdu Walnego, Ok. I. 13, 1922 — nieczynna.

IV. Komisja Budowy Stanicy Związkowej, powołana przez Naczelnictwo na zasadzie uchwały VI Zj. Walnego (W. U. 1926, № 6, str. 19 i W. U. 1926, № 7-8, str. 26).

V. Komisja zasad ideologji obywatelskiej, powołana uchwała XXVIII Zj. N. R. H., W. U. 1926, № 5, str. 14.

NACZELNICTWO ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO.

(Uchwały: XIV. Zj. N. R. H., L. ok. N. I. 18 z 12. VI. 1923; W. U. 1923, № 7, str. 87, XVI. Zj. N. R. H., W. U. 1923, str. 125, Naczelnictwa z 7. XI. 1924).

Regulamin wewnętrzny Naczelnictwa nie był dotychczas nigdzie drukowany. W niniejszym zbiorze podajemy go, ze względu na oszczędność miejsca, w wyjątkach, pomijamy mianowicie te jego przepisy, które dotyczą szczegółów wewnętrznej organizacji Naczelnictwa.

Naczelnictwo decyduje o sprawach powierzonych jego kompetencji: a) na zebraniach swoich, b) na zebraniach swej „komisji wewnętrznej", spełniającej funkcji ścisłego prezydjum Związku, c) przez upoważnione organa t. j. działy Naczelnictwa i ich kierowników.

Poniżej podajemy

Wyjątki z Regulaminu Naczelnictwa.

V. ROZKAZY I OKÓLNIKI N. Z. H. P. I PEŁNOMOCNICTWA OD NACZELNICTWA, DOKUMENTY PRZYJĘCIA CZŁONKÓW CZYNNYCH I JEDNOSTEK ZBIOROWYCH DO Z. H. P.

§ 8. Rozkazy zawierają obowiązujące w Z. H. P. regulaminy, przepisy, instrukcje, zarządzenia, oraz mianowania i zatwierdzenia, przyjęcia osób prawnych do Z. H. P., zwolnienia członków czynnych z Z. H. P., przyjęcia drużyn, Kół, zarządzenia w sprawach organizacyjnych szczególnych; okólniki zawierają zalecenia, wskazówki, informacje.

§ 9. 1) rozkazy i okólniki wychodzące na podstawie uchwał Zjazdów Walnych, N. R. H., Naczelnictwa, zbiorowe rozkazy miesięczne, oraz zarządzenia wykonawcze w sprawach ogólnych, dokumenty przyjęcia lub usunięcia członków — osób prawnych, podpisuje przewodniczący lub jego zastępca, oraz sekretarz generalny; 2) okólniki i rozkazy wykonawcze zaświadczenia w sprawach dotyczących jednego tylko działu pracy, dokumenty przyjęcia Kół Przyjaciół, Kół Starszego Harcerstwa, drużyn — podpisuje przewodniczący lub zastępca przewodniczącego i kierownik odpowiedniego działu, dokumenty nominacyjne i pełnomocnictwa w imieniu Z. H. P. lub Naczelnictwa nazewnątrz organizacji — podpisuje przewodniczący i sekretarz generalny, nawewnątrz Z. H. P. przewodniczący i kierownik odpowiedniego działu.

Kierownik działu lub osoba przezeń upoważniona reprezentuje wewnątrz organiz. swój dział bez specjalnych pełnomocnictw, nazewnątrz zaś organiz. może występować tylko w imieniu Nacz., działając w myśl specjalnych pełnomocnictw Naczelnictwa lub dha Przewodniczącego.

GŁÓWNE KWATERY.

§ 10. Stosunek do N. Z. H. P. i N. R. H.

1) Główne Kwatery (M. i Ż.) jako stałe działy Naczelnictwa Z. H. P. sprawują w imieniu N. Z. H. P. kierownictwo ogólne harcerskiej pracy wychowawczej młodzieży męskiej i żeńskiej.

2) Naczelniczka Głównej Kwatery Żeńskiej i Naczelnik Głównej Kwatery Męskiej odpowiedzialni są przed N. Z. H. P. i N. R. H. za działalność Głównych Kwater, oraz za całokształt pracy harcerskiej Komend.

§ 11. Stosunek do Zarządów Oddziałów, Komend i Instruktorów

(patrz Og. Reg. Wewn. str. 65 i 67, oraz str. 67 punkt II, a nadto Statut Oddziału str. 76 i n.).

§ 12. Zadania i zakres działalności G. K.

a) Zadaniem G. K. jest:

1) dbanie o czystość idei harcerskiej w Związku, oraz jednolitość pracy programowej nad pogłębieniem wewnętrznej wartości Harcerstwa i dalszym jego rozwojem,

2) organizowanie, kierownictwo ogólne i kontrola wychowawczej pracy Związku, utrzymanie stałej łączności z komendami, drużynami i poszczególnymi pracownikami, oraz pomaganie im w pracy harcerskiej i społecznej,

3) przygotowanie instruktorów potrzebnych Harcerstwu, oraz ułatwienie braterskiego zbliżenia się pracowników harcerskich,

4) stałe informowanie Naczelnictwa Z. H. P. i Naczelnej Rady Harcerskiej o pracach Komend i Drużyn, oraz wykonywanie uchwał i zarządzeń N. Z. H. P.,

b) W tym celu G. K.

1) opracowuje podręczniki, broszury, iustrukcje, oraz inne wydawnictwa, niezbędne dla prowadzenia pracy harcerskiej; współpracuje z redakcjami pism harcerskich, konsoliduje inicjatywę kmd., drużyn i poszczególnych jednostek w sprawach programowych i wydawniczych; współdziała w propagandzie Harcerstwa na terenie młodzieży i starszego społeczeństwa,

2) wydaje zalecenia, instrukcje i rozkazy w zakresie swoich kompetencji, prowadzi korespondencję, przeprowadza objazdy i lustracje komend i drużyn, kursów, kolonij, obozów i t. d.

3) koordynuje prace poszczególnych komend i jednostek i nadaje im odpowiedni kierunek przez odprawy komendantów (komendantek), konferencje instruktorskie, zloty, oraz odpowiednie zarządzenia,

4) organizuje kursy i obozy własne, oraz pomaga w organizowaniu kursów i obozów przez poszczególne komendy prowadzonych.

§ 13. Organizacja wewnętrzna G. K.

Główne Kwatery dzielą się na Wydziały i Referaty według istotnych działów pracy harcerskiej. Szczegółową organizację wewnętrzną G. K. zatwierdza N. Z. H. P. na wniosek Naczelnika i Naczelniczki G. K.

§ 14. Członkowie G. K.

Członkowie G. K. dzielą się na: 1) czynnych, którymi są kierownicy (kierowniczki) Wydziałów, ewentualnie inne osoby mianowane członkami czynnymi przez Naczeln. G. K. na mocy decyzji Naczelnictwa; 2) współpracowników, którymi są referenci (referentki), ewentualnie inni członkowie (członkinie) Wydziałów; 3) korespondentów (korespondentki).

DZIAŁ DUSZPASTERSKI.

(Regulamin obecnie ulega nowemu opracowaniu).

Sądy.

REGULAMIN SĄDÓW HARCERSKICH.

(Uchw. XIV Zj. N. R. H., L. ok. N. I. 8 z 12. VI. 1923, W. U. 1923, № 7, str. 87 — tekst ogłoszony r. N. I. 12 z 1. V. 1923, W. U. 1923, № 4, str. 38).

I. ORGANIZACJA I WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW HARCERSKICH.

Art. 1. Wszelkie sprawowanie władzy dyscyplinarnej w Z. H. P. nie wyłączając wykluczenia członków z organizacji, należy do Naczelnictwa i Zarządów Oddziałów.

Sądy Harcerskie są powołane do rozpoznawania tylko tych spraw, które zastaną im przekazane przez władze Z. H. P. zgodnie ze statutem Z. H. P. oraz statutem Oddziałów.

Art. 2. Sądy Harcerskie przy Zarządach Oddziałów Z. H. P. organizują się na mocy art. 32 Statutu Oddziałów i rozpoznają wszystkie przekazane im sprawy, dotyczące członków danego Oddziału.

Naczelny Honorowy Sąd Harcerski przy Naczelnictwie Z. H. P. jest wybierany na mocy art. 24 Statutu Z. H. P. i rozpatruje: w pierwszej instancji — wszystkie przekazane mu sprawy, dotyczące członków Naczelnictwa i członków Naczelnej Rady i w drugiej instancji w drodze odwołania sprawy o ostatecznem usunięciu członków ze Z. H. P. z powodu czynów niehonorowych.

Art. 3. We wszystkich sprawach, rozpatrywanych w granicach powyższej kompetencji, orzeczenia lub wyroki Sądów Harcerskich są ostateczne i odwołaniu nie podlegają.

Art. 4. Sądy Harcerskie mogą być powołane przez strony do rozstrzygnięcia sporów o roszczenia lub obrazy osobiste, wynikające na tle stosunków w Z. H. P. między jego członkami — i wtedy orzekają samodzielnie i bez dalszego odwołania, jako polubowne Sądy honorowe w granicach wniesienia, podpisanego przez strony i przyjętego do rozpoznania przez Sąd.

II. ZASADY OGÓLNE ROZPOZNAWANIA SPRAW.

Art. 5. Sądy Harcerskie przy rozpoznawaniu przekazanych im spraw są samodzielne i niezależne i orzeczenia lub wyroki Sądów nie mogą być zmieniane ani zatwierdzane przez władze organizaczjne.

Art. 6. Przy rozpoznawaniu spraw do obowiązku Sądów Harcerskich należy: wysłuchanie stron, zestawienie i rozpatrzenie wszystkich okoliczności sprawy w związku z przedłożonemi dowodami, oraz wydanie orzeczenia, na mocy wewnętrznego sumienia harcerskiego o stosunku, jaki zachodzi pomiędzy prawem harcerskiem i zasadami moralności, honoru i prawa — a postępowaniem stron, o winie lub niewinności oskarżonego i o następstwach ustalonej jego winy.

Art. 7. Ponieważ prawo harcerza jest zarazem jego obowiązkiem, Sąd harcerski 1) wydaje wyrok, ustalający winę i karę, lub też 2) wydaje na razie jedynie orzeczenie, ustalające winę, i postanawia zawezwać oskarżonego do wykonania czynu, zwalniającego go od winy w granicach, ustalonych przez Sąd lub większych, zgodnie z poczuciem obowiązku harcerskiego i sumienia oskarżonego.

W razie niewykonania orzeczenia Sądu w terminie określonym, Sąd wyda wyrok, ustalający karę porządkową.

Art. 8. Karami porządkowemi są: 1) upomnienie, 2) nagana ustna, 3) nagana pisemna, 4) zakaz noszenia oznak harcerskich, lub uczestniczenia w wycieczkach, zlotach i uroczystościach przez pewien czas, 5) urlop karny na pewien czas, 6) wykluczenie ostateczne ze Z. H. P.

Art. 9. Wykonanie wyroków Sąd Harcerski przekazuje władzom organizacyjnym Z. H. P. według ich kompetencji.

Art. 10. W razie ostatecznego wykluczenia ze Związku przez Sąd Harcerski przy Zarządzie Oddziału członka Z. H. P. pod zarzutem dokonania czynu niehonorowego, oskarżonemu przysługuje prawo odwołania do Naczelnego Honorowego Sądu Harcerskiego w terminie miesięcznym od daty zakomunikowania mu wyroku Sądu Harcerskiego. Przed upływem tego terminu względnie przed wydaniem orzeczenia lub wyroku przez Sąd Naczelny, wykonanie wyroku winno być wstrzymane.

Skarga odwoławcza winna być złożona do Sądu, wydającego wyrok, który to Sąd niezwłocznie prześle pomienioną skargę wraz z aktami i ewentualnem swem wyjaśnieniem do Naczelnego Sądu Harcerskiego za pośrednictwem Naczelnictwa.

III. TRYB ROZPOZNAWANIA SPRAW.

Art. 11. Członkowie Sądu Harcerskiego wybierają na czas swego urzędowania ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę. Przewodniczący zwołuje posiedzenia Sądu, kieruje przygotowawczemi pracami i obradami, oraz czuwa nad tem, aby każda sprawa, przekazana Sądowi Harcerskiemu, była załatwiona według przepisów statutów i regulaminu. Sąd w komplecie, złożonym dla każdej sprawie najmniej z dwóch członków i przewodniczącego lub jego zastępcy, bada akta sprawy i przesłuchuje obwinionego i świadków.

Art. 12. Po przeprowadzeniu rozprawy przewodniczący zarządza głosowanie co do winy i co do kary, stosowanej w razie niewykonania orzeczenia.

Orzeczenia, wydane zwyczajną większością głosów lub w razie równości głosów, orzeczenie łagodniejsze, uwidacznia przewodniczący w sentencji, z wymienieniem składu Sądu i treści orzeczenia, a następnie, o ile zajdzie potrzeba, Sąd

umotywuje sentencję i przekaże sprawę Zarządowi Oddziału, względnie Naczelnictwu według kompetencji, do wykonania.

O wykonaniu wyroku władze organizacyjne winny spisać odpowiedni protokół i zawiadomić Sąd.

Art. 13. Wyroki w sprawach honorowych zostają ogłoszone w obecności stron na posiedzeniu plenarnem Sądu Harcerskiego.

Art. 14. Gdyby strona obwiniona, względnie strony, przekazujące swój spór lub sprawę honorową, pomimo wezwania przewodniczącego Sądu nie stawiły się na rozprawę i swej nieobecności należycie nie usprawiedliły, Sąd Harcerski przeprowadzi rozprawę, a następnie orzecze lub zawyrokuje w ich nieobecności. Odwołanie przysługuje stronom jedynie w wypadku, przewidzianym w art. 10 regulaminu.

Art. 15. Członkowie Z. H. P., zawezwani przez Sąd Harcerski jako świadkowie, obowiązani są udzielić wszelkich żądanych wyjaśnień. W razie niestawienia się ich bez usprawiedliwionych powodów, odniesie się Sąd Harcerski do Zarządu Oddziału, względnie do Naczelnictwa celem ewentualnego pociągnięcia takich świadków do odpowiedzialności.

Harcerski Kodeks Honorowy

patrz: „Naczelnictwo Z. H. P. — Harcerski Kodeks Honorowy”, nakładem Księgarni Św. Wojciecha, Poznań 1925; wprowadzony w życie rozkazem Naczelnictwa l. 14 z dnia 25. IV. 1925 (W. U. 1925, № 5, str. 19), na mocy uchwały IV Zjazdu Walnego.

1. Harcerzom nie wolno brać udziału w pojedynkach.

2. Zjazd Walny wzywa wszystkich harcerzy i członków współdziałających Z. H. P. do energicznego przeciwstawienia się załatwianiu spraw honorowych przez niezgodne z etyką chrześcijańską pojedynki.

3. Walny Zjazd w przekonaniu, że pojedynki są instytucją społecznie szkodliwą, sprzeciwiającą się etyce chrzecijańskiej, poleca Naczelnej Radzie Harcerskiej i Naczelnictwu przystąpić do organizowania Ligi Antypojedynkowej.

(L. ok. N. l. 4 z dn. 1. maja 1924; W. U. 1924, № 5 oraz uchwały XXIII Zjazdu Naczelnej Rady Harcerskiej).

Harcerski Kodeks Honorowy opracowany przez specjalną komisję powołaną na XIX Zjeździe N. R. H., został przyjęty; w związku z tem N. R. H. poleciła N. Z. H. P. ogłosić Harcerski Kodeks Honorowy, celem podania do powszechnej wiadomości stanowiska Harcerstwa Polskiego w kwestji załatwiania konfliktów honorowych.

(L. ok. N. l. 2 z 24. IV. 1925; W. U. 1925, № 5. str. 15).

W związku z Harcerskim Kodeksem Honorowym obowiązuje następujące wyjaśnienie Naczelnego Sądu Honorowego:

Na pytania: 1) Czy członek czynny Z. H. P. w razie zatargu honorowego z członkiem Z. H. P. może poddać pod rozstrzygnięcie sędziego rozjemczego kwestję ustalenia kodeksu honorowego, według którego ma być

prowadzone postępowanie honorowe, jeżeli strona przeciwna nie zgadza się się na załatwienie sprawy na podstawie Harcerskiego Kodeksu Honorowego.

2) Jak ma postąpić członek czynny Z. H. P. w analogicznym wypadku, gdy stroną przeciwną nie jest członek Z. H. P.

Naczelny Honorowy Sąd Harcerski pismem № 34 z dnia 25. X. 1926 r. odpowiedział:

Członek czynny Z. H. P. nie może poddawać pod rozstrzygnięcie Sędziego Rozjemczego kwestji ustalenia kodeksu honorowego, według którego ma być prowadzone postępowanie honorowe, zarówno w razie zatargu z członkiem Z. H. P., jak i w tym wypadku, kiedy stroną przeciwną nie jest członek Z. H. P., jeżeli tylko ta druga strona żąda zastosowania kodeksu pojedynkowego.

Kwestja ta nie należy do spraw spornych, podlegających w myśl art. 75 Harc. Kod. Hon. rozpoznaniu Sędziego Rozjemczego, lecz stanowi dla członka Z. H. P. zasadę bezsporną, która orzeka, że jednym z obowiązków organizacyjnych członka Z. H. P. jest postępowanie we wszystkich tych sprawach honorowych według zasad, ustalonych przez Harcerski Kodeks Honorowy (art. 5).

Jedyny wyjątek dopuszczony jest w Harc. Kod. Honor. dla innych kodeksów antypojedynkowych, na które mogą się zgodzić zastępcy członka Z. H. P. (uwaga do art. 49).

Wobec tego, jeżeli strona przeciwna nie zgadza się na załatwienie sprawy na podstawie Harc. Kod. Hon. lub innego kodeksu, niedopuszczającego pojedynku i pragnie załatwić sprawę tylko według zasad kodeksu pojedynkowego, członek zaś Z. H. P. jest stroną obrażoną — wówczas w myśl art. 49 H. K. H. zastępcy obrażonego winni potraktować takie oświadczenie strony przeciwnej jako odrzucenie wyzwania i stwierdzić w piśmiennem orzeczeniu, że sprawa nie mogła być rozstrzygnięta według zasad H. K. H. z powodów, od wyzywającego niezależnych, lecz została dla ich mocodawcy honorowo załatwiona. Przytem w stosunku do osób, nienależących do Z. H. P., należy nadmienić w oświadczeniu, że ono nie może być uznane za dyskwalifikujące honorowo. Natomiast, jeżeli odwołanie się wyłącznie do kodeksu pojedynkowego i odrzucenie przez to wyzwania członka Z. H. P. nastąpi ze strony drugiego członka Z. H. P. — zastępcy obrażonego winni skierować sprawę do Jednostronnego Sądu Honorowego celem ustalenia utraty przez wyzwanego harcerza, odwołującego się do pojedynku, zdolności honorowej.

Jeżeli następnie członek Z. H. P. występuje jako obrażający i zostaje wyzwany według zasad kodeksu, dopuszczającego pojedynek, wtedy winien on oświadczyć, że godzi się na postępowanie honorowe, przepisane przez Harcerski Kod. Honor. i że pojedynkować się nie będzie.
(r. N. G. K. M. l. 10 z 13. XI. 1926; W. U. 1926, № 12, str. 39).

Członkowie czynni (starszyzna harcerska).

(garmondem: Ogólny Regulamin Wewnętrzny, dział A. Członkowie, petitem uzupełnienia; Ok. 1920, nr. V. str. 1—8; r. N. I. 29 z 25. VI. 1920 tamże; wydany przez N. z upoważnienia IV Zjazdu N. R. H. 3—5. I. 1920; wszedł w życie na mocy r. N. I. 5, z dn. 27. I. 1921, „Harcerz" 26 luty 1921, str. 53. Wszystkie poprawki późniejsze uwzględnione).

1. Czynni członkowie stanowią starzyznę harcerską, obowiązkiem ich jest brać czynny udział w pracach organizacji. Obowiązki szczególne zależą od pełnionej służby i określone są w odpowiednich regulaminach.

2. Starszyzna harcerska stanowić winna zwarte przyjacielskie grono pracowników na polu wychowania harcerskiego, dążące do ideału, określonego przez Prawo Harcerskie, dające przykład zgodnej współpracy, głębokiego poczucia odpowiedzialności, sumiennego i sprężystego wykonywania obowiązków oraz pracy nad sobą.

3. Każdy członek starszyzny, nawet urlopowany, zawsze podlega w zakresie spraw harcerskich władzom harcerskim, które w razie potrzeby mogą go zawezwać do pracy czynnej, lub do umotywowania dalszego urlopu. Kierownicy pracy harcerskiej powinni przestrzegać charakteru bezpartyjnego harcerstwa; nie mogą należeć bez zezwolenia Naczelnictwa do żadnej innej organizacji społecznej o typie wojskowym, mogącej im wydawać rozkazy.

(Rozkaz wykonawczy Nacz. 1. 14 z 3. VII. 1922; Ok. I. 17 z 30. VI. 1922).

4. Przed powołaniem do grona starszyzny harcerskiej kandydat musi dokładnie zapoznać się z przyjmowanemi na siebie obowiązkami i złożyć zobowiązanie członka czynnego.

5. Mianowań członków czynnych Z. H. P. dokonuje Naczelnictwo Z. H. P. na wniosek zarządu Oddziału.

(Prawo inicjatywy co do mianowań mają także Główne Kwatery, patrz r. N. I. 17 z dnia 1. VI. 1924, W U. 1924, Nr. 6, str. 37).

Kandydaci przed mianowaniem składają swój wykaz służby, potwierdzony przez bezpośrednią władzę harcerską. Wykazy służby członków czynnych są prowadzone przez Główną Kwaterę Z. H. P.

(rozumie się G. K. męską lub żeńską).

6. Każdy członek czynny organizacji Z. H. P. należy do jakiejś jednostki organizacyjnej harcerskiej; takiemi jednostkami są: Drużyna, Komenda Hufca, Komenda Chorągwi, Główna Kwatera Z. H. P. Przy mianowaniu Naczelnictwo przydziela członka czynnego do Komendy jednej z Chorągwi lub do Głównej Kwatery, skąd otrzymuje dalsze przydziały.

Członkowie czynni i podharcmistrze, członkowie G. K. M. pełniący jednocześnie pewne czynności na terenie poszczególnych Chorągwi, podlegają w zakresie tych czynności komendantowi danej Chorągwi (r. N. G. K. M. I. 8 z dn. 20. IX. 1928, W. U. 1926, str. 29).

7. Członek czynny z początkiem każdego roku harcerskiego zgłasza Naczelnictwu Z. H. P.*) swój udział w pracy czynnej i otrzymuje potwierdzenie zaciągnięcia się**).

W tym celu każdy członek czynny, nawet urlopowany lub przeniesiony do rezerwy obowiązany jest corocznie najpóźniej do 10 grudnia przesłać do Kom. Chor. kartę rejestracyjną i legitymację instruktorską do przedłużenia ważności na rok następny. Przedłużenie legitymacji jest potwierdzeniem zaciągnięcia się na dany rok do służby czynnej, o ile wyraźnie zaznaczono „na rok . . . . w służbie czynnej" (r. N. G. K. M. z dnia 2. I. 1928, I. 1). Przy zgłoszeniu należy nadesłać uzupełnienie wykazu służby od daty ostatniego uzupełnienia (r. N. I. 25 z 25. XI. 1925; W. U. 1925 Nr. 12). N. R. H. upoważnia N. do pozbawiania prawa głosu na Zjeździe Walnym tych instruktorów, którzy nie zgłoszą się w określonym przez N. terminie do czynnej pracy w Z. H. P. (Uchw. XVII Zj. N. R. H. — L. ok. N. I. 2 z 5. II. 1924, W. U. 1924 I. 2). Normalnie zgłoszenie się do pracy nastąpić powinno z początkiem roku szkolnego.

Niektórzy członkowie czynni oczekują z zarejestrowaniem się do ostatniego terminu przed Zjazdem Walnym, a nawet domagają się na samym Zjeździe przyznania prawa głosu, mimo, że nie dopełnili obowiązku rejestracji, a co gorsza, nie brali udziału w pracy, chociaż nie uzyskali urlopu. Jest to jeden z przykładów rozmijania się z pierwszym punktem Prawa (r. N. G. K. M. I. 6 z dnia 3. VIII. 1926; W. U. 1926, str. 27)

8. Pracownik harcerski, przebywający w jakiejś miejscowości poza miejscem stałego pobytu, zgłasza się u miejscowej władzy harcerskiej. Szczególnym obowiązkiem starszyzny jest utrzymywanie stałego kontaktu z Komendą Chorągwi i Główną Kwaterą.

(Młodzież i starszyzna harcerska po zmianie miejsca stałego pobytu winna meldować się w Komendzie najwyższej w miejscowości, do której się przeniosła. Przypomina się o tym obowiązku zwłaszcza przybywającym na studja do miast uniwersyteckich (meldować się w Komendach Chor.) r. N. I. 22 z 1. VII. 1925; W. U. 1925, Nr. 8—9.)

9. Członkom czynnym może udzielać urlopów:

a) do 3 miesięcy władza bezpośrednia,
b) do 6 miesięcy Komenda Chorągwi,
c) dłuższych (wyjątkowo) — Naczelnictwo Z. H. P.

10. Pracownik harcerski może być uwolniony od pełnionych przez siebie funkcyj po przekazaniu swych obowiązków następcy; w szczególności musi oddać w porządku majątek, książki, rachunki i t. d. podległej sobie jednostce harcerskiej. Protokół przekazania czynności przesyła się przełożonej władzy harcerskiej, odpisy dostają zainteresowani.

11. Członek czynny, który w danym roku harcerskim nie zgłasza się do służby czynnej, może uzyskać urlop lub przeniesienie do grona członków współdziałających lub starszych harcerzy (harcerek).

*) za pośrednictwem przełożon. komendant.
**) patrz „Terminarz"

Kategorja członków czynnych w rezerwie.

1) N. wprowadza kategorję członków czynnych w rezerwie dla osób, które, posiadając stopień starszyzny, czasowo nie mogą pełnić służby czynnej, przyczem czas ten jest dłuższy niż jeden rok. Członek czynny w rezerwie niema praw członka czynnego, ani praw noszenia oznak starszyzny, może natomiast nosić krzyż; analogicznie podharcmistrze. Główne kwatery opracują szczegóły, celem wniesienia do Kom. Statutowo-Regulaminowej N. R. H.

2) Wprowadza się tymczasowo stosowanie punktu 1) do tych druhen i druhów, podharcmistrzów i członków czyn., którzy proszą o urlop dłuższy niż jeden rok, względnie nie zgłaszają się na drugi rok kalendarzowy do pracy (r. N. l. 17 z 22. VI. 1927, W. U. 1927, Nr. 7—8. str. 31).

12. Członka czynnego może zwolnić z organizacji Naczelnictwo Z. H. P. zazwyczaj na wniosek Zarządu Oddziału.

(Powtórne wstąpienie do Z.H.P. — N. wyjaśnia: członek czynny lub podharcmistrz pozbawiony stopnia starszyzny, może zostać członkiem współdziałającym Z. H. P. lub starszym harcerzem tylko za zgodą Naczeln. G. K. i po wywiązaniu się z obowiązków organizacyjnych członka starszyzny (jak w rozkazie N. Z. H. P. l. 8 z 1925 r. punkt 3 B;) r., N. l. 8 z dn. 24 III. 1926; W. U. 1926, Nr. 4).

13. Czynni członkowie Z. H. P. dzielą się na harcmistrzów i działaczy harcerskich. Są dwa stopnie harcmistrzów: 1) harcmistrz, 2) harcmistrz Rzeczypospolitej.

PRÓBA NA CZŁONKA CZYNNEGO Z. H. P.

14. Członkiem czynnym w rozumieniu paragr. 5 statutu Z. H. P. zostać może każda osoba pełnoletnia narodowości polskiej, przyjęta przez Naczelnictwo Z. H. P. po przebyciu z wynikiem dodatnim albo próby na harcmistrza, albo próby na działacza harcerskiego.

A. HARCMISTRZ.

15. Harcmistrzem (harcmistrzynią) może zostać harcerz (harcerka), który:

1. Swem życiem osobistem i udziałem w życiu publicznem stwierdza, że:

a) rozumie prawo i przyrzeczenie harcerskie,

b) ma czynną postawę wobec życia własnego i życia społecznego, dąży stale do osiągania wyższego poziomu ideowo-etycznego,

c) posiada świadomość dążeń własnych i ustosunkowuje się sumiennie do swego życia zawodowego,

d) rozumie zadania Polaka; zna swe prawa i spełnia obowiązki jako obywatel państwa polskiego.

2. W pracy harcerskiej stwierdza, że:

a) umie postępować z młodzieżą, wykazując zrozumienie i poszanowanie indywidualności, przy równoczesnem konsekwentnem przeprowadzaniu zasad wychowania harcerskiego,

b) świadomie i krytycznie stosuje metody harcerskie,

c) rozwija uczucia patrjotyczne młodzieży i wdraża ją do życia społecznego,

d) wywiązuje się rzetelnie ze zobowiązań organizacyjnych, poczuwa się do odpowiedzialności za kierunek i charakter harcerstwa.

3. Odpowiada wymaganiom i odbędzie próbę według przepisów ustalanych przez Naczelnictwo.

DZIAŁACZ HARCERSKI.

16. I. Do próby na działacza harcerskiego przystąpić może samodzielny pracownik harcerski, który:

1. Złożył przyrzeczenie harcerskie.

2. Swem życiem osobistem i udziałem w życiu publicznem stwierdza, że:

a) rozumie prawo i przyrzeczenie harcerskie,

b) ma czynną postawę wobec życia własnego i życia społecznego, dąży stale do osiągania wyższego poziomu ideowo-etycznego,

c) posiada świadomość dążeń własnych i ustosunkowuje się sumiennie do swego życia zawodowego,

d) rozumie zadania Polaka; zna swe prawa i spełnia obowiązki jako obywatel państwa polskiego.

3. Przynajmniej przez rok pracował w Harcerstwie na stanowisku odpowiedzialnem, w pracy harcerskiej wywiązuje się rzetelnie ze zobowiązań organizacyjnych, poczuwa się do odpowiedzialności za charakter i kierunek harcerstwa.

II. Próba winna stwierdzić, że:

1. Kandydat rozumie Harcerstwo: a) jako ideał obejmujący całokształt życia indywidualnego i zbiorowego, b) jako ruch społeczno-etyczny, c) jako system wychowawczy, d) jako organizację.

2. Zna historję Harcerstwa i jego stan obecny.

3. Zna obowiązujące przepisy Z. H. P.

4. Posiada osobiste przygotowanie fachowe potrzebne do prowadzenia pracy w danym dziale pracy harcerskiej.

5. Posiada uzdolnienie i wyrobienie organizacyjne.

6. Wykazuje takt zwłaszcza w postępowaniu z młodzieżą.

Próbę przeprowadza się przez: a) obserwację pracy kandydata, b) rozpatrzenia opracowanego przez kandydata programu rocznego pracy w danym dziale Harcerstwa, c) rozmowę z kandydatem.

III. Szczegółowe wymagania i przepisy ustala Naczelnictwo.

17. OŚWIADCZENIE CZŁONKA CZYNNEGO.

„Stwierdzam, że do grona Starszyzny Związku Harcerstwa Polskiego wstępuję z całą świadomością praw i obowiązków organizacyjnych, jakie przyjmuję, oraz w pełni poczucia odpowiedzialności za swą pracę. Pracować będę w myśl karności harcerskiej i zawsze przedewszystkiem dobro powierzonej sobie młodzieży mając na względzie.

Gdziekolwiek się znajdę, będę się starał brać udział w pracy Z. H. P. i nie porzucę powierzonego sobie stanowiska, zanim się nie wywiążę z obowiązków, które z niego wynikają".

(Miejscowość, data) (Podpis)

18. Harcmistrze i harcm. Rzplitej *) mają prawo udziału we wszystkich zebraniach członków czynnych i w Zjazdach Walnych oraz Oddziałów z głosem decydującym i czynnem prawem wyborczem, o ile zgłosili się i zostali zaciągnięci do służby czynnej na dany rok harcerski lub uzyskali urlop **). Bierne prawo wyborcze mają bez względu na to, czy w chwili wyboru są w służbie czynnej, czy na urlopie, byleby tylko urząd, na który mają być powołani, faktycznie mogli sprawować.

Z chwilą gdy liczba członków czynnych Z. H. P. przekroczy trzysta, harcmistrze i harcmistrze Rzplitej będą wykonywać prawo udziału w Zjazdach Walnych za pośrednictwem delegatów wybieranych na zebraniach członków czynnych Oddziałów w stosunku: 1 delegat na 3 członków czynnych; gdy liczba członków czynnych przekroczy 500, 1 delegat przypadnie na 5 członków czynnych (statut § 17).

PODHARCMISTRZE I PODHARCMISTRZYNIE.

19. Harcerze i harcerki, mający skończonych lat 18, mogą uzyskać zaliczenie do Starszyzny na prawach kandydatów (kandydatek) na harcmistrzów o ile: 1) odbędą pomyślnie pierwszą próbę starszyzny, 2) złożą oświadczenie członka czynnego, 3) zostaną przez Naczelnictwo Z. H. P. zamianowani podharcmistrzami (podharcmistrzyniami).

20. Podharcmistrze i podharcmistrzynie mogą być członkami Komend Hufców i Komend Chorągwi.

Z praw członków czynnych przysługują podharcmistrzom prawa:

1) organizowania i prowadzenia drużyny,
2) odbierania przyrzeczenia,
3) udziału oraz przewodnictwa w komisjach prób na stopnie młodzieży i sprawności, udziału w podkomisji próby podharcmistrza,
4) uczestniczenia w Zjeździe Starszyzny Oddziału,
5) udziału w zebraniach i pracach zrzeszenia Starszyzny Oddziału,
6) noszenia munduru Starszyzny z oznaką podharcmistrza,
7) posiadania legitymacji członka Starszyzny

(r. N. G. K. M. l. 1 z dnia 2. I. 1928).

---

*) dotyczy to także działaczy harcerskich.
**) będący na urlopie dłuższym niż trzymiesięczny, z prawa głosu czynnego nie korzystają.

21. Podharcmistrzów i podharcmistrzynie obowiązuje regulamin Starszyzny. Wykazy ich służby prowadzi Główna Kwatera.

WKŁADKA ROCZNA.

22. Członkowie czynni i podharcmistrze wpłacają wkładkę roczną do kasy Naczelnictwa Z. H. P., ustaloną przez Zjazd Walny.

OBOWIĄZKI PRACOWNIKÓW HARCERSKICH, NIE POSIADAJĄCYCH STOPNI INSTRUKTORSKICH.

23. Osoby, biorące czynny udział w pracy harcerskiej — w szczególności kierownicy drużyn i większych grup organizacyjnych — a nie mające stopni instruktorskich, obowiązane są do przestrzegania przepisów statutu, ogólnych regulaminów i zarządzeń władz harcerskich narówni z instruktorami, choćby nie składały przyrzeczenia harcerskiego i oświadczenia instruktorskiego; nie obowiązuje ich jedynie przepis ścisłej abstynencji, zawarty w X punkcie prawa harcerskiego. Naczelnictwo i jego organy mają prawo żądania od takich osób zobowiązania na piśmie, przy obejmowaniu przez nie czynności kierowniczych w Z. H. P.

Stopnie i próby starszyzny męsk.

(r. N. G. K. M. l. 1 z dn. 2. I. 1928, na podstawie upoważnienia N.).

I. Podharcmistrz.

1. WARUNKI OSOBISTE: Harcerz, w wieku conajmniej lat 18, wykazujący zrozumienie zasad ideowych i metodyki Harcerstwa oraz stwierdzający w życiu codziennem dążność do realizowania Prawa: przygotowany do obrony kraju i posiadający stopień pierwszy przysposobienia wojskowego lub przebytą służbę wojskową. Charakteryzować go winny w pracy: ruchliwość, wyrobienie techniczne, bliski związek z młodzieżą, ułatwiony świeżą pamięcią własnych przeżyć z okresu w którym są wychowankowie.

Uwaga 1. Podharcmistrze są kandydatami na członków czynnych Z. H. P.

Uwaga 2. Uczniowie dwóch najwyższych klas szkół średnich mogą wyjątkowo uzyskiwać dopuszczenie do próby i mianowanie na stopień podharcmistrza, z pozostaniem jednak w kategorji młodzieży harc. (statut § 12).

2. SŁUŻBA: Dobry przyboczny, mogący prowadzić w razie potrzeby drużynę przy współpracy opiekuna.

3. DROGA WYROBIENIA SIĘ NA PODHARCMISTRZA:

a) dwa lata służby w drużynie, lub — dla osób starszych, pragnących zostać podharcmistrzem — rok opiekuństwa, pracy w komendzie hufca, komendzie chorągwi lub Głównej Kwaterze — w działach wychowawczych,

b) pozyskanie stopnia Harcerza Orlego,

c) pozyskanie: sprawności obozownika, strzelca, gimnastyka, jednej komunikacyjnej, jednej artystycznej, lub przynajmniej umiejętności zorganizowania śpiewu drużyny, muzyki obozowej i t. p., umiejętności

prowadzenia gier, oraz wiadomości i praktyki z krajoznawstwa w zakresie wystarczającym do zorganizowania krótkiej wycieczki krajoznawczej dla drużyny,

d) odbycie kilkudniowej wycieczki lub obozu wędrownego zastępu,

e) kurs dla podharcmistrza Głównej Kwatery lub Komendy Chorągwi, ukończony z wynikiem dobrym,

f) próba (najlepiej w obozie starszyzny Chorągwi lub G. K.),

g) służba półroczna na stanowisku przybocznego lub drużynowego, pod okiem doświadczonego harcmistrza.

4. PRÓBA PODHARCMISTRZA.

Uwagi ogólne. — Próba odbywa się przedewszystkiem przez obserwację kandydata ze strony członków komisji próby w czasie trwania obozu, przez rozmowy z nim, ocenę jego wypowiedzeń się w czasie gawęd, przez ocenę jego czynnego udziału w życiu obozu, w pracach i ćwiczeniach, a zwłaszcza stopnia przyswojenia sobie przez kandydata zasad ideowych i metodyki harcerstwa. Zarówno w dziale techniki, jak i metodyki kładzie się nacisk na przygotowanie kandydata do prowadzenia pracy w środowisku (typie drużyny), w którem pracował lub zamierza pracować.

Program próby.

I. Ogólne przygotowanie obywatelskie.

1) Kandydat wykaże należyte wiadomości o Polsce współczesnej: ustrój, konstytucja, obszar, granice, podział administracyjny, ludność, stosunki gospodarcze.

2) Kandydat na podstawie znajomości jednej z książek zaleconych przez G. K. M. wykaże w dyskusji na temat zagadnień kulturalnych i obywatelsko-narodowych dostateczną orjentację.

Spis zaleconych do tego książek ogłasza G. K. M. corocznie w styczniu, o ile ogłoszenie nie nastąpi, obowiązuje spis zeszłoroczny. Kandydat może zgłosić książkę wybraną przez siebie z poza spisu, o ile poda tytuł przy zgłoszenia się do próby.

II. Technika skautowa.

Kandydat wykaże należyte wyrobienie techniczne skautowe w zakresie czterech pierwszych prób młodzieży i wskazanych wyżej sprawności.

III. Ideologja i metodyka harcerska.

Kandydat wykaże znajomość dzieł: 1) Szkoła Harcerza Sedlaczka, 2) Harce młodzieży polskiej Schreibera i Piaseckiego, 3) Młoda drużyna Pawełka, 4) System zastępowy — Philippsa — Sedlaczka, 5) Wilczęta Baden-Powella—Strumiłły. 6) Gimnastyka Sikorskiego. Książkę 1) lub 2) oraz 4) powinien znać dokładnie, o ile zaś prowadzi drużynę wilcząt powinien nadto znać dokładnie 3) lub 5).

Kandydat powinien wykazać umiejętność posługiwania się podręcznikami w pracy drużyny.

Przy próbie kandydat ma wykazać się przedewszystkiem umiejętnością stosowania zasad metodyki skautowej w praktyce, umiejętnością prowadzenia zbiórek z zastępem i drużyną, wycieczek z uwzględnieniem krajoznawstwa i przyrody, gawęd, gier, musztry, ćwiczeń i gimnastyki według danego wzoru.

IV. Historja skautingu i harcerstwa.

Najważniejsze wiadomości o skautingu, życiorys Baden-Powella, ważniejsze wiadomości o dziejach Harcerstwa.

V. Organizacja Z. H. P.

Statut, ogólny regulamin wewnętrzny całość ogólnie, przepisy dotyczące starszyzny, organizacji chorągwi, hufców, regulamin obozowania szczegółowo. Instrukcja skarbowa w zakresie starszyzny i drużyny.

Kandydat zna przepisy normujące życie drużyny, administrację drużyny, umie prowadzić korespondencję służbową.

VI. Prace pisane.

Kandydat złoży przed obozem Chorągwi, w czasie jego trwania lub po nim:

1) Opracowany przez siebie według formularza raportowego plan i program obozu oraz sprawozdanie z niego (obóz stały 4-tygodniowy drużyny lub wędrowny 14 dniowy zastępu).

2) plan pracy rocznej drużyny z rozłożeniem zajęć na miesiące.

II. Harcmistrz*).

1. WARUNKI OSOBISTE. Harcerz w wieku conajmniej lat 21, ustalony w zawodzie, który mu daje utrzymanie i w miejscu zamieszkania, odpowiadający warunkom określonym w punkcie 15 Ogólnego Regulaminu Wewnętrznego, rozdziału o członkach czynnych Z.H.P., a zatem dający dowody życia po harcersku i wypróbowany w wierności Przyrzeczeniu i Prawu w trudniejszych sytuacjach życiowych, dający przykład miłości Boga, bliźniego i Służby. Obywatel przygotowany do obrony kraju — przebyta służba wojskowa w zakresie podoficera lub oficera, albo: drugi stopień przysposobienia wojskowego. Charakteryzować go winno: doświadczenie życiowe (choćby ograniczone narazie wobec młodego wieku) i doświadczenie wychowawcze: możność zapewnienia drużynie podstaw ciągłości pracy przez dowiedzioną wytrwałość i umiejętność pracy planowej, opartej na metodyce skautowej; umiejętność organizowania współdziałania społeczeństwa starszego z młodzieżą. Opanowanie techniki skautowej jest wymagane, nie jest jednak warunkiem wystarczającym.

U w a g a 1. Harcmistrz jest członkiem czynnym Z. H. P.

U w a g a 2. Harcerze, odpowiadający innym warunkom, ale nie pracujący jeszcze zawodowo na własne utrzymanie (n. p. studenci), mogą uzyskiwać stopnie harcmistrzów i prawa członków czynnych, o ile dopuszczająca do próby władza harcerska uzna, że dają dostateczne zapewnienie ciągłości pracy,

2. SŁUŻBA. Drużynowy samodzielny, orjentujący się dokładnie w celach i metodach wychowawczych harc., umiejący świadomie stosować środki harcerstwa; hufcowy, współpracownik komendanta Chor. i t. d.

3. DROGA WYROBIENIA SIĘ NA HARCMISTRZA.

a) 1) Dla podharcmistrzów: 2 lata służby podharcm.**), z tego conajmniej rok na stanowisku wychowawczym (drużynowy, przyboczny,

---

*) Specjalna uchwała N. R. H.:

„N. R. H. poleca Naczelnictwu żądać od kandydatów na podharcmistrzów (w obecnej terminologji: harcmistrzów) ukończenia kursu ogólnopolskiego. Postanowienie to wchodzi w życie od dnia 1. września 1921 r." (uchw. VII Zj. N. R. H. z 23. V. 1921).

N. R. H upoważnia N. do częściowego uzależnienia nominacji na harcmistrza (w obecnej terminologji harcm. Rzplitej), oraz na bardziej odpowiedzialne funkcje w Z.H.P. od pomyślnego przejścia kursu wyższego; poleca kurs ten przejść w pierwszym rzędzie komendantom Chorągwi (uchw. XII Zj. N. R. H.; L. ok. N. I. 3 z 6. II 1923, W U. 1923, № 1-2, str. 8).

**) Podharcmistrz może być mianowany harcmistrzem przed upływem dwóch lat od daty mianowania podharcmistrzem, o ile został mianowany już jako starszy pracownik harcerski, przed nominacją na podharcmistrza, zajmował przez dłuższy czas stanowisko wychowawcze (drużynowy, przyboczny, zastępowy) i dzięki kwalifikacjom osobistym zasługuje na wcześniejsze mianowanie go harcmistrzem. Każdorazowy przypadek musi być należycie umotywowany przy przedstawieniu kandydata do nominacji (r. N. I. 10 z 10. I. 1926).

zastępowy zastępu starszo-harcerskiego), 2) dla działaczy harcerskich, którzy chcą uzyskać stopień harcmistrzowski: rok pracy na stanowisku wychowawczem, podlegającem komendantowi Chor. wzgl. Naczelnikowi G. K. M.,

b) ukończenie Kursu Związkowego, który składa się: 1) z kursu korespondencyjnego, oraz 2) z obozu Związkowego.

5. PRÓBA HARCMISTRZA.

Uwagi ogólne — jak „Próba podharcmistrza"; przy próbie harcmistrza zwraca się szczególną uwagę na życie według Prawa, głębsze przemyślenie zagadnień harcerskich, na samodzielność sądu, na samodzielne stosowanie metod skautowych.

Program próby

I. Ogólne przygotowanie obywatelskie.

Wiadomości o organizacji szkolnictwa. Wiadomości o zrzeszeniach polskich oświatowych i prowadzących pracę wśród młodzieży.

II. Technika skautowa:

Kandydat wykaże należyte opanowanie techniki skautowej w zakresie 5 prób młodzieży, przyczem zwraca się uwagę nietyle na doskonałe opanowanie całej techniki skautowej, ile na opanowanie jednej specjalności, doprowadzonej do poziomu umożliwiającego samodzielne instruowanie na kursach instruktorskich, oraz na umiejętność radzenia sobie. gdy chodzi o wprowadzenie do programu drużyny jakiegoś działu techniki (umiejętność wyzyskania podręcznika, zaproszenie fachowca i przygotowanie go do skautowego ujęcia działu i t. p.).

III. Ideologja i metodyka harcerska.

1. Znajomość literatury harc. prócz książek, wskazanych w programie próby podharcmistrza:

Organizacji Harcerstwa zeszyt 2 i 3.

Gawęd z drużynowym H. Glassa,

oraz innych ważniejszych ukazujących się, które wskaże Główna Kwatera lub komendant dopuszczający do próby.

2. Stałe czytanie „Harcmistrza" i „Harcerza".

3. Najważniejsze wiadomości z nauki o dziecku i pedagogiki, na zasadzie artykułów w „Harcmistrzu" i książek wskazywanych corocznie przez Główną Kwaterę.

4. Znajomość zasad, metod i form organizacyjnych jednej z większych organizacyj skautowych, oraz zasad organizacji międzynarodowych stosunków skautowych.

5. Przeprowadzenie przez kandydata wzorowej zbiórki drużyny, z gawędą dyskusyjną, oraz ćwiczeniem, przyczem tematy obiera kandydat.

6. Uzasadnienie przeprowadzenia w dyskusji krytycznej po zbiórce.

IV. Historja Skautingu i Harcerstwa.

a) geneza Skautingu i Harcerstwa,

b) Małkowski „Jak skauci pracują", Strumiłło „Nasze Dzieje" w „Harcmistrzu", „Kalendarzyk Hist." w Roczniku Harc. 1928.

V. Organizacja Harcerstwa.

a) dokładna znajomość statutu Związku, ogólnego regulaminu wewnętrznego, statutu Oddziału, regulaminu i przepisów dotyczących pracy drużyny.

b) ogólna znajomość i orjentowanie się w całokształcie ustaw harcerskich.

c) znajomość stale obowiązujących przepisów i rozkazów.

VI. Praca samodzielna

z jednego z powyższych działów (lub tłomaczenie z obcego języka z uwagami krytycznemi) wybiera kandydat. O przyjęciu i dostateczności pracy decyduje komisja próby.

III. Harcmistrz Rzeczypospolitej.

1. Harcmistrzem Rzeczypospolitej może zostać harcmistrz, po pięcioletniej conajmniej czynnej służbie w tym stopniu, dający całem swojem życiem przykład wysiłku w dążeniu do urzeczywistnienia Prawa, wypróbowany w lojalności wobec Związku i jego władz, samodzielnie myślący, obejmujący całokształt zagadnień harcerskich, twórczy i wytrwały pracownik harcerski, mający obraną specjalność harcerską i widoczny w niej dorobek. W zasadzie pracownik na samodzielnem i odpowiadzialnem stanowisku organizacyjnem, wychowawca i wódz starszyzny.

Charakteryzować go winno: doświadczenie życiowe, uzupełnione przemyśleniem i pogłębieniem poglądu na świat; panowanie nad sobą i samowiedne kierowanie swoim rozwojem, wyrozumiałość, ale nie słabość wobec wad bliźnich: kultura wychowawcza oparta o doświadczenie i lekturę; pełna świadomość celów, zasad i metod skautingu i harcerstwa, praca nad ich pogłębieniem, wydoskonaleniem i rozpowszechnieniem.

2. Próby formalnej harmistrza Rzeczypospolitej nie przeprowadza się, natomiast przy mianowaniu bierze się pod uwagą, czy kandydat odpowiada warunkom wyżej wymienionym, a nadto:

a) czy i jakie wykształcenie pedagogiczne posiada,

b) w jaki sposób dał dowody swej kultury wychowawczej (n. p. przez dłuższą owocną pracę na samodzielnem wyższem stanowisku organizacyjnem, n. p. Komenda Chorągwi), przez prowadzenie conajmniej 2 kursów harcmistrzowskich,

c) jaki dorobek wniósł Harcerstwu, a w szczególności do piśmiennictwa harcerskiego, samodzielna praca pisana z jednego z działów wiadomości harcerskich: Technika, Teorja Harcerstwa, Historja Harcerstwa, Organizacja Harcerstwa; sprawozdanie krytyczne z pracy organizacyjnej lub wychowawczej przez siebie prowadzonej.

PRZEPROWADZANIE PRÓB PODHARCMISTRZÓW I HARCMISTRZÓW.

1. W zasadzie próby odbywają się w obozach starszyzny, Związkowych lub Chorągwi. Osoba pragnąca odbyć próbę przesyła do przełożonej komendy (G. K. M., K. CH.) zgłoszenie, załączając: wykaz służby na przepisowym formularzu, z dwiema fotografjami, z podpisanem przez siebie oświadczeniem instruktorskiem.

2. Komendent Chorągwi (dla przydzielonych do G. K. M. przełożony kierownik wydziału) decyduje o dopuszczeniu do próby, zaopatruje wykaz służby swoją szczególną opinją o kandydacie; opinja winna zawierać krótką charakterystykę kandydata, ze szczególnem zwróceniem uwagi na wartości moralne i wychowawcze. Z chwilą zgłoszenia się dostatecznej ilości kandydatów Kom. Chor. stara się w G. K. M. lub u przewodniczącego podkomisji próby o wyznaczenie terminu próby.

3. Komendant Chorągwi może przelać swe prawa odnośnie dopuszczania do próby na komendanta obozu starszyzny Chorągwi.

4. Orzeczenia podkomisji mogą być tylko takie, jak podano pod 8.

5. Podkomisja, przeprowadzająca próbę może uchwałą jednomyślną zwolnić kandydata od tych części próby, w których na zasadzie wiarogodnych oczywistych danych, kandydat spełnia warunki próby. Temi danemi być mogą: obserwacja kandydata w obozie starszyzny, samodzielna praca w danym dziale, stwierdzona przez dwóch conajmniej członków podkomisji, pomyślne wyniki pracy kandydata z drużyną w danym dziale.

W wykazie szczegółowym próby winno być wyraźnie zaznaczone, na jakiej podstawie zwolnienie od próby częściowej nastąpiło.

6. Od uznania podkomisji zależy uznanie próby za częściowo odbytą pomyślnie i wyznaczenie najwcześniejszego terminu próby dodatkowej.

Przy próbie dodatkowej, w skład podkomisji musi wchodzić przynajmniej jeden członek podkomisji, która próbę dodatkową wyznaczyła. W razie nie odbycia próby dodatkowej w wyznaczonym terminie — cała próba automatycznie zostaje unieważniona.

7. Kandydaci, którzy od próby odstępują lub nie kończą próby, otrzymują ocenę I c. (patrz niżej punkt 8).

8. Protokół próby (oddzielny dla prób na poszczególne stopnie), w tytule powinno być zaznaczone: 1) jakiego stopnia próba, 2) gdzie i kiedy przeprowadzono próbę).

„Na podstawie rozkazu komendanta Chorągwi .... (komendanta obozu starszyzny) do próby .... zostali dopuszczeni: (imiona i nazwiska dopuszczonych)".

„Podkomisja próby mianowana przez Naczelnika G. K. M. rozkazem z dn............. l........... w składzie .... po przeprowadzeniu.

I) próby według załączonego wykazu szczegółowego uznaje: a) druhowie: (imię i nazwisko) z (miejscowość służby i Chorągiew) .... odbyli próby pomyślnie, b) druh......... (jak wyżej, dla każdego druha oddzielnie) odbył próbę z wynikiem pomyślnym z wyjątkiem............ Dodatkową próbę w zakresie............ (szczegółowo wyliczyć w terminologji „Programu prób") winien odbyć w terminie (najdłuższy termin dopuszczalny pół roku); c) druh............ (jak wyżej, dla każdego oddzielnie) odbył próbę niepomyślnie. Do próby może być dopuszczony powtórnie najwcześniej po upływie jednego roku,

II) próby dodatkowej wyznaczonej przez podkomisję z dn. .... w składzie .... w zakresie........... uznaje, że a) druh ... odbył próbę .... z wynikiem pomyślnym; b) druh.......... odbył próbę z wynikiem niepomyślnym. Do próby może być dopuszczony powtórnie najwcześniej po upływie jednego roku".

Podpisy: przewodniczącego i wszystkich członków podkomisji.

Miejscowość, data.

9. Protokół szczegółowy próby z wykazem ocen sporządza podkomisja na przepisowym formularzu (druku) dla każdego poddającego się próbie oddzielnie. Każdy z członków podkomisji podpisuje protokół w dziale, z którego przeprowadzał próbę.

10. Protokół ogólny próby (p. 8.) jak również protokóły szczegółowe sporządza się w dwu równobrzmiących oryginałach. Jeden przesyła przewodniczący podkomisji do G. K. M., drugi z wykazem służby kandydata do Komendy Chor., na której terenie próba była organizowana. Wykazy służby oraz protokóły szczegółowe kandydatów z innych Chorągwi przesyła Komenda Chor. do właściwych Komend.

D. MIANOWANIA.

Komendant Chorągwi przez Zarząd Oddziału, który daje swoją opinję o kandydacie, stawia wniosek do Naczelnika G. K. M o mianowanie. Wniosek rozpatruje Komisja Osobowa G. K. M., poczem Na-

czelnik G. K. M. referuje go Naczelnictwu, także w tym wypadku, gdy opinja Komisji Osobowej wypada ujemnie.

2. Wnioski w sprawie mianowań harcmistrzów Rp. rozsyła G. K. do wszystkich harcmistrzów i harcmistrzyń Rp. celem zasiągnięcia ich zdania o kandydacie.

3. W sprawie mianowań osób przydzielonych do G. K. M., wnioski do Naczelnika G. K. stawiają kierownicy wydziałów G. K., opinjuje zebranie kierowników wydziałów.

4. Listy mianowanych ogłaszane są w czasopiśmie oficjalnem Naczelnictwa; mianowanym przesyła się legitymacje starszyzny za opłatą.

5. Nowomianowanego członka starszyzny wprowadza do grona starszyzny Naczelnik Głównej Kwatery lub w jego imieniu komendant Chorągwi, przy zachowaniu obrzędu, przyjętego w danem środowisku. Mianowani podharcmistrze są obowiązani przy pierwszej sposobności przedstawić się Naczelnikowi G. K., harcmistrze i harcmistrze Rzplitej — Przewodniczącemu Z. H. P. lub jego urzędującemu zastępcy i Naczelnikowi G. K., wszyscy przełożonemu Przewodniczącemu Oddziału i komendantowi Chorągwi.

6. Służbę starszyzny zalicza się od daty rozkazu, w którym nastąpiło ogłoszenie mianowania.

U w a g a: a) Członek Z. H. P., mianowany podharcm., nie może odmówić przyjęcia tego stopnia, ze względu na to, że czuje się pokrzywdzonym nominacją na niższy stopień, co uważa za dowód niedocenienia jego służby przez władzę mianującą,

b) odmowę taką należy uważać za objaw nienaturalny i w stosunkach organizacyjnych niedopuszczalny. Należy bowiem przyjąć zasadę, że stopień starszyzny taki, czy inny, nikomu się nie „należy",

c) członek Z. H. P., który odmówił przyjęcia stopnia podharcm., motywując odmowę niedocenieniem jego służby przez władzę mianującą, oraz odmawia zapłacenia składki podharm., nie może pozostać członkiem czynnym Z. H. P., gdyż fakt odmowy dyskwalifikuje go dostatecznie nietylko jako instruktora, ale jako harcerza wogóle (r. N. G. K. M. l. 4. z 18. III. 1927, W. U. 1927, str. 17).

E. ZWIĄZKOWA KOMISJA PRÓB STARSZYZNY.

1. Związkową Komisję Prób Starszyzny mianuje Naczelnictwo na lat 3 na wniosek Naczelnika G. K. z pośród starszyzny całego Związku. Naczelnik opiera się na wnioskach komendantów Chorągwi.

2. Przewodniczącym komisji jest Naczelnik G. K., stałego zastępcę przewodniczącego mianuje Naczelnictwo na wniosek Naczelnika G. K. M.

3. W celu przeprowadzenia próby Naczelnik wyznacza podkomisję conajmniej w składzie 3-ch członków Komisji Związkowej. Podkomisji przewodniczy Naczelnik lub każdorazowo wyznaczany przez niego z grona komisji przewodniczący podkomisji.

Dla przeprowadzenia prób podharcmistrzów i działaczy harcerskich może Naczelnik G. K. M. mianować stałe podkomisje prób przy G. K. i Komendach Chorągwi; kadencja takiej komisji trwa jeden rok.

Próby harcmistrzów przeprowadza się zasadniczo w obozach związkowych.

4. Przewodniczący podkomisji jest odpowiedzialny za a) stwierdzenie spełnienia przez kandydata warunków dopuszczenia do próby, b) przeprowadzenie próby zgodnie z programem, c) dopełnienie wszelkich formalności, jak sporządzenie protokółu ogólnego i wykazów szczegółowych.

5. Przewodniczący podkomisji ma prawo uzupełnić skład podkomisji przez powołanie do współpracy członków Z. H. P., lub osób fachowych z poza Z. H. P.

6. Członkowie Związkowej Komisji mogą przeprowadzać próbę w poszczególnych punktach pojedyńczo, kooptowani członkowie podkomisji tylko w obecności kogoś z członków komisji.

7. Próbę podharcmistrza przeprowadza podkomisja, w skład której wchodzą jako członkowie nie kooptowani podharcmistrze, próbę harcmistrza — harcmistrze.

F. KOMISJA OSOBOWA GŁÓWNEJ KWATERY MĘSKIEJ.

1. Komisję Osobową G. K. M. mianuje Naczelnictwo na wniosek Naczelnika G. K. M. z pośród grona członków czynnych mieszkających w Warszawie.

2. Przewodniczącym jest Naczelnik G. K M., lub mianowany przez niego stały zastępca; kierownik wydziału osobowego G. K. M. wchodzi w skład Komisji z urzędu.

3. Zebrania odbywają się w miarę potrzeby. Zebranie jest prawomocne przy obecności conajmniej trzech członków, w tem przewodniczącego.

4. Nieusprawiedliwiona nieobecność na dwóch z rzędu zebraniach powoduje automatyczne zwolnienie z obowiązków członka komisji.

5. Komisja Osobowa opinjuje: a) kandydatury na członków starszyzny harcerskiej, motywując w protokóle ewentualną opinję negatywną, b) wnioski i prośby o cofnięcie nominacji i ewentualne zwolnienie z Z. H. P., c) wnioski w sprawie odznaczeń honorowych, d) w innych sprawach przekazanych przez Naczelnika G. K. M. lub na wniosek kierownika Wydziału Osobowego.

LEGITYMACJE I DOROCZNY SPIS I WYKAZY STARSZYZNY MĘSKIEJ

(r. N. G. K. M. l. 1 z dnia 2. I. 1928).

1. Członek starszyzny po mianowaniu otrzymuje legitymację, wystawioną przez G. K., podpisaną przez Naczelnika G. K. i komendanta Chorągwi (pracującym w Naczelnictwie podpisuje legitymacje Przewodniczący Z. H. P. lub zastępca i Naczeln. G. K.). Legitymacja jest ważna po wypełnieniu wszystkich właściwych rubryk i opieczętowaniu fotografji.

2. Celem otrzymania legitymacji należy po otrzymaniu zawiadomienia i mianowania przesłać do G. K. fotografję i 2 zł.

3. Posiadanie legitymacji jest obowiązkowe; należy ją mieć przy sobie pełniąc służbę, będąc w mundurze i z oznakami.

4. Corocznie do dnia 10. grudnia każdy członek starszyzny, nie wyłączając urlopowanych i przeniesionych do rezerwy, jest obowiązany przesłać do przełożonej Komendy Chorągwi wypełnioną kartę rejestracyjną wraz ze swą legitymacją instruktorską oraz składkę conajmniej za kwartał bieżący. Członkowie czynni urlopowani nie są zwolnieni od zgłaszania legitymacyj do przedłużania terminu ich ważności i od opłaty składki, oraz od przesyłania karty rejestracyjnej.

5. Komendant Chorągwi przedłuża ważność legitymacji na rok następny i wpisuje zmiany dotyczące służby do legitymacji; oraz i do wykazu służby, przechowanego w Kom. Chor., z wyraźnem zaznaczeniem „na rok.... w służbie czynnej". Przed ukończeniem spisu komendant Chorągwi porozumie się z członkami czynnymi, nie biorącymi udziału w pracy, co do dalszego ich stosunku do Z. H. P. i prześle jednocześnie ze spisem wyraźne wnioski (urlop, przeniesienie do rezerwy,

do kat. starszych harcerzy lub członków współdziałających, cofnięcie stopnia i zwolnienie z Z. H. P.). Ta sprawa jednak nie może opóźnić dorocznego spisu.

6. Corocznie do dnia 20. stycznia komendant Chorągwi przesyła do G. K. M. karty rejestracyjne wraz z spisem starszyzny Chorągwi z zaznaczeniem, czy dany członek starszyzny jest w służbie czynnej, na urlopie (czas urlopu), czy w rezerwie, oraz z oceną służby w roku ubiegłym Spisy powinny być zrobione alfabetycznie, osobno dla każdego stopnia, osobno dla działaczy harcerskich. Osobno podać należy listę członków czynnych, który w ciągu roku opuścili Chorągiew, jak również spis tych, którzy przybyli z innych Chorągwi.

7. Spisy nadesłane przez K. Ch. są podstawą spisu członków czynnych uprawnionych do głosowania na zjazdach walnych (ewent. do wyboru przedstawicieli na Zjazd Walny). Osoby będące w czasie Zjazdu na urlopie dłuższym niż trzy miesiące, nie mają czynnego prawa głosu, mają natomiast bierne prawo wyborcze.

8. O ile w czasie roku zajdą zmiany w składzie starszyzny Chorągwi, K. Ch. obowiązany jest zawiadomić o tem bezzwłocznie G. K. M.

Komenda Chorągwi, z której członek czynny się przenosi, przesyła jego wykaz służby do Kom. Chor., do której członek czynny wyjechał, a zarazem stawia wniosek do G. K. o zmianę przydziału. Zmiana przydziału musi być każdorazowo zatwierdzona przez Naczelnika G. K. M. i ogłoszona w „Wiad. Urzęd.“.

Kształcenie starszyzny.

1. Kształcenie instruktorów odbywa się stopniowo.

Dadzą się tu wyróżnić następujące okresy kształcenia:

1) przygotowawcze — w drużynie,
2) chorągwiane — kursy (obozy podharcmistrzów),
3) związkowe (związkowy kurs korespondencyjny, obozy harcmistrzów).

2. Kształcenie instruktorów winno zaczynać się już w drużynie w drodze wyboru przez drużynowego starszych chłopców, mających zdolności organizacyjno - wychowawcze. Należy powierzać w służbę instruktorów technicznych i wychowawczą (zastępowych, przybocznych) i ułatwiać dostanie się na obozy i kursy.

3. Kursy, składają się z części teoretycznej i z obozu. Przygotowanie teoretyczne należy przesunąć przedewszystkiem na okres zimowy (kurs korespondencyjny, praca samokształceniowa, cykle wykładów, pogadanki, dyskusje), obóz zaś wyzyskać do zżycia się, zespolenia i wyszkolenia praktycznego uczestników.

4. Jako normę dla podharcmistrzów przyjmuje się cztero - tygodniowy obóz Chorągwi; dla harcmistrzów kurs korespondencyjny i dwutygodniowy obóz związkowy; dla starszych harcmistrzów specjalne kursy związkowe i obozy z wymianą doświadczeń przez konferencje, pokazy, wzajemne instruowanie się, objazdy obozów instr. innych Chor. (r. N. G. K. M. l. 1 z dn. 2. I. 1928).

5. Podział kursów:

(r. N. l. 15 z 16. V. 27 r., W. U. 1927 № 6, str. 28).

Kursy dzielą się na kategorje:

I. Kursy Związkowe organizowane przez Główną Kwaterę Męską, prowadzone przez harcmistrzów specjalnie upoważnionych przez Naczelnika G. K. z grona starszyzny G. K. lub z poza G. K.

Normalny instruktorski kurs związkowy składa się z a) kursu korespondencyjnego, prowadzonego centralnie przy Głównej Kwaterze, b) związkowego obozu starszyzny. Ukończenie kursu związkowego jest warunkiem koniecznym dopuszczenia do próby harcmistrza.

II. Kursy Chorągwi — organizowane przez Komendę Chorągwi, przy zachowaniu warunków podanych niżej pod c) na zasadzie programu zatwierdzonego przez Naczelnika G. K. M. oraz z kierownictwem zatwierdzonem przez Naczelnika G. K. M.

Ukończenie kursu Chorągwi jest warunkiem koniecznym dopuszczenia do próby podharcmistrza.

Oprócz kursów letnich w obozach mogą być prowadzone kursy Chorągwi innego typu. Uznanie kursu za uprawniający do próby podharcmistrza wymaga szczegółowego porozumienia się z G. K. M. i aprobaty Naczelnika.

III. Kursy przybocznych, zastępowych, dokształcające, sprawności i inne specjalne, które mogą organizować także hufcowi i drużynowi. Wprowadzenie nowego typu kursu wymaga zezwolenia władzy przełożonej.

Uwaga: Zasadniczo kształcenie zastępowych powinno odbyć się w drużynie, m. innemi w obozie drużyny. Organizowanie t. zwanych kursów zastępowych nie jest normalne i może być uznane za właściwe tylko tam, gdzie z powodu braku odpowiednich drużynowych, zastępowi nie mogą się wyrabiać. K. Ch. i wtedy jednak przedewszystkiem powinna myśleć o wyrobieniu drużynowych (podharcmistrzów i harcmistrzów).

Wyniki uzyskane przez uczestników kursu wpisuje się do książki służbowej. G. K. i K. Ch. mogą wydawać zaświadczenia z kursów.

Kurs Chorągwi musi odpowiadać następującym warunkom:

1. Komendant winien być harcmistrzem, mieć ukończony kurs Związkowy.

2. W składzie grona instruktorów kursu winien być a) instruktor kwalifikowany wychowania fizycznego, umiejący nauczać pływania, b) instruktorzy kwalifikowani w prowadzeniu techniki skautowej metodami skautowemi.

3. Ilość uczestników nie może być większa od 32. Kurs musi stanowić zamkniętą w sobie całość wychowawczą, gospodarczą i administracyjną. Obóz kursowy nie może być połączony z żadnym innym obozem, ani też komendant kursu nie może być równocześnie komendantem innego obozu (kursu).

(Pożądane natomiast jest urządzenie w pobliżu kursu, obozu drużyny młodzieży jako terenu pracy doświadczalnej uczestników kursu). Obóz kursowy powinien spełnić warunki określone dla grupy A. obozów młodzieży.

4. Żaden uczestnik nie może mieć mniej niż lat 17 skończonych, przeciętny wiek uczestników nie może być niższy niż 19 lat skończonych.

5. Zastosowanie metod skautowych, systemu zastępowego.

6. Program obejmujący zakres próby podharcmistrza (kurs może obejmować tylko część materjału próby, o ile uczestnicy przed kursem materjał ten częściowo opanowali, co powinno być w czasie kursu sprawdzone. Próbą jest cały kurs).

Szczegółowy program, obejmujący: czas trwania kursu, ilość godzin przeznaczonych na poszczególne zajęcia; program działów z wymienieniem instruktorów, mających działy te prowadzić, winien być nadesłany łącznie ze zgłoszeniem kursu do zatwierdzenia.

7. Zgłoszenie kursu Chorągwi, zawierające materjały, świadczące o spełnieniu wyżej wskazanych warunków, winno być przed 5 maja nadesłane do Głównej Kwatery z podaniem także: a) spisu członków

Komendy, grona instruktorskiego, b) wniosku co do składu komisji próby podharcmistrza, c) dokładnego adresu obozu (jak dojechać), d) preliminarza budżetowego.

8. Sprawozdanie z kursu winno być nadesłane Głównej Kwaterze do dnia 5 listopada z dołączeniem protokółu odbytych prób podharcmistrza.

Starsi harcerze i Starsze harcerki.

Opracował Jerzy Zawodzki.

Wstęp.

Starszym harcerzem może stać się harcerz, który przeszedł przez system wychowawczy harcerski w drużynie, wchodzi w życie samodzielne i pragnie nadal być harcerzem. Starszy harcerz zatem jest już dojrzałym, albo przez ukończenie szkoły średniej, albo dzięki swemu stanowisku zawodowemu; może nim być student, nauczyciel, rzemieślnik, pracownik biurowy i t. d. Najniższy dopuszczalny wiek dla starszych harcerzy to lat 18, a pełne prawa Starszych Harcerzy, zgodnie ze statutem (§ 8), nabiera się dopiero po 21 roku życia. Starszym harcerzem zostaje się przez przyjęcie do jednego z istniejących zrzeszeń St. H., lub przez utworzenie przez grono harcerzy, odpowiadających powyższym wymaganiom, nowego zrzeszenia, przy drużynie harc., hufca i t. d.

Zadaniem zrzeszeń Starszych Harcerzy jest: 1) wyrobienie wśród członków wspólnego poglądu na świat, opartego o Prawo i Przyrzeczenie, 2) czynne stosowanie zasad harcerskich w życiu jednostki i zrzeszenia, oraz w służbie dla Narodu i Państwa i 3) rozszerzanie idei harcerskiej przez pracę wychowawczą nad młodzieżą oraz przez wnoszenie zasad harcerskich do życia starszego społeczeństwa.

W pracy swej zrzeszenia winny się oprzeć na broszurce **„Jak pracować w Starszem Harcerstwie?“** wyd. Naczelnictwa Z. H. P., kwiecień 1927 r. (cena 1 zł), która zawiera wskazówki metodyczne, programowe i organizacyjne. Tam też znajduje się tekst deklaracji etyczno-społecznej Starszego Harcerstwa.

Zrzeszenia St. H. są rozmaitych typów. Ze względu na stanowisko społeczne i zawód członków, można je rozdzielić na: akademickie, nauczycielskie, rzemieślnicze i mieszane, posiadające członków akademików, nauczycieli, pracowników biurowych i rzemieślników. Obecnie większość zrzeszeń stanowią zrzeszenia akademickie (w środ. akad.), wyłącznie nauczycielskie są 2 (w Łodzi i Koło nauczycielek w Poznaniu), rzemieśl-

nicze są w stadjum organizowania się (Śląsk Górny), wreszcie wszystkie pozostałe są mieszane co do zawodu swych członków.

Ze względu na charakter zrzeszeń, środowisko harcerskie, w którem istnieją, zrzeszenia można rozdzielić na gromady przy drużynach harcerskich (Koło Trzynastaków, Gromada Rejtaniaków, Swastyka i inne warsz., drużyna Czachowszczyków w Krakowie), zrzeszenia prowincjonalne w środowiskach uniwersyteckich (Harc. Koło Łomżan w Warszawie, zastęp Nowosądecki w Krakowie, dawiejsze Koło St. H. Kaliszan w Warszawie), wreszcie zrzeszenia ogólne. W środowiskach uniwersyteckich wytworzył się specjalny typ Akademickich Drużyn Harcerskich (Warszawa, Lwów i Poznań), gdzieniegdzie powstają zrzeszenia starszoharcerskie, złożone z starszyzny (gromady instruktorskie, starszyzny).

OGÓLNY REGULAMIN WEWNĘTRZNY Z. H. P.
Starsi harcerze i harcerki.

1. Starsze Harcerstwo ma na celu: 1) utrwalenie w narodzie typu obywatela-harcerza, 2) niesienie zasad harcerskich w szeregi społeczeństwa.

2. Dla ułatwienia prac, skierowanych ku osiągnięciu wymienionych celów, starsi harcerze łączą się w zrzeszenia.

3. Starszymi harcerzami są pełnoletni członkowie zwyczajni zrzeszeń starszych harcerzy, którzy przestrzegają Prawa Harcerskiego w myśl złożonego przyrzeczenia.

4. Zrzeszenia starszych harcerzy mogą powstawać oddzielnie z harcerzy i harcerek w składzie przynajmniej 10 członków zwyczajnych. Do zrzeszeń nie mogą być przyjmowani nieharcerze.

Uwaga: Obecni członkowie nadzwyczajni, nieprzestrzegający X punktu Prawa Harcerskiego, nie mają praw starszych harcerzy, nie są i nie mogą nazywać się harcerzami.

5. Zrzeszenie przyjmuje i usuwa z Z. H. P. Naczelnictwo na wniosek Głównej Kwatery po zaopinjowaniu przez Zarząd Oddziału, na którego terenie zrzeszenie powstaje.

6. Zrzeszenia mogą być dwóch typów: Koła starszych harcerzy i Drużyny starszych harcerzy. Organizację wewnętrzną obu typów określi ramowy regulamin zrzeszeń. Każde zrzeszenie musi mieć swój regulamin zatwierdzony przez Główną Kwaterę.

7. Władzą zrzeszeń na terenie Oddziału jest Komenda Chorągwi, w której istnieje Wydział Starszych Harcerzy. Władzą centralną zrzeszeń jest Główna Kwatera, jako organ Naczelnictwa Z. H. P.; w Głównej Kwaterze istnieje Wydział Starszych Harcerzy.

8. Zrzeszenia, istniejące na terenie Chorągwi, tworzą przez swych przedstawicieli proporcjonalnie do ilości członków Radę Starszych Harcerzy i Radę Starszych Harcerek, jako ciała opinjodawcze przy Komendach Chorągwi. Rada Starszych Harcerzy wybiera kandydata na Kierownika Wydziału Starszych Harcerzy Komendy Chorągwi.

Rada Starszych Harcerzy i Rada Starszych Harcerek tworzą łącznie Radę Starszego Harcerstwa, jako organ opinjodawczy Zarządu Oddziału i Komend Chorągwi w sprawach wspólnych harcerzy i harcerek. Rada Starszego Harcerstwa zgłasza wniosek o kooptowanie jej przedstawiciela do Zarządu Oddziału.

9. Przy Naczelnictwie istnieje Rada Starszego Harcerstwa, wybrana przez Komisję Starszego Harcerstwa Zjazdu Walnego, a będąca organem opinjodawczym w sprawach Starszego Harcerstwa. Rada wyłania komisję męską i żeńską, które jako Rada Starszych Harcerzy i Rada Starszych Harcerek są organami opinjodawczemi odpowiednich Głównych Kwater.

10. Zjazd Walny Z. H. P. decyduje w sprawach Starszego Harcerstwa na wniosek Komisji Starszego Harcerstwa Zjazdu Walnego. Komisja Starszego Harcerstwa Zjazdu składa się z delegatów zrzeszeń na Zjazd Walny, wysyłanych w myśl par. 16 Statutu Z. H. P. oraz z urzędu członków Rady Starszego Harcerstwa i przedstawicieli Głównej Kwatery Męskiej i Głównej Kwatery Żeńskiej.

11. Zrzeszenia biorą udział w Zjazdach Oddziałów przez swych delegatów zgodnie ze Statutem Z. H. P. i Statutem Oddziału.

12. Komisja Starszego Harcerstwa Zjazdu Walnego Z.H.P. wybiera Radę Starszego Harcerstwa i przedstawia na plenum Zjazdu dwóch jej członków jako kandydatów Starszego Harcerstwa do N. R. H.

13. Dla omówienia spraw Starszego Harcerstwa, dotyczących podstaw pracy, metod i programów, zwołują Główne Kwatery łącznie lub oddzielnie Zjazd Programowy Starszego Harcerstwa, w którym biorą udział zrzeszenia przez swych delegatów w stosunku 1 na 10 członków. Zjazd winien się odbywać conajmniej raz na dwa lata.

14. Starsi Harcerze noszą specjalne oznaki, które określi Naczelnictwo.

15. Wszystkie punkty, dotyczące zrzeszeń Starszych Harcerzy odnoszą się również do zrzeszeń Starszych Harcerek, o ile nie jest zastrzeżone inaczej.

16. Ustalenie i rozgraniczenie kompetencji Komend Chorągwi i Głównej Kwatery w stosunku do zrzeszeń nastąpi na mocy uchwały Naczelnictwa.

(Uchw. VII Zj. Waln.; r. N. I. 12 z 27. IV. 1927 r.; W. U. 1927; VI, str. 26)

Objaśnienia do Og. Reg. Wewn.

W całym rozdziale „Starszy harcerz“ należy rozumieć „starszy harcerz (starsza harcerka)“, analogicznie „zrzeszenie starszych harcerzy“, rozumie się „zrzeszenie starszych harcerzy (starszych harcerek)“,

do p. 3 — prawa Starszych harcerzy (pośrednie prawo czynne wyborcze, bierne prawo wyborcze do władz Z. H. P.) posiadają zgodnie z p. 3 jedynie pełnoletni członkowie zrzeszeń Starsz. Harc.; do zrzeszeń jednak mogą należeć harcerze od 18 roku życia, nie uczniowe (§ 12 Statutu),

do p. 6 — wobec braku ramowego regulaminu zrzeszeń St. H. Główne Kwatery opracowały wzór regulaminu Drużyny St. H. i Koła St. H. podane w broszurce „Jak pracować w starszem harcerstwie“,

do p. 14 — mundur, oznaki Starszych harcerzy są podane w rozdziale o oznakach harc.

OBOWIĄZKI I PRAWA ZRZESZEŃ STARSZ. HARC.

Obowiązki organizacyjne zrzeszeń Starsz. Harc. wobec Z. H. P są następujące:

1. Składanie raportów rocznych i programów pracy.
2. Wpłacanie opłaty rejestracyjnej.
3. „ 10% od wszystkich swych dochodów do kasy Z. O.
4. Zgłaszanie władz zrzeszenia do zatwierdzenie przez K. Ch.
5. Składanie regulaminu zrzeszenia do zatwierdzenie przez G. K.
6. W związku z akcją obozową:
   a) zawiadamianie K. Ch. o zamierzeniach letnich,
   b) meldowanie K. Ch. i G. K. o rozpoczęciu obozu.
   c) składanie raportu powakacyjnego.
7. Meldowanie K. Ch. i G. K o wznowieniu pracy po wakacjach.
8. Prenumerowanie „Harcmistrza” w ilości 1 egz. na 25 czł.: zgodnie z uchwałą Komisji Starsz. Harc. VII. Zjazd Wal. N. nakłada na wszystkie zrzeszenia St. H. obowiązek prenumerowania „Harcmistrza” i „Wiadomości Urzęd.” w stosunku 1 egz. na każdych 25 członków, przyczem zrzeszenia, liczące mniejszą ilość członków, po 1 egzemplarzu (r. N. I. 12 z 22. VI. 1927, W. U. 1927, № 6, str. 32).
9. Wypełnianie poleceń K. Ch. wzgl. G. K.

Prawa zrzeszeń Starsz. Harc. są następujące:

1. Wysyłanie delegatów na Zjazd Walny Z. H. P. i Zjazd Oddz. w ilości: 1 delegat na każdych 25 pełnoletnich członków zwyczajnych (przestrzegających w pełni X. punkt Prawa Harc.), nie mających praw członków czynnych Z. H. P.
2. Wysyłanie delegatów na zjazdy Starszego Harcerstwa w ilości: 1 delegat na każdych 10 członków zwyczajnych.
3. Korzystanie przez pełnoletnich członków zwyczajnych zrzeszenia z biernego prawa wyborczego do wszystkich władz Z. H. P.

Z powyższych praw korzystać mogą jedynie zrzeszenia zarejestrowane na dany rok przez G. K. G. K. dokonywa rejestracji na podstawie raportu rocznego i programu pracy na rok następny po wypełnieniu przez zrzeszenie wszystkich obowiązków organizacyjnych wymienionych wyżej. Termin rejestracji i złożenie raportu rocznego w K. Ch. upływa dn. 1 stycznia każdego roku.

Droga służbowa zrzeszeń St. H. do G. K. i odwrotnie idzie przez Kom. Chor.

Organizowanie nowych zrzeszeń St. H.

Przy organizowaniu nowych zrzeszeń St. H. należy przedewszystkiem wejść w kontakt z Komendą Chorągwi, która udzieli wskazówek bliższych, oraz napisać do G. K. (Wydział Starsz. Harc.).

Zgłoszenie zrzeszenia St. H. o przyjęcie do Z. H. P. winno być dokonane na specjalnym formularzu (nabyć w C. K. D. H. lub K. Ch.), złożonym w 2-ch egz. Komendzie Chorągwi. Przy zgłoszeniu należy dołączyć krótką historję powstania zrzeszenia, program pracy i regulamin oraz wpłacić 5 zł wpisowego na konto P. K. O. l. 1550 (Naczelnictwo Z. H. P.).

Z uchwał w sprawie Starszego Harcerstwa

zebrał St. Sedlaczek.

Z UCHWAŁ ZJAZDÓW WALNYCH.

I. Pierwszy Zjazd Walny.

1. Zjazd Walny uznaje, że Starsze Harcerstwo, dążąc do etycznego odrodzenia społeczeństwa, pracować winno nad urzeczywistnieniem fizycznie i moralnie zdrowego typu człowieka - obywatela, który — zawsze w zgodzie z własnem sumieniem — przyczynić się będzie zdolen do ustalenia istotnej wolności narodu polskiego, oraz zwycięstwa idei prawdy i sprawiedliwości.

2. Zjazd Walny Z. H. P. jest przekonany, że koła Starszego Harcerstwa uwzględnią należycie w swej działalności wpływanie na bieg i charakter życia starszej młodzieży polskiej.

3. Zjazd Walny Z. H. P. wzywa Starsze Harcerstwo, by możliwie wiele sił oddało bezpośredniej pracy w drużynach.

4. (część). W wystąpieniach swych koła przestrzegać winny ścisłej bezpartyjności i jako takie udziału w życiu politycznem nie biorą. Jednakże członków swych nie krępują w działalności politycznej i społecznej, dopóki działalność ta nie stoi w sprzeczności z ideą narodu.

(„Harcmistrz", 1920, № 4—12, str. 98).

II. Drugi Zjazd Walny uchwala co następuje:

Drużyny Starszego Harcerstwa. 1) Celem utrzymania harcerzy, którzy wyszli z drużyn młodzieży, w gotowości do obrony Ojczyzny — wprowadza się obowiązkową służbę starszych harcerzy i harcerek, instruktorów i instruktorek w „Drużynach Starszego Harcerstwa". Obowiązek ten ma być określony regulaminowo, 2) szczegółowe przepisy wyda Naczelnictwo po porozumieniu z Wydziałem Starszego Harcerstwa, 3) w przepisach wymienionych pod 2) ma być uwzględniona służba w drużynach Starszego Harcerstwa przed służbą wojskową oraz utrzymanie członków drużyn na poziomie wymagań wojskowych także po odbyciu służby wojskowej

(r. N. l. 5 z 15. II. 1922, Ok. l. 13, str. 10 i n.).

III. Trzeci Zjazd Walny.

Koła Harcerskie winny się starać rozszerzać swój wpływ na otaczające środowiska. Szczególnie koła, działające na terenie akademickim, winny brać żywy udział w życiu akademickiem. W sprawach zasadniczych winny stać mocno na stanowisku etyki harcerskiej bez względu na opinję czynników pozaharcerskich.

(L. ok. N. l. 5 z dn. 13. VI. 1923, W. U. 1923, № 6, str. 74).

IV. Czwarty Zjazd Walny.

Zj. W. uznając, że zagadnienie starszego harcerstwa jest integralną częścią zagadnienia roli harcerstwa w społeczeństwie, zaleca instruktorom

Z. H. P. głębsze zainteresowanie się starszem harcerstwem i branie czynnego udziału w konferencjach ideowych i programowych starszego harcerstwa.

(L. ok. N. I. 4 z 1. V. 1924, W. U. 1924, № 5).

V. Piąty Zjazd Walny.

(część). Zj. W. podkreślając konieczność utrzymania w wierności idei i zasadom harcerskim ogółu harcerzy i harcerek wychodzących z drużyn i opierając na tem społeczne wartości harcerstwa, jako ruchu odrodzeńczego społeczeństwa, stwierdza bezwzględną potrzebę przystąpienia we wszystkich środowiskach do tworzenia zrzeszeń Starszego Harcerstwa.

Zj. W. stwierdza, że St. H. winno obejmować wszystkich harcerzy i harcerki w starszem społeczeństwie dla wspólnej realizacji ideałów harcerskich w życiu społecznem i narodowem.

(L. ok. N. I. 3 z 23. IV. 1925, W. U. 1925, № 5, str. 16).

Z UCHWAŁ NACZELNEJ RADY HARCERSKIEJ.

I. Zrealizowania zasad ideologji harcerskiej w życiu narodu może nastąpić prawie wyłącznie drogą przenikania idei harcerskiej do ogółu społeczeństwa. Jest to jedynie możliwie przy zachowaniu zasad harcerskich w ciągu całego życia jednostki, „gdy raz skautem, to na zawsze". Z drugiej strony należyte ugruntowanie harcerstwa w społeczeństwie nastąpi dopiero wtedy, gdy znaczna ilość wychowanków drużyn zajmie stanowisko w społeczeństwie i będzie harcerstwo popierać. Z powyższego wynika, że utrzymanie ciągłości między pracą w drużynach, a harcerzami, którzy z nich wyszli i zatrzymanie starszych harcerzy i harcerek w Związku należy do naszych najważniejszych zadań organizacyjnych.

N. R. H. wobec tego:

a) zaleca tworzenie Kół Starszych Harcerzy i Harcerek, należących do Związku, ale pracujących autonomicznie, przyczem właściwe komendy nie powinny się ograniczać do mniej lub więcej biernej życzliwości, lecz wziąć czynny udział w organizowaniu Kół i zachęcać młodzież, opuszczającą drużyny, do wstępowania do tych Kół,

b) uważa, że koniecznie jest skupienie sił wychowanków drużyn harcerskich i że Starsi Harcerze i Harcerki, którzy nie mają możności pracy w drużynach, powinni pracować w Związku, choćby na stanowiskach pomocniczych, w Kołach Przyjaciół, sekretarjatach i t.p., a jeśli pracują w innych instytucjach nie zatracać łączności z Z. H. P.

II. N. R. H. uważa za pożądane należenie starszyzny czynnej do Kół Starszego Harcerstwa celem wytworzenia zgodnego współdziałania wszystkich starszych harcerzy (uchw. X. Zj. N. R. H. 11—12. III. 1922; r. N. I. 10 z 15. V. 1922; Ok. I. 16, str, 4).

III. Nie narzucając Kołom St. Harc. programu pracy, N. R. H. podkreśla zarówno obowiązek Kół jak i poszczególnych członków brania udziału w pracy społecznej przedewszystkiem, ale nie koniecznie, na terenie młodszego harcerstwa, przy zachowaniu zasad apolityczności Związku i wnoszeniu wszędzie ducha harcerskiego.

(Uchw. XVII. Zj. N. R. H., L. ok. N. I. 2 z dn. 5. II. 24 — W. U. 1924 № 2).

IV. Przysposobienie wojskowe st. h.: N. R. H. podkreśla konieczność pobudzenia Kół Starszego Harcerstwa do intensywniejszej pracy w zakresie ćwiczeń cielesnych i wyszkolenia wojskowego w myśl uchwał II Walnego Zjazdu i na zasadach przyjętych dla Z. H. P. przez ten Zjazd. Sprawę tę poleca sie do wykonania N.ZHP. (uchw. X. Zjazdu NRH. z dn. 11—12. III. 1922).

RÓŻNE ROZKAZY W SPRAWIE ST. H.

I. Harcerska młodzież akademicka. Corocznie przybywa do miast uniwersyteckich wiele młodzieży harcerskiej na studja. Znaczna część tej młodzieży widocznie z powodu małego wyrobienia ideowego i organizacyjnego, wobec braku zajęcia się nią przez Komendy Chorągwi — od Harcerstwa odpada. Naczelnictwo zwraca uwagę dh. Komendantkom i Komendantom Chorągwi na ten bardzo niezdrowy objaw i zachęca jak najusilniej do wciągania tej młodzieży do pracy w drużynach i komendach. Gdzie znajdzie się większa ilość młodzieży, należy dążyć do tworzenia akademickich drużyn harcerskich, w myśl uchwały II. Zjazdu Walnego (drużyny starszego harcerstwa), lub do skupienia jej w istniejących Kołach Starszego Harcerstwa, w czem Komendy Chorągwi winny pomagać.

(r. N. I. 22 z 1. VII. 1925; W. U. 1925 № 8—9).

II. Zaliczenie pracy w kołach Starszego Harcerstwa jako służby starszyzny. G. K. M. na wniosek Wydziału St. H. w porozumieniu z odpowiednią Komendą Chorągwi, może uznać harcmistrzom pracę na stanowiskach kierowniczych w zrzeszeniach St. H. za czynną służbę starszyzny (r. G. K. M. I. 1 z 7. I. 1926; W. U. 1926, № 1, str. 2).

Członkowie współdziałający ZHP.

Koła Przyjaciół Harcerstwa.

W JAKIM KIERUNKU POWINNA SIĘ ROZWIJAĆ PRACA KÓŁ PRZYJACIÓŁ?

STANISŁAWA CZAJKOWSKA.

Wysoki ideał moralny, stawiany jednostce i zbiorowości, czynny radosny stosunek dziecka do przyrody, pogodny stosunek do życia i jego codziennych utrapień, nowa kultura społeczna i wyrabianie tężyzny fizycznej — oto twórcze wartości samorzutnej młodzieńczej pracy, jakie Harcerstwo do wychowania narodowego wnosi.

Wobec tych niezaprzeczonych walorów harcerstwa, dziwną i niezrozumiałą zagadką jest słabe naogół zainteresowanie społeczeństwa tym potężnym ruchem wychowawczo-etycznym.

W szerokich kołach harcerstwo dotychczas jest traktowane jako sport, a w rozmowach z rodzicami i wychowawcami ma się czasem wrażenie, jakby tu chodziło o sektę kwakrów, czy mormonów w północnej Ameryce, a nie o potężny ruch naszej młodzieży, samorzutnie przez nią stworzony, który dusze naszych dzieci w posiadanie bierze; z którym do walki o te dusze nieraz gotowi jesteśmy wystąpić.

Społeczeństwo niedocenia wartości wychowawczych harcerstwa, niedocenia ogromu pracy, włożonej przez młodzież, a nadewszystko nie rozumie znaczenia swojej z nią współpracy. Dowodem tego słaby ruch Kół Przyjaciół i ich luźny stosunek do organizacji.

Zaledwie $^1/_3$ drużyn posiada Koła Przyjaciół zarejestrowane w Naczelnictwie, czyli organizacyjnie ze Związkiem Harcerstwa związane. Jest oprócz tego pewna liczba kół nie uznająca żadnych obowiązków organizacyjnych. Koło takie istnieje przy drużynie, nieraz czynnie jej pomaga, ale ani wpłaty rejestracyjnej (10 złotych rocznie od 50 członków) nie składa, ani sprawozdań nie zdaje. Wobec tego, że harcerstwo jest przedewszystkiem szkołą społecznej organizacji, przykład takiego Koła działa niepedagogicznie na młodzież.

PRZYJĘCIE KOŁA PRZYJACIÓŁ DO Z. H. P. Organizatorzy zgłaszają się do Wydziału Kół Przyjaciół przy odpowiednim Zarządzie Oddziału, prosząc o statut i regulamin wewnętrzny Z. H. P., broszurkę: „Przyjaciele Harcerstwa", 2 karty rejestracyjne i 2 egzemplarze formularzy do sprawozdań.

Organizatorzy wypełniają i odsyłają karty rejestracyjne, oświadczenie znajomości statutu i regulaminów wraz z opłatą

10 zł od 50 członków do Naczelnictwa przez Zarząd Oddziału. Zarząd Oddziału przesyła do Naczelnictwa Z. H. P. 1 egzemplarz karty rejestracyjnej i 10 zł. i stawia wniosek o przyjęcie Koła.

O przyjęciu do Związku Kół, które warunkom przyjęcia odpowiadają, podaje Naczelnictwo do wiadomości w „Wiadomościach Urzędowych". Sprawozdanie Koła według formularza powinno być przesłane do Zarządu Oddziału równocześnie ze sprawozdaniem drużyny*).

Koła, które dopełniły obowiązków organizacyjnych i wpłaciły*) doroczną opłatę rejestracyjną w kwocie 10 zł., mają prawo głosu na Walnym Zjeździe, to znaczy mogą wysyłać 1 delegata na 50-u członków.

Koła Przyjaciół najczęściej uważają jeszcze dotychczas, że wyłączną ich rolą jest pomoc materjalna swojej własnej drużynie.

Przyczyną tego zasadniczego błędu w traktowaniu roli Koła jest niedostateczne zgłębienie treści ruchu harcerskiego.

Zadaniem Koła jest stworzenie ogółu warunków dobrego rozwoju drużyny, jak pogłębienie w niej pracy i wytworzenie atmosfery życzliwego współżycia d o m u, s z k o ł y i d r u ż y n y.

Podstawą pracy w drużynie jest dobry harcmistrz (harcmistrzyni), posiadający odpowiednie wyrobienie i odpowiednią wiedzę fachową. Główną troską Koła powinno być WYCHOWANIE takiego kierownika drużyny. Powtarzam wychowanie, bo nie zawsze chodzi o to tylko, aby gorszego drużynowego(ą) zastąpić lepszym, ale o to, aby dopomóc młodemu chłopcu, czy dziewczynie do zdobycia wiedzy i wyrobienia zdolności, potrzebnych do kierowania drużyną. Do zadań Koła należy czuwanie nad tem, aby drużynowy (a) brał udział w harcerskich kursach, odprawach i konferencjach, aby utrzymywał ścisłą łączność z organizacją i pomoc materjalna Koła przedewszystkiem od tego powinna się zacząć.

Izba jest nieodzownym warunkiem prawidłowego rozwoju drużyny. Okazuje się, że zwłaszcza na prowincji bardzo dużo drużyn własnych izb nie posiada. Zdobycie izby jest drugim obowiązkiem Koła.

Dalszym warunkiem porządnego postawienia pracy w drużynie jest prowadzenie książek rachunkowych, rocznych sprawozdań, raportów obozowych, z któremi nie zawsze młodzież jest w porządku i skrupulatne dopełnianie zobowiązań organizacyjnych, w które nieraz w n i k n ą ć trzeba, i to nie raz, ale prawie zawsze.

Na stronę techniczną życia drużyny kładzie się dziś największy nacisk, sama drużyna dba o nią najwięcej; tu pomoc

---

*) patrz „Terminarz".

Koła przedstawia się najkonkretniej i Koła Przyjaciół najlepiej rozumieją pomoc zaopatrzenia drużyny na wycieczki i obozy i najgorliwiej się z niej wywiązują.

Gorzej jest już z t. zw. sprawnościami. Nieliczne tylko drużyny posiadają porządne warsztaty i dobrych instruktorów sprawnościowych.

Życzliwa opieka Koła może tu dużą pomoc drużynie okazać. Nietylko kupienie i wstawienie warsztatu, ale umożliwienie zbytu na roboty harcerskie, zachęcenie w ten sposób młodzieży, żądanie porządnego wykonania, usunie największy brak tych poczynań: nieobowiązkowość i partactwo.

Koniecznie domagają się opieki Koła wszelkie operacje handlowe w harcerstwie. Próby sklepików i kooperatyw są bardzo ryzykowne z punktu widzenia sumienności i solidności harcerskiej i muszą być odrazu dobrze postawione, z dobrem zaprowadzeniem ksiąg rachunkowych i pod umiejętnem kierownictwem.

Opieka Koła nad obozem, tą istotną kuźnią metod harcerskich, polega nietylko na zebraniu środków materjalnych, ale na współżyciu z młodzieżą w obozie, na załatwianiu spraw gospodarczych, a już conajmniej na wizytacji obozu. Znam obóz, na który stale wyjeżdża jedna z matek, jako gospodyni. Stosunek do młodzieży jest idealny, drużynowy jest bardzo wdzięczny za współpracę, a zaufanie rodziców do obozu wzrasta.

Kto zaś spędzi lato z młodzieżą w obozie, ten już jest napoły harcerzem; to dopiero jest krok do prawdziwego współżycia z młodzieżą.

Głównym brakiem prowadzenia obozu, najczęściej spotykanym i najbardziej u młodzieży zrozumiałym jest nieporządna jego likwidacja. W tej robocie pomoc Koła Przyjaciół będzie zawsze z wdzięcznością przyjęta, oszczędzi młodzieży dużo przykrości. Zaprowadzenie odpowiednich książek rachunkowych, przypilnowanie terminów raportów z obozu, oszczędzi narzekania na zbytni biurokratyzm, bo jednak dokładne wyrachowanie się i sumienne sprawozdanie nie jest biurokratyzmem, ale przyzwyczajaniem do porządnej społecznej roboty.

Tak się przedstawia opieka Koła nad sumiennością i odpowiedzialnością w drużynie.

Ale są jeszcze inne wartości moralne, tkwiące na papierze w prawie harcerskiem, a przez niewyrobionego drużynowego (ą) czasem niedoceniane, jest cała ideologja harcerska, którą dobrze znać trzeba, chcąc się stać prawdziwym starszym przyjacielem wnoszącym nietylko swą pomoc materjalną, ale i moralną.

Streszczając się zaznaczam, że poza pomocą materjalną, gruntowna znajomość ideologji, organizacji i techniki harcerskiej, musi być punktem wyjścia pracy starszych, grupujących się wokół drużyny harcerskiej, gdyż tylko pełna świadomość zadań i jasne zrozumienie tej nowej metody wychowawczej może istotną pomoc organizacji okazać. Nieporozumienia między Kołem a drużyną polegają najczęściej na nieumiejętności wzięcia się do opiekuńczej roboty, a nieumiejętność ta jest wynikiem lekceważenia potrzeby gruntownego obznajomienia się z metodami harcerskiemi.

Jest to wewnętrzna praca Koła, którą członkowie Koła powinni między sobą rozdzielić. Jedna osoba w Kole powinna zbadać dokładnie podstawy organizacyjne Związku, jego statut, regulamin i instrukcje, oraz znać jego historję i cały proces rozwoju i rozrostu organizacji. Koło powinno poświęcić szereg zebrań rozważaniu ideologji harcerskiej i musi być ktoś, kto się tą sprawą specjalnie zajmie, a sprawa techniki obozów, sprawności i przedsiębiorstw musi być też przedmiotem studjów tych członków Koła, którzy się niemi najżywniej zainteresują.

Poza tą podstawową pracą Koła i jego opieką nad życiem drużyny, jest jeszcze jego opieka nad stosunkiem drużyny do domu i szkoły.

Wiemy dobrze, że często harcerstwo spotyka się z obojętnym, a czasem nieżyczliwym stosunkiem w szkole i rodzinie.

Wina jak zwykle jest po jednej i po drugiej stronie. Czuwanie nad usuwaniem braków w pracy drużyny, a rozumna i wytrwała propaganda, dalej poparcie młodzieży powagą i autorytetem starszych przyjaciół, wciąganie do pracy w Kole szeregu osób z pośród nauczycielstwa i rodziców — oto zadanie którego młodzież sama spełnić nie jest w stanie, a które należy do roli Koła.

Praca harcerska nie może i nie powinna być nietykalnem tabu zamkniętej organizacji, lecz jest to wielka i żmudna robota nad przerobieniem narodowego charakteru, nad usuwaniem z niego wszystkich cech nabytych w niewoli i nad wyrobieniem wszystkich idealnych i realnych cnót wolnego obywatela odrodzonej Rzeczypospolitej.

Pracę tę zapoczątkowaną z takim żywiołowym rozpędem przez młodzież powinny pogłębić umysły dojrzalsze; a więc przedewszystkiem niewolno nam starszym traktować jej powierzchownie. Najpoważniejszym zaś zarzutem, jaki dziś Kołom postawić można, jest nie brak dobrych chęci i zapału, ale zbyt powierzchowne ujęcie całego zagadnienia harcerstwa i swoich zadań w stosunku do niego.

CZŁONKOWIE WSPÓŁDZIAŁAJĄCY Z. H. P.

(garmondem: Ogólny Regulamin Wewnętrzny Dział A Członkowie, część II, petitem: uzupełnienia).

1. Zadaniem członków współdziałających Z. H. P. jest otoczenie ruchu harcerskiego opieką moralną i materjalną oraz udzielanie pomocy w pracy.

2. Zadanie to spełniają członkowie współdziałający w porozumieniu z Naczelnictwem Z. H. P. lub jego organami: a) zakładając i rozwijając Koła Przyjaciół Harcerstwa przy drużynach lub koła miejscowe, b) podejmując się współpracy w drużynach, komendach hufców, zarządach oddziałów i komendach Chorągwi, w Głównej Kwaterze, w charakterze kierowników gospodarki finansowej i administracji majątku, c) przez fachowe kierownictwo niektórych działów pracy (nauka sprawności harcerskich), d) podejmując w charakterze opiekunów odpowiedzialność za drużyny, które nie mają na czele osób pełnoletnich, e) podejmując się kierownictwa lub inspekcji pracy tam, gdzie niema członków czynnych.

Uwaga. Powołane do współpracy osoby mogą otrzymywać specjalne oznaki, ustalane i udzielane przez Naczeln. (Uchw. V. Zj. N. R. H. z 30. X.-2. XI. 1920, Ok. VIII; r. N. l. 5 z dn. 27. I. 1921, „Harcerz" 26. II. 1921, str. 53).

3. Członek współdziałający należy do jednego z Kół Przyjaciół Harcerstwa i na zebraniach tego Koła ma głos decydujący oraz pełne czynne i bierne prawo wyborcze do Zarządu Koła.

4. Członkowie współdziałający podlegają przepisom regulaminowym, dotyczącym funkcyj przez danego członka pełnionych, prócz tego winni się stosować do regulaminu Koła, do którego należą. W szczególności obowiązuje ich punkt 10 przepisów o członkach czynnych:

Pracownik harcerski może być uwolniony od pełnionych przez siebie funkcyj po przekazaniu swych obowiązków następcy; w szczególności musi oddać w porządku majątek, książki, rachunki i t. d. podległej sobie jednostki harcerskiej. Protokół przekazania czynności przesyła się przełożonej władzy harcerskiej, odpisy dostają zainteresowani.

5. Członkowie współdziałający, o ile nie zalegają z składką dłużej niż 3 miesiące i wywiązują się z innych przyjętych na siebie obowiązków, biorą udział w zebraniach Oddziałów i w Zjeździe Walnym za pośrednictwem delegatów w ilości 1 na 50 członków Koła. Koła liczące mniejszą ilość członków, lecz nie mniej niż 10 — wysyłają 1 delegata. Bierne prawo wyborcze do wszystkich władz Z. H. P. ma każdy członek współdziałający.

6. Składka członka współdziałającego do Z. H. P. wynosi conajmniej 6 zł. rocznie i wpłacana jest do kasy odnośnego Koła P. H.

7. Koło płaci od wszystkich dochodów z wyjątkiem składek 10% do kasy Oddziału, nadto 10 zł. od każdego delegata na Zjazd Walny na rzecz Naczelnictwa. Zebranie Oddziału może nakładać opłaty na Koła i członków współdziałających na obszarze Oddziału, zebranie Koła Przyjaciół może ponadto ustalać składki na rzecz Koła.

8. Osoby prawne, zgłaszając się na członków współdziałających, deklarują stałą składkę do N. Z. H. P. conajmniej 50 zł. rocznie.

(Zmiany w wysokości opłat — według Instrukcji Skarbowej N.Z.H.P. na rok 1927).

9. O przyjęciu osób prawnych decyduje Zarząd Oddziału.

KOŁA PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA.

(Ogól. Regul. Wewn. Dział A, Część III)

1. Przy każdej drużynie harcerskiej może powstać Koło Przyjaciół Harcerstwa, którego zadaniem jest moralna i materjalna opieka nad drużyną, oraz jednanie opinji dla ruchu harcerskiego. Koło należy do jednego z Oddziałów Z. H. P.

N. R. H. poleca przestrzegać, aby Koła Przyjaciół powstawały z członków, którzy rzeczywiście chcą pracować dla Harcerstwa, przejętych ideałami harcerskiemi. (Uchw. XII. Zj. N. R. H. i r. N. I. 19 z dnia 20. XII. 1922, Ok. I. 19 z 5. I. 1923).

2. Koło Przyjaciół Harcerstwa organizuje się na zebraniu rodziców, wychowawców i przyjaciół młodzieży harcerskiej. Zebrani zgłaszają na piśmie listę osób, pragnących zawiązać Koło P. H. Zarządowi Oddziału Z. H. P., który przyjmuje ich jako pierwszych członków Koła.

3. Zebrania Koła zwołuje Zarząd conajmniej 2 razy do roku.

4. Przewodniczący Koła powinien być zawiadamiany o wszystkich ważniejszych przejawach życia drużyny; szczególnie z kierownikiem drużyny powinien pozostawać w stałej styczności.

5. Fundusze Koła tworzą: 1) stałe lub roczne składki, opłacane przez członków Koła; 2) dobrowolne jednorazowe ofiary; 3) dochody uzyskane przez odczyty, wykłady, wystawy, z majątku własnego.

6. Zamiast osobnych kół przy poszczególnych drużynach tej samej miejscowości, może powstać jedno Koło dla wszystkich drużyn, na mocy uchwały zebrania rodziców, wychowawców i przyjaciół młodzieży harcerskiej danej miejscowości. Może również powstać — przy pozostawieniu kół przy każdej

drużynie — Zarząd wspólny Kół danej miejscowości, jako instytucja opiekuńcza przy Komendzie Hufca (patrz także „Regulamin Kół Przyjaciół" — Uwaga 3).

W obu wypadkach kompetencje takiego Koła i Zarządu są analogiczne do wyżej określonych z tą różnicą, że odnoszą się do całej miejscowej organizacji harcerskiej.

Zapomogi w tym wypadku wypłaca się na ręce hufcowego lub hufcowej.

Wzór.

Regulamin

Koła Przyjaciół .... Drużyny Harcerskiej (Koła Przyjaciół Harcerstwa w ....).

1. Koło Przyjaciół .... Drużyny Harcerskiej (Harcerstwa w ....) powstaje na podstawie Statutu Związku Harcerstwa Polskiego, zatwierdzonego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w d. 24. VI. 1923 r., postanowieniem № B. S. 1186/23, nosi nazwę (jak w tytule). Siedzibą Koła jest ....

2. Celem Koła jest moralna i materjalna opieka nad .... Drużyną Harcerską (drużynami harcerskiemi w ....) oraz jednanie opinji dla ruchu harcerskiego.

3. Cele swe spełnia Koło przez udział w życiu drużyny, urządzanie odczytów, wykładów, wystaw, przez zabieganie o fundusze na urządzanie letnich obozów, kursów, izb harcerskich, pracowni i warsztatów; na zapomogi dla młodzieży harcerskiej, przez organizowanie stałej opieki lekarskiej.

4. Członkiem Koła może zostać każda osoba narodowości polskiej, przyjęta przez Zarząd Koła. Każdy członek Koła staje się równocześnie współdziałającym członkiem Związku Harcerstwa Polskiego.

5. Obowiązkiem członka Koła jest: a) jednanie opinji i pomocy dla .... Drużyny Harcerskiej (drużyn harcerskich w ....) i Związku, b) udział w zebraniach Koła, c) opłacanie składki rocznej — nie mniej niż 6 zł w/g. deklaracji na rzecz Koła.

6. Władzami Koła są: 1) Naczelnictwo Z. H. P., 2) Zarząd Oddziału Z. H. P. do którego Koło należy, 3) Walne zebranie członków Koła, 4) Zarząd Koła, 5) Komisja Rewizyjna Koła.

7. Walne zebrania członków Koła zbiera się conajmniej 2 razy do roku. Walne zebranie Koła: 1) wybiera Zarząd i Komisję Rewizyjną, 2) przyjmuje sprawozdania ustępującego Zarządu i Komisji Rewizyjnej i udziela im obsolutorjum, 3) za-

twierdza budżet Koła, 4) decyduje o kupnie, sprzedaży i obciążaniu nieruchomości i ruchomości będących własnością Koła.

Koło nie będąc osobą prawną, może czynności wymagające osobowości prawnej spełniać tylko z upoważnienia Naczelnictwa. Przyp. Red.

8. Zarząd składa się z 3—8 osób. Pozatem w skład Zarządu wchodzą z urzędu: drużynowy, opiekun drużyny z ramienia szkoły i kapelan drużyny (hufcowy, delegat miejscowych władz szkolnych, miejscowy kapelan harcerski.) Zarząd wybiera z swego grona przewodniczącego, sekretarza i skarbnika. Skład Zarządu musi być zatwierdzony przez Zarząd Oddziału Z. H. P. lub Naczelnictwo.

UWAGA. Przy organizowaniu Koła, organizatorzy przedstawiają Zarządowi Oddziału lub Naczelnictwu Z. H. P. listę osób, pragnących zawiązać Koło. Te osoby zostają przyjęte na członków współdziałających Z. H. P. Wybierają z swego grona Zarząd, który ma prawo dalszego przyjmowania członków Koła. Przy zmianie Zarządu, obowiązuje zatwierdzenie, jak wyżej wskazano.

9. Zarząd Koła: a) zarządza sprawami Koła, b) przyjmuje nowych członków, c) wyraża opinję przy mianowaniu drużynowego (hufcowego), d) składa wnioski Zarządowi Oddziału i Naczelnictwu w sprawach harcerskich, szczególniej w wypadkach nieporozumień, e) ma prawo udziału we wszelkich przejawach życia drużyny (drużyn miejscowych), zatwierdzania budżetu i nadzoru nad gospodarką finansową drużyny.

Przewodniczący Koła powinien utrzymywać stały kontakt z opiekunem drużyny i drużynowym.

10. Fundusze Koła tworzą: 1) stałe lub roczne składki, wpłacane przez członków Koła, 2) dobrowolne ofiary, 3) dochody z przedsiębiorstw, odczytów i t. d.

11. Zapomogi na pracę drużyn wypłaca skarbnik Zarządu na ręce drużynowego (komendanta miejscowego).

12. Rozwiązanie Koła nastąpić może na podstawie uchwały ogólnego zebrania członków Koła, większością 2—3 lub na mocy postanowienia Naczelnictwa Z. H. P.

13. W razie rozwiązania Koła, cały majątek przechodzi do rozporządzenia Zarządu Oddziału lub Naczelnictwa Z. H. P.

UWAGA. 1) W okresie przejściowym organizowania się Związku, Koła mogą podlegać Naczelnictwu bezpośrednio, a nie za pośrednictwem Zarządu Oddziału.

2) Szczegóły podane w nawiasach odnoszą się do wypadku, gdy powstaje jedno Koło Przyjaciół dla kilku drużyn, przy Komendzie Hufca. Zarząd Koła Przyjaciół w tym wy-

padku, powinien, o ile możliwie, być tak skompletowany, aby wszystkie drużyny miały w nim swych Przyjaciół.

3) W miejscowościach, gdzie istnieje większa ilość drużyn, a niema na razie warunków do utworzenia Oddziału — mogą istnieć Koła Przyjaciół poszczególnych drużyn, a oprócz tego wspólna Rada Przyjaciół, złożona z delegatów Zarządów poszczególnych Kół.

Karta rejestracyjna Koła Przyjaciół.

1. Nazwa instytucji opiekuńczej, dokładny adres.
2. Przewodniczący, sekretarz, skarbnik, delegat do drużyny, inni członkowie zarządu.
3. Ilość członków.
4. Regulamin lub statut (jeśli regulamin wyżej podany — tylko zaznaczyć, jeśli inny regulamin — załączyć odpis).
5. Data założenia Koła.
6. Wpisowe Koła w wysokości 10 zł. do kasy Naczelnictwa.

Sekretarz: Przewodniczący:

DO NACZELNICTWA Z. H. P. przez ZARZĄD ODDZIAŁU

w ....

W imieniu Koła Przyjaciół Harcerstwa, na podstawie uchwały ogólnego zebrania członków z dnia .... prosimy o przyjęcie Koła do Związku Harcerstwa Polskiego.

Przepisy Statutu i Regulaminu ogólnego Związku są nam znane i zobowiązujemy się do nich stosować.

W załączeniu: 1. Karta rejestracyjna, 2. Wykaz członków, 3. Odpis regulamin.

(Regulamin był ogłoszony w rozkazach N. Z. H. P. l. 43 i 44 z dn. 25. IX. 1920, Rozk., Okóln. i Instrukcje № 19, L. ok. № 7).

Kartę rejestracyjną należy przesłać w dwóch egzemplarzach do Zarządu Oddziału, który jeden egzemplarz przesyła do Naczelnictwa, drugi zatrzymuje u siebie.

Odpowiednie druki nabyć można w Centr. Komisji Dostaw Z. H. P., Warszawa, Traugutta 2.

Legitymacje i oznaki Kół Przyjaciół Harcerstwa.

1. Legitymacje wydaje Zarząd Koła po przyjęciu kandydata na członka Koła oraz po opłaceniu wpisowego i przynajmniej pierwszej raty zadeklarowanej składki.
2. Legitymacja podpisana być powinna przez Przewodniczącego i Sekretarza Koła,
3. Legitymacja traci swą ważność po 3 miesiącach nieopłacenia składki.

4. Zarząd Koła obowiązany jest prowadzić dokładną kontrolę wydawanych legitymacyj.

5. Oznakę ma prawo nabyć każdy członek współdziałający Z. H. P. na zasadzie posiadanej legitymacji członkowskiej.

6. Koła nabywają oznaki i legitymacje w Zarządzie Oddziału na zapotrzebowanie piśmienne.

7. Zarząd Oddziału nabywa oznaki i legitymacje bezpośrednio z C. K. D. H. w Warszawie na zapotrzebowanie piśmienne.

8. Oznaka nie może być odstąpiona innej osobie — w razie wystąpienia z Koła winna być zwrócona.

9. Prawo druku legitymacyj i wyrabiania oznak zastrzeżone jest dla N. Z. H. P.

W Kołach Przyjaciół nie zwraca się zupełnie uwagi na znaczenie oznaki harcerskiej. Wielu członków nie wie nawet o istnieniu oznaki dla członków współdziałających.

Noszenie takiej oznaki ma dla młodzieży duże znaczenie wychowawcze, jest dowodem przynależności starszego społeczeństwa do Harcerstwa i symbolem poszanowania dla organizacji. Młodzież widzi, że starsze społeczeństwo razem z nią „czuwa", i ten widomy znak zacieśnia bardzo duchowe węzły między „ojcami a dziećmi".

Noszenie oznaki i legitymacji ułatwia członkom Kół kontrolę i opiekę nad zachowaniem się młodzieży harcerskiej i upoważnia do zwrócenia uwagi każdemu harcerzowi, zachowującemu się nie po harcersku oraz do kontroli prawa noszenia krzyża harcerskiego.

Oznaka członków współdziałających:

Lilijka harcerska wysokości 25 mm. w pierścieniu z białej blachy. Nosi się w lewej klapie surduta, lub jako broszkę. Prawo noszenia posiada każdy członek współdziałający Z. H. P.

Przepisy obowiązujące w drużynach żeńskich*)

opracowane przy udziale Głównej Kwatery Żeńskiej.

(Zmiany Og. Reg. Wewn. dla drużyn żeńskich, wprowadzone rozkazem N. G. K. Ż. I. 2 z dnia 16. XI. 1926; W. U. 1926, № 12, str. 37).

Drużynowe i pracowniczki organizacji żeńskiej praktycznie uczynią, skreślając w swych egzemplarzach książki, nie obowiązujące ich przepisy. Tekst Prawa Harcerskiego dla dziewcząt podaje „Organizacja Harcerstwa", zeszyt 2—3.

Z przepisów objętych rozdziałem ORGANIZACJA DRUŻYN (str. 50 i n.), drużyn żeńskich nie obowiązują:

1) ustęp trzeci, punktu 5, rozdziału A „PRZEPISY OGÓLNE" rozpoczynający się od słów: Drużyną harcerską kieruje...", kończący „pić ani palić nie będzie" (str. 51),

2) punkt 6, rozdziału B „Droga służbowa i instytucje przyjmujące drużynę...", od słów: „Drużynę zgłasza..." do słów: „ewentualne usunięcie z Z. H. P. lub nieprzyjęcie" (str. 51),

3) punkt 7, rozdziału B, dotyczący oświadczenia drużynowego wzgl. opiekuna (str. 52),

4) punkt 8, rozdziału B, „Zasadniczo kwalifikowanie i rejestracja" (str. 52),

5) punkt 9, rozdziału B, „O nieprzyjęciu do Z. H. P...." (str. 52),

6) rozdział C, „Podstawy wpisu drużyny do Z. H. P. (str. 53 do str. 56),

7) rozdział F „Dyplomy i zaświadczenia" (str. 56),

8) rozdział G „Obowiązki komendantów" (str. 57),

9) „Regulamin drużyny" (str. 57) i następne, aż do „Komenda Hufca" (str. 64) włącznie.

DRUŻYNY ŻEŃSKIE OBOWIĄZUJĄ:

Z przepisów objętych rozdziałem: ORGANIZACJA DRUŻYN, w części DRUŻYNA:

A. Przepisy ogólne (str. 50) punkty: 1, 2, 3, 4 oraz dwa pierwsze ustępy punktu 5, z dodatkowemi rozkazami, drukowanemi petitem, oraz

D. Przyjęcie drużyny do Z. H. P. (str. 56) a nadto przepisy poniższe;

WYMAGANIA STAWIANE DRUŻYNOM NALEŻĄCYM DO ZHP.

1. Przyjmowanie drużyn. Drużyny przyjmowane są do Z. H. P. przez Naczelnictwo Z. H. P. Komenda Chorągwi po

---

*) podajemy tu tylko część przepisów obowiązujących harcerki, mianowicie te przepisy, które są odrębne od obowiązujących harcerzy.

sprawdzeniu, czy drużyna odpowiada wymienionym pod 2) warunkom, przysyła drogą służbową wniosek o przyjęcie drużyny z opinją Z. O.

2. Warunki należenia drużyny do Z. H. P. (Gromady zuchów obowiązują punkty a), c), d) i e)).

Nowopowstające drużyny zostają przyjęte do Z. H. P. gdy odpowiadają następującym warunkom:

a) drużynowa przeszła próbę na drużynową i podpisze zobowiązanie. Jeśli drużynowa nie jest pełnoletnią — drużyna ma opiekunkę*),

b) drużyna pracuje systemem zastępowym,

c) drużyna przedstawi program pracy oparty na ideologji harcerskiej i na znajomości metod harcerskich, przynajmniej na okres 1 roku. Jednocześnie wskaże środki i sposoby z pomocą których zamierza zrealizować swoje projekty,

d) nadeśle do Komendy Chorągwi sprawozdanie z przygotowawczego okresu pracy i wykaz członków drużyny,

e) drużyna prenumeruje jedno z pism harcerskich dla młodzieży i „Harcmistrza”.

3. Zmiana na stanowisku drużynowej. W wypadku niespodziewanej zmiany drużynowej Komenda Chorągwi ma prawo, nie zawieszając drużyny, zostawić drużynowej pół roku czasu dla wypełnienia wszystkich warunków wymienionych pod 2a).

4. Rozwiązanie drużyn. Gdy Komenda Chorągwi stwierdzi, że drużyna nie odpowiada wymaganiom pod 2), zawiesza drużynę i przesyła wniosek do Naczelnictwa o jej rozwiązanie.

5. Kwalifikacja drużyn. Znosi się kwalifikację drużyn **).

WYMAGANIA OD DRUŻYNOWEJ ZUCHÓW. Drużynową zuchów może zostać harcerka, która:

1) dąży do ułożenia swego życia osobistego w myśl ideałów harcerskich;

2) posiada wiadomości z zakresu pedagogiki i higjeny (patrz uwaga 1);

3) rozumie ważność i wychowawcze znaczenie wszystkich działów pracy harcerskiej, oraz zna całokształt pracy harcerskiej (gromady zuchów, drużyny młodszych, starszych harcerek, koła starszego harcerstwa);

4) zna metodykę pracy z zuchami i wykazała się umiejętnością jej stosowania (pogadanki, bajki, ćwiczenia, gry, gimnastykę zuchów, tańce, śpiew, prace ręczne, wycieczki);

---

*) Komenda Chorągwi ma prawo oddać przejściowo drużynę harcerce młodszej i zwolnić ją od szukania opiekunki, jeśli charakter i stanowisko społeczne drużynowej czynią ją zupełnie odpowiedzialną za pracę w drużynie (patrz jednak „Instr. dla druż. szkoln." str. 47. Przyp. Red.).

**) Jeśli Komenda Chorągwi uzna za konieczne pozostawienie kwalifikacji na terenie podległej jej Chorągwi, może to uczynić po porozumieniu z G. K. Z.

5) zna:
a) 1 z ogólnych podręczników harcerskich,
b) literaturę zuchową,
c) dzieła pedagogiczne (patrz uwaga 2),
d) bibljografję dziecinną,
e) umie posługiwać się książkami specjalnemi,

6) przedstawi roczny plan pracy gromady na rok najbliższy z uwzględnieniem kolonij letnich;

7) zna statut Z. H. P., historję Harcerstwa i Skautingu ze szczególnem uwzględnieniem pracy żeńskiej i ruchu zuchowego, umie prowadzić skarbowość i sekretarjat gromady.

Próbę przeprowadza komisja upoważniona do tego przez G. K. Ż.

Uwaga I ad punkt 2:

„Zna psychologję dziecka, wie jakiemi metodami należy się posługiwać w pracy z niemi i jak wykorzystać jego cechy dodatnie, kształtować pęd twórczy i właściwości artystyczne. Zna całokształt higjeny dziecka i rozumie jej ważność — oraz rozumie i stosuje w pracy poszczególne jej działy".

Uwaga II ad punkt 5c:

1) Binet — Pojęcia nowoczesne o dzieciach; 2) Montessori — Domy dziecięce; Jaworski — Co i jak opowiadać dzieciom młodszym i starszym.

WYMAGANIA OD DRUŻYNOWEJ DRUŻYN STARSZYCH I MŁODSZYCH DZIEWCZĄT.

Drużynową zostać może harcerka, która:

1) dąży do ułożenia swego życia osobistego w myśl ideałów harcerskich;

2) rozumie ważność i wychowawcze znaczenie wszystkich działów pracy harcerskiej;

3) zna zasady i metody całej pracy harcerskiej (zuchy, młodsze, starsze drużyny, starsze harcerstwo), była przyboczną lub zastępową*);

4) posiada wyrobienie harcerskie w zakresie pierwszych trzech prób organizacyjnych lub stopień starszej ochotniczki z uzupełnieniem sygnalizacji, terenoznawstwa, pionierki w zakresie pierwszych trzech stopni;

5) wykaże się umiejętnością prowadzenia zbiórek z zastępem i drużyną, wycieczek z uwzględnieniem krajoznawstwa i przyrody, gawęd, gier, musztry, ćwiczeń i gimnastyki według danego wzorca;

*) W wyjątkowych wypadkach może za zgodą Komendy Chorągwi zostać drużynową harcerka, która przedtem nie była zastępową ani przyboczną.

6) posiada sprawność obozowniczki *);

7) wykaże się znajomością podstawowych podręczników harcerskich oraz umiejętnością posługiwania się literaturą specjalną;

8) zna statut Z. H. P. i zarys historji Skautingu i Harcerstwa ze szczególnem uwzględnieniem ruchu żeńskiego;

9) wykaże się umiejętnością prowadzenia sekretarjatu i rachunkowości drużyny;

10) przedstawi plan pracy drużyny przynajmniej na okres 1 roku.

P r z e p r o w a d z a n i e p r ó b y. Próbę przeprowadza komisja Komendy Chorągwi zatwierdzona przez G. K. Ż. Tam gdzie G. K. Ż. komisji nie zatwierdzi, próbę przeprowadzać będzie wydelegowana z G. K. Ż. harcmistrzyni.

S k ł a d k o m i s j i p r ó b y d l a d r u ż y n o w e j. W skład komisji próby dla drużynowej wchodzić mogą harcmistrzynie i harcmistrzynie Rzpltej, wyjątkowo podharcmistrzynie, oraz z urzędu komendantki Chorągwi.

Skład komisji zatwierdza G. K. Ż.

S k ł a d k o m i s j i p r ó b y d l a d r u ż y n o w e j z u c h ó w. W skład komisji próby dla drużynowej zuchów mogą wchodzić harcmistrzynie Rzpltej i harcmistrzynie, wyjątkowo podharcmistrzynie — posiadające odpowiednią znajomość ruchu zuchego. Skład komisji mianuje G. K. Ż. Obecnie istnieje tylko Związkowa komisja próby dla drużynowej zuchów przy Wydziale.

Wynik próby wpisuje przeprowadzająca do książeczki służbowej, protokóły zostają w Komendzie Chorągwi.

Próba na drużynową obowiązuje od chwili ogłoszenia i jest równoznaczna z dotychczasową próbą na podharcmistrzynię.

Próby rozpoczęte według dawnego programu powinny być według niego zakończone.

ZOBOWIĄZANIE DRUŻYNOWEJ.

Zobowiązuję się:

a) żyć według prawa i przyrzeczenia i w tym duchu wpływać na powierzone mi dziewczęta,

b) prowadzić drużynę, dokładając sił dla dobra pracy,

c) szanować mundur i oznaki i uczyć ich poszanowania,

d) pogłębiać i rozszerzać swoje wiadomości pedagogiczne i harcerskie (ideowe i techniczne);

e) czuwać nad majątkiem drużyny, a w szczególności nad porządkiem jej kasy i inwentarza, przestrzegać regularnego uiszczania wszelkich finansowych zobowiązań drużyny (pogłówne),

*) Jeśli kandydatka na drużynową sprawności obozowniczki zdobyć nie może bez narażenia zdrowia, a wszystkim pozostałym wymaganiom w zupełności odpowiada, może ją Komenda Chorągwi zwolnić z natychmiastowego zdobywania tej sprawności.

odpowiadać przed Z. O. za całość finansowych spraw drużyny (jeśli drużynowa jest niepełnoletnia, odpowiedzialność przed Z. O. ponosi opiekunka),

f) przygotować swoją zastępczynię dla zachowania ciągłości pracy,

g) nie opuścić drużyny przed zwolnieniem mnie przez odpowiednią władzę.

Instrukcja
dla zakładających żeńskie drużyny harcerskie.

1. O ile kandydatka na drużynową przeszła próbę drużynowej, co powinna mieć wpisane do książeczki służbowej, ma prawo w porozumieniu z właściwą Kom. Chorągwi organizować drużynę, poczem zgłasza ją do Komendy Chorągwi.

2. O ile kandydatka na drużynową jest harcerką, lecz nie posiada przygotowania koniecznego do prowadzenia drużyny harcerskiej, obowiązana jest przed jej zorganizowaniem zwrócić się o wskazówki i pomoc do najbliższej K. Chor. Przesyła swój szczegółowy życiorys i wykaz służby harcerskiej, opis warunków, w jakich ma powstać nowa drużyna i szczegółowy projekt programu pracy w I roku. Po uzyskaniu pozwolenia K. Chor. na organizowanie drużyny, jeżeli posiada stopień pionierki (II), lub po złożeniu odpowiedniej próby, ma prawo utworzyć zastęp złożony z 7—8 dziewcząt, które w przeciągu 3—5 miesięcy przygotowuje do próby III⁰ ochotniczki lub starszej ochotniczki, przyrzeczenia i pełnienia obowiązków zastępowych. Po złożeniu próby na st. I samarytanki i próby drużynowej, zastęp rozwija w drużynę, którą po miesięcznym okresie próbnym zgłasza do K. Chor. Obowiązana jest wziąć udział w letnim obozie starszyzny.

3. O ile kandydatka na drużynową dotychczas w harcerstwie nie pracowała, zgłasza się (jak w § 2) do najbliższej Kom. Chor. Po przejściu próby starszej ochotniczki w okresie czasu do 3 mies., składa przyrzeczenie harcerskie, poczem ma prawo organizować zastęp starszyzny (patrz § 2). W dalszej pracy nad sobą uzupełnia swoje wyrobienie harcerskie zgodnie z wymaganiami G. K. Ż., zwraca się do Kom. Chor. z prośbą o przeprowadzenie próby na drużynową. Po uzyskaniu jej dodatniego wyniku rozwija zastęp starszyzny w drużynę, którą zgłasza do Kom. Chor. Obowiązana jest wziąć udział w letnim obozie starszyzny.

4. Na skutek zgłoszenia Komenda Chorągwi przeprowadza inspekcję drużyny, poczem wraca się do G. K. Ż. z wnioskiem o przyjęcie jej do Z. H. P. — lub wyznacza powtórny okres próbny, w czasie którego drużyna korzysta z pomocy K. Chor. O ile po upływie terminu powtórna inspekcja stwierdzi, że drużyna nie stoi na wymaganym poziomie, Kom. Chor. drużynę rozwiązuje.

5. W razie zupełnego obniżenia się poziomu pracy po przyjęciu do Z. H. P., drużynę rozwiązuje G. K. Ż. na wniosek Kom. Chor.

RÓŻNE PRZEPISY OBOWIĄZUJĄCE W DRUŻYNACH ŻEŃSKICH

dostarczone do „Rocznika" przez Główną Kwaterę Żeńską Z. H. P.

Stopnie i próby starszyzny żeńskiej.

Harcerstwo żeńskie obowiązują przepisy Og. Reg. Wewn. str. 95 do 100, przyczem dodatki drukowane petitem o ile nie zaznaczone, że to rozkazy G. K. M.

Program i szczegółowe przepisy prób starszyzny żeńskiej są w opracowaniu.

Regulamin starszyzny.

I. Po otrzymaniu zawiadomienia o mianowaniu należy przesłać do Wydziału Osobowego G. K. _. fotografję i 2 zł, celem uzyskania legitymacji starszyzny. Harcmistrzyni w mundurze zawsze winna mieć przy sobie legitymację.

II. Każda harcmistrzyni musi mieć przydział do jednej z Komend Chorągwi. Harcmistrzynie członkowie Naczelnej Rady Harcerskiej, Naczelnictwa Z. H. P. i Głównej Kwatery Żeńskiej mają przydział do G. K. Z., lecz w zakresie czynności starszyzny, spełnianych na terenie Chorągwi podlegają danej Kom. Chor.

III. Corocznie w okresie powakacyjnym winna harcmistrzyni zgłosić się pisemnie lub osobiście do swojej Komendy Chorągwi celem: a) przedłużenia legitymacji, b) złożenia zgłoszenia się do pracy na rok nadchodzący. Zgłoszenie powinno zawierać: 1) Imię i nazwisko, 2) Stopień starszyzny, 3) Zawód, 4) Przydział i funkcję, 5) Udział w akcji letniej ubiegłego lata, 6) W razie urlopu — termin kiedy się urlop kończy.

Dane te Komendy Chorągwi wraz ze spisem przedłużonych legitymacyj przesyłają łącznie z raportem rocznym do Wydziału Osobowego G. K. Ż. Za ścisłość i terminowość tych danych odpowiedzialne są Komendy Chorągwi. Harcmistrzynie podlegające G. K. Z. zgłaszają się bezpośrednio do G. K. Ż.

IV. W razie zmian przydziału, funkcji, adresu, nazwiska w ciągu roku, należy natychmiast zawiadomić Komendę Chorągwi — Komenda Chorągwi Wydział Osobowy G. K. Ż.

V. W razie zmiany miejsca stałego zamieszkania i pracy z jednej Chorągwi do drugiej, harcmistrzyni winna: 1) mieć pisemne zwolnienie z Chorągwi, w której dotychczas pracowała, 2) po przybyciu na teren nowej Chorągwi powinna się zgłosić w Komendzie Chorągwi najpóźniej w terminie dwutygodniowym.

VI. Urlopów do trzech miesięcy udziela władza bezpośrednia, do sześciu — Komenda Chorągwi, dłuższych (wyjątkowo) do roku — Naczelnictwo, przez Kom. Chor. i G. K. Ż. Po skończonym urlopie winna harcmistrzyni natychmiast zgłosić się do pracy, zawiadamiając o tem władzę, która jej urlopu udzieliła. Harcmistrzynie urlopowane obowiązują punkty III, IV i V niniejszego regulaminu (r. N. G. K. Z. I. 5 z 28. II. 1927; W. U. 1927, № 9, str, 16).

Obowiązki drużyn należących do Z. H. P.

Drużyny wchodzące w skład Z. H. P., obowiązane są:

1. Utrzymywać stały kontakt z władzami harcerskiemi (Kom. Chor., Hufca).

2. Regularnie wpłacać należne pogłówne i roczną opłatę rejestracyjną — oraz po harcersku regulować wszelkie obowiązki i zobowiązania finansowe.

3. Porządnie i w określonym terminie wykonywać rozkazy i zlecenia władz harcerskich.

4. W pracy i w formach stosować się do odnośnych przepisów, określonych regulaminem wewnętrznym Z. H. P. i rozkazami Naczelniczki G. K. Ż.

5. W razie wystąpień nazewnątrz każdorazowo uzyskiwać pozwolenie miejscowej władzy harcerskiej.

6. Składać raporty.

Kalendarzyk raportów (patrz także Terminarz).

Wysyłający	Data	Treść	Wzór
Drużyna do Komendy Chorągwi wysyła*)	15. XII.	Druczek statystyczny	patrz Druki obowiązujące w Z. H. P.
	15. V.	Raport przedwakacyjny	
	25. IX.	Raport roczny	
		Załącznik ze sprawozdaniem letniem	
Komenda Chorągwi do G. K. Ż. wysyła	5. VI.	Raport przedwakacyjny dla przedsięwzięć ogólnych	
		Zestawienie projektów akcji letniej	
	20. X.	Zestawienie z akcji letniej	
		Sprawozdanie z kursów i innych przedsięwzięć ogólnych	
	20. I.	Raport roczny	
		Dane statystyczne z Chorągwi	

MELDUNEK PRZYBYCIA DO OBOZU. Wprowadzam dla wszystkich obozów obowiązek wysyłania meldunków przybycia do obozu. Komendantki obozów wysyłają na drugi dzień po rozpoczęciu obozu meldunek przybycia: 1) do swojej Komendy Chorągwi, 2) do Komendy Chorągwi na terenie której drużyna obozuje, 3) do Głównej Kwatery Żeńskiej (karty meldunkowe są do nabycia w C. K. D. Z. H. P. — r. N. G. K. Ż. l. 7 z 18. V. 1927; W. U. 1927, № 6, str. 30).

Uprawnienia drużyn żeńskich należących do Z. H. P.

Drużyny należące do Z. H. P. mają prawo:

1. Korzystać ze wszystkich stałych urządzeń (n. p. pomoc w pracy ze strony odnośnych władz) i uprawnień Związku (n. p. ulga kolejowa 50% na przejazd wagonami III kl. pociągów osobowych w grupach wycieczek harcerskich).

2. Brać udział w przedsięwzięciach ogólnych, organizowanych przez G. K. Ż. (n. p. zloty).

3. Używać munduru harcerskiego i oznak organizacyjnych.

4 Posiadać i używać sztandaru harcerskiego (przepis odnośny patrz skorowidz).

5. Używać okrągłej pieczęci z krzyżem harcerskim i napisem: „Z. H. P. ...... drużyna harc. żeńska im. .... w........................", oraz prostokątnej pieczęci nagłówkowej z napisem: „Z. H. P. Chorągiew żeńska .... Drużyna Harcerska im. .... w ...."

---

*) gromady zuchów wysyłają raporty roczne w 2-ch egzemplarzach. Jeden z nich Komenda Chorągwi przesyła G. K. Ż. Raporty gromad obowiązujące tak gromady samodzielne jak i powiązane z drużynami harcerskiemi, również pracujące jako gromadki — pisane są w/g wzorów odpowiednio opracowanych dla ruchu zuchego.

Kompetencje instruktorek objazdowych G. K. Ż.

Instruktorka objazdowa ma prawo:

a) reprezentować na objazdach G. K. Ż. i występować w jej imieniu zarówno wobec organów harcerskich, jak i społeczeństwa,

b) przeprowadzać ścisłą kontrolę pracy w danej jednostce organizacyjnej zarówno w zakresie prac programowych jak i administracyjnych,

c) podczas objazdów zawieszać w pracy poszczególne osoby lub jednostki organizacyjne (do drużyn włącznie), meldując o tem natychmiast G. K. Ż.,

d) podczas objazdów powierzać tymczasowo różne funkcje poszczególnym osobom i stawiać G. K. wnioski o mianowania,

e) przyznawać stopnie harcerskie kierownikom pracy w danem środowisku na zasadzie przeprowadzonej próby,

f) przeprowadzać kontrolę stopni harcerskich,

g) odbierać przyrzeczenie,

h) organizować i przeprowadzać próby sprawnościowe z uzupełnieniem komisji egzaminacyjnej przez osobę fachową,

i) przyznawać sprawności starszyźnie (zaczynając od przybocznych), na zasadzie przebytych kursów lub wykształcenia zawodowego,

j) poświadczać wszystkie sprawności w książkach służbowych,

k) wizytować kursy sprawnościowe i warsztaty.

(r. N. G. K. Ż. l. 5 z dnia 1. III. 1922).

STOPNIE I PRÓBY MŁODZIEŻY ŻEŃSKIEJ.

Gromady zuchów.

Gromady zuchów, obejmujące dziewczynki w wieku lat 8—10 włącznie, wchodzą do Z. H. P. na prawach drużyn.

Przeprowadzać próby na gwiazdki i sprawności zuchowe oraz przyjmować od zuchów obietnice ma prawo każda kierowniczka gromady, która przeszła próbę na drużynową zuchów. W innych wypadkach tylko osoba upoważniona przez Kom. Chorągwi (uzupełnienie G. K. Ż. dodane w czasie druku Rocznika).

Prawo zuchów.

1. Zuch kocha Boga.
2. Zuch mówi zawsze prawdę.
3. Zuch stara się uczyć jaknajlepiej.
4. Zuch jest usłuszny i grzeczny dla wszystkich.
5. Zuch kocha zwierzęta i rośliny.
6. Zuch jest posłuszny.
7. Zuch jest zawsze uśmiechnięty i wesoły.
8. Zuch szanuje swoje i cudze rzeczy.
9. Zuch jest dzielny.

Obietnica zucha:

„Obiecuję być dobrym zuchem pierwszej (drugiej i t. d.) gwiazdki“.

Obietnicę zuch powtarza przy uzyskaniu każdej gwiazdki.

Próby zuchów.

GWIAZDKA I.

Gwiazdkę I może otrzymać po 3 do 6 miesięcznem należeniu do gromady dziewczynka, która:

1. Jest pożyteczna w domu, stara się wyręczać matkę, ojca i rodzeństwo.
2. Jest grzeczna i usłużna dla wszystkich.
3. Jest zawsze uśmiechnięta i wesoła.
4. Pamięta o swoim pacierzu.
5. Zna swoje godło, barwę i zawołanie gromady.
6. Umie stawać na zbiórkę gromadki i gromady.
7. Zna nazwiska drużynowej i zastępowej.
8. Ma czyste ręce i paznokcie, myje codzień zęby.
9. Maszeruje przy śpiewie.
10. Złapie 10 razy rzuconą w górę piłkę i tyleż razy odbitą od ściany z odległości 3 kroków.
11. Pamięta o ptaszkach w zimie.

GWIAZDKA II.

Gwiazdkę II może otrzymać w sześć miesięcy po uzyskaniu gwiazdki I-ej dziewczynka, która:

1. Jest użyteczna i posłuszna w domu i w szkole.
2. Umie bawić się i pracować zgodnie (nie kłóci się, nie skarży, nie obraża).
3. Umie na pamięć prawo zuchów.
4. Opowie z przeczytanej książki o dziewczynce, która zasługuje na miano zucha.
5. Zna hasło swojej gromadki.
6. Ubiera się sama, utrzymuje w porządku włosy, dba o czystość ciała.
7. Ceruje i przyszywa guziki, dba o to, aby zawsze mieć ubranie czyste i całe.
8. Umie się bawić w 3 gry bieżne, 3 piłką, 3 ze śpiewami.
9. Zna sposób życia ulubionego zwierzątka lub kwiatka.
10. Wybuduje z piasku lub śniegu: chatę lub fortecę, albo grotę i t. p.
11. Zdobyła sprawności: 1) szafarki, 2) porządnickiej, 3) wskazidrogi, 4) krasnoludka.

GWIAZDKA III.

Gwiazdkę III może uzyskać w 9 miesięcy po otrzymaniu II-ej gwiazdki dziewczynka, która:

1. Daje przykład innym dzieciom, jak należy zachować się w domu, szkole, gromadzie, kościele i na ulicy.

2. Jest punktualna i dotrzymuje obietnicy.

3. Tańczy taniec gromady, zna pieśń zuchów i kilka ładnych piosenek. Umie opowiedzieć o zwyczajach swojej gromady.

4. Umie hymn narodowy, zna chorągiew barwną i herbową.

5. Opatrzy skaleczony paluszek.

6. Wie, jak dbać o zdrowie na wycieczce.

7. Utrzymuje w porządku swoje książki i zeszyty.

8. Skacze przez krótki sznur sześcioma sposobami. Umie bawić się w 10 gier ruchowych i 5 towarzyskich.

9. Przedstawi zabawkę własnej roboty.

10. Zdobyła sprawności: 1) sygnalistki, 2) małej szwaczki, 3) przyjaciółki zwierząt domowych lub przyjaciółki roślin.

GWIAZDKA IV.

Gwiazdkę IV może otrzymać w 9 miesięcy po zdobyciu III-ej gwiazdki dziewczynka, która:

1. Jest dzielnym i pożytecznym zuchem w swojej gromadzie.

2. Posiada najważniejsze wiadomości o skautingu i harcerstwie.

3. Wie kto stoi na czele państwa.

4. Stara się zapamiętywać usłyszane ładne piosenki. Zna wszystkie piosenki swojej gromady.

5. Poprawnie wykonywuje ruchy z ćwiczeń gimnastycznych. Gra w serso lub piłkę więzienną. Skacze przez długi sznur.

6. Okazuje dobre serce zwierzętom i roślinom.

7. Opisze w kronice gromady ciekawe zdarzenie z życia zuchów. Zilustruje je rysunkami.

8. Zdobyła sprawności: 1) dobrej siostrzyczki, 2) tropicielki, 3—7) sprawności Kima i 8) jedną dowolną.

Sprawności.

I. PORZĄDNICKA. 1) Zamiecie pokój, kącik lalek lub kuchnię bez wszelkiego kurzu, poukłada rozrzucone rzeczy. 2) Zetrze kurze i ustawi meble tak, jak stać powinny. 3) Starannie pościele swoje łóżeczko i porządnie ułoży swoje rzeczy. 4) Czyści swoje ubranie i buciki. 5) Uszoruje czysto drobny przedmiot, n. p.: stołeczek, ławeczkę.

II. SZAFARKA. 1) Nakryje do śniadania i obiadu. 2) Dopilnuje, aby się woda zagotowała i zasypie herbatę. 3) Poda podwieczorek lub śniadanie i zmyje po nim (najwyżej 4 osoby).

III. WSKAZIDROGA. 1) Wskaże najbliższe od swego mieszkania sklepy: 2 spożywcze, 1 z materjałami piśmiennemi, galanteryjny, bła-

watny, jadłodajnię, księgarnię i warsztat szewcki. 2) Zaprowadzi do najbliższego kościoła, lekarza, apteki, straży ogniowej i na pocztę. 3) Umie zaprowadzić do siedziby miejscowych władz harcerskich i do swojej drużynowej. 4) Wskaże strony świata w punkcie swego zamieszkania.

IV. SYGNALISTKA. 1) Posługuje się znakami umówionemi swojej gromady, znakami ręką i gwizdkiem. 2) Zna zawołania gromady, jej znaki umówione i pismo tajne gromadki. 3) Sygnalizuje alfabetem semaforycznym. 4) Zapamięta polecenie z 10 wyrazów i po 5 minutach powtórzy je dokładnie.

V. MAŁA SZWACZKA. 1) Przedstawi obrębioną chusteczkę, ścierkę, uszyty woreczek lub chorągiewkę. 2) Uszyje strój dla lalki. 3) Wyszywa sznureczkiem, znaczy łańcuszkiem lub krzyżykami na kanwie. 4) Obszywa koroneczką, umie robić łatki, ceruje, przyszywa guziki.

VI. PRZYJACIÓŁKA ZWIERZĄT DOMOWYCH. 1) Posiada dane zwierzę lub ma możność obserwowania go codziennie. 2) Opowie, jak to zwierzę spędza dzień, to jest jak się układa na spoczynek, jak śpi, jak szuka pożywienia, jak się bawi, kogo z otoczenia najwięcej lubi. 3) Bawi się ze swym wychowankiem, karmi go, dba o utrzymanie go w czystości. 4) Wie, gdzie mieszka najbliżej weterynarz. 5) Narysuje swoje zwierzę i jego trop.

VII. PRZYJACIÓŁKA ROŚLIN. 1) Posiada wyhodowaną przez siebie roślinkę w doniczce lub w gruncie. 2) Wie, jak rośnie, kwitnie, owocuje. 3) Zna jej potrzeby, umie wytworzyć najlepsze warunki dla jej rozwoju (podlewanie, przesadzanie i t. p.). 4) Chroni roślinkę od szkodników. 5) Narysuje i opisze swoją roślinkę.

VIII. DOBRA SIOSTRZYCZKA. 1) Umie posłużyć choremu (podać lekarstwo, dać pić, przynieść wody do mycia rąk), wogóle zręcznie i cicho (aby drzwi nie skrzypiały) spełniać jego prośby. 2) Umie jodynować. 3) Wie, jak ulżyć choremu na ból głowy, jak zapobiec powstawaniu guza przy uderzeniu się. 4) Opatrzy skaleczony paluszek.

IX. TROPICIELKA. 1) Umie posługiwać się znakami harcerskiemi i grać w zająca. 2) Rozpozna ślady, pozostawione przez człowieka, konia, psa, krowę, kurę. 3) Wprawnie bawi się w jedną z gier ćwiczących w tropieniu, n. p. szukanie naparstka, zbieranie bawełny.

X. KRASNOLUDEK. 1) Codziennie w ciągu miesiąca spełnila czyn krasnoludka. 2) Podpatrzyła kiełkowanie roślinki, rozkwitnięcie kwiatka, powrót ptaszków. 3) Zna kilka bajek, opowie jedną z nich, wypowie wierszyk o krasnoludkach. 5) Przebierze się w strój krasnoludka, naprędce zrobiony przez siebie.

(r. G. K. Ż. l. 1 z dnia 12. II. 1926; W. U. 1926, № 3).

XI. ZIEMNY LUDEK. 1) Razem z innemi zuchami wybuduje miasto albo wieś lalek, przyczem sama zrobi przynajmniej jeden domek z ogródkiem. Buduje jaskinie, groty, fortecę i t. d. 2) Z gliny, albo z plasteliny ulepi mieszkańców swych budowli. 3) Robi ładne babki z piasku. 4) Wykopie dołek do śmieci. 5) Opowie do czego używa się gliny i piasku. 6) Wie co się wydobywa w polskich kopalniach.

XII. LEŚNY DUSZEK. 1) Ma swój dom na drzewie w lesie. 2) Zna okolice w promieniu 200 kroków od swego drzewa i umie po niej oprowadzać. 3) Zna kilku mieszkańców lasu, stara się poznawać ich zwyczaje, odróżnia ich głosy i naśladuje głos jednego z nich. Wskaże nową dziuplę lub gniazdo służące na mieszkanie jednemu ze zwierząt leśnych. 4) Zna kilka pospolitych drzew liściastych i iglastych rosnących w lasach polskich. Pokaże krzewy, poziomki, borówki,

czarne jagody, wie jak kwitną i jakie owoce wydają. 5) Zna kilka gatunków grzybów jadalnych. Wie jak wygląda muchomór, wskaże go w naturze. 6) Zna leśne kwiatki, n. p. dzwonki, konwalje, storczyki, sasanki i inne bardziej znane kwiaty. 7) Przedstawi zerwany przez siebie liść paproci i opowie legendę o kwiecie paproci. 8) Opowie słownie wygląd lasu w różnych porach roku. Opowie bajkę lub wypowie wierszyk osnuty na tle lasu. Zrobi strój leśnego duszka.

XIII. ŚNIEŻKA. 1) Zbuduje pałac królowej zimy. 2) Lepi bałwany ze śniegu i bawi się w śnieżki. 3) Jeździ na saneczkach i umie niemi kierować. 4) Odróżnia w śniegu ślady człowieka skaczącego, idącego, biegnącego. 5) Opiekuje się wróbelkami lub innemi ptaszkami, mieszkającemi koło domu. 6) Opisze zimę albo dzień zimowy, zilustruje swój opis.

XIV. ROBINSON. 1) Ma swoją kryjówkę, urządzi ją i ozdobi. 2) Zna okolice w promieniu 200 kroków od swojej kryjówki (ścieżki, mrowisko, ciekawe drzewa i t. p.). 3) Sporządzi sobie strój leśny (broń i piszczałkę lub fujarkę, gwizdek i t. p.). 4) Umie podawać sygnały. 5) Rozpali ognisko i umie na niem ugotować jedną potrawę z produktów przez siebie wybranych.

XV. MAJSTER KLEPKA. 1) Wycina lub klei z tektury lub z papieru pudełka, teczki, domki. 2) Przedstawi trzy naprawiane przez siebie zabawki. 3) Umie kleić stłuczony spodeczek, kubek i t. p. 4) Umie wbijać i wyjmować pluskiewki i małe gwoździe. 5) Zrobi drobny przedmiot nadający się do użytku, n. p. lichtarz, ramki, krzyżyk.

XVI. RYSOWNICZKA. 1) Ładnie narysuje i pokoloruje ilustrację do powiastki. 2) Zrobi wycinankę. 3) Starannie narysuje godło swojej gromady. 4) Ozdabia kronikę i chętnie wykonywuje rysunki potrzebne gromadzie.

XVII. ZABAWKARKA. 1) Przedstawi ładną zabawkę własnego pomysłu. 2) Przedstawi trzy przedmioty zrobione przez siebie z gliny lub plasteliny. 3) Przedstawi 6—8 ozdób na choinkę zrobionych przez siebie. 4) Robi wycinanki.

XVIII. OPIEKUNKA KRÓLIKÓW. 1) Przedstawi okaz przez siebie wyhodowany. 2) Utrzymuje w porządku mieszkanie królików. 3) Zna pokarmy zdrowe i szkodliwe. 4) Umie przenosić i przewozić króliki.

XIX. OPIEKUNKA DROBIU. 1) Przedstawi przynajmniej 1 szt. drobiu wyhodowanego przez siebie. 2) Umie karmić drób i wie co najchętniej jada. 3) Utrzymuje w porządku pomieszczenie dla drobiu. 4) Umie przechowywać i opakowywać jajka do drogi. 5) Obłaskiwała swoich wychowanków i opowie jak dzień spędzają.

XX. PRZYJACIÓŁKA ZWIERZĄT DZIKICH. 1) Obserwuje stale dane zwierzę, zna jego zwyczaje i warunki życia. 2) Umie pomóc w razie potrzeby. 3) Przedstawi dzienniczek najmniej prowadzony w ciągu miesiąca, w którym zapisywała swoje spostrzeżenia. 4) Narysuje zwierzę i jego trop. 5) Zna jego wrogów w świecie zwierzęcym.

XXI. SKOCZKA. 1) Lubi gimnastykować się, wykonuje sprawnie ruchy z lekcji gimnastyki. 2) Przeskoczy przez sznur na wysokości (trzeba ustalić indywidualnie). Skacze wdal. 3) Wejdzie na drzewo, przejdzie przez płot. Łazi po drzewach, przełazi przez ogrodzenia. 4) Bawi się żwawo w 10 gier ruchowych i 5 ze śpiewami. 5) Zręcznie tańczy taniec gromady i dwa inne.

XXII. TANCERKA. 1) Zręcznie tańczy taniec gromady. Dwa tańce narodowe (n. p. oberek, krakowiak). 2) Bierze udział w przedstawieniach amatorskich z tańcami, oraz korowodach ze śpiewami. 3) Zna przynajmniej dwa tańce plastyczne, umie dostosować do łatwiejszych granych melodji. 4) Zatańczy fantastyczny przez siebie skomponowany taniec.

XXIII. MIŁOŚNICZKA GIER. 1) Umie bawić się w 15 gier: 5 bieżnych, 6 towarzyskich w tem 2 ze śpiewami. 2) Umie wytłomaczyć innym dzieciom: jedną grę bieżną, jedną piłkową i jedną towarzyską. Umie pokierować zabawą. Gra w serso, toczy obręcz, skacze przez długi i przez krótki sznur.

XXIV. GUZIKARKA. 1) Przedstawi tuzin guzików zrobionych przez siebie. 2) Robi guzik z szybkością jednego na 20 minut. 3) Umie robić guziki trzech rodzajów.

XXV. MAŁA PRACZKA. 1) Czysto upierze i uprasuje: a) kołnierzyki dziecięce miękkie, b) fartuszek, c) pończoszki, d) chustkę do nosa, e) drobny przedmiot (n. p. wyprawkę lalki).

XXVI. MAŁA KUCHARKA. 1) Rozpali ogień pod kotlinę. 2) Przygotuje wodę i mleko, ugotuje kaszkę, jajka i zacierki. Obierze i ugotuje ziemniaki. Przygotuje do gotowania — buraki, marchew i pietruszkę. Poda przyrządzoną przez siebie rzodkiewkę. 3) Z wyżej wymienionych potraw ugotuje na 2 osoby obiad z 2 dań.

(r. N. G. K. Ż. l. 3 z 6. XII. 1926; W. U. 1927, № 1, str. 3).

DRUŻYNY HARCEREK.

ŻEŃSKIE PRÓBY ORGANIZACYJNE.

Próby organizacyjne obejmują główne wytyczne programu pracy w drużynach harcerskich dla dziewcząt od lat 11 do 19 włącznie. Pięć stopni: ochotniczka, pionierka, samarytanka (dziewczęta młodsze), przewodniczka i harcerka Rzeczypospolitej (dziewczęta starsze) — oto kolejne etapy tego programu.

Przeprowadzanie prób organizacyjnych.

1. Próbę na stopień ochotniczki, pionierki, samarytanki i starszej ochotniczki ma prawo przeprowadzać każda drużynowa, która przeszła próbę dla drużynowej.

W innych wypadkach tylko osoba upoważniona przez Komendę Chorągwi.

2. Próbę na stopień przewodniczki i harcerki Rzeczypospolitej ma prawo przeprowadzać podharcmistrzyni posiadająca ten stopień, upoważniona przez Komendę Chorągwi lub Główną Kwaterę.

Próba winna być przeprowadzana przez Komisję, złożoną z trzech osób. W skład komisji wchodzić mogą również podharcmistrzynie i drużynowe. W razie niemożności zebrania komisji, podharcmistrzyni może przeprowadzić próbę sama.

PRZYJMOWANIE PRZYRZECZENIA.

Przyrzeczenie przyjmować mogą harcmistrzynie Rzplitej i harcmistrzynie — wyjątkowo podharcmistrzynie upoważnione do tego przez Kom. Chor. Przyrzeczenie winno być odbierane od każdej z dziewcząt z osobna.

OCHOTNICZKA.

Stopień ochotniczki uzyskać może po trzymiesięcznej pracy dziewczynka, mająca przynajmniej lat jedenaście.

I. Ochotniczką zostaje dziewczynka, która życiem swojem (w domu, szkole, drużynie), stara się zasłużyć na miano har-

cerki; szczególnie jest prawdomówna, spełnia codziennie przyjacielską usługę, jest uprzejma dla otoczenia, okazuje dobre serce zwierzętom i roślinom.

II. Ochotniczka umie hymn narodowy, zna chorągiew (barwną i herbową), wie kto stoi na czele państwa.

Zna dokładnie Prawo Harcerskie, Przyrzeczenie, Rotę, pozdrowienie, ukłon i oznakę Z. H. P. i potrafi wytłomaczyć ich znaczenie. Tekst Prawa i Przyrzeczenie umie na pamięć. Posiada najważniejsze wiadomości o powstaniu skautingu i harcerstwa, zna nazwisko przewodniczącego Z. H. P., adres Naczelnictwa i Komendy środowiska.

Zna organizację zastępu i wie kto jest patronką drużyny.

III. Zna adresy i numery telefonów pogotowia ratunkowego i najbliższego oddziału straży pożarnej. Wie gdzie mieszka najbliższy lekarz lub felczer, gdzie się znajduje apteka, skrzynka pocztowa, telefon, posterunek policji. Umie sobie poradzić w wypadku lekkiego skaleczenia.

IV. Dba o czystość swego ciała. Utrzymuje w porządku swoje ubranie (ceruje, przyszywa guziki i t. p.) Jest porządna i użyteczna w domu (nakrywa do stołu, ściele łóżko, obiera ziemniaki, pali w piecu, zamiata pokój i t. p.).

V. Odbyła 3 wycieczki harcerskie. Zna godło i zawołanie zastępu, znaki patrolowe, znaki gwizdkiem i ręką. Wykona ściśle krótkie ustne zlecenie oraz powtórzy jego treść. Posługuje się węzłem płaskim, kluczką, marynarskim i ósemką pionierską. Pakuje i wiąże paczkę.

VI. W grę Kima zapamięta 8 przedmiotów z 11-tu po $^1/_2$ minutowem patrzeniu. Odróżni 6 dźwięków z pośród 10-ciu. Rozpozna 6 z 10-ciu zapachów. Rozpozna 6 z 10-ciu potraw. Odróżni 6 z 10-ciu przedmiotów.

VII. Umie się zabawić w 5 gier ruchowych. Zna musztrę jednostki.

VIII. Zna słowa i melodję 2 ładnych piosenek.

IX. Posiada drobną sumę zaoszczędzonych pieniędzy.

PIONIERKA.

Stopień ponierki zdobyć może ochotniczka po rocznej pracy (od czasu uzyskania stopnia poprzedniego).

I. Pionierką zostaje ochotniczka, która przy ciągłem pogłębianiu cech charakteru, zdobytych w poprzedniej pracy, stara się osiągnąć dalszy szczebel wyrobienia harcerskiego, wykazując się sumiennem pełnieniem obowiązków, sprężystością i odwagą, karnością i posłuszeństwem.

II. Pionierka zna życiorys patronki drużyny, wie jakie zasługi położyła ona dla kraju i jakie cechy jej charakteru

należy naśladować. Czytuje jedno z ogólnych pism harcerskich. Zna organizację drużyny.

III. Umie zastosować pierwszą pomoc w wypadkach skaleczenia, oparzenia, krwotoku z nosa, zemdlenia, porażenia słonecznego, zaczadzenia i udaru. Zrobi zaimprowizowane nosze i przygotuje łupki.

Umie założyć opatrunek kończyn chustką i bandażem, Zna skład małej apteczki polowej. Umie zmierzyć temperaturę i tętno. Utrzyma w porządku pokój chorego. Umie położyć okład łatwy.

IV. Uszyje łatwy przedmiot (np. fartuszek), upierze go i uprasuje, zdobędzie jedną sprawność gospodarczą.

V. Odbyła kilka wycieczek harcerskich. Umie wiązać na linkach węzły: tkacki, rybacki, tatrzański średni i zastosować je praktycznie. Umie skracać, zwijać i zakańczać linę sznurkiem. Umie przygotować drzewo na podpałkę do kuchni. Zbuduje prostą kuchnię polową i ugotuje na niej dla zastępu 2 potrawy. Rozpali ognisko. — Wyznaczy strony świata według słońca, kompasu, gwiazdy polarnej; w ważniejszych punktach zamieszkania wyznaczy je na pamięć. Umie obchodzić się z mapą. Zaprowadzi do drogi lub osady odległej o 1 klm i wskaże drogę na mapie. Wprawia się w ocenianiu odległości i długości. Zna własne wymiary i umie się nimi posługiwać. Zna szyk zastępowy: polowy i uliczny. — Tropi na przestrzeni 200 kroków po wyraźnych śladach. Umie się porozumiewać, sygnalizując alfabetem Morse. Posiada mundur harcerski.

VI. Przedstawi wyhodowaną przez siebie roślinę lub zwierzę. Rozpozna przynajmniej 10 gatunków drzew, rosnących u nas, dojrzałe zboże oraz najprostsze gatunki jarzyn. Opowie podpatrzoną przez siebie scenę z życia zwierząt. Zna przynajmniej 15 gatunków zwierząt krajowych.

VII. Zna i stosuje higjenę osobistą oraz życia codziennego (ubioru, jedzenia i mieszkania). Przerabia codziennie ćwiczenia oddechowe. Uprawia stale gimnastykę. Przejdzie w ciągu 8 minut 1 klm krokiem skautowym. Umie się bawić w 10 gier ruchowych, oraz jedną sportową (np. piłka latająca, palant z bramkami). Zna musztrę zastępu.

VIII. Dba o ładny wygląd swego kącika. Umie zaśpiewać 10 piosenek. Tańczy jeden taniec polski. Zna stroje ludowe najbliższej okolicy.

IX. Powiększa stale swoje oszczędności.

SAMARYTANKA.

Stopień samarytanki osiągnąć może pionierka po upływie roku od czasu uzyskania stopnia poprzedniego.

I. Stopień samarytanki otrzymuje harcerka, która stara się żyć po harcersku, to znaczy pogłębiając stale wartości zdobyte w poprzedniej pracy nad charakterem, postępuje według zasad honoru i godności osobistej, odnosi się do wszystkich życzliwie i po bratersku, chętnie niesie pomoc bliźnim, jest pogodna i wytrwała, całem swojem życiem stwierdza, że można na niej polegać.

II. Zna historję harcerstwa. Przeczytała przynajmniej jedną książkę harcerską. Zna organizację Oddziału.

III. Zdobyła sprawność ratowniczki i higjenistki. Umie w dowolny sposób zająć przez godzinę grupę dzieci, przeprowadzając w tym czasie 2 gry. Zdobyła sprawność wskazidrogi.

IV. Jest pożyteczna w domu. Wyręcza matkę w zajęciach gospodarczych. Ugotuje 3 potrawy. Robi zakupy. Umie estetycznie nakryć i podać do stołu.

V. Odbyła 10 wycieczek harcerskich i przynajmniej 7-dniowy obóz, buduje szałas, rozepnie namiot. Wykopie dół na śmiecie. Zrobi przedmiot obozowy, używając toporka, piły i t. p. Umie prowadzić w nieznanym terenie przy pomocy mapy. Zrobi szkic drogi na przestrzeni jednego klm. Oceni długość i odległość z błędem nie większym niż 25% — Umie pakować pakunek, plecak, zwijać koc i płaszcz. Posiada najniezbędniejsze wyekwipowanie polowe. Ofiaruje drużynie pracę okazową.

VI. Zna najpospolitsze rośliny lecznicze, jadalne, trujące.

VII. Uprawia codziennie przynajmniej 5-cio minutową gimnastykę. Posiada jedną sprawność z zakresu wychowania fizycznego. Umie się utrzymać na wodzie w ciągu 5 minut i przepłynąć 100 m. z prądem (o ile zdrowie lub warunki na to nie pozwalają można zastąpić pływanie sprawnościami: opiekunki dzieci, miłośniczki gier, albo pożarniczki).

VIII. Dba o własny wygląd estetyczny, o porządek i ładny wygląd mieszkania i swoich rzeczy. Tańczy trzy tańce polskie, zna 10 piosenek ludowych i sztukę ludową jednej okolicy.

IX. Powiększa stale swoje oszczędności.

STARSZA OCHOTNICZKA.

Stopień starszej ochotniczki uzyskać może po 3 miesięcznym okresie próby kandydatka mająca przynajmniej lat 16.

Starszą ochotniczką zostaje kandydatka, która:

1) postępowaniem i pracą wykaże, że zna i rozumie prawo harcerskie i starając się żyć po harcersku, osiągnęła stopień wyrobienia odpowiadający jej wiekowi;

2) zna historję, organizację i obrzędowość harcerstwa;

3) jest zaradna w życiu osobistem i gromady, jest pożyteczną i umie służyć bliźnim;

4) posiada sprawności ratowniczki, higjenistki i wskazidrogi;

5) brała udział w przynajmniej 6 wycieczkach harcerskich (w tem jedna 2-dniowa), lub w tygodniowym obozie, wykazując zainteresowanie i usprawnienie w życiu polowem;

6) uprawia stale gimnastykę, lub ma jedną sprawność z zakresu wychowania fizycznego.

Harcerka posiadająca stopień starszej ochotniczki może ubiegać się o stopień przewodniczki po upływie 1 roku.

(r. N. G. K. Ż. l. 2 z 16. XI. 1926; W. U. 1926, № 12, str. 38.)

PRZEWODNICZKA.

I. Stopień przewodniczki otrzymać może harcerka, która prowadząc stałą pracę nad udoskonaleniem poprzednio zdobytych cech charakteru, wykaże się: poznaniem oraz sumiennem i ofiarnem pełnieniem swoich obowiązków względem Ojczyzny oraz rycerskim stosunkiem do otoczenia.

II. Prowadzi jeden z działów pracy w drużynie (np. chór, gry, bibljotekę i t. p.). Zna bibljografję harcerską.

III. Bierze udział w pracy społecznej najbliższego środowiska (np. samorządy, samopomoce szkolne i t. p.). Posiada sprawność pielęgniarki i przewodniczki po mieście.

IV. Umie zarządzić domem.

V. Uprawia stale gimnastykę lub sport.

VI. Posiada 3 sprawności z dowolnie obranej grupy sprawności.

HARCERKA RZECZYPOSPOLITEJ.

I. Stopień Harc. Rzp. osiągnąć może harcerka, która rozumie całokształt prawa harcerskiego, postępuje w myśl jego wskazań i życie swoje pragnie uczynić ofiarną służbą ideałową.

II. Zna zasady politycznego i społecznego ustroju Polski. Orjentuje się w aktualnych sprawach narodowych i społecznych z uwzględnieniem kwestji kobiecej. Zna ustawy Z. H. P. Orjentuje się w ruchu skautowym zagranicą. Umie przewodniczyć na zebraniach.

III. Bierze udział w pracy społecznej najbliższego środowiska oraz przygotowuje się planowo do przyszłego udziału w życiu społeczeństwa. Posiada sprawność krajoznawczyni oraz sprawność służby obywatelskiej.

IV. Uprawia stale gimnastykę lub sport.

V. Posiada jedną grupę sprawności.

W związku z powyższemi próbami podajemy do wiadomości nowe programy sprawności: wskazidrogi, przewodniczki po mieście i krajoznawczyni.

Niektóre sprawności żeńskie.

WSKAZIDROGA (w mieście).

1. Zna dokładnie plan miasta, wie gdzie się znajdują ważniejsze zabytki przeszłości. Umie wskazać najlepszy przewodnik po mieście.

2. Umie skierować przyjezdną osobę na nocleg i jedzenie.

3. Zna sposoby komunikacji w mieście, oraz komunikację z okolicą najbliższą i innemi miastami (dworce, przystanie i t. p.). Wie gdzie jest urząd pocztowy.

4. Wie gdzie są główne kościoły wszystkich wyznań.

5. Zna siedziby władz danego miasta (w miastach większych i siedziby władz państwowych).

6. Zna adresy ważniejszych instytucyj kulturalnych, np. Muzeum, Tow. Krajozn., Bibljoteki, Macierzy i t. p.

7. Wie co jest ciekawego do zwiedzania w najbliższej okolicy.

Uwaga: Program sprawności wskazidrogi we wsi podany będzie później.

PRZEWODNICZKA PO MIEŚCIE.

1. Zna dzieje miasta, ważniejsze zabytki pod względem ich przeszłości i wartości artystycznych.

2. Zna organizację życia danego miasta (Magistrat, Rada Miejska), instytucje użyteczności ogólnej (wodociągi, elektrownia i t. p.), oraz instytucje społeczne i kulturalne (teatry, bibljoteki, szkoły i t. p.).

3. Ułoży plan zwiedzania miasta, uwzględniając wiek, poziom uczestników, czas trwania, porę roku i t. p.

4. Umie oprowadzać wycieczkę po mieście, udzielać objaśnień, wie gdzie i jak uzyskać pozwolenie zwiedzania różnych instytucyj.

5. Zna ciekawe miejscowości w okolicy i umie poprowadzić w jedną z nich.

KRAJOZNAWCZYNI.

1. Zna geografję i historję kraju.

2. Umie się posługiwać szczegółowemi mapami.

3. Umie przygotować się do wycieczki pod względem umysłowym i ekwipunkowym.

4. Umie robić zbiory na wycieczkach (np. okazy przyrodnicze, fotografje ważniejszych zabytków, okazy sztuki i przemysłu miejscowego, rysunki, szkice i t. p.).

5. Brała udział w kilku wycieczkach krajoznawczych.

6. Przedstawi plan projektowanej wycieczki oraz sprawozdanie z przygotowań, przebiegu wycieczki i zbiorów na niej dokonanych.

(r. G. K. Ż. I. 2 z dn. 2. VI. 1925 r.; W. U. 1925, № 78, str. 33, w próbach organiz. uzupełnienia G. K. Ż. dodane w czasie druku Rocznika).

Komisja prób sprawnościowych.

Komisje prób poszczególnych sprawności powołuje komendantka Chorągwi, lub upoważniona przez nią komendantka hufca w składzie: a) harcerska instruktorka techniczna danej sprawności lub osoba fachowa z poza organizacji; b) drużynowa lub jej zastępczyni; c) delegat K. P. H.; d) opiekunka z ramienia szkoły (dla drużyn szkolnych); e) inne osoby według uznania K. Ch. (K. H.)

Uwaga I. Tam, gdzie niema K. Hufca komisje prób powołać może drużynowa na podstawie upoważnienia i wskazówek Komendy Chorągwi

Uwaga II. Komisja jest prawomocna w składzie trzech osób, jeżeli pomiędzy niemi są wymienione w punkcie a) i b).

Komisja próby wymaga od egzaminowanego przez się kandydata wykazania danej sprawności przedewszystkiem w praktyce.

Obowiązkiem komisji próby jest wymagać od harcerek dokładnego i starannego wykonywania wszystkich, nawet najprostszych i najłatwiejszych zadań zawartych w programie prób.

W razie ujemnego wyniku próby, drugi raz do próby na daną sprawność można przystąpić najwcześniej po upływie dwóch miesięcy. Zasady próby powtórnej te same.

Po przeprowadzeniu próby komisja spisuje protokół podpisany przez siebie, a instruktorka techniczna lub osoba fachowa, która z reguły powinna przewodniczyć komisji, wpisuje do książeczki służbowej notatkę o wyniku próby i o przyznaniu (nieprzyznaniu) sprawności.

FORMY ZEWNĘTRZNE.

Wstęp.

Formy zewnętrzne wypływają z konieczności jednolitego ujęcia pracy, są więc zewnętrznym obrazem wewnętrznej spójni harcerstwa. Formy nie zastępują treści, są jedynie jej widocznym znakiem; a nie mogą stać się nigdy osłoną braku treści — wewnętrznej pustki.

Wierząc, że formom zewnętrznym w pracy harcerskiej zawsze będzie odpowiadała istotna treść, i że będą one wykonywane ochoczo, przywiązujemy do istnienia przyjętych form dużą wagę, bowiem:

1. Formy zewnętrzne są widocznym znakiem wspólności ideowej i organizacyjnej. Jednolitość ich zbliża wszystkich harcerzy i potęguje wieś organizacyjną.

2. Pewne przyjęte formy i zwyczaje wywołuje odpowiedni nastrój, wzmagając lub nawet wytwarzając w młodzieży uczuciowy stosunek do danego przeżycia. (np. hymn narodowy śpiewany w postawie bacznej wywołuje zupełnie inne wrażenie, niż gdybyśmy go śpiewali siedząc).

3. Umiejętne stosowanie form zewnętrznych może wywierać wpływ na charakter młodzieży, potęgując w niej karność i sprężystość, opanowanie się i poszanowanie władzy.

4. Istnienie stałych form ułatwia, niekiedy nawet umożliwia ujęcie gromady.

5. Formy harmonizując zewnętrznie gromadę, zapewniają korzystne i estetyczne wrażenia.

OZNAKI

(patrz także osobny rozdział o oznakach).

Powołując się na upoważnienie Naczelnictwa z dnia 17. III. 1927 r., G. K. Ż. ustala niżej podane oznaki harcerskie i tym samym znosi oznaki dotyczące dziewcząt, ustalone rozkazem Naczelnictwa z dnia 9. VI. 1921 r. (r. N. G. K. Ż. l. 5 z 28. II. 1927; W. U. 1927, № 4, str. 15).

I. OZNAKI ORGANIZACYJNE.

A) Oznaki członków czynnych i harcerek:

1. Lilijka harcerska oksydowana dla młodzieży harcerskiej i złota dla starszyzny; nosi się na przedniej stronie kapelusza. Prawo do noszenia tej oznaki mają wszyscy członkowie czynni i harcerki po uzyskaniu stopnia ochotniczki.

2. Krzyż harcerski noszą osoby, należące do organizacji, które składały przyrzeczenie. Nosić należy 2 cm. nad środkiem górnego brzegu klapy kieszeni. W stroju cywilnym — w miejscu odpowiadającem umieszczeniu krzyża na mundurze. Krzyże są numerowane. W razie zgubienia krzyża harcerka może otrzymać krzyż dopiero po półrocznej służbie. Podkładka pod krzyż: dla podharcmistrzyń — zielona, dla harcmistrzyń — barwy czerwień polska, dla harcmistrzyń Rzpltej — barwy czerwień polska i biała. Oznaki stopni na krzyżu: ochotniczka — zwykły krzyż, pionierka — srebrna lilijka na krzyżu, samarytanka — złota lilijka na krzyżu. Oznaki stopni: starszej ochotniczki, przewodniczki i harcerki Rzpltej zostaną ogłoszone po rozstrzygnięciu konkursu, ogłoszonego w rozkazie Naczelniczki G. K. Ż. l. 5 z dnia 28. II. 1927 r.

3. Listki dębowe za lata służby. Za rok służby — bronzowe, za trzy lata służby — srebrne oksydowane, za 10 lat — dwa listki złote, ozdobne. Nosi się listki w jednej linji pomiędzy klapą górnej kieszeni a krzyżem.

B) Oznaki zastępów, drużyn, hufców i komend Chorągwi.

Dla odróżnienia hufców i miejscowości noszą harcerki naszyte na górnej części rękawa: herb miasta, a poniżej wstążkę z wyszytą nazwą miejscowości. Dla odróżnienia drużyn jednej miejscowości, noszą harcerki na naramiennikach ciemno-oksydowaną metalową cyfrę arabską.

Oznaką przynależności do zastępu jest pęk wstążeczek koloru zastępu, nawleczonych na lewy naramiennik, dla szeregowej 5 wstążeczek, dla zastępowej 7. Nosi się w czasie służby.

II. OZNAKI SŁUŻBOWE.

Oznakami służbowemi, świadczącemi o rodzaju funkcji, jaką harcerka pełni w organizacji, są sznurki. Nosi się tylko w czasie służby. Zakłada się sznurek na lewy naramiennik, drugi zaś koniec (z przymocowanym gwizdkiem, kompasem i t. d.) chowa do lewej kieszeni. Na sznurku suwak barwy sznurka. Szeregowa — sznurek szary, zastępowa — bronzowy, przyboczna — zielony, drużynowa — ciemno granatowy, Komendantka Hufca — srebrny, Komendantka Chorągwi — złoty, członek G. K. Ż. — bronzowy skórzany, Naczelniczka G. K. Ż. — bronzowy skórzany ze srebrną suwką. Członkowie Komend Chorągwi, Hufca noszą sznurki komendantek, lecz założone na szyi i schowane pod klapy żakietu, w ten sposób, aby był widoczny tylko koniec sznurka od końca klapy do lewej kieszeni.

III. OZNAKI SPRAWNOŚCI.

Oznakami sprawności są krążki z naszywanym rysunkiem odpowiedniej sprawności. Wszystkie oznaki sprawności oprócz ratowniczych nosi się powyżej łokcia na prawym rękawie, ratownicze na lewym. Harcmistrzynie i harcmistrzynie Rzp. noszą tylko oznaki sprawności instruktorskich.

Mundur.

Mundur harcerski nie jest zwykłem ubraniem. Nie jest on „ubraniem sportowem", aczkolwiek przystosowany do życia „w polu" i do wycieczek; nie jest on strojem, w którym może być komuś mniej lub więcej „ładnie".

Mundur harcerski jest wyrazem naszej świadomej woli przynależenia do organizacji. Jest uzewnętrznieniem tych cech duchowych, których zespół przedewszystkiem stanowi harcerkę. Jest dalej mundur wyrazem łączności gromady, wyrazem braterstwa, jest jednolity i na tej jednolitości polega jego piękno, które jest pięknem zbiorowości, a nie jednostki. Jest wreszcie wyrazem karności. Bo mundur musi być według przepisu, według rozkazu, wykazywać nasz stopień w organizacji i rodzaj służby.

Dbałość o mundur wyraża się w dążeniu, by on był ściśle „przepisowy", estetyka jego polega na gromadnem powtórzeniu.

Jest on żołnierski i rycerski zarazem: żołnierski — bo wyraża służbę; rycerski, bo nas zobowiązuje, jak pas i złote ostrogi!

Dlatego harcerka szczególnie jest wrażliwą, gdy idzie o honor munduru. Dlatego, gdy jest w mundurze, większa jest jej czujność i baczność wewnętrzna.

Dlatego mundur jest jej radością i klejnotem i dumą.

MUNDUR I OZNAKI ZUCHA.

Mundur.

Sukienka cała luźna bez karczka. Rękawy długie, zakończone wąskiemi mankiecikami. Kołnierzyk okrągły wyszyty z przodu, zakończony kokardką. U dołu sukienki 2 półokrągłe kieszonki, wyszywane tak, jak przód kołnierzyka. Paseczek lakierowany, na głowę beret sukienny. Wyszycia na kołnierzyku i kieszonkach mają jeden wzór dla całej gromady,

kokardka, paseczek lakierowany i beret są koloru gromady. Mundur zucha sięgać musi kolana. Materjał — szare płótno harcerskie.

Oznaki.

Tymczasową oznaką „gwiazdek“ zuchowych są pięcioramienne srebrne gwiazdki noszone na okrągłych podkładkach, koloru gromady w szeregu o dłoń poniżej lewego obojczyka.

MUNDUR MŁODZIEŻY.

(kolor munduru szary)

Bluza flanelowa, względnie płócienna, na wierzch; karczek z tyłu, dwie kieszenie prostokątne na górze, kołnierz Słowackiego, przypinany na guziki do ramion lub zapinany pod szyję.

Spódniczka wełniana lub płócienna: 2 kieszenie na wierzchu. Długość poniżej kolan.

Szarawary koloru munduru.

Pasek bronzowy, skórzany, 4 cm. szerokości.

Obuwie sportowe na niskich obcasach.

Pończochy koloru obuwia lub munduru, jednolite dla całej drużyny.

Kapelusz z tego samego materjału co mundur. W rondo wszyta merla lub płótno, rondo sztywne (wzór francuski).

Sweter popielaty (szkolny ciemny lub inny — jednakowe dla całej drużyny).

Spódniczkę i bluzkę można zastąpić całą sukienką (warunek, że cała drużyna musi być umundurowana jednolicie).

Sukienka cała bez karczka, z przodu zapinana od góry do dołu na guziki; z przodu 2 kontrafałdy, z tyłu gładka; 2 kieszenie na kontrafałdach u góry, 2 na dole; mankiet pojedyńczy, 2 guziki; naramienniki zapięte na ramieniu na guzik.

Pasek na biodrach, jeden z tego samego materjału, drugi skórzany bronzowy, szerokości 4 cm. Obuwie, pończochy, kapelusz, sweter jak wyżej.

Uwaga: Dozwala się drużynom używanie jednolitych dla całej drużyny bluzek starszyzny, popielatych lub białych (popelina lub jedwabne płótno) do wełnianych spódniczek na uroczystości.

MUNDUR STARSZYZNY.

Materjał wełna szara (Łódź, fabryka Leonarda, cena metra 29 złotych). Krój: french-półwcięty, plecy gładkie, długość 35 cm. od dołu spódniczki do dołu frencha. 4 kieszenie z kontrafałdką do wewnątrz, z patką prostokątną, zapinaną na guzik. Dolne kieszenie rozmiaru: szer. 18 cm. u dołu, 17 cm. u góry; dług. 17 cm. Górne kieszenie rozmiaru: 10 cm. × 11 cm. Nara-

mienniki 3 cm. szer. dochodzą do szwu, są przypięte na guzik pod kołnierzem. Kołnierz męski, żakietowy. Guziki rogowe, szare, mundur zapina się na 3 guziki. Jedna kieszeń w podszewce wewnątrz, jak w ubraniach męskich. Rękaw z mankietem prostym, naszytym gładko, 2 guziki. Pasek 4 cm. szer. z tegoż materjału co mundur, drugi szary zamszowy.

Spódniczka — dług. 16 cm. poniżej kolana. Na bokach głęboka kontrafałda, do środka wszywana. Bez kieszeni i guzików.

Bluzki — dwie: biała i szara, trochę jaśniejsza od munduru. Obydwie długie, gładkie, bez paska; na ramionach karczek; na uroczystości kołnierzyk spinany pod szyją. Rękawy koszulowe, mankiet z 4 dziurkami, zapinany na spinki. W dole 2 kieszenie wpuszczone. Krawat długi.

Kapelusz filcowy — jeden fason, z lilijką starszyzny. Koloru munduru.

Obuwie — bronzowe, sportowe, na niskich obcasach.

Pończochy — koloru munduru.

Nosić mundur mogą: starszyzna, członkowie komend i drużynowe.

Przepisy w sprawie form zewnętrznych obowiązujące w harcerstwie żeńskiem

podane do „Rocznika" przez Główną Kwaterę Żeńską.

I. Jednostka.

1. Mundur. Mundur harcerski winien być przepisowy, kompletny i czysty. Prawo noszenia munduru przysługuje tylko harcerce po próbie III stopnia. Może go ona nosić wszędzie, a powinna na zbiórkach, wycieczkach, obozach i wszelkich publicznych wystąpieniach zbiorowych, oraz gdy wysłana przez harcerstwo pełni służbę specjalną poza własną drużyną lub organizacją.

Uwaga. O ile warunki szczególne nie pozwalają na noszenie munduru w wyżej wymienionych okolicznościach, harcerka winna się zwolnić z tego obowiązku u swej bezpośredniej władzy.

2. Oznaki. Krzyż i lilijka powinny być dawane przez drużynę, a nie opłacane przez dziewczęta. Lilijkę ma prawo nosić harcerka po próbie III st., krzyż — po złożeniu przyrzeczenia.

W razie wystąpienia harcerki z Z. H. P. krzyż powinien być zwrócony drużynie, za co odpowiedzialna jest drużynowa. W razie wystąpienia z drużyny i przejścia do rezerwy lub zostania „harcerką samotną", harcerka może krzyż zatrzymać. Harcerka obowiązana jest nosić krzyż na zbiórkach, wycieczkach i wszelkiego typu zebraniach harcerskich. Dobrze, gdy krzyż, jako znak widomy swej „harcerskości" i więzi organizacyjnej, nosi stale.

Sznurek służbowy i wstążeczki nosi tylko na zbiórkach, wycieczkach i t. p.

3. Ukłon i pozdrowienie. A. Ukłon. Ukłonem harcerskim jest podniesienie trzech palców do kapelusza lub do ramienia (o ile harcerka jest bez mundurowego kapelusza), wraz z pozdrowieniem „Czuwaj".

Ukłon harcerski obowiązuje wszystkie harcerki w mundurach wobec sztandaru państwowego, wojskowego i harcerskiego i wobec weteranów powstania 1863 r. — w tym wypadku ukłon może być zastąpiony postawą baczną. Pozatem ukłon obowiązuje tylko na zgromadzeniach ściśle harcerskich i mających charakter harcerski (zbiórki, wycieczki, obozy, zlot i t. p.):

a) Młodzież harcerską wobec jej zwierzchności (Przewodniczącego Z. H. P., Naczelniczki G. K. Ż., Komendantki Chorągwi, Hufcowej, Drużynowej), wobec całej starszyzny, członkiń czynnych Z. H. P., członków K. P. H. i kapelanów harcerskich oraz starszyzny męskiej (starszej wiekiem lub funkcją, jak Naczelnik G. K. M., Komendanci Chorągwi),

b) Starszyznę — wobec jej zwierzchności.

B. Pozdrowienie. Obowiązuje wszystkie harcerki, gdy noszą oznaki Z. H. P., wobec każdego, kto te oznaki nosi. Młodzież harcerska pozdrawia swą zwierzchność pierwsza i czyni to w postawie bacznej.

Starszyzna w stosunkach służbowych pozdrawia swą zwierzchność pierwsza.

Uwaga 1. „Postawa baczna” nie jest staniem na baczność, lecz postawą sprężystą, wyrażającą skupienie i szacunek: zachowuje się ją idąc lub stojąc.

Uwaga 2. Każda harcerka na pozdrowienie odpowiada pozdrowieniem, na ukłon — ukłonem. Na ukłon harcerzy może odpowiedzieć pozdrowieniem.

4. Harcerka na służbie specjalnej. Harcerka może pełnić służbę specjalną poza swą drużyną (n. p. jako łącznik, warta) lub z ramienia harcerstwa spełniać jakąś pracę poza organizacją. Harcerka na służbie specjalnej winna:

a) osobie do której jest przysłana zameldować się w postawie bacznej, mówiąc, że zgłasza się do roboty, wymieniając drużynę do której należy i nazwisko wysyłającej,

b) po odebraniu rozkazu lub polecenia odpowiadać w postawie bacznej słowami „postaram się”,

c) przy pełnieniu służby zachowywać poprawną postawę, odpowiednią do zajęcia (n. p. na warcie nie siadać, nie rozmawiać).

II. Zespół.

A. Praca wewnętrzna.

1. Zbiórka. Zbiórki harcerskie odbywać się powinny według określonych poniżej form. Odchylenia dopuszczalne są w razie uzasadnionej potrzeby.

a) Rozpoczynając zbiórkę drużynowa ustawia drużynę w jakimś określonym szyku (n. p. zastęp za zastępem, w półkole, w gwiazdę i t. p.).

b) Raport składają drużynowej zastępowe. Przed raportem i po nim — ukłon. O ile na zbiórce obecny jest ktoś ze zwierzchności, drużynowa składa mu raport. O ile zwierzchnik wejdzie w czasie zbiórki, drużyna przyjmuje postawę baczną, drużynowa składa raport bez specjalnego ustawiania dziewcząt. Składająca raport mówi: „Druhno (drużynowo, hufcowo, komendantko Chorągwi, wizytatorko i t. p.), zgłaszam (zastęp, drużynę i t. p.) L ... (wymienić godło zastępu lub patrona d-ny) dziewcząt..., obecnych..., nieobecnych..., w tem usprawiedliwion...., spóźnionych..., w tem usprawiedliwionych...”

Jeżeli składa raport wchodzącemu w czasie zbiórki, zaznajamia jednocześnie z jej przebiegiem.

Forma składania raportu zgodna z obowiązującemi przepisami musztry drużyny.

c) Rozkaz drużynowej odczytuje się w razie potrzeby, lecz nie na każdej zbiórce. Wszystkie inne rozkazy (Kom. Hufca, Chorągwi i t. p.) omawia się, a odczytuje tylko w razie specjalnego nakazu.

Forma odczytywania rozkazu: „Baczność! Rozkaz L.... Spocznij!” Treść rozkazu. „Baczność! Podpisano...... Spocznij!

d) Drużynowa (prowadząca zbiórkę) kończy zbiórkę przypomnieniem ćwiczeń poleconych do wykonania i termin następnej zbiórki, oraz pozdrowieniem „Czuwaj”. Może przytem, jeśli zajdzie potrzeba, ustawić dziewczęta w określonym szyku.

2. Zebranie harcerskie. Przez powyższe określenie rozumiemy: zebrania różnych władz harcerskich, wydziałów, komisyj i t.p. Gdy na zebranie harcerskie wchodzi ktoś z wyższych władz harcerskich, wszystkie uczestniczki wstają, a prowadząca zebranie melduje w krótkich słowach o jego treści i przebiegu.

B. Wystąpienia na zewnątrz.

Obowiązuje:

a) ściśle przepisowe umundurowanie. W razie odchyleń wymagane zezwolenie władzy zwierzchniej,

b) ścisłe przestrzeganie dobrej postawy i musztry,

c) przy śpiewie w czasie marszu przez miasto (wieś) odpowiedni dobór piosenek (zwrócić uwagę na ich treść i nastrój),

d) na uroczystościach postawa odpowiednia do chwili, z zaznaczeniem szacunku dla władz,

e) w czasie defilady postawa baczna, ze zwróceniem głowy w stronę podaną przez prowadzącą, która jednocześnie oddaje ukłon. Należy unikać przesady i form zbyt sztywnych,

f) w kościele (patrz „Zachowanie się w czasie Mszy Św.)

C. Zespół w służbie specjalnej.

Drużynowa (zastępowa) zgłasza zespół do pracy, przyjmuje polecenia i organizuje pracę. Jednostka kierująca jest odpowiedzialna za całą grupę.

PODSTAWOWE UCHWAŁY ŻEŃSKICH KONFERENCYJ STARSZYZNY.

VI Konferencja Programowa Starszyzny Z. H. P. w Sromowcach 16. VIII. — 25. VIII. 1926.

1. Konferencja stwierdzając podnoszenie się poziomu techniczno-harcerskiego, sportowego i obozowego w drużynach żeńskich przy nierównomiernym rozwoju idei służby bliźnim, obowiązującej harcerki, zwraca na nią specjalną uwagę i wyraża opinję, że Harcerstwo poza swoją zbiorową pracą społeczną, powinno przedewszystkiem dążyć do wyrobienia w dziewczętach wewnętrznej postawy stałej czujności i gotowości służby bliźnim.

2. Uznając, że pełny i mocny typ człowieka jest osiągany dopiero przez sharmonizowanie jego cech indywidualnych, pod wpływem poszanowania i miłości dla praw uznanych za słuszne, Konferencja podkreśla wartość wychowawczą karności i z całym naciskiem stwierdza potrzebę dążenia do podniesienia karności wśród harcerek.

26. Konferencja wzywa starszyznę do zaznajamiania ogółu harcerek z ideą Dworku Cisowego oraz do usilnego przyczyniania się do jego rozwoju.

27. Konferencja wzywa starszyznę do zapoznawania się z ruchem skautowym innych krajów, do współdziałania w nawiązywaniu siostrzanych stosunków między organizacjami, oraz do pobudzania wśród dziewcząt zainteresowań w tym kierunku.

VII. Żeńska konferencja starszyzny w Różance — 21. VIII. 1927 r.

I. UCHWAŁA NA PODSTAWIE REFERATU O KOBIECIE WSPÓŁCZESNEJ.

Konferencja stoi na stanowisku, że:

1) Każda dziewczyna winna wejść w życie przygotowana do samodzielnej pracy zawodowej.

2) Kobieta winna umieć połączyć obowiązki zawodowe z obowiązkami rodzinnemi; jednakże w razie konfliktu, gdy wchodzą prawa dzieci i stawia się konieczność wyboru, winna wybrać spełnianie obowiązków rodzinnych.

3) W wychowaniu kobiety szczególną troską otoczyć należy jej rozwój fizyczny i zdrowie, aby umożliwić jej spełnienie różnorodnych zadań.

4) Spełnianie obowiązków rodzinnych nie powinno w normalnych warunkach wyczerpywać całkowicie zakresu jej zainteresowań. Przeciwnie, niech pogłębia i rozszerza swoje horyzonty, aby mogła orjentować się w rozwoju życia i brać w nim czynny udział. Umożliwi jej to także lepsze spełnianie obowiązków rodzinnych i pogłębienie psychicznego kontaktu z dziećmi.

5) Metoda harcerska jest wybitnie przystosowana do psychiki dzisiejszej dziewczyny i sprzyja wychowaniu dodatniego typu kobiety.

6) W celu uniknięcia rozdźwięków między kobietą i mężczyzną, nie wystarczy wychowywać dziewczynę w duchu miłości i ofiarności, lecz trzeba także w chłopcu pogłębiać prawdziwą rycerskość i rozszerzać jego horyzonty, by umiał rozumieć rolę kobiety, jako współpracującego z nim towarzysza.

II. UCHWAŁY W SPRAWIE WYCHOWANIA FIZYCZNEGO.

1) Konferencja wzywa do pogłębienia wychowania fizycznego zarówno w drużynach jak i wśród starszyzny.

2) Konferencja uważa sport za jeden z doniosłych czynników wychowawczych dla młodzieży i czynników, utrzymujących pełnię życia człowieka dorosłego. Dlatego też Konferencja wzywa starszyznę do uprawiania i szerzenia sportów wśród dziewcząt, tem bardziej, że sport może stać się jedną z podstaw pracy dla starszych dziewcząt w drużynach.

3) Konferencja wzywa starszyznę do wielkiej propagandy na rzecz sportu pływackiego ze względu na jego wartość zdrowotną, wychowawczą i społeczną. W zakres programu obozów letnich winna wchodzić metodyczna nauka pływania.

4) Konf. wzywa kierowniczki pracy harc. do energicznego starania się o warunki, umożliwiające dziewczętom zdobycie tego usprawnienia fizycznego, jakiego wymagają próby.

5) Konferencja uważa za konieczny warunek dopuszczania do prób organizacyjnych posiadanie przez dziewczęta „Odznaki sportowej" odpowiedniego wieku. Od warunku tego zwolnić mogą jedynie względy zdrowotne.

Uchwała ta nie powinna wejść w życie przed 1-ym lipca 1928 r.

6) Konferencja uważa, że należy urządzać zawody sportowe w Chorągwiach oraz między Chorągwiami, jak również zawody dla starszyzny.

7) Na Zlocie winno się odbyć szereg zawodów sportowych dla dziewcząt i dla starszyzny.

8) Konferencja wzywa starszyznę do bacznego przestrzegania higjeny przy wszystkich działach wychowania fizycznego. Zwłaszcza należy zwrócić uwagę na konieczność kontroli lekarskiej.

9) Konferencja zwraca się do G. K. Ż. z prośbą o wydanie instrukcyj specjalnych dla starszyzny, celem ograniczenia niebezpieczeństw. związanych ze sportami wodnemi i z turystyką górską, a mianowicie przez zachowanie najdalej idących środków ostrożności oraz poczucie całkowitej odpowiedzialności za wszelkie możliwe wypadki przez kierowników grup harcerskich, uprawiających te sporty.

10) Konferencja wzywa Komendy Chorągwi do nawiązania ściślejszego kontaktu i do współpracy z komitetami wojewódzkiemi i powiatowemi wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

III. UCHWAŁY W SPRAWIE WSPÓŁZAWODNICTWA.

Pomimo licznych niebezpieczeństw, grożących charakterowi młodzieży przy stosowaniu współzawodnictwa, Konferencja uważa je za ważny czynnik wychowawczy, który podnosi sprawność drużyn, wydobywa maximum wysiłku i budzi chęć osiągania coraz doskonalszych wyników pracy.

Celem uniknięcia ujemnych skutków współzawodnictwa należy:

1. Wychować młodzież tak, aby umiała zwyciężać po rycersku i pogodnie przegrywać;
2. Unikać zawodów indywidualnych;
3. Znieść zawody o pierwszeństwo drużyn;
4. Przy organizowaniu zawodów czuwać nad tem, by do danych zawodów stawały drużyny mniej więcej równych sił i z bezwzględnością przestrzegać prawideł gry oraz dbać specjalnie o bezstronność i objektywizm sędziów;
5. Przy ocenie wyników zawodów, należy brać także pod uwagę dokładność, estetykę i styl wykonania;
6. Celem złagodzenia napięcia nerwowego współzawodników należy zawody traktować jako rzecz zwykłą i idącą po linji normalnej pracy harcerskiej;
7. W zawodach harcerskich chodzi nie o wykazanie wyższości nad innymi, lecz o dociągnięcie się do jaknajwyższego poziomu; przeto w jednych i tych samych zawodach kilku zawodników może osiągnąć wyniki najwyższe.

VI. UCHWAŁA W SPRAWIE STOSUNKU HARCEREK DO OTOCZENIA.

Konferencja przypomina, że harcerze są przyjaciółmi całego świata (IV prawo harcerskie w brzmieniu Baden-Powell'a) wobec czego otoczenie ich, zarówno harcerskie jak i nieharcerskie, ma prawo do ich czujnej dobroci i serdecznej życzliwości.

Regulamin munduru i oznak harcerskich.

Podstawy: Uchw. V Zj. N. R. H., ok. VIII; uchw. VII. Zj. N. R. H.) r. N. I. 11 z 31. V. 1921, ok. № 10, str. 6; uchw. VIII. Zj. N. R. H. „Harcerz" 1921, № 33, str. 252; uchw. N. z 2. VI. 1921; r. G. K. M. I. 19 z 3. VI. 1921, ok. № 11; r. N. I. 13 z 9. VI. 1921, ok. № 11 (dwa te rozkazy zawierają całość przepisów w swoim czasie obowiązujących); r. N. I. 31 z 1. VII. 1920, ok. № 11 i „Harcerstwo" tom II (oznaki sprawności); uchw. N. z 8. III. 1924 i 13. VI. 1924.

Tekst podany poniżej obowiązuje na zasadzie rozkazów: N. G. K. M. I. 1 z 2. I. 1928, N. G. K. Ż. I. 1 z 12. I. 1928, oba W. U. 1928 № 1, oraz N. I. 4, W. U. 1928, № 2. Rozkazy G. K. zostały wydane na zasadzie upoważnienia Naczelnictwa.

O mundurze i oznakach w Harcerstwie żeńskiem patrz także rozdział „Przepisy obowiązujące w drużynach żeńskich", str. 145. Z przepisów ogłoszonych w niniejszym regulaminie Harcerstwo żeńskie obowiązują — na zasadzie r. N. G. K. Z. I. 1 z dnia 12. I. 1928, W. U. 1928, № 1 — tylko oznaczone (Ż), a mianowicie:

A. I.	Postanowienia ogólne (mundur)
B. I.	Postanowienia ogólne (oznaki)
B. II. 2 i 2 a.	Przepisy ogólne o krzyżach harcerskich
B. II. 4.	Oznaka członka współdziałającego
B. II. 5.	Oznaki służby specjalnej
B. VII.	Odznaki honorowe
B. VIII.	Odznaki pamiątkowe
B. IX. 2, 3.	Mundur i oznaki przy wyjeździe zagranicę
B. XII.	Oznaki dla drużyn polskich zagranicą
C. 2.	Kontrola oznak
C. 3.	Wyrób i sprzedaż oznak
C. 4.	Uchwała Konferencji w Łodzi.

A) Mundur.

„O istocie skauta stanowi duch i czyn — nigdy strój" (z rozkazu Naczelnego Komendanta Sk. we Lwowie).

„Jakim cię widzą w mundurze, takiem piszą harcerstwo" (z rozk. Naczelnika G. K. M.).

I. POSTANOWIENIA OGOLNE (Ż).

A. PRAWO NOSZENIA MUNDURU harcerskiego zastrzega się wyłącznie członkom Związku Harcerstwa Polskiego, posiadającym odpowiednie legitymacje i to:

1) w zasadzie osobom, które złożą przyrzeczenie harcerskie, oraz młodzieży harcerskiej po pierwszej próbie.

2) członkom współdziałającym, stosownie do rozkazu N. I. 21 z 6. VI. 1925; W. U. 1925, № 7.

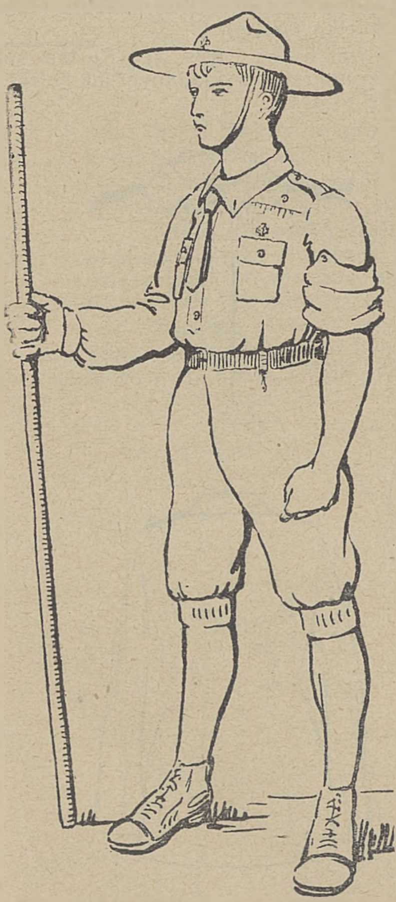
MUNDUR DLA CZŁONKÓW WSPÓŁDZIAŁAJĄCYCH. Komendanci Chorągwi mogą przyznawać prawo noszenia munduru (jak harcmistrza) członkom współdziałającym Z. H. P., życzącym sobie tego, pod warunkiem złożenia deklaracji wstrzymania się od alkoholu i tytoniu, gdy będą w mundurze. Członkowie współdziałający, którzy uzyskali prawo noszenia munduru podlegają Komendantom Chorągwi względnie Głównym Kwaterom (r. N. I. 4, W. U. 1928, № 2).

B. Wszystkie szczegóły munduru nie ustalone jednolicie dla całego Z. H. P. (np. ozdoby ludowe) zatwierdza Komendant Chorągwi, komunikując o tem Głównej Kwaterze.

STRÓJ HARCERZA (rys. A.).

A. 1) **Nakrycie głowy:** a) kapelusz pilśniowy z kresą niepodgiętą z podpinką i rzemykiem $1^1/_2$ cm. szerokości, barwy brunatnej, lub b) rogatywka z paskiem sukiennym ciemno-zielonym 1,5 cm. szerokim u dołu dookoła rogatywki. Podpinkę u kapelusza i rogatywki nosi się pod brodą tylko na służbie. Na kapeluszu, czapce można nosić ozdoby ludowe, jednolite w drużynie.

Okucia na daszkach rogatywek są niezgodne z obowiązującym w Harcertwie wzorem rogatywki, wobec czego nosić takich czapek przy mundurze harcerkim nie wolno (r. N. I. 4, W. U. 1928, № 2).

Rys. A.

Rys. 1, 2, 3.

2) **Koszula** mundurowa (rys. 1) wełniana lub flanelowa zapinana na 3 guziki, z naramiennikami zwężającemi się ku szyi, kołnierz niski, wykładany z dziurkami w rogach do przypinania na guziki (rys. 1), rękawy z mankietami zapinanemi na jeden guzik; obok guzika dziurka do podpinania rękawa na guziki znajdujące się powyżej łokcia (jeden od strony zewnętrznej, drugi — wewnętrznej). Kieszenie dwie naszywane na piersiach, zapinane na klapy proste.

3) **Krawat:** barwy drużyny lub z krajki ludowej, jednolity dla całej drużyny.

4) **Pas główny:** skórzany, szeroki 5 cm. barwy brunatnej, zapinany na sprzączkę o jednym zębie, z zatrzaśnikami.

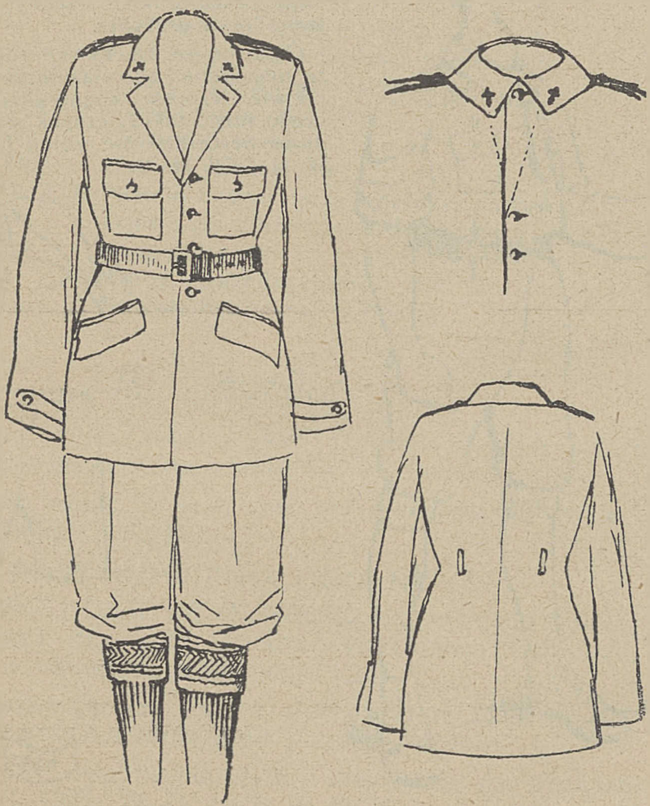
5) **Spodenki:** krótkie powyżej kolan, swobodne, z pętlami do paska (rys. 2 i 3).

6) **Pończochy** wełniane, wykładane.

7) **Trzewiki:** sznurowane, jednolite w drużynie.

B. Strój zimowy. W porze chłodnej i deszczowej nakrycie głowy, koszula, krawat, pończochy jak wyżej. ponadto sweter pod koszulę mundurową lub na wierzch, peleryna albo kurtka (rys. 4).

K r ó j k u r t k i z i m o w e j w i e r z c h n i e j (rys. 4). Kurtka sukienna watowana lub podbita futrem z kołnierzem wykładanym jak na rys.

Rys. 4.

zapięta na 5 płaskich guzików szaro-zielonych kościanych, cztery kieszenie, dwie na piersiach, jak w kurtce starszyzny, 2 dolne kryte, ukośne z klapami. Naramienniki na guzikach płaskich, końce naramienników ukryte pod kołnierzem. Na rękawach patki zapinane na guziki.

N a k o ł n i e r z u 2 lilje czarne, oksydowane, wysokości 1 cm. Krzyż harc. pozostaje na koszuli; j a k o o z n a k ę s t o p n i a przyszywa się na prawem ramieniu nad łokciem, paski poziome 4×1,5 cm. w odstępach 1,5 cm. III stopień — 1 pasek, II — 2, I — 3, H. O. — 4, H. R. — 5 pasków, barwy nieco ciemniejszej od barwy kurtki. Żadnych innych oznak na kurtce zimowej nie nosi się. Pas w służbie na wierzch kurtki. Strój zimowy w powyższych granicach jednolity w d-nie Spodnie w kolanach wolne, pod kolanami spięte na sprzączki (rys. 3).

C. 1) **Barwa** stroju harcerza oliwkowa (khaki) lub popielata, spodeńki granatowe, brunatne, szare lub oliwkowe, jednolite dla całej d-ny.

2) Obowiązuje jednostajność barwy w drużynie, jak również jednostajność materjału.

3) Do pełnego stroju harcerza należy również laska harcerska.

U w a g a. Drużyny mogą umundurować się jednolicie w stroje ludowe.

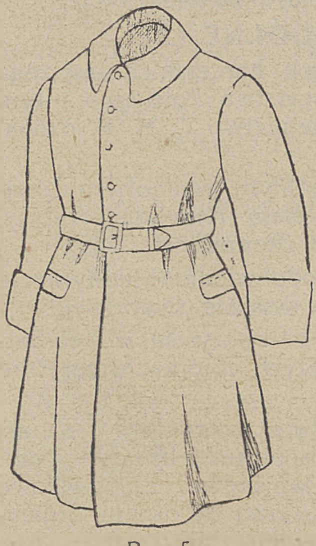
III. STRÓJ HARCMISTRZA.

a) 1) **Nakrycie głowy**: jak u chłopca z tem, że rzemyk na kapeluszu szerokości 2,5 cm.

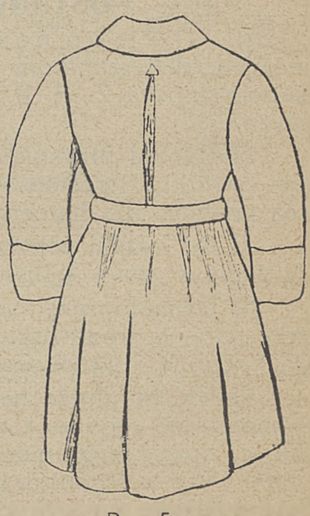
2) **Koszula,** krawat, pas główny, spodeńki, pończochy, sweter, peleryna, spodnie — jak u chłopca.

Strój zimowy: kurtka a) jak młodzieży, z różnicą: na kołnierzu: podharcmistrza — srebrne lilijki, harcmistrz — złote, oznak stopni młodzieży (pasków) nie nosi się, b) lub płaszcz, na kołnierzu lilijki. W polu na wierzch pas główny.

Płaszcz — krój, jak rysunek 5, barwa szara, pas sukienny, zapinany na klamrę okrytą suknem, kieszenie proste, kryte z klapkami (r. N. G. K. M. I. 1 z 2. I. 1928, W. U. 1928, № 1).

Rys. 5.

Rys. 5 a.

3) **Kurtka instruktorska** z wycięciem u szyi. Krój kurtki: jak rys. 6. Cztery kieszenie naszywane, gładkie prostokątne, zapinane na

Rys. 6.

klapy proste. Naramienniki zwężające się ku szyi. Kurtka dostosowana do figury, zapinana z przodu na 4 guziki brunatne.

b) 1) barwa stroju jak u chłopców,

2) laska skautowa lub krótka, zalecony toporek.

B) Oznaki harcerskie.

Nie rób z swego munduru muzeum oznak.

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE (Ż).

A. 1) Prawo noszenia oznak harcerskich zastrzega się wyłącznie członkom Związku Harcerstwa Polskiego i tym osobom z poza Z. H. P., którym Naczelnictwo Z. H. P. oznaki przyzna.

2) Oznaki przysługujące poszczególnym kategorjom członków Związku Harcerstwa Polskiego ustalają niniejsze przepisy, oraz przepisy dla harcerstwa żeńskiego (Rocznik str. 145).

3) Do każdej oznaki przynależy odpowiednia legitymacja lub zapis w stałej legitymacji Z. H. P. (książce służbowej).

4) Oznaki winny być wręczane uroczyście, wobec harcerzy danego środowiska lub na większych zbiórkach, zależnie od znaczenia i wysokości oznaki.

5) Na mundurze harcerskim wolno nosić tylko oznaki a) harcerskie zgodne z niniejszemi przepisami, b) ordery polskie, c) ordery zagraniczne, d) oznaki wojskowe, e) honorowe oznaki innych organizacyj skautowych, oraz f) oznaki organizacyj polskich, do których harcerzom wolno należeć.

Wszystkie oznaki wymienione pod b, c, d, e, a pod f — o ile są odznakami honorowemi — powinny być przez posiadacza zarejestrowane w Naczelnictwie (r. N. I. 4, W. U. 1928, Nr. 2).

Przyjęto, że wyjeżdżając do jakiegoś środowiska, kraju, biorąc udział w przejawach życia towarzystwa, którego oznaki i odznaczenia posiada się — przypina się te oznaki.

6) Prawo wyrobu i głównej sprzedaży oznak przysługuje Centralnej Komisji Dostaw Związku Harcerstwa Polskiego w Warszawie.

7) Do sprawdzania prawa noszenia oznak i munduru upoważnieni są wizytatorzy Naczelnictwa i Głównych Kwater na terenie całej Rzeczypospolitej, pełnomocnicy Zarządów Oddziałów i Komend Chorągwi — na terenie danego Oddziału (Chorągwi). Przeprowadzający kontrolę obowiązani są posiadać odpowiednią specjalną legitymację.

RODZAJE OZNAK.

Oznaki harcerskie są:

1) organizacyjne, świadczące o przynależności do Związku Harcerstwa Polskiego i o stopniu w Z. H. P. posiadanym,
2) sprawności harcerskich,
3) służbowe (funkcyjne) świadczące o rodzaju służby,
4) za lata służby,
5) pamiątkowe,
6) odznaczenia honorowe.

II. OZNAKI ORGANIZACYJNE I STOPNI.

1. Lilja harcerska, wysokości 30 mm., z literami O. N. C. (Ojczyzna-Nauka-Cnota) na listkach lilji oraz Z. H. P. u dołu lilji (rys. 7).

Nosi się lilję na przedniej stronie kapelusza lub rogatywki.

Rys. 7.

PRAWO NOSZENIA:

a) lilja oksydowana — wszyscy harcerze po uzyskaniu najniższego stopnia harcerskiego,

b) lilja srebrna — podharcmistrze,

c) lilja złota — harcmistrze, harcmistrze Rzp.

W stroju cywilnym można nosić minjatury lilji, wysokości 10 mm.; barwy odpowiedniej, jak w a) b) c) podano.

Rys. 8.

2. Krzyż harcerski (rys. 8) wysokości 25 mm. z wiankiem z dębu i lipy dokoła i lilją harcerską na tle promieni na środku; oksydowany. Krzyże są numerowane; w razie zgubienia krzyża można go otrzymać powtórnie dopiero po półrocznej dalszej służbie.

Krzyż jest własnością Związku, nie może być kupowany na własność jednostki i przy wystąpieniu z Z. H. P. musi być zwrócony władzy przełożonej (uchwała V Zj. N. R. H., patrz str. 62; r. N. I. 4, W. U. 1928, Nr. 2).

B) PRAWO NOSZENIA krzyża harcerskiego odpowiedniego stopnia mają osoby, które odbyły odpowiednią próbę młodzieży lub starszyzny, złożyły przyrzeczenie harcerskie, honorowi Harcerze Rzeczypospolitej oraz osoby z organizacyj skautowych innych narodów i członkowie współdziałający, o ile im krzyż zostanie nadany przez Naczelnictwo (patrz: Odznaki honorowe, oraz „Instrukcja w sprawie wydawania krzyży i książeczek służbowych)".

Wydawanie krzyżów skautom poza Z. H. P. Komendantom Chorągwi, oraz wszelkim komendantom harcerskim nie wolno wydawać krzyżów harcerskich skautom lub nieskautom innych narodowości. Przyznawanie oznak tym osobom przysługuje jedynie władzom centralnym Związku.

(r. N. G. K. M. I. 5 z 9. IV. 1927, W. U. 1927, № 5, str. 23).

Nadawanie krzyżów harcerskich osobom nienależącym do Z. H. P. oraz członkom współdziałającym Z. H. P. zastrzega się Naczelnictwu (r. N. I. 2 z 15. I. 1928, W. U. 1928, Nr. 1).

C) NOSI SIĘ krzyż przypięty na 2 cm. nad środkiem górnego brzegu klapy lewej kieszeni koszuli harcerskiej lub kurtki instruktorskiej; w stroju cywilnym w miejscu odpowiadającem umieszczeniu krzyża na mundurze lub w klapie; w stroju wojskowym, jak na mundurze harcerskim.

STOPNIE KRZYŻA HARCERSKIEGO*).

Prawo noszenia krzyża harcerskiego odpowiedniego stopnia mają osoby, które odbyły odpowiednią próbę młodzieży lub starszyzny. Program i przepisy prób młodzieży „Harcerstwo", tom I (praca zbiorowa pod redakcją St. Sedlaczka); w ciągu roku 1928 przepisy te i program ulegną zmianie. Program i przepisy prób starszyzny — patrz rozdział Członkowie czynni (starszyzna harcerska). Poniżej w nawiasach wskazano jakiej oznace odpowiada jaki stopień.

a) młodzieży harcerskiej:

1) STOPIEN III. Cała oznaka oksydowana (młodzik).
2) STOPIEN II. Krzyż z nakładaną srebrną lilijką (wywiadowca).
3) STOPIEN I. Krzyż z nakładaną złotą lilijką (ćwik).
4) KRZYŻ HARCERZA ORLEGO, jak ćwika, z złoconem kółkiem dokoła lilijki.
5) KRZYŻ HARCERZA RZECZYPOSPOLITEJ. Krzyż z nakładaną złotą lilijką i złotym wiankiem.

*) W sprawie otrzymywania krzyży przez drużyny, patrz „Instrukcja w sprawie wydawania krzyży i książek służbowych".

b) starszyzny harcerskiej.

1) KRZYŻ PODHARCMISTRZA — jak ćwika lub Harcerza Rzeczypospolitej (o ile posiada ten stopień) na zielonej podkładce.

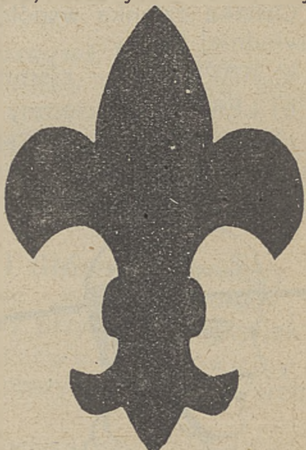
2) KRZYŻ HARCMISTRZA — jak Harcerza Rzeczypltej na czerwonej podkładce (czerwień polska).

3) KRZYŻ HARCMISTRZA Rzp. — jak Harcerza Rzeczypospolitej na biało-czerwonej podkładce (czerwona barwa w środku).

4) KRZYŻ HONOROWEGO HARCERZA RZECZYPOSPOLITEJ — jak Harcerza Rzeczypospolitej — na białej podkładce.

5) Członkowie czynni nie posiadający stopnia starszyzny noszą krzyż stopnia II — na podkładce brunatnej. Starsi harcerze i harcerki nie należący do drużyn młodzieży, noszą krzyż tego stopnia, jaki uzyskali w drużynie.

3. Lilja starszyzny wycięta z sukna (rys. 9) wysokości 6 cm., naszyta na lewym rękawie pod herbem środowiska służby.

Rys. 9.

PRAWO NOSZENIA:

podharcmistrz — lilja barwy zielonej,

harcmistrz — lilja barwy czerwień polska,

harcmistrz Rzp. — lilja barwy czerwień polska z dwoma poprzecznemi paskami srebrnemi.

Rys. 10.

4. Oznaka członka współdziałającego (Ż) (rys. 10): lilja harcerska w pierścieniu, cała oznaka wysokości 25 mm. lekko oksydowana. Na pierścieniu napis „Związek Harcerstwa Polskiego" (rys. 7). Nosi się tę oznakę na lewej klapie surduta (zmiana napisu uchw. N. 26. X. 1921). Odmiana: Oznaka Koła Przyjaciół Działu Zagran. N: na pierścieniu napis „Koło Przyj. Działu Zagran. Z. H. P."

PRAWO NOSZENIA posiada każdy członek współdziałający Z. H. P., który należy do jednego z Kół P. H., opłacił składkę na dany rok harcerski i posiada legitymację. Naczelnictwo przyznaje oznaki członków współdziałających z uwolnieniem od opłat za pomoc okazaną Harcerstwu.

5. Oznaka członków Naczelnej Rady, Naczelnictwa i Zarządów Oddziałów (Ż).

a) Członkowie Naczelnej Rady Harc.: lilja złota w pierścieniu, średnicy 2 cm., z złotym napisem „Związek Harcerstwa Polskiego" na tle białej emalji,

b) Członkowie Naczelnictwa — jak a) z białą podkładką.

c) Przewodniczący Zarządu Oddziału — jak a), ale emalja czerwona,

d) Członkowie Zarządów Oddziałów — jak a), ale napis i lilja srebrna, emalja czerwona,

e) Członkowie współdziałający pracujący w działach Naczelnictwa i wydziałach Z. O. — lilja jak a), ale bez emalji.

f) Kierownicy działów Naczelnictwa — jak e) z białą podkładką.

6. Oznaki służby specjalnej (Ż).

Oznaka członka współdziałającego jak 5 e), na podkładce odpowiedniej barwy:

a) KAPELAN — ciemno-fioletowa,

b) LEKARZ — ciemny amarant,

c) INSTRUKTOR TECHNICZNY (sprawności), mianowany przez Główną Kwaterę — niebieska.

PRAWO NOSZENIA mają osoby posiadające odpowiednią legitymację.

Uwaga. O ile kapelan lub lekarz jest harcerzem nosi krzyż harcerski właściwego stopnia, ewtl. z podkładką starszyzny, a obok oznakę służby specjalnej.

Rys. 11.

III. Oznaki środowiska służby.

1. OZNAKA DRUŻYNY:
a) tarcza wysokości nie większej niż 4 cm. z herbem miejscowości będącej siedzibą drużyny, pod tarczą na wstążce nieco ciemniejszej od barwy munduru. wielkości 8 X 2 cm. wyszyta barwą ciemno-zieloną nazwa miejscowości, np. Warszawa. Tarcza przyszyta jest 10 cm. poniżej wszycia naramiennnika (rys. 11).

O ile dana miejscowość herbu nie posiada, Komendant Chorągwi ustala odpowiednie inne godło dla drużyn tej miejscowości.

b) metalowa cyfra drużyny na naramiennikach.

c) zastępy w drużynie odróżniają się pękami wstążek 15 X 1 cm., barwy zastępu; zastępowy nosi 7, inni członkowie zastępu 5 wstążek, które nawleka się na lewy naramiennik i nosi w służbie. Wstążki mogą być zastąpione przez pasek odpowiedniej barwy, szerokości 1 cm., naszyte na lewym naramienniku.

2. Oznaka Hufca — a) Hufcowy — wąski czerwony pasek dookoła tarczy opisanej pod 1), pod tarczą nazwa miejscowości będącej siedzibą Komendy Hufca. Jeżeli w danej miejscowości jest kilka hufców — przed nazwą hufca jego numer rzymską cyfrą.

b) członkowie Komendy Hufca — tarcza bez obszycia, zresztą jak hufcowy.

3. **Oznaka Komendy Chorągwi** — na tarczy jak pod (1), herb odpowiedniego województwa lub ziemi Rzeczypospolitej.

a) Komendant Chorągwi — tarcza obszyta wąskim złotym paskiem,

b) członkowie Komendy Chorągwi — tarcza bez obszycia.

4. **Oznaka Naczelnictwa i Głównej Kwatery** — na tarczy wielkości 4 X 5 cm. barwy „czerwień polska“, orzeł polski wysokości 35 mm.; szczegóły przyszycia tarczy jak po 1.

a) członkowie Naczelnictwa i kierownicy działów Naczelnictwa — tarcza obszyta podwójnie srebrnym sznurkiem,

b) starszyzna — kierownicy wydziałów Naczelnictwa — obszycie tarczy pojedyńczo sznurkiem srebrnym,

c) starszyzna — współpracownicy Naczelnictwa — tarcza bez obszycia.

5. Prawo noszenia oznaki środowiska służby przyznaje odpowiedni bezpośredni przełożony, przy przyjęciu lub powołaniu do środowiska.

IV. SZNUR SŁUŻBOWY.

1. Sznur służbowy jest oznaką świadczącą o tem, że noszący oznakę pełni w danej chwili czynną służbę organizacyjną harcerską, oznaka ta wskazuje zarazem szczebel organizacyjny tej służby. Sznur jest podwójny, długości 50 cm., z suwakiem barwy sznura lub innej, jak niżej wskazano; nosi się go tylko na mundurze.

2. Sznur zakłada się na lewy naramiennik (rys. 11 i rys. 12), drugi zaś koniec z przymocowanym gwizdkiem chowa się do lewej kieszeni koszuli lub kurtki (patrz rys.).

3. Barwy sznura i rodzaj suwaka wskazują stopień służbowy:

1. Szeregowiec — sznur szary
2. Zastępowy — sznur brunatny
3. Przyboczny — sznur zielony
4. Drużynowy — sznur ciemno-granatowy
5. Hufcowy — sznur srebrny z srebrną skówką — suwakiem.
6. Komendant Chorągwi — sznur złoty z złotym ozdobnym suwakiem.
7. Naczelnik G. K. — sznur skórzany z ozdobnym suwakiem.
8. Przewodniczący Związku — sznur biały z suwakiem ozdobnym złotym.
9. Członkowie Komendy Hufca — sznur srebrny suwak biały.
10. Członkowie Komendy Chorągwi — sznur złoty suwak srebrny.
11. Członkowie Głównej Kwatery — sznur brunatny skórzany, suwak ozdobny bronzowy.

Rys. 12.

12. Członkowie Naczelnictwa — sznur biały, suwak biały.

4. Suwaki przy 6, 7, 8, 11, 12 — ozdobne metalowe, zresztą z tego samego materjału co sznur.

5. Sznury 9, 10, 11, 12, nosi się na szyi, schowane pod klapy kurtki instruktorskiej w taki sposób, aby widoczny był tylko koniec sznurka od końca klapy do lewej kieszeni (rysunek 12 lewa strona).

6. O ile członek danej komendy występuje jako pełnomocnik komendanta (Naczelnika G. K., Naczelnictwa) — nosi sznur jak wskazano pod 2.

V. OZNAKI SPRAWNOŚCI.

1. OZNAKAMI SPRAWNOŚCI są krążki barwy oliwkowej, khaki, średnicy 25 mm. z rysunkiem odpowiedniej sprawności. Rysunki i sposób uzyskiwania podaje wydawnictwo „Harcerstwo" t. II. Nosi się te oznaki naszyte po 3 w rzędzie na prawym rękawie od góry do dołu, oznaki samarytańskie na lewym rękawie.

PRAWO NOSZENIA ma każdy harcerz, który odbył pomyślnie próbę danej sprawności i posiada odpowiednie zaświadczenie w książeczce służbowej.

2. OZNAKI INSTRUKTORÓW SPRAWNOŚCI są to krążki takie same jak oznaki sprawności, lecz obszyte srebrnym sznurkiem.

Uwaga. Podharcmistrze, harcmistrze i harcmistrze Rzpltej noszą tylko oznaki instruktorów sprawności.

VI. OZNAKI LAT SŁUŻBY (rys. 13).

Oznakami lat służby są listki dębu, długości 17 mm. noszone nad lewą kieszenią pod krzyżem harcerskim.

Za 1 ukończony rok służby — 1 listek ciemno-bronzowy, oksydowany; za 3 lata — listek srebrny oksydowany; za 10 lat oznaka dziesięciolecia — dwa listki złote ozdobne.

2. Prawo noszenia ma każdy harcerz po przyrzeczeniu, posiadający odpowiednią ilość lat nieprzerwanej służby, licząc od daty wstąpienia do Z. H. P. Urlopy półroczne i dłuższe odlicza się; służbę wojskową, o ile o niej zameldowano Komendzie Chorągwi lub Głównej Kwaterze, zalicza się do lat służby harcerskiej pod warunkiem, że w czasie pobytu w wojsku harcerz nie stracił łączności z Harcerstwem; odpowiednie zaświadczenie w książeczce służbowej wpisuje Komenda, której zgłoszono służbę wojskową.

Rys. 13.

Podstawą do obliczenia ukończenia lat służby, upoważniającego do noszenia odpowiednich oznak są notatki w książeczce służbowej.

3. Pożądane jest uroczyste przypinanie oznak służby na zbiórce zastępu lub drużyny, ewentualnie połączone z innemi uroczystościami (patron drużyny, św. Jerzy, rocznica drużyny i t.p.).

4. Listki dębowe może nabywać każdy harcerz podobnie jak lilijki harcerskie, prócz oznaki dziesięciolecia, którą nadaje Naczelnik Głównej Kwatery na wniosek Komendanta Chorągwi lub z własnej inicjatywy. Oznakę tę mogą otrzymywać także sztandary drużyn, instytucje harcerskie i t. p. (wtedy łącznie z krzyżem harc.).

5. Za pierwsze dziesięciolecie 1911-1921 została ustalona osobna oznaka — obecnie już jej nie nadaje się.

(r. N. I. 30; W. U. 1924, № 11, str. 53).

VII. ODZNAKI HONOROWE (Ż).

Uchw. VI. Zj. W.: „Zjazd Walny znosi wszelkie odznaki honorowe, a więc „Za zasługę", „Wdzięczności" i „Orła Harcerskiego", uważając za niewłaściwe odznaczanie pracy starszyzny. Zatrzymuje odznakę „Wdzięczności" jedynie dla zasłużonych dla Z.H.P. osób z poza Harcerstwa oraz innych organizacyj skautowych (r. N. I. 13 z 25. V. 1926; W. U. 1926, Nr. 6 str. 17).

Rys. 14.

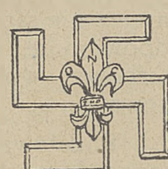
Wyjaśnienia G. K. M.: „W myśl opinji stwierdzonej na Zjeździe Walnym, osoby posiadające nadane już odznaczenia — zachowują je nadal, z prawem noszenia" (r. G. K. M. I. 5 z 2. VII. 1926; W. U. 1926, Nr. 7-8, str. 26).

1. Odznaka „Za uratowanie życia" — za bohaterstwo i pogardę niebezpieczeństwa przy ocalaniu życia.

Medal bronzowy (patrz rys. 14) wysokości 25 mm., ciemno-oksydowany na czerwonej wstędze.

Wielokrotne odznaczenie znaczy się gwoździkami złotemi wpiętemi w wstążkę.

2. Odznaka „Wdzięczności" — za szczególnie wybitne zasługi oddane organizacji Z. H. P. jako całości.

Rys. 15.

Swastyka srebrna oksydowana wysokości 20 mm. ze złotą lilją (rys. 15).

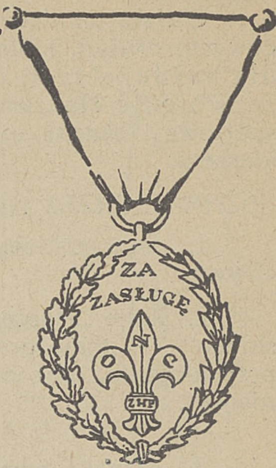
3. Odznaka Honorowego Harcerza Rzeczypospolitej, opisana pod „Stopnie krzyża harcerskiego", jest nadawana zupełnie wyjątkowo na zasadzie postanowienia Naczelnictwa (r. N. I. 2 z 15. I. 1928; W. U. 1928, Nr. 1 — patrz B. II. 2 a).

Dawniejsze odznaki Honorowe,

obecnie nie nadawane, noszone przez osoby, którym były nadane w swoim czasie.

1. Odznaka „Za zasługę” — za niezwykle dobre spełnianie obowiązków, za zasługi wybitne dla skautingu i harcerstwa.

Medal bronzowy (patrz rys. 16), wysokości 30 mm. na wstędze białej.

Rys. 16.

2. „Orzeł Harcerski” — dla harcerzy i harcerek Rzeczypospolitej i innych osób; mających conajmniej 5 lat służby harcerskiej, za kilkakrotne ocalenie życia z narażeniem własnego, w wyjątkowych okolicznościach, niezwykłe kilkakrotne dowody dzielności, wytrwałości, poświęcenia, za wyjątkowo cenną pracę dla dobra Harcerstwa.

Rys. 17.

Orzeł biały na lilji harcerskiej (rys. 17), wysokość odznaki 40 mm., za ocalenie życia na wstędze czerwonej, za zasługi — na zielonej.

Odznaka niema stopni.

Sposób noszenia odznak honorowych. Odznaki 1—3 nosi się na lewej piersi nad kieszenią, najwyższą po prawej stronie krzyża harcerskiego, inne po lewej. Krzyż Honorowego Harcerza Rzeczypospolitej nad lewą kieszenią munduru, w stroju cywilnym na lewej klapie.

Prawo noszenia odznak honorowych mają osoby, którym te odznaki zostały przyznane.

Sposób przyznawania określa osobny regulamin (patrz r. N. l. 4 z 12. I. 1922; Ok. Nr. 12).

ODZNAKI HONOROWE PRZEWODNICZĄCYCH Z. H. P.

1. Przewodniczący Z. H. P. na zasadzie samego faktu wyboru otrzymuje wszystkie harcerskie odznaczenia honorowe i stopień Honorowego Harcerza Rzeczypospolitej.

2. N. R. H. nadaje byłym przewodniczącym Z. H. P. druhowi Gen. Józefowi Hallerowi i d-howi Ks. D-rowi Janowi Mauersbergerowi wszystkie harcerskie odznaczenia honorowe i stopnie Honorowych Harcerzy Rzeczypospolitej.

(Uchw. XIX. Zj. N. R. H., L. ok. N. l. 5 z 2. V. 24; W. U. 1924, № 5).

VIII. OZNAKI PAMIĄTKOWE I INNE (Ż).

Oznaki pamiątkowe i t. p., oznaki b. organizacyj dzielnicowych, drużyn, klubów harcerskich i t. p. wolno nosić, o ile dla każdej z tych oznak zostanie uzyskane zasadnicze zezwolenie Naczelnictwa. Oznaki te, jak również żetony sportowe i oznaki uzyskane w zawodach nosi się na lewej kieszeni.

UZNANE PRZEZ NACZELNICTWO OZNAKI PAMIĄTKOWE.

1. Bez osobnego rozkazu: oznaki b. organizacyj dzielnicowych,

2. Lilje „Harcerstwa Polskiego Rusi i b. cesarstwa Rosyjskiego" — „mają prawo nosić b. członkowie tej organizacji po przyrzeczeniu, oraz osoby, mające specjalne do tego upoważnienie".

(r. G. K. M. l. 18 z 8. V. 1921; Ok. 10).

3. Oznaka pamiątkowa Zlotu Narodowego 1924 (uchw. N. 19. II. 1924).

4. Oznaka pamiątkowa Hufca Lwowskiego męskiego z okazji piętnastolecia pracy harcerskiej we Lwowie — 1911—1926.

ZAKAZ USTANAWIANIA OZNAK PAMIĄTKOWYCH BEZ ZEZWOLENIA NACZELNICTWA. Doszło do wiadomości Naczelnictwa, że niektóre drużyny wydają własne oznaki 10-cio lecia. W związku z powyższem N. zaznacza, że wydawanie oznak 10-cio lecia należy jedynie do kompetencji N. i wszelkie odnośne oznaki wydawane z pominięciem N. są nieważne i winny ulegać konfiskacie ze strony władz przełożonych.

(r. N. l. 4 z 6. II. 1924; W. U. 1924, № 2).

IX. OZNAKI DLA WYJEŻDŻAJĄCYCH ZAGRANICĄ.

1. Na górnej części klapy prawej kieszeni wstążeczka o barwach narodowych, 10 X 2 cm., z metalowym białym orłem na środku i napisem po jego bokach „Polska-Pologne".

(Ż) 2. Druhny i druhowie wyjeżdżający zagranicą, o ile będą tam występować w mundurach harcerskich, muszą mieć na to pozwolenie Gł. Kwatery oraz specjalną legitymację (paszport harc. zagraniczny), wystawiony przez Dział Zagraniczny Naczelnictwa.

(Uchw. Kom. Wewn. N. z 27. X. 1924).

(Ż) 3. Noszenie stroju harcerskiego poza granicami Rzeczypospolitej bez specjalnego upoważnienia Gł. Kw. Z.H.P. jest wzbronione. Druhny i druhowie wyjeżdżający zagranicę winni uprzednio meldować się w G. K.

(r. N. l. 4 1922; Ok. nr. 12 z 12. I. 1922).

X. MUNDUR I OZNAKI WILCZĘCE.

a) Mundur (rys. 18).

1. Czapka — beret jednolity w gromadzie.

2. Chustka na szyi barwy drużyny harcerskiej, do której gromada przynależy lub własnej barwy gromady.

3. Bluzka (sweter) niebieska, oliwkowa, zielona lub popielata (barwa jednolita gromady); rękawy do podpinania.

4. Spodeńki — ciemno-granatowe, oliwkowe lub popielate.

5. Pończochy i obuwie — jednolite w gromadzie.

6. Mundur zimowy — kurtka granatowa zapinana na 4 guziki czarne bez paska. Kołnierz wykładany, kieszenie na piersi: naszywane, gładkie; kieszenie boczne: kryte, poziome. Spodnie — jak przy mundurze zimowym harcerzy.

Rys. 18.

b) Oznaki.

Rys. 19.

1. **Oznaka wilczęca:** główka wilczka wycięta z sukna (rys. 19), nosi się jak lilję harcerską na czapce oraz na lewej piersi, jak krzyż, po uzyskaniu najniższego stopnia wilczęcego i po złożeniu przyrzeczenia wilczęcego. Miniatura metalowa — nosi starszyzna wilcząt białą oksydowaną, wilczki w stroju cywilnym i przy mundurze zimowym bronzową.

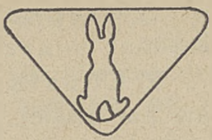
2. **Oznaka zastępu:** Trójkąt równoboczny o boku 5 cm. barwy zastępu, naszyty na lewem ramieniu, bezpośrednio pod początkiem rękawa.

3. **Oznaki stopni:**

Gwiazdki — pierwsza i druga, po odbyciu odpowiednich prób, pięcioramienne, metalowe, bronzowe; nosi się: pierwszą po prawej stronie główki wilczka, drugą po lewej, na czapce i na piersi.

4. **Oznaka „dwójki“** (zastępcy „szóstkowego“) — naszywka z żółtej taśmy, 1 cm. szerokiej, nad lewym łokciem.

5. **Oznaka „szóstkowego“** — takież dwie naszywki w odstępie 2 cm. i biała barwa główki wilczka.

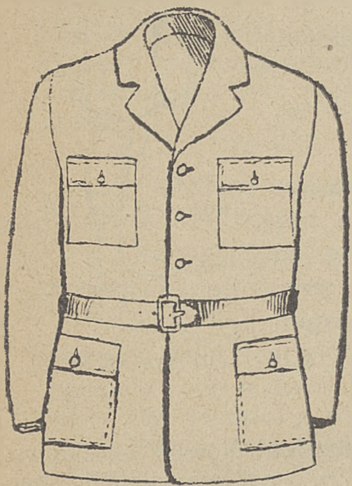

Rys. 20

6. **Oznaki sprawności wilcząt**— (rys. 20) patrz „Kalendarz Harcerski“ na r. 1924, str. 116 i „Wilczęta“ t. II.

c) **Starszyzna wilcząt** — nosi mundury starszyzny harcerskiej z główką wilczka białą oksydowaną z prawej strony kapelusza (czapki) oraz na klapie kurtki.

XI. MUNDUR I OZNAKI STARSZYCH HARCERZY.

Rys. 21.

1. **Mundur** Starszych Harcerzy stanowi: kapelusz harcerski, lub rogatywka, kurtka taka sama jak starszyzny, tylko bez naramienników, według wzoru na rys. 21, spodnie — jak starszyzny, w lecie krótkie do kolan (granatowe lub khaki), koszula harcerska i krajka jednakowe dla całej drużyny. Mundur zimowy, jak młodzieży, z oznaką opisaną pod 2 na rękawie. Na służbie Starszy Harcerz nosi na kurtce pas.

2. Oznakę Starszego Harcerza stanowi lilja harcerska w kółku o średnicy 4 i pół cm., wycięta z sukna granatowego według wzoru na rys. 22, noszona na kurtce (względnie koszuli harcerskiej) na lewem ramieniu, jak lilja starszyzny.

3. **Oznakę przydziału** do danej drużyny Starszych Harcerzy (wzgl. Koła St. H.) stanowi godło drużyny umieszczone w kółku o średnicy 2 i pół cm., metalowe lub wyszywane, noszone na środku lewej kieszeni kurtki. Godło, które może być kombinacją pierwszych liter lub cyfr drużyny, musi być zatwierdzone przez Naczelnika G. K. M.

Rys. 22.

4. Krzyż harcerski i oznaki za lata służby nosi się jak zwykle.

5. **Oznaki służby** stanowią sznurki odpowiedniej barwy noszone dookoła kołnierza kurtki (wzgl. koszuli harc.) z końcem wsuniętym do lewej kieszeni.

Barwy: drużynowy (przewodniczący Koła) — granatowa, przyboczny (czł. zarządu Koła) — zielona, zastępowy — brązowa, szeregowiec — szara. Kierownik Wydziału Starszego Harcerstwa w Komendzie Chorągwi — złoty noszony, jak wyżej.

6. Starsi Harcerze, którzy ukończyli kurs dla kierowników pracy starszo-harcerskiej (instruktorzy Starszego Harcerstwa) noszą oznakę Starszego Harcerza wymienioną w p. 2, z lilją obszytą srebrną nitką.

7. Powyższe oznaki obowiązują we wszystkich drużynach Starszych Harcerzy (zrzeszeniach Starsz. Harc. zarejestrowanych przez G. K. M. jako drużyny). W kołach Starsz. Harc. noszenie ich jest zalecone.

8. Harcmistrze i podharcmistrze będący członkami zrzeszeń Starsz. Harc. noszą tylko oznakę przydziału do zrzeszenia, podaną w p. 3 na kurtce z oznakami starszyzny.

XII. OZNAKI DLA DRUŻYN POLSKICH ZAGRANICĄ (Ż).

1. Krzyż harcerski jest oznaką wyłącznie tylko Z. H. P.; harcerzom polskim zagranicą nie należącym do Z. H. P. może być zatem nadawany jedynie jako odznaka honorowa, wręczona za specjalne zasługi.

2. Dla polskich drużyn harcerskich zagranicą ustanawia się osobną oznakę, która ma być wprowadzona w polskich drużynach harcerskich we wszystkich państwach, w których nie mogą istnieć drużyny należące do Z. H. P. Oznaką tą ma być tarcza biało-czerwona, na którą nałożona jest lilja harcerska.

(Uchw. N. 4. II. 1924, niedruk.)

N. zezwala na używanie oznak Z.H.P. (między innemi krzyży harcerskich) Związkowi Harcerzy Polskich w Niemczech oraz Harcerstwu Polskiemu w Czechosłowacji, jako organizacjom Z. H. P. ideowo bliskim, choć niezależnym odeń organizacyjnie.

(Uchw. N. 1. III. 1925, niedruk.)

C) Różne rozkazy i uchwały w sprawie munduru i oznak.

1. Zezwolenie harcerzom-wojskowym na noszenie krzyża harcerskiego.

I. Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich, Szt. Generalny, Warszawa 15. XI./I: Rozkaz № 184, № 13283/V — Krzyż Harcerski, prawo noszenia. Z rozkazu Naczelnego Wodza zezwala się harcerzom, będącym w czynnej służbie wojskowej, a posiadającym legitymacje harcerskie, na noszenie krzyża harcerskiego, jako odznaki pamiątkowej narówni z odznakami dawnych formacyj wojskowych i szkół.

Krzyż harcerski należy nosić w wysokości dwóch palców nad środkiem lewej kieszeni munduru i w odpowiedniem temu miejscu munduru żołnierskiego bez kieszeni. w z. Haller, m. p. Pułkownik Sztabu Gen.

II. LEGITYMACJE UPRAWNIAJĄCE DO NOSZENIA KRZYŻA. Za legitymacje upoważniające do noszenia krzyża harcerskiego uważa się książki służbowe harcerskie z pieczęcią Głównej Kwatery Z. H. P.

(r. N. XI. 1919, l. 12, Ok. III.).

2. Kontrola oznak harcerskich (Ż).

W myśl paragrafu IX p. 9. Og. Reg. Wewn., starszyzna męska i żeńska Głównej Kwatery, posiadająca odpowiednie upoważnienie Naczelnika (względnie Naczelniczki) Głównej Kwatery, mają prawo sprawdzania, czy harcerze (harcerki) posiadający jakieś oznaki, posiadają wiadomości i sprawności, wymagane przez program odpowiednich prób. W razie stwierdzenia, że wyszkolenie harcerza nie odpowiada posiadanej oznace, instruktor zawiadamia o tem właściwą Komendę Hufca, która zawiesza prawo do oznaki. Odpowiednią notatkę w książce służbowej wpisuje drużynowy (kierownik drużyny).

(r. N. l. 6 z 20. II. 1921 — „Harcerz" № 8—9, r. 1921).

3. Wyrób i sprzedaż oznak (Ż).

a) Sprzedaż krzyży, lilijek, lilji starszyzny, oznak sprawności i odznak ma się odbywać tylko za pośrednictwem C. K. D. H. By umożliwić wyrób tych oznak drużynom harcerskim, C. K. D. H. będzie ogłaszać przed uskutecznieniem zamówień konkurs na wyrób oznak, ogłaszany w okólnikach N. Z nadesłanych ofert (przez drużyny harcerskie i firmy handl.) zostanie wybrana najodpowiedniejsza.

Przed większemi obstalunkami C. K. D. H. winna przysłać okazową oznakę do G. K. dla zakwalifikowania.

(Uchw. Kom. org. N. z 7. IV. 1922, niedruk.)

b) Pozwolenie na wyrób oznak (Ż). Wszelkie pozwolenia na wyrób oznak sprawności wydane w r. 1922 straciły ważność. Drużyny i instytucje harcerskie, pragnące podjąć się wyrobu tych i innych oznak i dostawy ich do Centralnej Komisji Dostaw Harcerskich, zgłoszą to do Naczelnictwa na piśmie z dołączeniem próbek, cen i warunków dostawy. Oznak środowisk powyższe nie dotyczy — mogą być one wyrabiane na własny rachunek środowisk, bez żadnego ograniczenia.

(r. N. l. 2 z 5. II. 1923; W. U. 1923, № 1—2)

4. Konferencja starsz. w Łodzi w sprawie munduru (Ż).

Konferencja wzywa Komendy Chorągwi, Hufców i drużyn, aby zwróciły baczną uwagę na umundurowania druhen i druhów, kierując się zasadami: że każda druhna i każdy druh winni posiadać mundur, że na wszelkie zbiórki i wystąpienia harcerskie winni stawać w mundurze, zaś poza służbą konferencja zaleca korzystać z mundurów i oznak harcerskich.

(Uchw. Konf. Starszyzny w Łodzi, „Harcmistrz" 1926, № 1—2)

5. Poszanowanie munduru.

Zauważyłem, że niektórzy harcerze, a co gorsza, starszyzna, nie szanują munduru harcerskiego, nosząc brudne i wymięte ubrania, czapki harcerskie do ubrania cywilnego, długie spodnie i t. p.

Zabraniam używania czapek i kapeluszy harcerskich przy ubraniu cywilnem, z wyjątkiem tych wypadków, gdzie na to pozwoli Komendant Chorągwi ze względu na częściową przynajmniej jednolitość stroju w drużynach niezamożnych.

Zabraniam używania długich spodni przy mundurze harcerskim.

Mundur nie jest ubraniem spacerowem; ukazujący się w nim w miejscach publicznych winni pamiętać, że reprezentują tam harcerstwo i że po ich zachowaniu sądzi społeczeństwo o Z. H. P.

Druhowie Kmdci Chor. wydadzą stosowne pouczenia i zarządzenia.

(r. N. G. K. M. l. 2 z 17. IX. 1925; W. U. 1925, № 10)

Próby i stopnie młodzieży męskiej.

(r. N. l. 34 z 9. XII. 1924; W. U. 1924, № 12, str. 56. Podręcznik: R. Baden-Powell „Wilczęta", tom I, przekład Dr. Tadeusza Strumiłły — nakł. Książnicy Harcerstwa i Kultury Fizycznej; tom. II nakł. Księgarni św. Wojciecha, Poznań).

WILCZĘTA.

1. Drużyny wilcząt obejmują młodzież od lat 8 do mniejwięcej 12 włącznie. Warunki wpisu drużyn wilcząt do Z. H. P. są te same, co warunki wpisu drużyn harcerskich. Strój i oznaki wilcząt patrz „Mundur i oznaki wilczęce" (str. 169).

2. Prawo i przyrzeczenie wilcząt, programy prób i sprawności, przepisy dotyczące prób etc. — podają: 1) „Kalendarz Harcerski" na r. 1924, str. 113 i nast., 2) rozkaz Naczelnictwa l. 34 z 9. XII. 1924; W. U. 1924, № 12, str. 56.

Ze względu na będące w toku opracowanie całości przyrzeczenia harcerskiego, z wilczętami włącznie, tych materjałów tu nie przedrukowujemy. Ukażą się one w ciągu r. 1928 w osobnem wydawnictwie.

HARCERZE.

Obowiązujące przepisy zawierają: HARCERSTWO, praca zbiorowa pod redakcją Stanisława Sedlaczka, Warszawa 1922, Książnica Harcerstwa i Kultury Fizycznej, w szczególności:

1) Programy prób na stopnie młodzieży.

2) Instrukcja przeprowadzenia prób na stopnie. W tej samej książeczce znajdują się prace: Wskazówki szczegółowe w sprawie prób, pióra Jana Grabowskiego, Obozy wakacyjne (zbiorowa), Harce w polu i w lesie, W. Prażmowskiej, Krajoznawstwo w Harcerstwie, W. Prażmowskiej, Wskazówki higjeniczne dotyczące wycieczek (zbiorowa).

Ze względu na będące w toku nowe opracowanie prób i instrukcyj do nich, oraz ze względu na kompletny zbiór tych materjałów w wydawnictwie oficjalnem Naczelnictwa Z. H. P., jakiem jest „Harcerstwo", odnośnych przepisów w Roczniku nie podajemy.

Oszczędność. N. z upoważnienia N. R. H. skreśla w programie prób młodzieży męskiej (rozkaz N. Z. H. P. l. 7 z dnia 10. VIII. 1919 r., także „Harcerstwo", tom I) ustępy dotyczące oszczędności i wprowadza następujący przepis: a) odbywający pierwszą próbę wilcząt lub harcerską, winien posiadać książeczkę oszczędnościową P. K. O. i mieć zaoszczędzoną sumę conajmniej 1 zł.; zezwala się także na lokowanie poza P.K.O. w instytucjach dających gwarancję bezpieczeństwa składek, także w kasach oszczędności przy drużynach, pod warunkiem, że Z. O. przyjmie na siebie odpowiedzialność za daną kasę; b) każdy harcerz, przystępujący do próby wyższego stopnia młodzieży, winien wykazać, że od daty ogłoszenia niniejszego rozkazu, oszczędzał, choćby niewielką kwotę, co miesiąc.

(r. N. l. 27 z 25. XI. 1925; W. U. 1925, Nr. 12, str. 63, oraz uchw. N. z 10. III. 1926, niedruk.)

SPRAWNOSCI HARCERSKIE.

Obowiązujące przepisy zawiera „Harcerstwo" j. w. tom II, w szczególności:

1) Regulamin prób sprawnościowych,

2) Programy prób ok. 80 sprawności z rysunkami oznak.

W tej samej książeczce znajduje się obszerna część ogólna, pióra St. Sedlaczka, omawiająca tematy: Sprawności w Anglji. Wskazówki metodyczne. Sprawności a szkoła. Poparcie społeczeństwa. Szczególne znaczenie sprawności w Polsce, a nadto ustęp pióra J. Tworkowskiej: „Uwagi o sprawnościach w drużynach żeńskich".

Poniżej podajemy tylko przepisy i programy prób nie wydrukowane w tomie II „Harcerstwa".

Sprawności samarytańskie. Próby na sprawności samarytanina, pielęgniarza i t. p. przeprowadzać mogą tylko takie komisje prób, w których gronie jest lekarz, z reguły przewodniczący komisji. Komendy Chorągwi mogą w szczególnych wypadkach powierzać przeprowadzenie prób tylko jednej osobie, t. j. lekarzowi.

(r. N. l. 28 z V. 1920 — Ok. VIII)

SPRAWNOŚCI INSTRUKTORSKIE.

1. Młodzieniec mający 17 lat ukończonych i próbę ćwika, może uzyskiwać oznaki instruktora sprawności w zakresie rodzajów sprawności, wymienionych w podręczniku „Harcerstwo" t. II oraz innych dodatkowo ogłoszonych przez Naczelnictwo.

2. Oznaki instruktorów sprawności są takie same, jak odpowiednie oznaki sprawności młodzieży, różnią się tylko od nich obszyciem srebrnym sznurkiem dookoła.

3. Dla sprawności służby ambulansowej, higjenisty, samarytanina, pielęgniarza istnieje tylko jedna sprawność instruktorska „instruktora służby samarytańskiej", podobnie dla wszystkich sprawności przewodniczych istnieje tylko jedna sprawność instruktorska „instruktora przewodnictwa". Dla niektórych innych sprawności instruktorskich zostaną również ustanowione grupy odpowiednich sprawności młodzieży.

4. Aż do opracowania szczegółowych przepisów, prób na instruktorów sprawności odbywać się będzie na następujących zasadach:

a) kandydat, posiadający warunki wymienione pod 1 zgłasza Komendantowi Chorągwi rodzaj próby, którą chce odbyć i prosi o wyznaczenie Komisji. Komendant Chorągwi ma prawo z góry wyznaczyć Komisje dla pewnych środowisk i osób,

b) komisja składa się z conajmniej trzech osób, łącznie przeprowadzającym próbę, a mianowicie z 1) conajmniej jednej osoby fachowej, zawodowo zajmującej się dziedziną, w zakres której wchodzi dana sprawność, oraz z 2) dwóch lub więcej osób powołanych przez Komendanta Chorągwi. Przynajmniej jeden członek komisji musi być harcmistrzem lub conajmniej podharcmistrzem,

c) komisja ustala zakres wymagań przy próbie, przyczem głos największy ma osoba fachowa — oraz przeprowadza próbę praktyczną i teoretyczną,

d) komisja spisuje odpowiedni protokół, zawierający ustalony zakres wymagań, oraz krótki przebieg próby. Protokół w razie pomyślnego wyniku próby przesyła się przez Komendę Chorągwi do Głównej Kwatery: Kmdt Chorągwi stawia wniosek o mianowanie instruktorem sprawności,

e) mianowania dokonuje Naczelnik Głównej Kwatery,

f) w razie niepowodzenia próby można ją powtórzyć nie wcześniej jak w pół roku.

(r. N. G. K. M. l. 10 z dn. 30. XI. 1925; W. U. 1925, № 12, str. 71)

Przepisy obowiązujące obozy i kolonje drużyn męskich.

A. Przepisy ogólne.

1. **Zgłaszanie obozów i kolonij:** Na kilka miesięcy przed rozbiciem obozu, przed 1 maja, drużynowy porozumiewa się z właścicielem upatrzonego terenu co do zezwolenia na obozowanie. W terminie do 5 maja drużynowy w raporcie przedwakacyjnym drużyny do K. Ch. zgłasza obóz oraz prosi o pozwolenie na urządzenie obozu (patrz „Instrukcja w sprawie raportów" — Raport przedwakacyjny drużyny). Komendant obozu (kolonji) zaraz po przybyciu na miejsce powinien zawiadomić o rozbiciu obozu: właściciela terenu, z którym uprzednio się porozumiewał, miejscową władzę administracyjną (policja) i samorządową; lekarza powiatowego; instytucje i osoby udzielające pomocy obozowi. Należy przytem podać miejsce (dokładnie opisać dojazd) i czas trwania obozu.

2. **Obozy i kolonje poza terenem własnej Chorągwi**: Drużyny i Komendy, urządzające obozy i kolonje poza terenem podległym odpowiedniej Komendzie, są obowiązane przed urządzeniem obozu zawiadomić odpowiednią Komendę Chorągwi. Naczelnictwo zaleca przed ustaleniem miejsca obozu zwracać się do Chorągwi, której dany teren podlega, albo wprost prosić tę Komendę o pomoc i wyszukaniu i wskazaniu miejsca na obóz. Rozkaz ten dotyczy także obozów wędrownych i wycieczek w tej formie, że Komendant obozu (wycieczki) jest obowiązany przed jej rozpoczęciem zawiadomić o wędrówce Komendantów wszystkich Chorągwi, przez których tereny wędrowcy zamierzają przejść.

3. **Meldunek przybycia.** Komendant obozu stałego zaraz po rozbiciu obozu wysyła do przełożonej Komendy Chorągwi, na której terenie obozuje oraz do Głównej Kwatery zgłoszenie, w którem podaje: nazwę drużyny, jej stały adres w ciągu roku, adres obozu (dokładny, jak dojechać), swoje imię, nazwisko, wiek, zawód, służbę w drużynie, czas trwania obozu, pomieszczenie, ilość uczestników (Centralna Komisja Dostaw Z. H. P. sprzedaje odpowiednie pocztówki).

4. **Meldunki obozu wędrownego.** Komendant obozu wędrownego wysyła: a) w dniu rozpoczęcia wędrówki meldunek do przełożonej K. Ch. i do Głównej Kwatery z danemi: nazwa drużyny i jej stały adres w ciągu roku; imię, nazwisko, wiek, zawód, adres komendanta; planowana marszruta; zamierzony czas trwania; ilość uczestników; granice ich wieku; b) w dniu zakończenia wędrówki meldunek do przełożonej K. Ch. i do Głównej Kwatery z danemi jak a) ze zmianą: marszruta wykonana, faktyczny czas trwania, uwagi, (np. o ważniejszych wypadkach).

5. **Karta statystyczna i raport.** Komendant obozu (kolonji) stałego czy wędrownego przysyła zaraz po zakończeniu obozu do Głównej Kwatery kartę statystyczną na druku, który można nabyć w Centralnej Komisji Dostaw Z. H. P.

6. **Strój obozowy.** Zdarza się, że harcerze zjawiają się wobec niewiast bez koszul, tylko w „krótkich". Jest to nieprzyzwoitością, niezgodną z V i X punktem Prawa. Komendanci obozów powinni ustalić, zależnie od warunków miejscowych, przepisy normujące używanie stroju. Wizytatorzy zwrócą na to uwagę.

7. **Nadużywanie gościnności.** Obozy, zwłaszcza wędrowne nie powinny nadużywać gościnności. Można z niej korzystać w pewnych granicach (nocleg), unikając objadania gospodarzy. Zasadniczo

mogą obozy korzystać z pomocy dworów, plebanji i innych, o ile ta pomoc została drużynie z góry zaofiarowana i jest przewidziana w zatwierdzonym planie wędrówki.

8. **Podchodzenie wzajemne obozów.** Podchodzenie może się odbywać po porozumieniu komendantów oddziałów, podchodzonego i podchodzącego. W porze nocnej (od godziny 20 do 7) bezwarunkowo nie wolno podchodzić ani w żaden inny sposób alarmować obozu bez uprzedniej zgody jego komendanta. Należy też mieć wzgląd na niezakłócanie spoczynku nocnego — stałych mieszkańców okolicy — sąsiadów.

Komendanci winni umówić się co do tego, jakie przedmioty mogą być z obozu wykradane (np. niedopuszczalne jest zrywanie namiotów, przecinanie linek i t. p.).

Wizytacje obozów: Prawo wizytowania wszystkich obozów na terenie całej Rzeczypospolitej przysługuje delegatom Ministerstwa W. R. i O. P. i Ministerstwa Spraw Wojskowych (par. 35 statutu Z.H.P.), członkom Naczelnictwa Z. H. P., wizytatorom Głównej Kwatery.

Naczelnik G. K. M. mianuje na tereny na których specjalnie licznie rozbijane są obozy, wizytatorów okręgowych Głównej Kwatery na okres obozowania.

Prawo wizytowania obozów na terenie Chorągwi przysługuje odpowiednim organom państwowym w porozumieniu z władzami harcerskiemi, komendantowi Chorągwi, do której należy drużyna organizująca obóz, komendantowi Chorągwi na której terenie obóz jest rozbity, delegatom odpowiednich Zarz. Oddz.

Komendanci dołożą starań, by wszystkie obozy drużyn podległych były wizytowane przez starszyznę danej Chorągwi lub innych. Odnośne porozumienia między K. Ch. winny nastąpić przed 20 czerwca każdego roku.

Każdy wizytator, o ile nie jest osobiście znany komendantowi obozu, winien rozpocząć wizytację od przedstawienia swej legitymacji harcerskiej i upoważnienia.

B. Normy dla męskich obozów letnich, kolonij, obozów wędrownych, większych wycieczek i obozów roboczych.

Doroczny spis i ocena obozów.

Uwaga: Skupienie harcerzy, stosujące w swem życiu zbiorowem i w życiu indywidualnem swych członków Prawo, zasady i metody harcerskie,

jest obozem harcerskim stałym, jeżeli trwa conajmniej 5 dni i mieszka pod namiotami lub w szałasach przez siebie zbudowanych na jednem miejscu,

jest obozem harc. wedrownym, jeżeli trwa conajmniej 5 dni i wędruje po kraju, uwzględniając w swym programie krajoznawstwo, a nocuje pod namiotami,

jest kolonją harcerską, jeżeli trwa conajmniej 5 dni i mieszka pod dachem,

jest większą wycieczką, jeżeli trwa conajmniej 5 dni i wędruje po kraju, uwzględniając w swym programie krajoznawstwo a nocuje pod dachem,

jest obozem roboczym pod namiotami lub kolonją roboczą pod dachem, jeżeli pokrywa część lub całość swych wydatków z zarobków uzyskiwanych własną pracą harcerzy w miejscu obozu (kolonji).

Przedsięwzięcia krótsze niż 5 dni są wycieczkami (n. p. 4 dniowa wycieczka z obozowaniem); do nich niniejsze przepisy się nie stosują.

Corocznie przeprowadza Główna Kwatera Męska, opierając się na raportach Komendantów obozów i Komendantów Chorągwi oraz wizytatorów spis i ocenę wszystkich obozów etc. letnich, organizowanych dla drużyn męskich. Spis ogłasza się w urzędowem wydawnictwie N. Z. H. P. z wskazaniem grupy do jakiej obóz został zaliczony.

Terminy i sposób składania raportów z obozów etc. określa „Instrukcja o raportach w Z. H. P".

GRUPA A — wzorowe harcerskie obozy, kolonje itd., które spełniają wszystkie warunki „niezbędne" i „pożądane".

GRUPA B — harcerskie obozy, kolonje i t. d., które spełniają przynajmniej wszystkie warunki „niezbędne".

GRUPA C — obozy, kolonje i t. d., które nie spełniają nawet warunków „niezbędnych".

Warunki, jakim mają odpowiadać obozy, kolonje i t. d. harcerskie są następujące:

I. CO DO ZEZWOLEŃ.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

1. Piśmienne zezwolenie przełożonego Komendanta Chorągwi na zorganizowanie.

2. Pozwolenie właściciela terenu na zorganizowanie obozu, względnie nocowanie w danej miejscowości.

II. CO DO KIEROWNICTWA I OPIEKI.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

3. Pełnoletni kierownik, lub nawet niepełnoletni podharcmistrz i przynajmniej jeden odpowiedni pomocnik-zastępca, przyczem w obozach wędrownych i na większych wycieczkach pod ich opieką nie może być więcej nad 16 chłopców, w innych nad 32 chłopców.

Jeżeli kierownik jest niepełnoletni (nie niżej jednak 18 lat), a nie jest podharcmistrzem, konieczny jest faktyczny pełnoletni opiekun, mieszkający w obozie lub w pobliżu obozu i stale go odwiedzający, względnie stale wędrujący z obozem.

4. Administracja, kasa, książki gospodarcze oraz obozowe w należytym porządku.

5. Podręczna apteczka i uczestnictwo w obozie przynajmniej 1 harcerza, posiadającego sprawność samarytanina. Opieka lekarska w pobliżu.

6. Przybory do gier sportowych, przynajmniej jedna piłka duża (do koszykowej lub do siatkówki), dwie piłki do palanta.

7. Obecność w niedzielę i święta na Mszy św.

Warunki pożądane dla wszystkich rodzajów obozów:

8. Komendant obozu jest podharcmistrzem.

III. CO DO WARUNKÓW HIGJENICZNYCH.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

9. Pomieszczenie jasne, suche, widne, w namiocie przynajmniej 2 m. kw., pod dachem — przynajmniej 3 m. kw. podłogi na osobę, w miejscowości zdrowej i posiadającej odpowiednie warunki do harcowania. Na wędrówkach noclegi w higjenicznych warunkach.

10. Posłanie oddzielne dla każdego, zabezpieczające od chłodu i wilgoci. Dostateczna ilość snu.

11. Czystość i porządek w obozie, względnie na postojach; w szczególności odpowiednie utrzymanie latryn i dołów na odpadki.

12. Woda zdatna do picia i zdrowa. Zapewniona dostawa odpowiedniej jakości i ilości pożywienia. Posiłki smaczne i pożywne.

13. Należyta organizacja mycia, kąpieli (z surowem przestrzeganiem regulaminu) i naświetlań słonecznych przy zachowaniu form przyzwoitości.

Warunki pożądane dla wszystkich rodzajów obozów:

14. Pomieszczenie oddzielne dla każdego zastępu pod namiotami lub szałasami (dla obozów stałych i obozów wędrownych) względnie pod dachem (dla kolonji i dla wielkich wycieczek).

15. Łóżka polowe własnej roboty.

16. Gotują sami harcerze ewentualnie pod opieką fachowca.

IV. CO DO METOD I PROGRAMU.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

17. System zastępowy.

18. Program zastosowany do wieku, obejmujący praktyczne harcowanie (nie wykłady), wycieczki, gry, zajęcia przyrodnicze i krajoznawcze, prace pionierskie na roli i t. p. upiększenia i ulepszenia obozu, a realizowany zwłaszcza przez organizowanie gier i zawodów oraz współpracy poszczególnych zastępów.

Dla obozów wędrownych i wielkich wycieczek prócz powyższego: należyte ułożenie marszruty, stosowanie się do przepisów higjeny marszu i wycieczek.

19. Dla wszystkich obozów: Przynajmniej 20 minut codziennej rannej gimnastyki.

Chłopcy zbadani przez lekarza przed obozem oraz zmierzeni i zważeni w pierwszych i ostatnich dniach obozu, wyniki zanotowane w sprawozdaniu i książkach służbowych chłopców.

Dla obozów stałych i kolonij: przynajmniej 2 godziny dziennie przeznaczone na gry i sporty odpowiadające wiekowi młodzieży. Opanowanie zupełne trzech z niżej podanych gier sportowych drużynowych: 1) koszykowa, 2) palant z matkami bez golenia, 3) harce albo plinie, 4) siatkowa, 5) szczypiorniak.

Warunki pożądane dla obozów stałych i kolonij:

20. Codziennie lekcja racjonalnej gimnastyki (45 min.).

21. Próba sprawności cielesnej na początku i pod koniec obozu.

22. Przynajmniej jedna harcerska wycieczka krajoznawcza.

23. Estetyczne urządzenie obozu.

Warunki pożądane dla wszystkich rodzajów obozów:

24. Prowadzenie przez każdego uczestnika dzienniczka i szkicownika.

V. CO DO SŁUŻBY BLIŹNIM.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

25. Wykonanie przynajmniej jednego zbiorow. dobrego uczynku.

26. Dobre stosunki z młodzieżą i ludnością miejscową, m. innemi organizowanie wspólnych zabaw, śpiewów, pogadanek przy ognisku.

VI. CO DO SPRAWOZDANIA.

Warunki niezbędne dla wszystkich rodzajów obozów:

27. Nadesłanie do Głównej Kwatery karty statystycznej, a do Komendy Chorągwi sprawozdania na formularzu, opracowanym przez GKM. w 1 egzemplarzu z wymaganemi załącznikami.

28. Załączenie w oryginale „świadectwa dobrego obozowania" od właściciela terenu, na którym obozowano stale, lub choćby przez kilka dni.

Załączenie odpisu pisma do Komendy Chorągwi, na której terenie był obóz (kolonja), o ile obozowało się poza terenem własnej Chorągwi.

Warunki pożądane dla wszystkich rodzajów obozów.

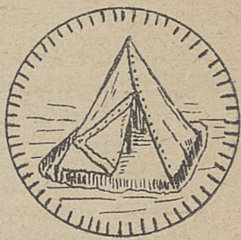
29. Sprawozdanie (jak w pkcie 27 i 28) w 2-ch egzemplarzach, z czego 1 ilustrowany szkicami, rysunkami, fotografjami i t. d. przeznaczony dla Głównej Kwatery (Muzeum).

30. Obóz wizytowany przez wizytatora Komendy Chorągwi lub Głównej Kwatery Męskiej.

C. Sprawność obozownika.

Harcerz odbywający próbę:

1. Spędzi 2 tygodnie w obozie stałym lub pod namiotem i 1 tydzień w obozie wędrownym lub na większej wycieczce. Przedstawi z pobytu w tych obozach dzienniczek z uwzględnieniem szkiców i rysunków różnego rodzaju.

2. Wybierze dogodne miejsce na obóz, wie jakim warunkom powinno odpowiadać.

3. Sprawnie zbuduje mały szałas; rozepnie i okopie namiot, potem zwinie go i zapakuje. Umie obchodzić się linkami w czasie wilgoci.

4. Zbuduje łóżko polowe, wykopie dół na śmiecie, latrynę oraz zrobi 5 dowolnych przedmiotów obozowych.

5. Zbuduje kuchnię polową, ugotuje na niej obiad z 2-ch dań dla zastępu. Wybuduje spiżarnię obozową.

6. Sprawnie rozpali ognisko, nawet w czasie deszczu. Podtrzyma je przez dłuższy okres czasu, szybko zgasi i zatrze ślady.

7. Zna higjenę życia obozowego, umie utrzymać wzorową czystość i porządek w obozie.

8. Umie pełnić straż w obozie; stał w nocy na warcie.

9. Posiada całkowite wyekwipowanie obozowe, najlepiej własnej roboty, umie je sprawnie i szybko zapakować.

10. Umie estetycznie urządzić namiot i jego otoczenie.

Instrukcja w sprawie raportów

w organizacji męskiej Z. H. P.

(zmiana Instr. ogłoszonej w W. U. № 5, str. 43, r. 1923, część I, częściowo powtórzenie).

I. UWAGI OGÓLNE.

SYSTEM RAPORTOWY podany poniżej jest obecnie, począwszy od 1 stycznia 1928 r., jedynie obowiązującym w organizacji męskiej Z. H. P.

Wzory raportów obowiązujące dotychczas i podawane w podręcznikach harcerskich, niezgodne z tą Instrukcją — przestają obowiązywać.

Formularze i druki obowiązujące nabywać można w Centralnej Komisji Dostaw Z. H. P., Warszawa, Traugutta 2. Przedruk ich jest dozwolony wyłącznie za zezwoleniem Naczelnictwa.

Uznając okres wakacyjny (lipiec, sierpień, wrzesień) za najważniejszy w naszej pracy, jako okres obozowania drużyn, wprowadza się RAPORTY PRZEDWAKACYJNE, mające dać obraz przygotowawczej pracy do akcji obozowej i RAPORTY POWAKACYJNE, jako świadectwa pracy letniej drużyn i Komend.

RAPORTY ROCZNE mają dawać obraz całokształtu pracy drużyny i Komendy w ciągu roku sprawozdawczego, jak również uprzytomnić wady i zalety dotychczasowej pracy i umożliwić wyciągnięcie odpowiednich wskazówek do pracy dalszej.

RAPORTY KWARTALNE, które składają drużyny i hufce, mają w uzupełnieniu wizytacyj dać możność zorjentowania się harcmistrzom w Komendach o kierunku i charakterze pracy danej drużyny lub Kom. Hufca i umożliwić niesienie skutecznej pomocy.

DRUCZEK STATYSTYCZNY ROCZNY ma umożliwić zrobienie G.K.M. dokładnej statystyki w organizacji.

MELDUNEK PRZYBYCIA DO OBOZU dostarcza G. K. M. danych, na podstawie których wizytatorzy G. K. M. i Komend Chorągwi mogą zwizytować wszystkie obozy, organizowane w ciągu lata, oraz informować społeczeństwo i władze.

DRUCZEK STATYSTYCZNY OBOZOWY ma dać możność G. K. M. zrobienia dokładnej statystyki z akcji letniej przed otrzymaniem raportów powakacyjnych K. Ch. Dane te wykorzystuje się do celów propagandowych i do sprawozdań.

TABLICA RAPORTÓW (patrz niżej III) przedstawia całość systemu raportowego, ma ułatwić zorjentowanie się w nim i przekonać druhów, że niedostosowanie się ściśle do podanych terminów wysłania raportów wprowadzi nieporządek do kierownictwa pracy Związku Harcerstwa Polskiego przez opóźnienie całego łańcucha raportowego, co da w wyniku niedokładność danych statystycznych i uniemożliwi zobrazowanie całego stanu pracy harcerskiej na danym terenie i w Związku.

D r o g a s ł u ż b o w a, o ile w poszczególnych wypadkach ta instrukcja inaczej nie wskazuje, idzie od drużynowego, przez Hufcowego do Komendanta Chorągwi, a przez niego do Naczelnika Głównej Kwatery. Komendant Chorągwi może zarządzić skrócenie drogi służbowej przez przesyłanie raportów drużyn wprost do Komendy Chorągwi z pominięciem Kom. Hufca.

II. WYSYŁANIE RAPORTÓW.

Wszystkie terminy należy rozumieć: w danym terminie raport jest już w Komendzie, do której się go wysyła.

Raport roczny.

Wyczerpanie się druków (formularzy) nie może stanowić usprawiedliwienia opóźnienia raportu. W takim wypadku należy sporządzić sobie formularze odręcznie.

DRUŻYNA. Drużynowy najpóźniej na 1 stycznia wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Hufca raport roczny drużyny na formularzu opracowanym przez G. K. M. (można nabyć w C. K. D. H. w Warszawie, Traugutta 2).

Należy wypełniać dokładnie i czytelnie, dając krótkie, jasne ale wyczerpujące i na temat odpowiedzi. Nie należy n. p. odpowiadać na punkt „stosunek do szkoły", „otoczenia lub rodziców", jednem słowem „dobry", „zły" i t. p., lecz uwzględnić przynajmniej te wszystkie dane, które umieszczone są w nawiasach. Stronę 4 formularza „stan liczbowy drużyny w dniu 15. XII. 192 - r." i część strony 3 wypełnij na podstawie odpisu druku statystycznego rocznego, wysłanego w dniu 15. grudnia.

HUFIEC. Hufcowy najpóźniej na 5. stycznia wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Chorągwi raport roczny hufca na formularzu opracowanym przez G. K. M. Do raportu dołącza zaopinjowane przez siebie raporty drużyn.

CHORĄGIEW. Komendant Chorągwi najpóźniej na 20. stycznia wysyła do Głównej Kwatery Męskiej raport roczny K. Ch. na formularzu opracowanym przez G. K. M. Jako załączniki dołącza raporty drużyn, zaopinjowanych przez siebie do kat. A, oraz raporty hufcowych, które G. K. M. po przejrzeniu zwraca Komendzie Chorągwi. Od terminowego nadesłania raportów K. Ch. zależy wykorzystywanie ich na Naczelną Radę w lutym.

Druczek statystyczny roczny.

DRUŻYNA. Drużynowy w dniu 15. grudnia wysyła w jednym egzemplarzu drogą służbową do G. K. M. starannie wypełniony druk statystyczny na formularzu opracowanym przez G. K. M. Aby nie tracić zbyt wiele czasu przy obliczaniu „stanu liczbowego drużyn" w/g wieku i stopni (na stronie 2 druku), najlepiej postępować w następujący sposób: A) wypełnić spis członków drużyny na formularzu raportu rocznego str. 2. B) 1) obliczyć na podstawie powyższego spisu ilość siedmioletnich harcerzy z III stopniem, II, I, H. R. i t. d. 2) ilość ośmioletnich harc. z III stopniem, II, I, H. R. i t. d. Podobnie obliczyć dziewięcio-, dziesięcio- . . . 18 letnich w/g stopni, stawiając kreski na oddzielnym kawałku papieru, lub stawiając kropki czarnym ołówkiem wprost w odpowiedniej kratce. Następnie obliczyć kreski lub kropki i wstawić liczbę do kratki. Aby wypełnić statystykę w/g zajęć i wieku analogicznie według strony 2 rap. roczn., oblicza się 7-letnich, 8, 9, 10 . . . 18 letnich w poszczególnych klasach i wpisuje do odpowiedniej kratki. Po wpisaniu wszystkich danych do kratek dodaj liczby wierszami, t. j. oblicz ilu harcerzy w d-nie ma III, II, I stopień, oraz ilu jest w 6, 7, 8 klasie i powpisuj sumy w rubrykę „Razem" po prawej stronie kratkowanego formularza. Następnie oblicz ilu jest 7-letnich, 8, 9 . . . 18 letnich w drużynie i wpisz sumy w rubryce „Razem" u dołu statystyki w/g stopni i wieku. O ile suma poszczególnych sum w rubrykach „Razem" pionowej i poziomej jest ta sama — formularz wypełniony dobrze. Na zakończenie oblicz ilu jest harcerzy w poszczególnych klasach, wpisz te dane w rubrykach „Razem" u dołu formularza i sprawdź, czy suma poszczególnych sum w rubrykach „Razem" poziomej i pionowej jest ta sama.

W rubrykach „W lecie 192 r. harcerze byli w następujących obozach" sprawdź, czy suma ilości harcerzy w rubrykach „Razem" poziomej i pionowej jest ta sama. Jeżeli nie — źle zrobiona statystyka, należy sprawdzić.

HUFCOWY. Hufcowy w dniu 18. grudnia wysyła w jednym egzemplarzu drogą służbową do G. K. M. następujące dane statystyczne roczne, wliczając tylko członków K.H., którzy nie byli wliczeni w statystyce żadnej drużyny, według wzoru:

Druk statystyczny Komendy Hufca

(wykaz członków K. H. niewliczanych do statystyki żadnej drużyny) według stanu K. H. z dnia 15. grudnia.

L. p.	Nazwisko	Imię	Lat ukończ.	Zawód	Stopień starszyzny	Stopień młodzieży	Ile ma sprawności	Służba w K. H.

CHORĄGIEW. Komendant Chorągwi wysyła do G. K. M. a) bezzwłocznie po otrzymaniu, najpóźniej na 1. stycznia druczki statystyczne drużyn, notując u siebie, które d-ny jeszcze nie dopełniły obowiązku nadesłania statystyki; b) najpóźniej na 1. stycznia druk statystyczny Kom. Chorągwi według następującego wzoru:

Druk statystyczny Komendy Chorągwi

(wykaz członków K. Ch. niewliczonych do statystyki żadnej d-ny ani K. H.) według stanu K. Ch. z dnia 15. grudnia.

L. p.	Nazwisko	Imię	Lat ukończ.	Zawód	Stopień starszyzny	Stopień młodzieży	Ile ma sprawności	Służba w K. Ch.

Raport przedwakacyjny.

DRUŻYNA. Drużynowy najpóźniej na 15. maja wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Hufca raport przedwakacyjny drużyny na formularzu opracowanym przez G. K. M.

Przygotowania do akcji obozowej winny trwać cały rok. Drużynowy po powrocie z obozu natychmiast układa sobie program przyszłego obozu, korzystając z doświadczeń ostatniego lata. Szczególnie należy pamiętać o wcześniejszem zdobyciu funduszów, zapewnieniu sobie zespołu instruktorskiego i terenu obozowania.

HUFIEC. Hufcowy najpóźniej na 20. maja wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Chorągwi raport przedwakacyjny Komendy Hufca na formularzu opracowanym przez G. K. M., załączając zaopinjowane przez siebie raporty przedwakacyjne drużyn.

CHORĄGIEW. Komendant Chorągwi najpóźniej na 5. czerwca wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Chorągwi raport przedwakacyjny Komendy Chorągwi na formularzu opracowanym przez G. K. M., przesyłając zestawienie projektowanych obozów, zrobione na podstawie raportów przedwakacyjnych drużyn; raporty drużyn pozostają w K. Ch.

Raport powakacyjny.

DRUŻYNA. Drużynowy najpóźniej na 25. września wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Hufca raport powakacyjny drużyny na formularzu opracowanym przez G. K. M. Drużyny ubiegające się o kategorję A obozu przesyłają nadto drugi egzemplarz przeznaczony dla G. K. (Muzeum).

Komendant obozu winien raport powakacyjny napisać zaraz po powrocie z obozu, a nawet niektóre punkty raportu, jak n. p. 17 i t. p. może wypełnić w obozie. Nie zwlekać do ostatniej chwili.

HUFIEC. Hufcowy najpóźniej na 1. października wysyła w jednym egzemplarzu raport powakacyjny Komendy Hufca na formularzu opracowanym przez G. K. M. i załącza zaopinjowane przez siebie raporty powakacyjne drużyn.

CHORĄGIEW. Komendant Chorągwi najpóźniej na 20. października wysyła do Głównej Kwatery Męskiej raport powakacyjny K. Chor. łącznie ze sprawozdaniem z kursów na formularzu opracowanym przez G. K. M. i załącza do zestawień obozów tylko sprawozdania z obozów zaopinjowanych przez siebie do kat. A, przeznaczone dla G. K. (Muzeum — patrz str. 179, punkt 29), a nadto raporty hufcowych, które G. K. M. po przejrzeniu zwraca Komendzie Chorągwi. Od terminowego nadesłania raportów Kom. Ch. zależy wykorzystanie ich na jesienną Naczelną Radę i odprawę Komendantów Chorągwi.

Druczek statystyczny obozowy.

KAŻDA DRUŻYNA, KOMENDA HUFCA, KOMENDA CHORĄGWI, która miała obóz, kolonję, obóz wędrowny lub kurs dla drużynowych — dla zastępowych, kurs podharcmistrzów, obowiązana jest nadesłać do Głównej Kwatery Męskiej w terminie najpóźniej na 25. września druczek statystyczny obozowy na pocztówce opracowanej przez G. K. M.

Meldunek przybycia do obozu.

DRUŻYNA, KOMENDA HUFCA, KOMENDA CHORĄGWI. Każdy komendant obozu (stały, wędrowny, dla zastępowych, dla drużynowych, instruktorskie K. Ch. i G. K. M.) zaraz po przybyciu do obozu wysyła do przełożonej Komendy Chorągwi, do Komendy Chorągwi, na której terenie obozuje, oraz do Gł. Kw. Męskiej meldunek przybycia do obozu na pocztówce opracowanej przez G. K. M. Komendant obozu wędrownego przed

rozpoczęciem wędrówki wysyła pozatem meldunek do wszystkich Komend Chorągwi, przez których teren będzie przechodził i podaje szczegółową marszrutę.

Zgłoszenie kursów.

CHORĄGIEW. Komendant Chorągwi, który zamierza zorganizować w lecie kurs, najpóźniej na 5. maja, przesyła do Głównej Kwatery Męskiej zgłoszenie według niżej podanego wzoru:

Analogicznie należy zawiadomić G. K. M. o kursach urządzanych w ciągu roku szkolnego, w terminie conajmniej na 1 miesiąc przed rozpoczęciem kursu.

KURS .... (podharcmistrzów, dokształcający drużynowych, przybocznych; instruktorów terenoznawstwa, sygnalizacji lub t. p. ....
CHORĄGWI ....

w czasie od .... do ...., w ....

1. Komendant kursu, zastępca komendanta (imię, nazwisko, wiek, zawód, stopień harcerski, służba obecna, kursy ukończone, adres.

2. Skład osobowy Komisji Próby Podharcmistrza (do zatwierdzenia G. K. M.).

3. Program zajęć z wskazaniem czasu przeznaczonego na poszczególne jego części i instruktorów, którzy będą prowadzili zajęcia (przy każdym instruktorze dane jak o komendancie).

4. Porządek dnia i krótka charakterystyka metody prowadzenia kursu.

5. Teren (krótka charakterystyka). Dokładny adres (jak można dojechać).

6. Opieka religijna. Opieka lekarska.

7. Warunki przyjęcia uczestników. Ilość jaką zamierza się przyjąć.

8. Preliminarz budżetowy.

9. Ile miejsc oddaje K. Chor. do dyspozycji G. K. M. dla innych Chorągwi; na jakich warunkach.

10. O jaką pomoc zwraca się K. Ch. do G. K. M.

11. Uwagi; nieprzewidziane w kwestjonarjuszu.

Miejscowość, data, podpis Komendanta Chorągwi.

Raport kwartalny.

DRUŻYNA. Drużynowy w terminie wyznaczonym przez Komendę Chorągwi wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Hufca raport kwartalny drużyny według wzoru podanego przez Komendę Chorągwi.

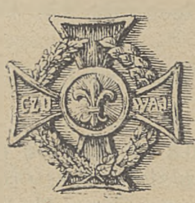
HUFIEC. Hufcowy w terminie wyznaczonym przez Komendę Chor. wysyła w jednym egzemplarzu do Komendy Chorągwi raport kwartalny Hufca według wzoru podanego przez K. Ch.

CHORĄGIEW. Komendanci Chorągwi wyznaczą terminy wysyłania raportów kwartalnych przez drużyny i hufcowych, ustalą wzory tych raportów, oraz zadecydują, czy hufcowi mają załączać do swych raportów raporty drużyn. Komendanci Chorągwi mogą zwolnić drużyny od nadsyłania raportów miesięcznych, o ile one obowiązują na terenie Chorągwi. Raporty drużyn winny zawierać dane liczbowe oraz inne dane o pracy drużyny. Raporty miesięczne hufca winny dać możność zorjentowania się Komendzie Chorągwi o postępach pracy Komendy Hufca nad rozwojem podległych drużyn oraz dać statystykę hufca.

III. Tablica raportów.

Wysyła / Miesiąc	Drużyna na	Drużyna do	Hufiec na	Hufiec do	Chorągiew na	Chorągiew do
Styczeń	1-roczny	K. H. K. H. do K. Ch.	5-roczny	K. Ch.	1-druk statystyczny roczny	G. K. M.
					20-roczny	G. K M.
Maj	15-przedwakacyjny	K. H. K. H. do K. Ch.	20-przedwakacyjny	K. Ch.	5-zgłoszenie kursu letniego	G. K. M.
Czerwiec					5-przedwakacyjny	G. K. M.
Wakacje	meldunek przybycia do obozu	Gł. K. M. przełoż. K. Ch. K. Ch. na którym terenie obozuje	analogicznie jak drużyna		analogicznie jak drużyna	
Wrzesień	25-druk statystyczny obozowy	G. K. M.	jak drużyna		jak drużyna	
	25-powakacyjny	K. H. K. H. do K. Ch.				
Październik			1-powakacyjny	K. Ch.	20-powakacyjny	G. K. M.
Grudzień	15-druk statystyczny roczny	K. H. K H do K. Ch. K Ch. do G. K. M.	18-druk statystyczny roczny	K. Ch. K. Ch. do Gł. K.M.		

UWAGA: Raporty przesyła się na formularzach opracowanych przez G.K.M., które należy nabyć wcześniej w C.K.D.H., Warszawa, Traugutta 2 lub innym sklepie harcerskim.

Różne przepisy i instrukcje.

Zmiany w tekście Prawa, zastosowanym dla Harcerstwa żeńskiego; uchwały i postanowienia dotyczące ideologji i zasadniczego charakteru oraz wytycznych pracy Z. H. P. — patrz. „Organizacja Harcerstwa", zebrali i opracowali St. Sedlaczek i Irena Sedlaczkowa, zeszyt II-III, Warszawa 1927.

ZACHOWANIE SIĘ W CZASIE MSZY ŚW.

(obowiązuje drużyny męskie i żeńskie).

1. Drużyna przychodzi do kościoła lub przed ołtarz polowy na 5 minut przed rozpoczęciem nabożeństwa, harcerze: głowy odkryte, kapelusze (czapki), w lewem ręku. Po przybyciu przed ołtarz wszyscy równocześnie klękają na chwilę, poczem, powstają i stoją w postawie „spocznij", cisza bezwzględna.

2. W czasie Mszy św. stoją w postawie „spocznij" z wyjątkiem:

a) Klęczą: na Podniesienie i na Komunję Św., oraz przyklękają na Błogosławieństwo.

b) Stoją na „Baczność" na Ewangelję.

3. Klęczy się na obu kolanach.

4. Po dokończonem nabożeństwie i odejściu księdza od ołtarza klękają wszyscy na chwilę i w ciszy za drużynowym wychodzą. Jeżeli kościół jest przepełniony najlepiej dać cichy rozkaz „w tył zwrot" ku wyjściu. Przechodząc przed ołtarzem z Najśw. Sakramentem przyklęka się.

5. Klęka się, wstaje, staje na „baczność", wraca do spocznij bez rozkazu, za drużynowym lub — na większych zbiórkach — za najstarszym służbą harcmistrzem.

6. Drużyna powinna śpiewać pieśni kościelne.

7. Sztandar. Chorąży zdejmuje nakrycie głowy i klęka. Po przyjściu przed ołtarz i przy odejściu chorąży pochyla sztandar na wprost, a później zręcznym ruchem robi sztandarem zwroty, w prawo i lewo, poczem podnosi sztandar w górę i stoi na swem miejscu, względnie wychodzi.

Na Podniesienie, Komunję św. i Błogosławieństwo sztandar pochyla się.

Asysta przy sztandarze zdejmuje nakrycie głowy, klęczy jak wszyscy.

Modlitwa poranna w obozie (dla harcerzy). W kilka minut po wstaniu zbierają się wszyscy przy kapliczce (ołtarzyku), odmawiają za drużynowym „Ojcze Nasz", „Zdrowaś", „Wierzę", poczem chwila skupienia (postanowienia na dzień dzisiejszy). Wszyscy śpiewają (powoli z powagą) „Kiedy ranne" lub inną pieśń odpowiednią.

UWAGA: Można zaraz po wstaniu śpiewać hejnał „Wstaje dzień“ lub pieśń „Kiedy ranne“, a modlitwę odmawiać później, gdy harcerze są już ubrani i obóz uporządkowany po przeglądzie.

Modlitwa wieczorna w obozie (dla harcerzy). Na sygnał do „modlitwy“ wszyscy stają dookoła ogniska, lub przed ołtarzykiem i śpiewają hejnał „Idzie noc...” Potem następuje chwila skupienia (zdania sobie sprawy z dnia ubiegłego, co dziś dobrego zrobiłem, zrobiliśmy, co jutro lepiej można zrobić), poczem za kapelanem lub drużynowym wszyscy klęcząc odmawiają „Ojcze Nasz“, „Zdrowaś”, „Wierzę“ oraz „Wieczny odpoczynek“ za dusze tych, co odeszli na „Wieczną Służbę”. Nabożnie śpiewa się „Wszystkie nasze dzienne sprawy“ lub inną pieśń odpowiednią.

Zachowanie się wobec godeł narodowych i hymnu narodowego: Wobec braku odpowiedniej ustawy, władze państwowe nie mogą występować z żądaniem oddawania czci godłom państwowym w szczególności w sprawie obnażenia głów podczas hymnu narodowego i wobec sztandarów wojskowych.

Oddawanie czci godłom państwowym winno się opierać nie na przymusie lecz na głębokiem poczuciu patrjotycznem, które można wyrobić w młodzieży i starszem społeczeństwie przez odpowiednie wychowanie i uświadomienie o symbolicznem znaczeniu hymnu narodowego i sztandarów wojskowych.

Drużyny harcerskie winny uważać za swój obowiązek krzewienie patrjotyzmu wśród młodzieży i starszego społeczeństwa oraz szerzenie poczucia obowiązku oddawania czci godłom państwowym. Komendanci Chorągwi zwrócą szczególną uwagę drużynowym na swym terenie, jak poważną rolę mogą odegrać w tej sprawie — jak ważną jest ta praca dla sprawy narodowej.
Oddawanie czci sztandarom dotyczy również zachowania się harcerzy wobec sztandarów harcerskich.

(r. N. G. K. M. l. 10 z 15. XI. 1927; W. U. 1928, № 1).

Rota.

Naczelnictwo Z. H. P. uchwałą z dnia 28. VI. 1923 r. postanowiło, że przy śpiewaniu „Roty” Konopnickiej należy opuszczać III-cią zwrotkę: „Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz“ i t. d.

(r. N. l. 16 z 27. VII. 1923; W. U. 1923, № 7).

Patroni drużyn.

a) Na Patronów drużyn nie należy sobie obierać osób żyjących. Drużyny, które już takich Patronów obrały, zachowują ich.

(r. N. l. 21 z 6. VI. 1925; W. U. 1925, № 7).

b) Nie należy również obierać na Patronów: „Nieznanego Żołnierza“, ani innych postaci symbolicznych, ani fikcyjnych, ani też grup osób.

Patronem powinna być jakaś wybitna konkretna postać dziejowa, która na jakiemkolwiek polu odznaczyła się działalnością pożyteczną dla Narodu i Państwa, a cechami charakteru odpowiada ideałom harcerskim.

(r. G. K. M. l. 4 z 26. 1926; W. U. 1926, № 6, str. 22).

Pozdrawianie się harcerzy.

I Zjazd Walny przypomina wszystkim, że braterstwo skautowe wymaga wzajemnego pozdrawiania się, nawet przy spotkaniu nieznajomych harcerzy i harcerek — i wzywa wszystkich członków Z. H. P. do przestrzegania tego miłego obyczaju, przyczem pierwsza kłania się osoba młodsza, albo grzeczniejsza.

(„Harcmistrz“ 1920, № 4—12, str. 49).

Pozdrawianie weteranów 1863 r.

Na podstawie uchwały N. z dnia 10. II. 1921 r. polecam oddawać weteranom 1863 r. honory harcerskie na równi z honorami należnemi starszyźnie harcerskiej.

(r. G. K. M. l. 14 z 16. II. 1921; „Harcerz“ 1921, Nr. 8—9.

Udział młodzieży w kwestach.

N. Z. H. P. podaje do wiadomości okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 313 (20), Dziennik Rozp. Min. W. R. i O. P. str. III, Nr. 5) 25, poz. 37 w sprawie udziału młodzieży w kwestach:

„Do Dyrekcyj wszystkich szkół powszechnych, średnich i zawodowych, zarówno publicznych, państwowych, jak prywatnych. — Ponieważ udział młodzieży w kwestach ulicznych oraz po domach prywatnych i lokalach publicznych obok pewnych stron dodatnich przynosi bardzo wiele poważnych szkód wychowawczych, co zostało w sposób niewątpliwy stwierdzone, wydaję niniejszym zakaz udziału młodzieży szkolnej w takich kwestach. Zechce Dyrekcja zakaz niniejszy ogłosić młodzieży i przestrzegać ściśle jego wykonania. Warszawa, dnia 13 marca 1920 roku. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (—) T. Łopuszański.

Rozumie się samo przez się, że harcerze i harcerki winni się przyczynić do ścisłego wykonania powyższego zarządzenia.

(r. N. l. 28 z maja 1920, Ok. 7).

SZTANDARY, PROPORCE, PRZEGLĄDY i t. d.

(obowiązuje drużyny męskie).

SZTANDARY I PROPORCE.

1. Sztandar przysługuje tylko drużynie, która uzyskała ocenę „harcerską“, proporzec także drużynom przygotowawczym.

2. Drużyna harcerska, która w danym roku otrzyma ocenę tylko „przygotowawcza“, oddaje sztandar w depozyt Komendzie Chorągwi.

3. Sztandar ma mieć wymiary 100 X 80 cm. Barwa i godła dowolne, zatwierdzone przez Kom. Chor. Obowiązuje napis: Z. H. P., Chorągiew..........., Drużyna........... (patron).

4. Drużyny posiadające już sztandary innych wymiarów, zachowują je. Napisy powinny być o ile możności dostosowane.

5. Proporzec ma mieć wymiary (patrz rysunek chor. zastępowej „w Książeczce Harcerza“ str. 25), podstawa trójkąta 60 cm. wysokość 100 cm. (długość proporca). Inne szczegóły jak sztandar.

6. Drużyna stająca na zloty i do przeglądów powinna mieć sztandar lub proporzec, choćby tymczasowy, z taniego materjału; może mieć ich drugie egzemplarze do wywieszania na maszcie.

7. Służba przy sztandarze. Chorąży i dwaj asystenci winni być bezwarunkowo w mundurach; chorąży ma z prawego ramienia ku lewej stronie ciała szarfę o barwach drużyny lub narodowych. O zachowaniu się chorążego i asysty sztandaru w kościele patrz str. 186.

8. Przy wnoszeniu i wynoszeniu (wciąganiu na maszt i opuszczaniu) sztandaru na rozkaz sztandarowi „Cześć” (jeżeli niema ogólnego rozkazu — rozkaz wydaje drużynowy), harcerze w oddziałach pozdrawiają sztandar zwrotem głowy, pojedyńczy harcerze i starszyzna od przybocznych w górę salutują (bez rozkazu). Proporcom harcerskim, sztandarom wojskowym i sztandarom organizacyj zaprzyjaźnionych przysługują te same honory.

9. Sztandarowi Związkowemu oddają cześć przez pochylanie — sztandary Chorągwi i drużyn; sztandarom Chorągwi — sztandary drużyn.

10. CHORĄGIEWKI DRUŻYNOWYCH. Zaleca się drużynowym używać chorągiewek na krótkich drzewcach (b. praktyczne przy wydawaniu rozkazów). Wielkość np. 50 cm. w kwadrat. Wzory: drużynowi warszawscy.

11. CHORĄGIEWKI ZASTĘPOWYCH obowiązują bezwzględnie, nawet wtedy, gdy ze względu na koszta, drużyna nie zdołała zaopatrzyć się w laski. Tu także musi się przejawić pomysłowość: w wyrobie i ozdobieniu godeł zastępów. Dobrze jest mieć podwójne chorągiewki w dwóch egzemplarzach, aby móc w obozie na maszcie wywiesić także godła zastępów.

12. SZTANDARY CHORĄGWI. Komendy Chorągwi powinny posiadać chorągwie do wywieszenia na maszcie, mogą posiadać także sztandary na drzewcach.

13. SYGNALIŚCI I TRĘBACZE. Wkrótce zostanie wydany zbiór sygnałów akustycznych i optycznych dla porozumiewania się na większych zborach. Komendy Chor. powinny mieć specjalistów trębaczy i sygnalistów.

14. PRZEGLĄDY I DEFILADY powinny być organizowane z unikaniem szablonu i naśladowania wyłącznie form wojskowych. Komendy Chor. przy sposobności zlotów i wizytacyj powinny wprowadzać różne formy przeglądów, według planów z góry przygotowanych. Także forma ustawienia drużyn, szczególnie na większych zbiórkach nie powinna być szablonowa (dwuszereg), na większych zbiórkach mogą być drużyny ustawione w kolumnach zastępowych (zastęp za zastępem lub zastęp obok zastępu z zastępowym na przedzie).

W czasie defilady, szczególnie w chwili defilowania przed władzami, drużyny powinny śpiewać, grać, wydawać okrzyki „Czuwaj“ lub inne — w każdym razie nie maszerować w grobowem milczeniu i jakby po połknięciu patyka. Należy zatem zachęcić młodzież do nauczenia się gry na jakimś łatwo przenośnym instrumencie (skrzypce, flet, ocarina, ręczna i ustna harmonika, warto pamiętać o ludowych: kobza, drumla, trombita).

Defilada nie musi odbywać się w czwórkach, można iść np. zastępami, zastęp za zastępem lub zastęp obok zastępu.

(r. N. I. 14 z 5. V. 1924; W. U. 1924, Nr. 5).

HARCERSKIE DRUŻYNY POŻARNE.

1. Statut Harcerskich Drużyn Pożarnych przy Strażach Ogniowych Ochotniczych.

§ 1. Przy Strażach Ogniowych Och. powstają oddziały harcerskie pod nazwą: Harcerskie Drużyny Pożarne.

§ 2. Celem Harc. Drużyn Poż. jest:

a) przygotowywanie z młodzieży harcerskiej zastępów wyszkolonych strażaków i rozwijanie w nich idei pożarnictwa,

b) przygotowywanie przyszłych założycieli i kierowników straży ogniowych, w szczególności wiejskich,

c) współdziałanie ze strażami ogn. och. w gaszeniu pożarów,

d) branie czynnego udziału w kursach pożarniczych, wystawach, zjazdach i zawodach okolicznych straży ogniowych ochotniczych,

e) urządzanie (wewnątrz drużyn) kursów i egzaminów na sprawność „Strażaka“ wg. regulaminu tejże sprawności przyjętego przez Związek Harcerstwa Polskiego.

§ 3. Harcerskie Drużyny Pożarne tworzy się przy strażach ogniowych och., są one utrzymywane z funduszów tychże i pozostają pod opieką zarządów straży ogn. och., regulamin jednakże mają swój własny.

Uwaga. Oprócz funduszów, udzielanych przez zarządy straży ogn. ochotn. Harc. Druż. Poż. mogą samodzielnie zdobywać fundusze przez zbieranie składek członkowskich, urządzanie koncertów, zabaw, wieczornic, loteryj i t. p. Również władze Z. H. P. udzielają im zapomóg.

§ 4. Tworzenie i zwijanie Harcerskich Druż. Poż. nastąpić może na mocy postanowienia Zarządu T-wa Straży Ogn. Och. w porozumieniu z władzami harcerskiemi.

§ 5. Do Harc. Druż. Poż. przyjmowani są harcerze, mający nie mniej, niż 15 lat skończonych, którzy przedstawią piśmienne pozwolenie rodziców lub opiekunów, oraz świadectwo lekarza (dla uczniów — lekarza szkolnego) o stanie zdrowia.

Uwaga. Świadectwa lekarskie winny być odnawiane co rok.

§ 6. Wystąpienie z Har. Druż. Poż. nastąpić może na skutek:

a) żądania rodziców lub opiekunów,
b) osobistego żądania członka drużyny,
c) nieprzedstawienia (odnowionego) świadectwa lekarskiego,
d) na żądanie władz harcerskich lub Zarządu Straży Ogniowej,
e) usunięcia ze Związku Harcerstwa Polskiego.

§ 7. Dla ogólnego nadzoru nad działalnością Harc. Druż. Poż. Zarząd Straży Ogn. Och. wybiera z pośród siebie opiekuna, który jest jednocześnie pośrednikiem pomiędzy T-wem Straży Ogn. Och., a H. D. P., a dla wyćwiczenia harcerzy naczelnik straży w razie potrzeby wyznacza instruktora. O osobie opiekuna i instruktora zawiadomione są miejscowe władze Z. H. P.

§ 8. Zwierzchnikiem każdej Har. Druż. Poż. jest jej dowódca, mianowany przez Z. H. P. za zgodą Zarządu Straży Ogn. Ochotn.

§ 9. Harc. Druż. Poż. przy pożarach, ćwiczeniach jako też i występach Straży Ogn. podległe są naczelnikowi straży.

§ 10. Członkowie Harc. Druż. Poż., otworzonych przy Strażach Ogn. Och., należących do Związku Florjańskiego, mają prawo noszenia znaków Związkowych.

Uwaga. Harc. Druż. Poż., utworzone przy Strażach Ogn. Och., nie należących do Związku Florjańskiego, mogą zapisać się do Związku, jako samodzielne jednostki.

§ 11. Członkowie Harc. Druż. Poż., zachowując swój uniform, mają prawo używania odznak strażackich i uzbrojenia wyłącznie w czasie pełnienia służby.

§ 12. Za wzorowe prowadzenie się oraz wybitne postępy w nauce pożarnictwa członkowie Harc. Druż. Poż. mogą być odpowiednio odznaczani przez Związek Florjański lub Zarządy Straży Ogn. Och., zgodnie z obowiązującemi regulaminami.

§ 13. W razie rozwiązania Harc. Druż. Poż. tabor jej i cały inwentarz przechodzi na rzecz Tow. Straży Ogn. Och. do czasu powstania przy danej Straży nowej Harc. Druż. Poż. Części taboru oddane do użytkowania Harcerskich Dr. Pożarnych przez instytucje Z. H. P. pozostają własnością Z. H. P.

§ 14. Członkowie Harcerskich Drużyn Pożarnych, poza swoim regulaminem Z. H. P., podlegają ogólnym regulaminom obowiązującym w Strażach Ogniowych Ochotniczych.

Warszawa, dnia 15 kwietnia 1920 r.

Zarząd Główny Związku Florjańskiego
Prezes Zarządu, B. Chomicz w. r.
Naczelnik Biura, St. Arczyński w. r.

Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego
Przewodniczący Z. H. P. Dr. Tadeusz Strumiłło w. r.
Naczelnik Głównej Kwatery Męskiej, St. Sedlaczek w. r.

2. Regulamin.
Harcerskich Drużyn Pożarnych przy Strażach Ogniowych Ochotniczych.

PRZYJMOWANIE KANDYDATÓW.

1. Kandydat na członka H. D. P. składa deklarację oraz wymagane przez § 5 Statutu H. D. P. pozwolenia i świadectwa na ręce dowódcy drużyny, który przedstawia je wraz ze swoją opinją opiekunowi do ostatecznej decyzji.

2. Kandydat nie przyjęty do d-ny może ubiegać się o przyjęcie nie wcześniej jak po upływie pół roku od chwili odrzucenia kandydatury. Motywy nieprzyjęcia nie są podawane kandydatowi.

OPIEKUN — zakres działalności.

3. Zarząd Straży Ogniowej Ochotniczej wybiera z pośród siebie opiekuna na przeciąg jednego roku, przytem ta sama osoba może być wybierana corocznie.

4. Do zakresu działalności opiekuna należy:

a) ogólny nadzór nad działalnością d-ny;

b) decydowanie o przyjęciu kandydatów;

c) pośredniczenie pomiędzy Zarządem Straży Ogniowej Ochotn., a Harcerską D-ną Pożarną w sprawach dotyczących działalności i rozwoju d-ny;

d) nadzór nad wyszkoleniem d-ny, w zakresie działów teoretycznych i praktycznych z dziedziny pożarnictwa;

e) nadzór nad sprawami finansowemi d-ny, a w szczególności oznaczanie wysokości składki członkowskiej po porozumieniu z Radą Drużyny;

f) układanie wraz z dowódcą drużyny programu pracy na przeciąg jednego roku;

g) sporządzanie wraz z dowódcą d-ny sprawozdań z jej działalności i referowanie ich na Zgromadzeniach Walnych Straży Ogniowych.

ORGANIZACJA DRUŻYN.

5. Harcerskie Drużyny Pożarne dzielą się na takież same oddziały, jak i Straż Ogn. Och., t. j. na: toporników, sikawkowych, wodnych, porządkowych i sanitarjuszy. Każdy harcerz w celu dokładnego zaznajomienia się z całokształtem służby strażackiej winien poznać stopniowo działalność wszystkich powyżej wymienionych oddziałów. Zapoznawanie się z całokształtem służby strażackiej jest normowane przez dowódcę drużyny, czy to przez przenoszenie harcerzy z jednego oddziału do drugiego, czy uwzględnianie w programie prac poszczególnych oddziałów całokształtu służby strażackiej, czy też wyznaczanie różnych funkcyj przy gaszeniu pożarów i t. p.

6. Na czele H. D. P. stoi jej dowódca, mianowany przez władze Z. H. P. w porozumieniu z Zarządem Straży Ogn. Och.

7. Na czele poszczególnych oddziałów stoją dowódcy oddziałowi oraz ich zastępcy. Dowódców oddziałowych i ich zastępców mianuje dowódca d-ny z grona zdolniejszych, egzaminowanych członków.

8. Z pośród dowódców oddziałowych i ich zastępców dowódca d-ny mianuje gospodarza, skarbnika i sekretarza.

9. Obowiązki dowódcy d-ny, dowódców oddziałowych, ich zastępców oraz gospodarza, skarbnika i sekretarza określone są szczegółowo w ogólnym regulaminie Straży O. O. W szczególności wyżej wymienione osoby z dowódcą drużyny stanowią Radę H. D. P.

10. Za przekroczenia regulaminu oraz za niewykonanie polecenia lub nieposłuszeństwo członkowie H. D. P. podlegają karom, przewidzianym w ogólnym regulaminie Związku Harcerstwa Polskiego.

KORZYSTANIE Z TABORU.

11. Harcerskie Drużyny Pożarne, które nie posiadają własnych taborów i urządzeń, korzystają z taborów Straży O. O.

po porozumieniu się każdorazowo dowódcy drużyny z naczelnikiem Straży lub gospodarzem, przyczem dowódca d-ny obowiązany jest określić: 1) dzień i godzinę, w których harcerze chcieliby korzystać z taboru lub urządzeń Straży O. O., 2) czas trwania zbiórki, 3) ilość harcerzy, mających brać w niej udział (cała drużyna, oddział) i 4) jakość i ilość narzędzi Straży O. O., z których harcerze chcieliby korzystać. Gospodarz d-ny obowiązany jest dopilnować, aby wszelkie wypożyczone narzędzia były niezwłocznie po ćwiczeniach doprowadzone do należytego porządku. W razie jakichś uszkodzeń winien gospodarz lub dowódca d-ny zawiadomić niezwłocznie gospodarza względnie naczelnika Straży. Koszt naprawy zepsutego narzędzia Straży Ogn. Och. ponosi H. D. P.

EGZAMINY.

12. Corocznie członkowie H. D. P. podlegają egzaminowi z teoretycznych i praktycznych wiadomości, objętych programem pracy d-ny, przed specjalną komisję strażacką, składającą się z prezesa straży, naczelnika i jego pomocnika, jednego z dowódców oddziałowych i opiekuna d-ny, przedstawiciela bezpośredniej władzy Z. H. P. i dowódcy drużyny.

13. Program pracy H. D. P. winien obejmować następujące działy:

A. ZAPOBIEGANIE POŻAROM.

Teorja.

1. Rozwój i stan pożarnictwa w Polsce oraz jego zadania.
2. Bezpieczeństwo ogniowe.
3. Budownictwo ogniotrwałe.
4. Środki ochronne, jako to: roślinność, zbiorniki wodne, piorunochrony, obrona od podpaleń itp.
5. Ubezpieczenia.

B. GASZENIE POŻARÓW.

1. Organizacja straży, ustawy, regulaminy, instrukcje.
2. Narzędzia ogniowe: a) sikawki i jej składowe części, b) drabiny strażackie, c) narzędzia do burzenia, d) narzędzia ochronne, e) narzędzia ratunkowe.
3. Tabor strażacki.
4. Taktyka pożarna, gaszenie różnego rodzaju pożarów.
5. Sygnalizacja.
6. Służba straży podczas katastrof żywiołowych.
7. Pomoc lekarska w nagłych wypadkach.

Praktyka.

1. Ćwiczenia rzędowe.
2. Ćwiczenia szkolne z narzędziami i całym taborem.

3. Rozwiązywanie zadań taktycznych.

4. Ratownictwo.

14. Zarząd Straży Ogn. Och. w porozumieniu z opiekunem i dowódcą drużyny urządza co pewien czas przeglądy Harcerskiej Drużyny Pożarnej.

UDZIAŁ D-NY PRZY POŻARACH I W UROCZYSTOŚCIACH.

15. Harcerskie Drużyny Pożarne mogą brać udział przy pożarach, czy to obejmując jako oddzielna jednostka powierzone funkcje lub stanowiska, czy też współdziałając ze strażą w pracach jej poszczególnych oddziałów. W obu wypadkach podległe są one naczelnikowi i dowódcom oddziałowym Straży Ogn. Ochotniczych.

16. H. D. P. mogą brać udział po porozumieniu się z opiekunem w uroczystościach i występach korpusu Straży Ogn. Och. Podległe są one wówczas naczelnikowi straży.

17. Członkowie H. D. P. będąc na służbie, tj. posiadając odznaki strażackie lub uzbrojenie, obowiązani są oddawać honory członkom Zarządu i Sztabu Straży Ogn. Och. w/g prawideł określonych w ogólnym regulaminie Straży Ogniowej Ochotniczej.

Samodzielne wystąpienia H. D. P. odbywają się za porozumieniem się dowódcy drużyny z opiekunem i naczelnikiem Straży Ogn. Och.

SPOSÓB PRZYJMOWANIA H. D. P. DO ZWIĄZKU FLORJAŃSKIEGO.

18. Harcerska Drużyna Pożarna, zgłaszając swe przystąpienie do Związku Florjańskiego, składa deklarację, wymaganą przez Zarząd Związku Florjańskiego i listę imienną członków, podpisaną przez opiekuna i dowódcę drużyny, oraz składkę do Związku Florjańskiego.

Warszawa, dn. 15 kwietnia 1920 r.

Zarząd Główny Związku Florjańskiego: B. Chomicz w. r.
Nacz. Biura St. Arczyński w. r.

Naczelnictwo Związku Harcerstwa Polskiego:
Przewodniczący Z. H. P.: Dr. Tadeusz Strumiłło w. r.
Naczelnik Głównej Kwatery M. St. Sedlaczek w. r.

(r. N. l. 21 z 15. IV. 1920; Ok. IV).

HARCERSKIE DRUŻYNY KORESPONDENCYJNE.

1. Harcerskie Drużyny Korespondencyjne powstają celem pogłębienia braterstwa harcerskiego pomiędzy harcerzami różnych gniazd i drużyn przez stałą korespondencję. Założenie H. D. K. wymaga zezwolenia Naczelnika Głównej Kwatery.

2. Do H. D. K. mogą należeć 1) członkowie zwykłych drużyn harcerskich za zezwoleniem drużynowego danej drużyny, 2) harcerze „samotnicy".

3. Członków H. D. K. obowiązują ogólne regulaminy Z. H. P. i przepisy ich drużyn. Obowiązki swoiste ich są następujące:

a) raz na miesiąc pisać do swego zastępowego, n. p. o pracy nad sobą, postępach w naukach lub zawodzie, wątpliwościach,

b) raz na kwartał pisać do swego drużynowego,

c) być korespondentem swojej drużyny i gniazda do „Harcerza", którego redakcji przesyła krótkie wzmianki z danego środowiska, przynajmniej raz na kwartał,

d) w miarę możności korespondować z jednym skautem obcym, przyczem harcerz obowiązany jest odpowiedzieć na każdy list swego korespondenta,

e) brać udział w letnim obozie H. D. K., o ile na to pozwala stan zdrowia harcerza. Trudności materjalne winien usunąć drużynowy.

4. Drużynowy kieruje korespondencją członków H. D. K., wyznacza dni w których mają do niego pisywać, sporządza listę korespondentów zagranicznych, mianuje zastępowych, udziela im wskazówek co do prowadzenia korespondencji i rad co do pracy nad sobą, dla nich i dla członków ich zastępów (może wydawać listy okólne), organizuje doroczny obóz letni.

5. Drużyna korespondencyjna i jej poszczególne zastępy, po zapoznaniu się wzajemnem winny jako temat główny korespondencji wybrać n. p. jakiś dział pracy technicznej lub jakieś zagadnienie ogólno-harcerskie, naukowe, narodowe, społeczne.

(Ok. N. l. 23 z 12. V. 1920; Ok. № IV).

Noszenie broni bocznej przez członków organizacyj p. w.

M. S. Wojsk. rozkazem l. 24425/P. W. i W. F. z dnia 26. VII. 26 r. uregulowało sprawę noszenia broni bocznej przez członków organizacyj p. w.:

Rozkaz

a) Broń boczną (szablę) oficerską mogą nosić tylko członkowie organizacyj p.w., oficerowie rezerwy i tylko podczas prowadzenia oddziału w sile minimalnie odpowiadającej 1 plut., o ile oddział ten jest również uzbrojony.

b) Szablę podoficerską mogą nosić inni członkowie organizacyj przysposobienia wojskowego na stanowiskach oficerskich, podczas prowadzenia oddziału, o ile oddział ten jest również uzbrojony.

c) W żadnym innym wypadku i innym osobom szabli oficerskiej i podoficerskiej nosić nie wolno.

d) Bagnet może być noszony tylko na ćwiczeniach, lub podczas pełnienia służby.

e) W wypadkach specjalnych, wyjątkowych (uroczystości, delegacje, poczty chorągwiane i t. d. należy uzyskać zgodę komendanta miasta.

Skauci poza granicami swego kraju.

(Uchwały II Międzynarodowej Konferencji Skautowej w Paryżu — w wyjątk.)

1. Przyjęto ogólny wzór skautowego paszportu zagranicznego, który będzie każdorazowo przez Komisarza Międzynarodowego i za jego podpisem wydawany skautom wyjeżdżającym zagranicę.

(Paszporty te w języku francuskim i angielskim drukuje i rozsyła organizacjom skautowym Biuro Międzynarodowe).

2. Skauci zagranicą podlegają przepisom i zwyczajom organizacji na terenie której się znajdują (nie upoważnia to do obniżenia swej dyscypliny lub innych przepisów swojej organizacji).

3. Skauci w liczbie 6 lub więcej mogą wyjeżdżać zagranicę tylko pod kierunkiem odpowiedzialnego za wycieczkę harcmistrza (oficera skautowego).

4. O ile skauci chcą obozować na obcem terytorjum, pożądane jest, aby obozowali razem ze skautami tego kraju, wtedy jednak całkowicie podlegają przepisom danej organizacji, n. p. o ile w tym kraju nie wolno palić, skautom obcym nie wolno tego zrobić, choćby własne przepisy tego nie zakazywały.

5. Powyższe uchwały nie odnoszą się do skautów podróżujących prywatnie i bez munduru.

6. Skauci wyjeżdżający zagranicę powinni być zaopatrzeni w środki finansowe potrzebne do utrzymania się zagranicą przez cały czas podróży.

(W. U. 1923, № 8-10, str. 107).

Włóczęgostwo.

Coraz częściej zgłaszają się kandydaci do wędrówek naokoło świata lub krótszych, nie posiadający żadnych lub mający niedostateczne środki materjalne. G. K. daje pozwolenia na wędrówki tylko na wniosek Komendanta Chorągwi przy udowodnieniu przez zamierzających wędrować, że mają odpowiednie środki i że dają gwarancję należytego reprezentowania nas zagranicą.

Utrzymywanie się ze sprzedaży pocztówek i t. p. jest żebractwem i nie może być uważane za „odpowiedni środek".

Wędrujący poza Polskę bez pozwolenia G. K. tem samem wykluczają się z organizacji i będą odpowiednio traktowani.

2. Również po Polsce włóczą się różni ludzie, podający się za skautów bezprawnie i często wyłudzający pieniądze.

Z a b r a n i a m udzielać pomocy fałszywym skautom, t. j. nie posiadającym skautowego paszportu zagranicznego.

3. Zwłaszcza w czasie lata wędrują po Polsce harcerze, czasami gromadnie, od obozu do obozu, objadając gościnnych druhów. Uważam to za niedopuszczalne nadużywanie praw gościnności. Drużyny obozujące nie są przygotowane na wyżywienie takich gości, nie mają tego w budżetach i mieć nie powinny, gdyż cechą harcerza jest samowystarczalność, a nie pasożytowanie.

Będę pociągał do odpowiedzialności takich niewrażliwych amatorów cudzej kuchni.

(r. N. G. K. M. I. 5 z 9. IV. 1927; W. U. 1927, № 5, str. 23)

VIII. STOSUNKI ORGANIZACJI HARCERSKIEJ Z WŁADZAMI PAŃSTWOWEMI I INSTYTUCJAMI SPOŁECZNEMI.

1. Celem zapewnienia należytej powagi reprezentacji Harcerstwa, oraz wprowadzenia ładu w stosunkach ogniw Z. H. P. z władzami i instytucjami społecznemi — zarządza się:

a) do władz centralnych państwowych i naczelnych organów wszechpolskich instytucyj społecznych zwracają się członkowie Związku, drużyny, okręgi, Naczelnictwa Chorągwi (Dzielnicowe), tylko za pośrednictwem **N. Z. H. P.**

b) Do władz państwowych i instytucyj społecznych, obejmujących część terytorjum Rzplitej, zwracać się należy w porozumieniu z odpowiednią władzą harcerską, n. p. do władz okręgowych szkolnych w porozumieniu z Harcerskim Inspektoratem Okręgowym.

(r. N. I. 10 z 30. X. 1919, Ok. II)

Zamiast okręgi, naczelnictwa Chorągwi (dzielnicowe) — według obecnie obowiązującego statutu ma być: Zarządy Oddziałów, Komendy Chorągwi; zamiast z „Harcerskim Inspektoratem Okręgowym" — ma być: z Zarządem Oddziału.

2. **Podania do władz centralnych (ministerstw i innych) w Warszawie.** W ostatnich czasach zdarzyły się wypadki zwrócenia się Zarządów Oddziałów i in. do władz centralnych w Warszawie z pominięciem Naczelnictwa.

Naczelnictwo przypomina z naciskiem, że podania takie mogą być składane tylko i wyłącznie za pośrednictwem Naczelnictwa.

(r. N. I. 24 z 7. IX. 1925; W. U. 1925, № 10)

3. **Do Naczelnych Władz Państwowych** wolno się zwracać jedynie za pośrednictwem Naczelnictwa Z. H. P. Ostatnio miało miejsce nadsyłanie do M. S. Wojsk. podań o zasiłki pieniężne przez poszczególnych harcerzy oraz drużyny z pominięciem Naczelnictwa. Przestrzegam, że w przyszłości będę pociągał do odpowiedzialności za przekroczenia tego rodzaju.

(r. N. G. K. M. I. 8 z dnia 20. IX. 1926, W. U. 1926, № 10, str. 30)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PRAWNA. SPRAWY GOSPODARCZE I SKARBOWE.

(drukujemy tylko przepisy obowiązujące i niektóre ważne uchwały).

Instrukcja skarbowa w sprawie opłat organizacyjnych członków Związku Harcerstwa Polskiego na rok 1928.

Z upoważnienia N. R. H. (uchwała z dnia 2 listopada 1926 r.) Komisja Skarbowa ustaliła wysokość opłat organizacyjnych na rok 1928.

1. Młodzież harcerska płaci pogłówne na rzecz Związku 5 gr miesięcznie (60 gr rocznie od każdego członka drużyny). Drużynowe i drużynowi obowiązani są opłaty powyższe zbierać od członków swoich drużyn w I-ej połowie każdego miesiąca i przesłać do kasy N. za pośrednictwem P. K. O. konto 1550. Drużyny Chorągwi: Łódzkich, Krakowskich, Warszawskich, Wileńskich i Wołyńskich pogłówne wpłacają przez Zarządy Oddziałów.

Każda drużyna prócz pogłównego płaci na rzecz N. 5 zł corocznej opłaty rejestracyjnej. Opłatę należy wpłacać do P. K. O. na konto N. № 1550, równocześnie z przesyłaniem raportu rocznego do Komendy Chorągwi. Drużyny Chorągwi: Łódzkich, Krakowskich, Warszawskich, Wileńskich i Wołyńskich opłatę rejestracyjną wnoszą przez Zarządy Oddziałów.

2. Członkowie czynni i podharcmistrze wszyscy płacą 6 zł rocznie składki bezpośrednio do kasy N. wzgl. za pośrednictwem P. K. O. konto 1550. Płacić można w ratach kwartalnych, uwzględniając jednak pkt 9 niniejszej instrukcji.

Wpisowe członków czynnych i podharcmistrzów wynosi jednorazowo przy mianowaniu 2 zł, sposób płacenia taki, jak składki rocznej.

3. Starsi harcerze i harcerki płacą składkę roczną w wysokości 6 zł do kasy Koła lub Drużyny Starszego Harcerstwa; można płacić w ratach kwartalnych.

Koła lub Drużyny Starszego Harcerstwa równocześnie z przesyłaniem wniosków rejestracyjnych wpłacają opłatę coroczną rejestracyjną w wysokości 5 zł przez odnośny Zarząd Oddziału do Naczelnictwa i przy końcu roku 10% od wszystkich swoich dochodów do kasy Zarządu Oddziału.

4. Członkowie współdziałający płacą 6 zł lub więcej według deklaracji rocznie (można w ratach kwartalnych) na rzecz Koła. Opłata liczy się za ten rok, w którym nastąpiło przyjęcie do Koła.

Koła Przyjaciół Harcerstwa wpłacają coroczną opłatę rejestracyjną w wysokości 10 zł od każdych 50 członków Koła według stanu z dnia 1. stycznia, t. j. od każdego jednego delegata na Zjazd Walny. Wpłacać należy do kasy Naczelnictwa, konto P. K. O. 1550. Prawo udziału przez delegatów w Zjeździe Walnym Z. H. P. mają tylko te Koła, które opłatę rejestracyjną do Kasy Naczelnictwa wpłaciły przed 15. marca danego roku (uchwała IV. Zjazdu Walnego).

Koło Przyjaciół wpłaca na rzecz Zarządu Oddziału do jego kasy 10% od wszystkich swoich dochodów.

5. Osoby prawne, związki, zrzeszenia, instytucje samorządowe, wpłacają: przy wpisie do Związku Harcerstwa Polsk. zł 20 i coroczną składkę członkowską najmniej 50 zł do kasy Naczelnictwa Z. H. P., względnie przez P. K. O. konto Nr. 1550.

6. Zarządy oddziałów na zasadzie § 29 statutu Z. H. P. płacą przy końcu roku kalendarzowego 10% od wszystkich swoich dochodów do kasy Naczelnictwa. Od dochodów nadzwyczajnych Zarządy Oddziałów winny wpłacić 10% do kasy N. z chwilą wpłynięcia tych dochodów do Zarządu Oddziału.

Wszelkie opłaty organizacyjne pobierane przez Zarządy Oddziałów na rzecz N. Z. H. P. winny być przekazywana do kasy N. w ratach kwartalnych, opłaty rejestracyjne muszą być wpłacane do kasy N. równocześnie z przesłaniem wniosków rejestracyjnych, względnie wykazów Kół zarejestrowanych.

7. Zebrania ogólne Oddziałów, Kół Przyjaciół, Kół i Drużyn Starszych Harcerzy i innych instytucyj harcerskich mogą nakładać na swych członków, poza opłatami na rzecz Naczelnictwa i minimalnemi opłatami wyżej wymienionemi na rzecz danej instytucji, dodatkowe opłaty na własne potrzeby i cele specjalne.

8. Przesyłając jakiekolwiek kwoty do N. należy równocześnie listownie, wzglednie na odcinkach przekazów P. K. O. dokładnie podawać, kto i na jaki cel pieniądze przesyła, zaznaczając dokładny adres wysyłającego. Naczelnictwo na wszelkie przesyłki pieniężne dokonywane gotówką, zwykłym przekazem pocztowym, listami pieniężnymi lub telegraficznie, wystawia i przesyła wpłacającym kwity kasowe. Dla wpłacających za pośrednictwem P. K. O. na konto N. Nr. 1550 za pokwitowanie służy odcinek przekazu P. K. O., na którym są napisane słowa: „Potwierdzenie dla wpłacającego".

9. N. przypomina, że w myśl uchwały IV. Zjazdu Walnego (Okólnik l. 4 z dnia 1. V. 1924 r., Wiadomości Urzęd. Nr. 5 z 1924 r.) w Zjazdach Walnych mają prawo uczestniczyć jednostki statutowo do tego upoważnione tylko wtenczas, gdy uiszczą się z opłat organizacyjnych zgodnie z niniejszą Instrukcją za rok sprawozdawczy do dnia 15. marca.

Członkowie czynni, podharcmistrze wpłacają do tego terminu także opłatę za I kwartał roku bieżącego.

10. Z chwilą ogłoszenia Instrukcji niniejszej tracą moc wszelkie poprzednie rozkazy w tej sprawie.

(r. N. l. 2 z 15. I. 1927; W. U. 1927, str. 6).

UCHWAŁY N. R. H. W SPRAWIE OBOWIĄZKÓW ZARZĄDÓW ODDZIAŁÓW.

1. N.R.H. wzywa Zarządy Oddziałów i Komendy Samodzielne do należytego wypełnienia swoich obowiązków finansowych wobec N. Z. H. P. — a Naczelnictwu Z. H. P. przypomina o obowiązku dokładnej kontroli gospodarki finansowej Oddziałów i Komend.

(Uchw. XII. Zj. N. R. H., r. N. l. 19 z dnia 20. XII. 1922; Ok. l. 19 z 5. I. 1923)

2. N. R. H. przypomina Z. O. o konieczności bezwzględnego przestrzegania, by 10% od dochodów Z. O., należne Naczelnictwu w myśl uchwał Zjazdu Walnego oraz wpływające dla N. pogłówne było wpisywane na dobro N. niezależnie od innych rozrachunków niezwłocznie z chwilą wpływania dochodów do kasy i wpłacane N. natychmiast, bądź w terminach obrachunku, ustalonych w porozumieniu z Naczelnictwem.

(Uchw. XXII. Zj. N. R. H., L. ok. N. l. 1 z 21. II. 1925; W. U. 1925, № 3, str. 9

RÓŻNE ROZKAZY W SPRAWACH SKARBOWYCH.

1. **Odpowiedzialność prawna i finansowa instytucyj harcerskich.** Wobec tego, że większość Oddziałów nie posiada dotychczas zalegalizowanych przez Województwa statutów, niema zatem praw osób prawnych, odpowiedzialność prawna za zobowiązania instytucyj harcerskich mogłaby spaść na Naczelnictwo.

Otóż Naczelnictwo oświadcza niniejszym wyraźnie i bezwzględnie, że za zobowiązania czynione bez wiedzy Naczelnictwa odpowiedzialności nie bierze, a tem samem odpowiedzialność spadnie na poszczególne osoby.

Dlatego też Naczelnictwo wzywa Zarządy Oddziałów 1) do porozumienia się z N. Z. H. P. w najbliższym czasie co do zalegalizowania Oddziału jako osoby prawnej, 2) do zainteresowania się instytucjami harcerskiemi o typie przedsiębiorstw poszczególnych i handlowych i sprawdzenia o ile te instytucje posiadają dostateczne podstawy prawa i kto za ich czynności ponosi odpowiedzialność.

(r. N. I. 5 z 7. III. 1923; W. U. 1923, № 3)

2. **Komisje Dostaw i Spółdzielnie harcerskie.** Naczelnictwo Z. H. P. zwraca uwagę na par. 3 statutu Z. H. P. który mówi, że Związek Harcerstwa rozwija swą działalność „w wypadkach przewidzianych przez prawo, na zasadzie koncesji uzyskanych od właściwych władz i odrębnych statutów, we właściwej drodze zatwierdzonych".

Paragraf ten odnosi się także do wszelkiego rodzaju stałych przedsiębiorstw harcerskich, które mogą być zakładane tylko na podstawach ogólnie obowiązujących, o czem w poszczególnych wypadkach może udzielić wiadomości Naczelnictwo, o ile otrzyma ścisłe informacje szczegółowe o projektowanem przedsiębiorstwie, w zasadzie zaś o informacje takie należałoby się zwracać do osób biegłych w prawie za pośrednictwem Zarządów Oddziałów.

(r. N. I. 5 z 7. III. 1923; W. U. 1923, № 3)

3. **Znaczek dla celów propagandy.** Naczelnictwo Z.H.P. uchwałą z dnia 31. V. 1922 r. wprowadziło dla celów propagandy znaczek z napisem: „Przyjaciel Harcerstwa".

1) Znaczek „Przyjaciel Harcerstwa" jest dowodem złożenia ofiary na cele ogólne Harcerstwa, nie jest oznaką organizacyjną ani wyrazem żadnych praw organizacyjnych w Z. H. P.

2) Znaczek mogą nabywać i nosić osoby sprzyjające Harcerstwu; nabywa się go za pośrednictwem Zarządów Oddziałów, Zarządów Kół Przyjaciół, Komend Harcerskich i osób przez powyższe instytucje upoważnionych. Centralą sprzedaży jest Centralna Komisja Dostaw w Warszawie.

3) Wyżej cen oznaczonych przez Naczelnictwo sprzedawać znaczków nie wolno, bez porozumienia się i aprobaty N.

(r. N. I. 10 z 15. V. 1922; L. ok. № 16 z 30. VI. 1922)

4. **Znaczki i nalepki harcerskie.** a) Naczelna Rada Harcerska usilnie zaleca członkom Z. H. P. rozpowszechnienie i propagowanie znaczków harcerskich (marek) przez rozsprzedaż ich i nalepianie na korespondencję do władz harcerskich i listy prywatne.

(Uchw. XVI. Zj. N. R. H.; L. ok, N. I. 9 z 10. XI. 1923; W. U. 1923, № 11, str. 123)

b) Naczelnictwo przypomina, że wyrób znaczków (nalepek) na cele harcerskie jest zastrzeżony dla Naczelnictwa. Komisja Dostaw posiada znaczny zapas takich znaczków.

(r. N. I. 2 z 5. II. 1923; W. U. 1923, № 1-2, str. 3)

c) Wobec dużych kosztów korespondencji Naczelnictwo prosi o dołączanie do listów znaczków pocztowych na odpowiedź.

Ponieważ oprócz kosztów pocztowych, Naczelnictwo ponosi jeszcze znaczne wydatki na kancelarje (pracownicy, materjały kancelaryjne), przypominamy dawny zwyczaj, zaniedbany w ostatnich czasach: na korespondencji wszelkiego rodzaju, skierowanej do władz harcerskich, nalepiano znaczki harcerskie. To dobrowolne opodatkowanie się nie obciąży zbytnio wysyłających listy, a przysporzy środków Naczelnictwu.

(r. N. I. 9 z 28. IV. 1923; W. U. 1923. № 4)

d) Wobec wydania przez niektóre Oddziały Z. H. P. znaczków i nalepek na specjalne cele Z. H. P. — Naczelnictwo zabrania poszczególnym ogniwom Związku podobnych wydawnictw, zastrzegając sobie wyłącznie prawo wydawania znaczków, mareczek i nalepek na cele Związku.

(r. N. I. 19 z dnia 15. X. 1926; W. U. 1923, № 1-2, str. 3)

WYDAWNICTWA, CZASOPISMA.

Uchwała II. Konferencji Starszyzny w Łodzi (30. XII. 1926)

(na wniosek konferencji redaktorów).

Wydawanie szeregu pism harcerskich małych, uważa Konferencja za życie nad stan organizacji i dlatego wyraża opinję, że ograniczenie liczby tych pism i skonsolidowanie piór harcerskich w organach wspólnych jest rzeczą konieczną. W tym celu, przyjmując opinję Głównej Kwatery Męskiej z dodaniem „Harcerza Wołyńskiego”, wyraża opinję, że wszystkie pozostałe pisma porozumieją się z najbliższym orgąnem uznanym przez Naczelnictwo, który obejmie ich służbę i zlikwidują się.

Opinja Głównej Kwatery Męskiej w sprawie pism harcerskich.

I. Zasadniczo należy dążyć do stworzenia 1) jednego centralnego organu N. Z. H. P., pisma starszyzny i starszego harcerstwa, 2) jednego centralnego organu z działami, ewentualnie dodatkami dla poszczególnych rodzajów drużyn (drużyny pożarne, wilczęta, włóczędzy). Wtedy należałoby złączyć wszystkie obecnie wychodzące pisma w powyższe centralne.

II. Wobec braku środków materjalnych i niedostatecznego zrozumienia w organizacji potrzeby skoordynowania wysiłków wydawniczych na razie zasadnicze nasze dążenia w I. wymienione, nie dadzą się zrealizować. Należy zatem przynajmniej skoordynować działalność obecnie wychodzących pism dla młodzieży „Harcerz”, „Skaut”, „Czuj Duch” i przeprowadzić między niemi podział pracy w ten sposób: „Skaut” dla starszej młodzieży szkół średnich, „Czuj-Duch” dla młodzieży pozaszkolnej, „Harcerz” dla młodzieży szkolnej do lat 15-16.

III. Uznanie pisma „Skauta” i „Czuj-Ducha” za takie, których prenumerowanie czyni zadość obowiązkowi, wymaganemu przy rejestracji drużyn należy uzależnić od zastosowania się wydawców tych pism do tego podziału pracy i dyrektyw Naczelnictwa.

IV. Wydawanie pism i pisemek drukowanych poza wyżej wymienionemi uważa Główna Kwatera za niepożądane. Zaleca natomiast Główna Kwatera wydawanie przez Komendy Chorągwi i większe środowiska — jednodniówek, dobrze redagowanych, obejmujących między innemi żywe sprawozdania z pracy danego terenu. Wydawanie pisemek drużyn lub hufców, pisanych ewentualnie litografowanych w małej ilości egzemplarzy Główna Kwatera uważa za pożądane.

18. Czytelnictwo wśród młodzieży harcerskiej, sądząc z liczby prenumeratorów pism harcerskich, jest niedopuszczalnie nikłe. Konferencja zaleca wszystkim środowiskom, Komendom Hufców i drużyn zbadanie przyczyn i podjęcie środków zaradczych wspólnie z redakcjami pism Związkowych i uznanych przez Naczelnictwo.

19. Konferencja uważa, iż wszelkie środowiska utworzą na swych terenach przedstawicielstwa pism centralnych, uznanych przez Naczelnictwo, czy wszystkich, czy też poszczególnych, w ten sposób, iż podkomitety takie dostarczałyby Redakcjom materjału oraz brały kolportaż i zjednywały prenumeratorów.

(„Harcmistrz" 1926, № 1-2)

1. Ocena książek i pomocy. 1. Ocenę książek i pomocy używanych w Harcerstwie przeprowadza Naczelnictwo Z. H. P. przez swe działy, w zakres których wchodzą sprawy omawiane w książce.

2. Poszczególne działy N. Z. H. P. dla zaopinjowania danej książki przekazują ją do oceny dwom recenzentom. Na zasadzie ich opinji dany dział ustala odpowiednią ocenę.

3. Ocena może brzmieć: a) książka (pomoc) nadaje się jako wydawnictwo polecone, b) książkę (pomoc) zaleca się do użytku w drużynach harcerskich (ew. z dodatkiem „męskich", „żeńskich", „wilcząt", „rzemieślniczych", „wiejskich" i t. d., c) książkę (pomoc) dopuszcza się do użytku . . . . . . (j. w.) . ., d) książkę (pomoc) zaleca się do użytku starszyzny (etc).

Ocena wymaga zatwierdzenia Naczelnictwa.

Każdą ocenę komunikuje się na piśmie przedstawiającemu książkę (ocenę ujemną z motywami), a następnie ogłasza się w rozkazie N.Z.H.P. Od oceny niema odwołania.

5. W razie oceny a), książka może nosić nagłówek: „Naczelnictwo Z. H. P."

W razie oceny b, c, d, na książce można wydrukować „Zalecone (dopuszczone) do użytku . . . . (j. w.) rozkazem N. Z. H. P. I. . . . dn. . . ."

6. Wszelkie poprzednie uchwały N. Z. H. P. dotyczące tej sprawy kasuje się.

7. Postanowienia powyższe nie dotyczą książek znajdujących się już w druku lub u wydawców w dniu ogłoszenia niniejszego.

(r. N. I. 5 z 7. III. 1923; W. U. 1923, № 3)

***2.* Wezwanie do autorów harcerskich.** Wszystkich, którzy mają zamiar wydawać (harcerskie) książki, broszury, jednodniówki i t. d., wzywa się do uprzedniego informowania Naczelnictwa o projektowanych wydawnictwach.

(r. N. I. 12 z 3. VI. 1921; Ok. 10)

3. Regulaminy i instrukcje Z. H. P. a) Wszystkie regulaminy i instrukcje, które Z. H. P. uzna za zgodą autorów za swoje oficjalne przepisy, są własnością Z. H. P., a nie autorów.

(r. N. I. 15 z 15. VII. 1920; Ok. 11)

b) N. zastrzega sobie wyłączną własność opracowanych przez Naczelnictwo i jego działy druków organizacyjnych. Przedrukowywanie ich bez zezwolenia Naczelnictwa jest wzbronione.

(r. N. I. 27 z 25. XI. 1925; W. U. 1925, № 12).

c) Nacz. Z. H. P. podaje do wiadomości, że wydawanie i rozpowszechnienie statutu, regulaminów i oficjalnych instrukcyj harcerskich, będących własnością Z. H. P. jako całości, jest dozwolone tylko za osobnem zezwoleniem Naczelnictwa.

d) Nacz. przypomina o obowiązku prenumerowania „Wiadomości Urzędowych” przez drużyny i Komendy. W związku z tem Komendy Chor. nie potrzebują przedrukowywać rozkazów i okólników władz naczelnych w swoich rozkazach, moga natomiast w krótkich wzmiankach zwracać uwagę drużynowych na ważniejsze materjały zawarte w „Harcmistrzu” i „Wiadomościach Urzędowych”.

(r. N. l. 25 z 25. XI. 1925; W. U. 1925, № 12)

4. **Przekłady.** Na życzenie władz, instytucyj harcerskich oraz poszczególnych członków — Nacz. może starać się o uzyskanie pozwoleń na przekłady wydawnictw w obcych językach (drukowanie przekładów bez pozwolenia autora lub wydawcy jest wzbronione).

Niezależnie od honorarjum, wymaganego przez autora lub wydawcy, a tem więcej w razie zezwolenia na bezpłatny druk — należy, o ile w uzyskaniu pozwolenia pośredniczyło Naczelnictwo, wpłacać na rzecz Z. H. P. sumę, której wysokość ustala Naczelnictwo po porozumieniu się z osobą, zamierzającą dokonać przekładu.

(r. N. l. 25 z 25. XI. 1923; W. U. 1923, № 12)

5. **Czasopisma harcerskie.** Każda drużyna harcerska winna prenumerować „Harcmistrza”.

(r. N. 10 z 30. X. 1919; Ok. 2)

a) N. R. H. stwierdza, iż „Harcmistrz” jest organem centralnym Z. H. P. Każda drużyna jest obowiązana prenumerować go conajmniej w jednym egzemplarzu.

(Uchw. IV. Zj. N. R. H., L. ok. N. l. 14 z 16. I. 1920; Ok. III)

b) N. R. H. nakłada obowiązki: 1) na członków Rady Naczelnej, czynnych, na komendy i zarządy Kół Przyjaciół, oraz Kół Starszego Harcerstwa — prenumerowania „Harcmistrza” (po 1 egzemplarzu); na dr-ny harcerskie — prenumerowania 1 egz. „Ogniska” lub „Czuj Ducha”, zależnie od wieku młodzieży („Ognisko” do lat 15-tu, „Czuj Duch” dla starszych).

(Uchw. XIII. Zj. N. R. H., L. ok. N. l. 6 z 3. II. 1923; W. U. 1923, № 1—2)

(U w a g a. Obecnie w miejsce „Ogniska” wychodzi „Harcerz”, „Czuj Duch” nie wychodzi; na poparcie zasługuje najstarsze pismo harcerskie „Skaut”).

c) „Wiadomości Urzędowe i Harcmistrz”: Zjazd Walny przypomina, że każdy przodownik, podharcmistrz, harcmistrz ma obowiązek prenumerowania lub nabywania „Wiadomości Urzędowych i Harcmistrza”, oraz zyskiwania dla tych pism prenumeratorów.

(Uchw. V. Zj. W., L. ok. N. l. 3 z 23. IV. 1925; W. U. 1925, № 5, str. 16)

d) Kontrola przez wizytatorów. Instruktorzy Głównej Kwatery, Kom. Chor. są obowiązani przy wizytacji Komend podległych sprawdzać, czy Komendy posiadają zbiory „Rozkazów, Okólników N. Z. H. P.” (obecnie „Wiadomości Urzędowych”), oraz komplety czasopism „Harcmistrz”, „Ognisko”*), „Czuj Duch”*), przy wizytacji zaś drużyn sprawdzać, czy drużyna prenumeruje i jakie czasopisma harcerskie. W razie wyników ujemnych sprawdzenia, wizytator powinien zachęcić Komendę czy drużynowego do nabycia tych wydawnictw, a w razie trudności materjalnych zwrócić się do odnośnego Koła Przyjaciół z prośbą o ułatwienie pokrycia tego wydatku.

(r. N. l. 9 z 28. IV. 1923; W. U. 1923, № 4)

6. **„Wychowanie Fizyczne“.** Naczelnictwo Z.H.P. uchwałą z dnia 26. VI. 1922 r. uznało „Wychowanie Fizyczne”, czasopismo wychodzące w Poznaniu pod redakcją prof. d-ra E. Piaseckiego za organ Z. H. P.

(r. N. l. 17 z 5. X. 1922; Ok. l. 18 z 20. X. 1922, str. 5)

---

*) Obecnie odnosi się to do „Harcerza” i „Skauta”.

7. Kolportaż druków niezgodnych z ideologją harcerską. Naczelna Rada Harcerska poleca Naczelnictwu Z. H. P. poczynienie odpowiednich zarządzeń, mających na celu usunięcie kolportowania przez organa Z. H. P. druków niezgodnych z duchem i ideologją Z. H. P. (Uchw. X. Zj. N. R. H.; r. N. l. 10 z 15. V. 1922; Ok. l. 16 z 30. VI. 1922)

RÓŻNE PRZEPISY ADMINISTRACYJNE.

Instrukcja w sprawie wydawania krzyży i książeczek służbowych. Unieważniając rozk. N. Z. H. P. l. 19 z dnia 5. maja 1925 r. Naczelnictwo wydaje jako obowiązującą poniższą instrukcję:

A. 1. Drużynowy na kilka tygodni przed rozdaniem krzyży zwraca się z prośbą do Komendy Chor. na specjalnym formularzu o rzeczywiście potrzebną ilość. Jednocześnie Komendzie Chor. przesyła odpowiednią sumę za krzyże.

2. Kom. Chor. po otrzymaniu należności wysyła drużynie krzyże, notując datę wysłania, ilość, serję i numery krzyży na odwrocie zapotrzebowania drużyny. Załatwione zapotrzebowania przechowuje razem ze „spisem krzyży", otrzymanym z C. K. D. H., ułożone według kolejności notowanych seryj numerów wydanych krzyży.

3. Drużynowy natychmiast po otrzymaniu wciąga zakupione krzyże do „rejestru krzyży" wydanych przez drużynę, wypełniając tylko tymczasowo rubryki: 1, 2, 3, 4 — i podkreśla rejestr przez całą szerokość strony, a niezwłocznie po rozdaniu krzyży uzupełnia rubryki 5, 6, 7.

4. Krzyże zwrócone przy wystąpieniu z Z. H. P. i znalezione należy traktować jako zakupione i postępować z niemi wg punktu 3 niniejszej instrukcji, zaś krzyże odebrane nieprawnym właścicielom należy przesłać do Kom. Chor., zaznaczając szczegółowo od kogo pochodzą.

5. Kom. Chor. nabywa za gotówkę z C. K. D. H. większą ilość krzyży — zasadniczo 100, najmniej 50 sztuk (przy większej ilości pożądane całemi setkami — ew. po 150, 250 i t. d.) za pomocą formularza zamówienia, opatrzonego pieczęcią i jednym podpisem w zasadzie K. Ch., a w jego zastępstwie osób upoważnionych (zastępca Komendanta Chorągwi, przyboczny Komendanta Chorągwi, zastępca przybocznego, sekretarki(rza) K. Ch., zastępcy sekretarki(rza) G.K.) C.K.D.H. posiada wzory pieczęci i podpisów osób uprawionych do zamawiania krzyży, nadesłane uprzednio przez każdą Chorągiew.

6. C. K. D. H. po otrzymaniu całkowitej należności wysyła Kom. Chor. krzyże, notując ich numery i serję na odwrocie ich zapotrzebowania, które przechowuje u siebie w archiwum, a Kom. Chor. zawiadamia, które numery krzyży wysłano.

7. Kom. Chor. natychmiast po otrzymaniu wciąga do „spisu krzyży otrzymanych z C. K. D. H." zakupione krzyże, wypełniając wszystkie rubryki. Zawiadomienia otrzymane z C. K. D. H. przechowuje Kom. Chor. w archiwum.

Naczelnictwo znosi obowiązek szczegółowego prowadzenia wykazu krzyży w Kom. Chor., podkreślając konieczność dokładnego i sumiennego rejestru krzyży w drużynach oraz ogólnego według niniejszej instrukcji w Kom. Chor., aby w każdej chwili można było stwierdzić, kto otrzymał krzyż danego numeru. Te Komendy Chorągwi, które uważają za potrzebne mieć szczegółowy wykaz krzyży mogą prowadzić dotychczasowy spis w dalszym ciągu.

Do wyczerpania starych formularzy Komendy Chorągwi zapotrzebowują krzyże za pomocą dotychczasowych.

Spis krzyży otrzymanych z C. K. D. H. w Chorągwi ....

L. p.	Data	Ilość	Serja	№№ od – do	Uwagi

Spis krzyży wydanych przez drużynę

L. p.	Zakupiono			Wydano druhowi		Uwagi
	Data	Serja	Numer	Nazwisko i imię	Data	
1	2	3	4	5	6	7

B. Książeczki służbowe wydaje C. K. D. H. poszczególnym drużynom na podstawie zamówienia drużynowego, opatrzonego podpisem i pieczęcią drużyny.

(r. N. l. 5 z 21. II. 1927; W. U. 1927, str. 10).

Administracja w Z. H. P. Polecam wszelkim Komendom Harcerskim w jaknajkrótszym czasie wypełnić wszystkie zaległości w pracy. W roku bieżącym podjęliśmy jako jedno z haseł zwiększenie naszej sprawności organizacyjnej i uporządkowanie administracji. Dążmy konsekwentnie w obranym kierunku, pamiętając, że „Harcerz jest zawsze punktualny i szanuje czas drugich“.

Zanim G. K. M. wyda jednostajne przepisy dla całości Z. H. P., Komendanci Chor. ujednostajnią administrację na swoim terenie, pamiętając, aby była ona prosta, oszczędna i sprawna. Szczególną uwagę należy poświęcić kasowości — książki kasowe muszą być sznurowane i potwierdzone przez Komendanta Chor. lub przynajmniej przez Zarząd K. P. H. Przy wizytacji polecam zawsze szczegółowo badać księgowość i stan kasy.

(r. N. G. K. M. l. 8; W. U. 1926, str. 30)

Pełnomocnictwa wizytatorów harcerskich. Wobec powtarzania się wypadków podawania się za wizytatorów harcerskich oszustów, nadużywających dobrej sławy Harcerstwa dla niegodziwych zysków, Naczelnictwo:

a) raz jeszcze przypomina, że wizytatorzy (wizytatorki) harcerscy winni posiadać przy sobie legitymację, wystawioną przez odpowiednią władzę z jej pieczęcią. Legitymacja ma być zaopatrzona w opieczętowaną fotografję, albo też zawierać dopisek: „ważna z książką służbową Nr. . . . . .”, przyczem książka służbowa musi posiadać fotografję,

b) zarządza: instruktorzy i wizytatorzy harcerscy (instruktorki i wizytatorki), zjawiający się w jakiejkolwiek instytucji harcerskiej lub w jej sprawach występujący, obowiązani są osobom, do których się zwracają, o ile im nie są osobiście dobrze znani, bez żądania tych osób z własnej inicjatywy okazywać odpowiednie legitymacje,

c) zarządza: pieczęcie i blankiety listowe Zarządów i Komend harcerskich winny się znajdować pod zamknięciem w przechowaniu przewodniczących i komendantów lub sekretarzy i przybocznych,

(r. N. l. 19 z 3. X. 1923; W. U. 1923, Nr. 11)

d) wszyscy wizytatorzy z N. Z. H. P. i G. K. M. otrzymali odpowiednie zaświadczenie, które winni przedstawiać Komendantom wizytowanych jednostek.

(r. N. G. K. M. l. 1 z 30. VI. 1923; W. U. 1923, Nr. 7)

Nadsyłanie rozkazów K. Ch. i raportów z wizytacyj. Komendanci Chorągwi obowiązani są nadsyłać G. K. M. odpisy wydawanych przez siebie rozkazów i odpisy (kopji maszynowych lub kalkowych) raportów z wizytacyj.

(r. N. G. K. M. l. 8 z 20. IX. 1926; W. U. 1926; str. 30 i r. N. G. K. M. l. 1 z dn. 2. I. 1928; W. U. 1928, Nr. 1)

Obozy związkowe. Zaświadczenia i prawa uczestników. I. Ustalam następujący tekst zaświadczeń dla uczestników obozu związkowego:

1. a) NN. ukończył część praktyczną Związkowego Kursu starszyzny w obozie związkowym G. K. M. roku . . . w . . . .“.

b) jak a) z dodatkiem „w zastępie kapelańskim”, lub „w zastępie kandydatów na członków czynnych i t. p.

2. a) NN. brał udział w obozie i t. d. jak 1 a) z dodatkiem jak 1 b).

II. Stwierdzenie ukończenia obozu związkowego:

1. Dla harcmistrzów — oznacza, że dany harcmistrz dopełnił obowiązku określonego punktem 4. b. 2 rozkazu N. Z. H. P. l. 17 z dn. 1. IV. 1924 roku.

2. Dla podharcmistrzów i osób starszych -- uprawnia do przystąpienia do próby na harcmistrza, o ile kandydat posiada inne warunki, przyczem pożądane jest, aby próba odbyła się po ukończeniu kursu korespondencyjnego.

3. Dla kandydatów na podharcmistrzów — uprawnia do przystąpienia do próby podharcmistrza.

4. Uczestnicy, którzy otrzymali zaświadczenia, stwierdzające ich udział w kursie Związkowym (nie ukończenie), mogą indywidualnie wyjaśnić u komendanta kursu, czy i na jakich warunkach ewentualnie mogą uzyskać zaświadczenie o ukończeniu kursu.

(r. N. G. K. M. l. 24 z 3. VIII. 1927: Nr. 9—10, str. 37, oraz l. 9 z 25. X. 1927; W. U. 1927 str. 39)

Korespondencja z Naczelnictwem. Mimo zwracania uwagi, Komendy harcerskie ciągle jeszcze nie stosują się do wskazówek w sprawie korespondencji. Podział pracy w Naczelnictwie wymaga dzielenia spraw według konpetencji, dlatego łączenie różnych spraw w jednym liście bardzo utrudnia szybkie i dokładne załatwienie sprawy. Dlatego Nacz. zarządza: 1) Raporty nie mogą być łączone z wnioskami, prośbami i t. p. 2) Wnioski w różnych sprawach mają być przedstawiane na osobnych dla każdego ćwiartkach papieru (kilka wniosków w tej samej sprawie winno być na jednej ćwiartce). 3) Ćwiartki winny mieć od góry odstęp na pięć centymetrów niezapisany na uwagi biura N. Z. H. P. 4) W nagłówku każdego raportu i listu należy podawać: a) nazwę komendy, drużyny i t. p., b) adres, c) datę, d) jeżeli list jest odpowiedzią na jakieś pismo Naczelnictwa, podawać: „odpowiedź na . . . . L . . . . . z dnia . . . ."

(r. N. l. 28 z V. 1920 — ok. VII)

Podpisywanie listów. Zauważyłem, że bardzo często listy do Naczelnictwa i Głównej Kwatery podpisywane są zupełnie nieczytelnie. Wyjaśniam: podpis jest na to, aby wiedzieć kto list pisał. Nie wstydźcie się zatem swego nazwiska i podpisujcie czytelnie.

(r. N. G. K. M. l. 1; W. U. 1927, str. 7)

---

4. Ulgi kolejowe dla harcerzy: W celu uniknięcia na przyszłość nieporozumień między komendami harcerskiemi i władzami kolejowemi wyjaśniam, że harcerze mogą korzystać z następujących ulg:

a) ulga — 50 proc. dla wycieczek harcerskich o charakterze wychowawczym lub sportowym w grupach conajmniej 10 osób bez względu na odległość, w wagonach III klasy pociągów osobowych lub mieszanych. W celu uzyskania ulgi dla wycieczki należy uprzednio (najpóźniej na kilka tygodni przed wyjazdem) wnieść do Dyrekcji Kolejowej w obrębie której leży stacja wyjazdu. Po otrzymaniu przychylnej odpowiedzi z Dyrekcji Kolejowej najpóźniej na 24 godzin przed wyjazdem należy piśmiennie zawiadomić Naczelnika stacji wyjazdu o dniu i godzinie wyjazdu, wymieniając ilość osób, stację przeznaczenia i cel wyjazdu. Zawiadomienie powyższe ostemplowane w kasie biletowej otrzymuje zpowrotem prowadzący wycieczkę i okazuje go razem z biletem kontrolerom w pociągu,

b) ulga — 33 proc. (w wagonie kl. III opłata — w/g taryfy kl. IV) dla uczestników Zjazdów harcerskich, powracających grupami lub pojedyńczo, jeżeli Zjazd liczy nie mniej niż 30 uczestników i korzystać będzie z ulgi najmniej 10 uczestników na odległości przynajmniej 30 kilometrów w jedną stronę. Ulgę tę stosuje się zwykle w ten sposób, że przejazd do miejsca Zjazdu odbywa się za opłatą normalną, a w drodze powrotnej płaci się tylko 34 proc. opłaty normalnej (t. j. w wagonach kl. III połowę taryfy kl. IV).

W celu uzyskania ulgi dla uczestników Zjazdu zainteresowana Komenda winna zwrócić się najpóźniej na kilka tygodni przed Zjazdem piśmiennie do Dyrekcji Kolejowej w obrębie której leży stacja rozpoczęcia podróży (miejsce Zjazdu), podając cel podróży, datę i marszrutę zamierzonych przejazdów oraz ilość uczestników podróży korzystających z ulgi. Po otrzymaniu przychylnej odpowiedzi należy ustalić z Dyrekcją Kolejową wzór zaświadczenia dla uczestników Zjazdu, przesyłając zainteresowanej Dyrekcji żądaną ilość zaświadczeń z odpowiedniemi podpisami i pieczęcią.

(r. N. G. K. M. l. 10 z 15. XI. 1927; W. U. 1928, Nr. 1).

Rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. dotyczące Harcerstwa

lub ważne dla Harcerstwa (patrz także str. 46 i n.)
(*na podstawie materjałów zebranych przez dhnę Marję Wocalewską*).

1. **Okólnik ustalający stosunek władz szkolnych do Harcerstwa.** Ministerstwo W. R. i O. P. Nr. 2073/20 S. Dnia 18 grudnia 1920 r. Do Dyrekcyj Szkół Średnich Państw. i Pryw. Ogólnokształc. i Zawod. Preparand. Semin. Nauczyc. oraz do Inspektorów Szk. Okr

Za zgodą Ministerstwa W. R. i O. P. został przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zatwierdzony statut Związku Harcerstwa Polskiego, przyczem Ministerstwo W. R. i O. P. zastrzegło sobie nadzór nad działalnością Związku. Zasadniczo przychylając się do życzenia Związku, aby (zgodnie z paragrafem 13 statutu) także młodzież szkolna należeć mogła do drużyn harcerskich Z. H. P., względnie takie drużyny tworzyć, zastrzeżono jednak szkole decydujący wpływ na kierunek wychowawczy szkolnej młodzieży harcerskiej, jak to wypływa z załączonej „Instrukcji w sprawie drużyn szkolnych"*).

Z dniem 31 grudnia r. b. Inspektorat Harcerski Ministerstwa przekazuje kierownictwo drużyn b. Kongresówki Naczelnictwu Związku Harcerstwa Polskiego, z dniem tym również zaczynają obowiązywać załączone — Regulamin Komisji do spraw Harcerstwa i Instrukcja w sprawie szkolnych drużyn harcerskich.

W razie potrzeby bliższych wyjaśnień, lub w razie nieporozumień z przedstawicielami Z. H. P. zechcą Dyrekcje i Panowie Inspektorowie zwracać się do Inspektoratu Harcerskiego Ministerstwa W. R. i O. P. (Warszawa, Al. Ujazdowskie 37 m. 12), który z ramienia Ministerstwa będzie sprawował nadzór nad Harcerstwem. Minister (—) M. Rataj. Nr. R. 586/920 r.

2. **Rozporządzenie Min. W. R. i O. P. w sprawie przysp. wojskowego młodzieży szkolnej** L. 43/23 H. z dnia 5 stycznia 1923 r. podpisane przez Kierownika Min. W. R. i O. P. J. Mikułowskiego — Pomorskiego (wyjątki). Na kierownika przysposobienia wojskowego w szkole należy wyznaczać przedewszystkiem kierownika wychowania fizycznego, lub innego nauczyciela — oficera rezerwy, bądź tej samej szkoły, bądź innych szkół w tej samej miejscowości się znajdujących, o ile jeden lub drugi posiada potrzebne do kierowania przysposobieniem wojskowem kwalifikacje. W braku takich kandydatów może stanowisko to objąć instruktor wojskowy, posiadający odpowiednie kwalifikacje. Pożądane są w obu wypadkach kwalifikacje harcerskie**).

Wiadomości związane z wyszkoleniem polowem nie mogą być podawane w formie wykładów, a tylko praktycznie w polu, w związku z grami (zależnie od wieku i poziomu uczniów), a to dopiero może posłużyć za temat do pogadanek najpierw w polu, potem do ewentualnego rozwinięcia na wykładzie. W pracy tej należy wziąć pod uwagę metody harcerskie, gdzie wyszkolenie polowe polega nie na znajomości pewnych form, przepisów, ruchów regulaminowych, a na wyrobienie sprawności i obudzenia zdolności, dając rezultaty rzeczowe w wyćwiczeniu polowem.

(Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. rok 1923, Nr. 1 str. 6 i 9).

*) Instrukcja — patrz str. 47 Rocznika.

**) Podkreślenia Redakcji Rocznika.

3. **Okólnik Min. W. R. i O. P. do Kuratorjów Okręgów Szkolnych w sprawie zwalczania pijaństwa wśród młodzieży szkolnej.** L. 265/23 H. z 29 marca 1923., Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. r. 1923 Nr. 7 str. 86 (wyjątek). Ministerstwo w żywej trosce o zdrowie duchowe i fizyczne dziatwy szkolnej poleca Kuratorjum niezwłocznie wszczęcie akcji w sprawie zwalczania tej wielkiej klęski społecznej, jaką jest alkoholizm. W szczególności poleca Kuratorjum zwrócenia się do podwładnych organów szkolnych, zwłaszcza do nauczycielstwa szkół powszechnych, zawodowych, rzemieślniczych o czynne współdziałanie w szerzeniu zasad wstrzemięźliwości wśród młodzieży szkolnej, a mianowicie: popieranie Kół harcerskich*), organizowanie wzorem Europy Zachodniej i Ameryki stowarzyszeń abstynenckich na terenie szkoły, uświadamianie dziatwy, a przedewszystkiem rodziców co do rujnującego wpływu alkoholu na zdrowie, świecenie własnym przykładem wstrzemięźliwości i t. p. 29. III. 1923 r. podp.: Kier. Min. W. R. i O. P. (—) J. Mikułowski-Pomorski.

4. **Okólnik Min. W. R. i O. P. do Kuratorjów Okręgów Szkolnych w sprawie rozbudzenia wychowania fizycznego,** L. C. H. fiz. 62/27 z 19. lutego 1927 (wyjątek). „Poważną pomocą w wychowaniu fizycznem mogą być dobrze postawione drużyny harcerskie. Na ich stan należy zwrócić pilną uwagę. Najbardziej pożądanem byłoby, aby drużyny prowadził nauczyciel-harcerz, a w braku odpowiedniej siły w danej szkole instruktor harcerski nawet z poza grona nauczycielskiego, jednak w ścisłym kontakcie z radą pedagogiczną danej szkoły. W ostateczności tylko może drużynę prowadzić uczeń odpowiednio przygotowany. W ostatnim wypadku winna drużyna mieć opiekuna z ramienia szkoły. Jest sprawą naturalną i nie ulegającą wątpliwości, że zarówno nauczyciel — drużynowy, jak i nauczyciel — opiekun muszą mieć odpowiednie przygotowanie harcerskie, co jest warunkiem tak ważnym, że od niego może być uzależnione samo powstanie drużyny" (—) Minister Dr. Dobrucki.

5. **Okólnik Min. W. R. i O. P. do Kuratorjów Okręgów Szkolnych etc. w sprawie zakładania Kółek i zrzeszeń młodzieży szkół średnich etc.** (Nr. O. H. fiz. 752/27, 23 września 1927 r.; Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. r. 1927 Nr. 11 str. 390).

Organizowanie Kółek i zrzeszeń młodzieży na terenie szkoły średniej, ogólnokształcącej, seminarjum nauczycielskiego i szkoły zawodowej, stanowi b. ważny czynnik wychowania społecznego młodzieży. Dla utrzymania równowagi między rozlicznemi żądaniami tych szkół i ujednostajnienia zasad postępowania w przygotowaniu do pracy społecznej młodzieży, pod odpowiedzialnem kierownictwem dyrektora(rki) szkoły, zarządzam:

1) Wszelkie Kółka i zrzeszenia młodzieży szkolnej mogą powstawać jedynie za zezwoleniem, lub na polecenie dyrektora (rki) szkoły i na jego zarządzenie muszą być zlikwidowane.

2) Młodzież szkół średnich, wszelkiego typu, może należeć tylko do kółek i zrzeszeń, istniejących w danej szkole, za zezwoleniem dyrektora(rki), wyjątek stanowią: międzyszkolne Kółka sportowe i w niektórych wypadkach międzyszkolne drużyny harcerskie, choć i tu zezwolenie dyrektora(rki) jest konieczne*).

3) Dozwolone są organizacje:

a) o charakterze religijnym, samokształcącym, artystycznym i sportowym. Takie kółka winny być kierowane przez nauczycieli i nie potrzebują specjalnej organizacji władz wewnątrz Kółek,

---

*) Podkreślenia Redakcji Rocznika.

b) o charakterze samorządowym, spółdzielczym, humanitarnym (bratnie pomoce, kółka P. C. K.) i etyczne (walka z alkoholizmem). Takie kółka winny mieć statut, regulamin i wyznaczonego przez dyrekcję szkoły opiekuna (kuratora).

4) Łączenie się kółek różnych szkół w jedno zrzeszenie z przełożoną wspólną władzą zrzeszeniową jest niedozwolone. Wyjątek stanowią drużyny harcerskie, wchodzące zgodnie z organizacja Zw. Harc. Polsk. w Hufce i Chorągwie.

5) Ilość i jakość kółek zrzeszeń młodzieży w danej szkole zależy od decyzji dyrektora (rki) szkoły, który winien czuwać nad tem, aby młodzież w nadmiarze wziętych na siebie obowiązków nie przyzwyczajała się do pracy powierzchownej i w zbyt szerokim doborze pól pracy dodatkowej nie potrzebowała się decydować zbyt nierozważnie.

Z chwilą ogłoszenia niniejszego okólnika tracą moc obowiązującą wszelkie zarządzenia z nim sprzeczne. (—) Minister Dr. Dobrucki.

6. **Okólnik Min. W. R. i O. P. do kuratorjów Okr. Szkolnych etc. w sprawie regulaminu pracy wychowawczej w szkołach średnich**, Nr. II 11930/27 z dn. 25 sierpnia 1927 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12 str. 442 przewiduje m. in. „wychowawców specjalnych", „do opieki nad wychowaniem fizycznem uczniów, do opieki nad życiem społecznem młodzieży na terenie szkoły, nad poszczególnemi organizacjami młodzieży i t. p. *).

7. **Okólnik Min. W. R. i O. P. do Kuratorów Okręgów Szkolnych w sprawie stosunków szkół do stowarzyszeń gimnastyczno-sportowych i udziału młodzieży szkolnej w zawodach gimnastyczno-sportowych** Nr. O. H. fiz. 553/27 z dnia 2 września 1927 r. Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 12 str. 449 zawiera między innemi zdanie: „Zasady udziału młodzieży szkolnej w drużynach szkolnych Związku Harcerstwa Polskiego, pozostają nadal niezmienione".

Komunikat w Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1927 Nr. 10 (188), str. 351. w sprawie książek szkolnych i środków naukowych.

Minister W. R. i O. P. zastwierdził następujące książki szkolne i środki naukowe: W dziale: Wydawnictwa pomocnicze dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących m. inn.:

Baden — Powell, Wilczęta, Warszawa, Książ. Harc. i Kult. Fiz. 1923.

Glass, Książeczka harcerza, Warszawa, Ks. Harc. i Kult. Fiz. 1923.

Piasecki E. i Schreiber M., Harce młodzieży polskiej. Wydanie trzecie Warszawa, Książnica Polska 1920.

Wyrobek Zygmunt, Harcerz w polu. Ćwiczenia w terenie, Zakład Ossolińskich 1926.

„Harcerz" — tygodnik, Warszawa.

*) Podkreślenia Redakcji Rocznika

Druki obowiązujące i używane w Zw. Harc. Polskiego

(do nabycia w Centr. Komisji Dostaw Związku Harcerstwa Polskiego, Warszawa, Traugutta 2).

NAZWA DRUKU	Znak dawny (liczba)	Znak wprowadzony od 1. II. 28	Cena zł
Wykaz służby starszyzny	1 a	1 a	0.20
Zgłoszenie do obozu (kurs instr.)	1 b	1 b	0.10
Protokół próby	1 c	1 c	0.20
Wniosek nominacyjny	1 d	1 d	0.10
Raport wizytatora obozu	2	2	0.20
Raport powakacyjny drużyny (męsk.)	3	3	0.30
Sprawozdanie z pracy letniej (żeńskie)	2	3 Ż	0.10
Raport roczny drużyny m.	4	4	0.50
Raport roczny drużyny ż.	1	4 Ż	0.20
Druk statystyczny drużyny m.	4 a	4 a	0.10
Druk statystyczny drużyny ż.	3	4aŻ	0.10
Sprawozdanie roczne Koła Przyjaciół	—	5	0.20
Przedwakacyjny raport drużyny m.	—	6	0.20
Przedwakacyjny raport drużyny ż.	4	6 Ż	0.10
Zapotrzebowanie na krzyże i książki służbowe	—	7	bezpł.
Książka służbowa młodzieży męskiej	—	8	0.25
Książka służbowa młodzieży żeńskiej	—	8 Ż	0.25
Legitymacja starszyzny m.	—	9	—
Legitymacja starszyzny ż.	—	9 Ż	—
Karta rejestracyjna starszyzny	—	10	—
Legitymacja członka współdziałającego	—	11	0.05
Karta rejestracyjna harcerza-akademika	—	12	0.10
Meldunek przybycia do obozu	—	13	0.05
Legitymacja członka drużyny	—	14	—
Protokół próby sprawności (nakład K. D. H. Poznań)	—	—	—
Książka inwentarzowa d-ny „	—	—	0.50
Karta do kartoteki d-ny „	—	—	0.05
Książka ewidencyjna dr-ny — arkusz „	—	—	0.15
Książeczka zastępu (C. K. D. H.) „	—	—	0.40
Książeczka zastępowego „	—	—	1.80
Prospekt na kolonję „	—	—	0.05
Dyplom drużyny harcerskiej	nie sprzedaje się		
Zaświadczenie drużyny przygotowawczej		„	„
Zaświadczenie drużyny próbnej		„	„
Zaświadczenie z kursu związkowego		„	„

Terminarz

obowiązujący od dnia 1. I. 1928 roku w Związku Harcerstwa Polskiego.

Wszystkie terminy należy rozumieć: W danym terminie raport, opłata jest już w instytucji do której się go wysyła.

(Jeżeli gdziekolwiek w „Roczniku" znajdą się terminy niezgodne z podanemi tutaj, należy je poprawić według tego terminarza).

TERMINY WPŁACANIA OPŁAT ORGANIZACYJNYCH DO KASY NACZELNICTWA.

1 styczeń — a) DRUŻYNY przy składaniu raportów rocznych wpłacają opłatę rejestracyjną,

b) ostateczny termin spłacania wszelkich zaległości za rok ubiegły.

15 styczeń — ostateczny termin nadesłania rachunkowych sprawozdań rocznych przez ZARZĄDY ODDZIAŁOW do Naczelnictwa.

20 styczeń — ostateczny termin wpłacania przez DRUŻYNY pogłówn. za styczeń.

20 luty — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za luty.

15 marzec — a) ostateczny termin płacenia składki STARSZYZNY (zaległości za rok ubiegły i za I kwartał roku bież.),

b) ostateczny termin wpłacenia opłat rejestracyjnych przez KOŁA PRZYJACIOŁ HARC., ZRZESZENIA STARSZEGO HARCERSTWA za rok bieżący.

20 marzec — ostateczny termin płacenia przez DRUŻYNY pogłównego za marzec.

20 kwiecień — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za kwiecień.

20 maj — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za maj.

20 czerwiec — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za czerwiec oraz zaległości za półrocze I-sze bież. roku.

20 wrzesień — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za wrzesień.

20 październik — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za październik.

20 listopad — ostateczny termin płacenia pogłównego przez DRUŻYNY za listopad.

20 grudzień — ostateczny termin płacenia:

a) pogłównego przez DRUŻYNY za grudzień i wszelkich zaległości,

b) 10% od dochodów przez KOŁA PRZYJACIÓŁ HARC., ZRZESZENIA STARSZ. HARC. na rzecz Zarządów ODDZIAŁOW,

c) 10% od dochodów. oraz wszelkich opłat organizacyjnych przez ZARZĄDY ODDZIAŁOW na rzecz Naczelnictwa Z. H. P.

31 grudzień — a) termin płacenia składki: starszyzny, członków czynnych (patrz statut par. 13), członków współdziałających przy Naczelnictwie do Kasy Naczelnictwa, konto P. K. O. 1550,

31 grudzień	— b) ostateczny termin wpłacania do N. przez ZARZĄDY ODDZIAŁÓW wszelkich opłat zebranych na rzecz Naczeln. i zaległości,
	c) termin sporządzania SPISU RUCHOMOŚCI (towarów) koniecznych do sprawozdań rachunkowych rocznych.

TERMINY RAPORTÓW DO GŁÓWNEJ KWATERY ŻEŃSKIEJ.

25 wrzesień	— Raport roczny, raport powakacyjny — do K. Ch.
15 grudzień	— Druczek statystyczny — do K. Ch.
15 maj	— Raport powakacyjny.
Wakacje	— Natychmiast po przybyciu do obozu: Meldunek przybycia do obozu do Głównej Kwatery, do swojej K. Ch. i do K. Ch. na terenie której obóz się znajduje.

Uwaga: dla żeńskich drużyn terminy przechodzenia raportów przez Hufce ustalają władze miejscowe.

Komenda Chorągwi do Głównej Kwatery wysyła:

20 styczeń	— Raport roczny K. Ch. — Dane statystyczne
5 maj	— Zgłoszenie kursów starszyzny K. Ch.
5 czerwiec	— Raport przedwakacyjny (zestawienie zamierzon. obozów)
20 październik	— Raport powakacyjny (zestawienie zorganizowan. obozów) Sprawozdanie z kursów starszyzny K. Ch.

TERMINY RAPORTÓW DO GŁÓWNEJ KWATERY MĘSKIEJ

(tablica raportów patrz str. 185)

Drużynowy

1 styczeń	— Raport roczny drużyny do Komendy Hufca (K. Hufca do Komendy Chorągwi).
15 maj	— Raport przedwakacyjny drużyny do K. H. (K. H. do K. Ch.).
Wakacje	— Meldunek przybycia do obozu;- bezpośrednio do G.K.M., do przełożonej K. Ch. i do K. Ch. na terenie której obozuje (wysyła kmdt obozu).
25 wrzesień	— a) Druczek statystyczny obozowy do G. K. M., b) Raport powakacyjny drużyny do K. H. (K. H. do K. Chor.).
15 grudzień	-- Druczek statystyczny roczny (druk I. 1) do Kom. Hufca, K. H. natychmiast do K. Ch., K. Ch. natychmiast do G. K. M.

Hufcowy

5 styczeń	— Raport roczny Komendy Hufca wraz z raportami drużyn do K. Ch.
20 maj	— Raport przedwakacyjny K. H. wraz z raportami drużyn do K. Ch.
1 październik	— Raport powakacyjny K. Hufca wraz z raportami drużyn do K. Ch.
18 grudzień	-- Druczki statystyczne roczne drużyn natychmiast po otrzymaniu do K. Ch. (K. Ch. natychmiast do G. K. M.). Druk statystyczny Komendy Hufca do K. Ch.

Komendant Chorągwi

1 styczeń (najpóźniej)	— Druczki statystyczne drużyn do G. K. M. Druk statystyczny Komendy Chorągwi.

20 styczeń — Raport roczny K. Ch. do G. K. M. (załącza raporty drużyn kategorji A).
Termin przesłania KART REJESTRACYJNYCH STARSZYZNY do G. K. M.
5 maj — Zgłoszenie do G. K. M. kursu starszyzny K. Ch.
5 czerwiec — Raport przedwakacyjny K. Ch. do G. K. M.
20 październik — Raport powakacyjny K. Ch. do G. K. M. (załączyć raporty z obozów kategorji A).

Komendant Chorągwi może zarządzić przesyłanie raportów drużyn wprost do Komendy Chorągwi z pominięciem Hufcowego.

TERMIN SPRAWOZDAŃ ZARZĄDÓW ODDZIAŁÓW Z. H. P. DO NACZELNICTWA.

20 styczeń — Sprawozdania Zarządów Oddziałów do Działu Zarządów Oddziałów w Naczelnictwie.

TERMINY SPRAWOZDAŃ KOŁA PRZYJACIÓŁ HARCERSTWA DO NACZELNICTWA.

20 styczeń — Sprawozdanie roczne Kół Przyjaciół do Działu K. P. H. w Naczelnictwie.

TERMINY DLA ZRZESZEŃ STARSZEGO HARCERSTWA.

1 styczeń — Raport roczny Zrzeszeń St. Harc. do K. Ch. — Wpłacanie opłaty rejestracyjnej do kasy Naczelnictwa.
20 styczeń — K. Ch. przesyłają raporty roczne Zrzeszeń St. Harc. do G. K. M.
1 czerwiec — Zrzeszenia St. Harc. zgłaszają swoje obozy do K. Ch.
5 czerwiec — K. Ch. zawiadamiają G. K. M. o obozach Zrzeszeń St. Harc.
Wakacje — Meldunek przybycia do obozu do G. K., do przełożonej K. Ch. i do K. Ch. na której terenie obozuje.
15 wrzesień — Raport powakacyjny Zrzeszeń St. H. i meldunek o rozpoczęciu pracy do K. Ch.
1 listopad — K. Ch. przesyła raporty powakacyjne Zrzeszeń St. H. z meldunkami o rozpoczęciu pracy do G. K. M.
1 listopad — Rejestracja harcerzy-akademików.
20 grudzień — Ostateczny termin płacenia 10% od dochodów Zrzeszeń St. H. do kasy Z. O.

RÓŻNE TERMINY.

PODHARCMISTRZE I CZŁONKOWIE CZYNNI — 10 grudnia do K. Ch. karta rejestracyjna starszyzny na bieżący rok.

AKADEMICY-HARCERZE — 1. IX. do 1. XI. Doroczna rejestracja w Komendach Chorągwi.

ZJAZD ODDZIAŁU — marzec 31 — ostateczny termin.

ZJAZD WALNY — czerwiec 30 — ostateczny termin.

AKCJA LETNIA — 20 czerwiec porozumienie się K. Ch. co do wzajemnej wizytacji obozów.

Stan liczebny Harcerstwa żeńskiego w r. 1927 (1-I-1927)

									Obozy żeńskie w r. 1927						
L. p.	Chorągiew	Drużyn	Starszyzny przydzielonej	Młodzieży	Sprawności	Kół Przyjaciół	Opiekunek drużyn	Izb	Ilość kursów	Uczestniczek kursów	Harcerzo-dni	Kursów, obozów i kolonij	Uczestniczek	Harcerzo-dni	% harcerek w obozach
1	Białystok	20	3	536	93	2	8	1	1	22	660	3	74		13,72
2	Brześć	25	2	702	236	1	22	7	1	18	324	2	18	324	
3	Kielce-Radom	34	1	945			25		—	—	—	1	29	435	1,46
4	Kraków	53	31	1444	438	24	31	12	1	49	1278	29	622	15607	42,16
5	Lublin	19	10	612	241	2	15	2	1	29	638	5	76	1604	12,21
6	Lwów	41	35	1486	305	22	24	26	1	52	1664	12	257	7930	16,89
7	Łódź	43	33	1500					1	20	520	11	172	4528	11,21
8	Mazowsze	40	9	1181	251	14	24	4	1	40	960	5	120	2362	10,08
9	Pomorze	18	7	617		12	12	12	—	—	—	3	56	1478	8,97
10	Poznań	71	20	1595	221	38	37	17	1	43	946	23	477	11033	29,59
11	Śląsk	33	6	739					1	30	630	10	236	3994	31,67
12	Warszawa	57	56	1706	935	14	35	12	2	66	1386	20	381	11186	21,62
13	Wilno	14	19	470	266	5	5	3	1	21	420	6	104	2287	23,31
14	Włocławek	10	1	193	20	1	8	4	—	—	—	1	15	495	7,72
15	Wołyń	20	2	595	171	14	17	4	1	36	1008	5	107	2729	17,92
16	Zagłębie Dąbrowskie	36	8	900					1			5	80	—	8,81
17	Zagranica	6	2						—	—	—	—			
18	Dworek Cisowy	1	1	30	—				—	—	—	3	29	896	
19	G. K. Ż.		24	11					3	52	876	6	102	1246	
	Razem	542	325	15262	3177	149	253	104	17	484	11210	150	2955	69924	

Stan liczebny Harcerstwa męskiego w roku 1928.

L. p.	Chorągiew	Drużyn	Starszyzny przydzielonej	Młodzieży	Ze stopniami	Ilość sprawności	Kół Przyjaciół	Opiekunów drużyn	Kapelanów	Lekarzy drużyn	Ilość izb	Ilość ćwiczących P.W.	Obozy męskie w r. 1927						
													Ilość kursów	Ilość uczestników kursów	Harcerzodni na kursach	Ilość kursów obozów kolonii	Uczestników	Harcerzodni	% harcerzy w obozach
1	Białystok	28	8	724	378	758	4	20	12	7	8	356	1	63	1638	6	199	5474	40,3
2	Brześć n/B.	37	7	476	229	217	4	17	—	—	8		1	57	1197	5	151	3033	24,1
3	Kielce	22	5	575	288	234	3	21	2	2	10		1	22	726	3	91	2945	32,9
4	Kraków	65	28	1728	967	1668	25	51	35	32	50	432	2	62	1240	57	897	21080	58,0
5	Lublin	32	9	881	496	593	13	21	13	10	19	305	1	33	825	11	232	5370	15,7
6	Lwów	88	44	2961	1415	2558	22	69	35	36	77	657	1	62	2604	27	620	17853	25,0
7	Łódź	63	28	1925	965	4125	14	52	24	19	47	540	2	57	1710	24	518	16117	35,4
8	Mazowsze	44	39	1524	867	1496	18	28	26	19	30	413	3	111	3636	17	438	12025	28,9
9	Płock	30	4	778	291	520	9	26	24	8	11	100	1	29	986	4	69	1652	16,0
10	Pomorze	56	18	1573	1037	971	16	44	21	17	46	498	—	—	—	Zlot- 12	203 zlot 1081	5047 12167	14,7 78,2
11	Poznań	195	66	5202	3846	4131	44	118	38	42	195	1623	3	109	2344	57	1351	21905	26,1
12	Radom	35	8	962	398	250	12	28	15	11	16	385	1	22	660	5	87	1768	11,7
13	Śląsk	129	16	4123	1632	1609	17	119	13	5	23	738	3	90	2529	25	1047	21253	25,4
14	Warszawa	52	65	2181	1394	4459	31	45	22	26	42		2	69	1966	36	1019	34143	47,6
15	Wilno	22	10	690	424	523	9	14	8	8	11	170	—	—	—	11	148	3342	20,5
16	Włocławek	21	9	294	143	172	3	11	3	3	15	143	1	30	1020	2	53	1710	9,
17	Wołyń	28	9	686	346	322	7	21	6	6	10	145	1	25	700	6	110	3115	16,6
18	Zagłębie Dąbrowskie	46	16	1060	756	1192	19	35	15	7	23	336	1	43	1290	8	226	4435	16,5
19	Zagranica	51	6	424									2	58	570	2	58	570	
20	G. K. M.	1	36	—	—	—	--	—	—	1	--	—	3	90	1836	3	90	1836	
	Razem	1056	431	28767	15872	25798	270	740	312	259	641	6841	30	584	15176	321	8485	191793	30,6

Zarząd Oddziału	Przewodniczący Z. O.	Sekretarz Z.O.	Komendantka Chorągwi	Komendant Chorągwi	Adres Z. O.	Adres K. Ch. Ż.
Białystok	Z. O. Nieczynny		A. Sandomierska	Ref. Ch. w G. K. M. inż. St. Wyrzykowski	nieczynny	A. Sandomierska Białystok Podleśna 7
Brześć n/B	Ks. F. Szczerbicki	J. Kostecki	Ref. Chor. w G. K Ż E Różańska	St. Zawadzki	Ks. F. Szczerbicki Brześć n/B ul. Piotrowska 9	E. Różańska Brześć n/B 3 Maja 18
Kielce	Pułk. Jażdżyński	Słodłowski	Ref. Chor. St. Hetmaniukówna	Ref Ch. w G. K. M. J. Zieliński	D-ca 4 pułk. legjonów Kielce	St. Hetmaniukówna Kraków Zyblikiewicza 5
Kraków	Inż. K. Rolle	J. Pelczarski	H. Braunowa	Ks. M. Luzar	Kraków Szewska 12 I p.	Kraków Loretańska 18
Lublin	Prof. Uniw. Sędzia W. Łukaszewski	K. Kabala	R. Bleszyńska	K. Wojtowicz	Lublin Lipowa 4	R. Błeszyńska Lublin 3 Maja 16
Lwów	Ks. dr. G. Szmyd	D-rowa Z. Tyszkowa	M. Krynicka	J. Wąsowicz	Lwów Kopernika 20 III p.	Lwów Sokola 7
Łódź	Wojewoda Wł. Jaszczołt	A Gablerówna	Wł. Keniżanka	J. Śliwiński	Łódź Ewangielicka 9	Łódź Ewangielicka 9
Płock	Prof. K. Jędrzejewski	Z. Słoniewicz	niema	Z. Słoniewicz	Płock Skrzynka Pocztowa 3	—
Pomorze	Kurator J. Szwemin	K. Krukowski	A. Cieńska	R. Truszczyński	Toruń	Wielkie Garbary 19 gimn. Ż.
Poznań	Jen. J. Haller	Dr. K. Stojanowski	M. Gosieniecka		Poznań	Kuratorjum Towarowa 23 p. 45
Radom	Sędzia J. Palmrich	Ornatkiewicz	Ref. Ch. w G. K. Ż. St. Hetmaniukówna	M. Kwapiślewicz	Radom Lubelska 28	St. Hetmaniukówna Kraków Zyblikiewicza 5
Śląsk	W. Jordanówna	Dyr. Czernichowski	J. Laszczkówna	W. Jordanówna	W. Jordanówna Katowice Wojewódzka 29	J. Zaszukówna Katowice Województwo Wydz. Oświec.
Warszawa	W. Sołtan	St. Lange — Ch. Warszawska	Wł. Martynowiczówna	T. Piskorski	Warszawa Chmielna 26	Warszawa Chmielna 10
		St. Lange — Ch. Mazowiecka	E. Grodecka	St. Lange	„	„
Wilno	Ks. Biskup Wł. Bandurski	M. Sokołowska	E. Gulbinowa	J Grzesiak-Czarny	Gniazdo Harcerskie Wilno Wielka Pohulanka 32	E Gulbinowa Wilno Królewska 4
Włocławek	M. Księżopolska	Ks. J. Mikusiński	A. Golczakówna	Z. Słoniewicz	Włocławek	Skrzynka pocztowa 78
Wołyń	Dr. Miłaszewski	Łacisz	N. Nekraszowa	Wł. Nekrasz	Łuck Wołyńskie Towarzystwo Rolnicze ul. 3 Maja 5	
Zagłębie Dąbrowskie	Ks. J. Sobczyński	J. Borysiewicz	J. Bemówna	Ks. J. Sobczyński	Sosnowiec	Skrzynka

Adres K. Ch. M.	Obszar Chorągwi Męskiej	Obszar Chorągwi Żeńskiej
Ref. Chor. Warszawa Al. Ujazdowskie 37-12	Powiaty woj. Białostockiego: Augustów Białowieża, Białystok, Grodno, Sejny, Sokółka, Suwałki, Szczuczyn, Wysokie Mazowieckie, Bielsk, Wołkowysk	Taki sam jak męskiej z wyjątkiem pow. Białowieży
St. Zawadzki Gimn. Państw. im. R. Traugutta w Brześciu n/B	Województwo Poleskie. Powiaty woj. Lubelskiego: Biała, Konstantynów, Łuków, Siedlce, Włodawa. Powiaty woj. Nowogródzkiego: Baranowicze, Nieśwież, Słonim, Stołpce	Jak męskiej i z woj. Białostockiego powiat Białowieża
Referat. Chor. Warszawa Al. Ujazdowskie 37	Powiaty woj. Kieleckiego: Jędrzejów, Kielce, Miechów, Pinczów, Stopnica, Włoszczowa	Jak męskiej i pow. woj. Kieleckiego, Opoczno
Kraków Szewska 12 I p.	Woj. Krakowskie. Powiaty woj. Lwowskiego: Rzeszów. Krosno, Kolbuszewa, Tarnobrzeg	Woj. Krakowskie. Powiat woj. Lwowskiego: Rzeszów
Lublin Lipowa 4	Powiaty woj. Lubelskiego: Biłgoraj, Chełm, Hrubieszów, Janów, Krasnystaw, Lublin, Lubartów, Puławy, Tomaszów, Radzyń, Zamość	Jak męskiej
Lwów Kopernika 20 III p.	Powiaty woj. Lwowskiego: Bóbrka, Brzozów, Cieszanów, Dobromil, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Jarosław, Jaworów, Lisko Lwów, Łańcut, Mościska, Przemyśl, Przeworsk, Rawa, Rudki, Sambor, Sanok. Sokal, St. Sambor, Strzyżów, Żółkiew, Woj. Stanisławowskie, Woj. Tarnopolskie, Pow. Nisko z Woj. Krakowskiego	Jak męskiej z wyjątkiem pow. Nisko
Łódź Ewangielicka 9	Powiaty woj. Łódzkiego: Brzeziny, Kalisz, Kamińsk, Konin, Łask, Łódź, miasto i powiat, Łęczyca, Piotrków, Radomsk, Sieradz, Słupca Turek, Wieluń, Koło	Jak męskiej
Płock Skrzynka Pocztowa 3	Powiaty woj. Warszawskiego: Płock, Płońsk, Rypin, Sierpce. Lipno	—
Wielkie Garbary 19 gimn. Ż.	Województwo Pomorskie	Jak męskiej
Kuratorjum Towarowa 23 p. 45	Województwo Poznańskie	Jak męskiej
Radom Lubelska 28	Powiaty woj. Kieleckiego: Iłża Końskie, Kozieniec, Opoczno, Opatów, Radom, Sandomierz	Jak męskiej z wyj. pow. Opoczno
W. Jordanówna Katowice Wojewódzka 29	Województwo Śląskie	Jak męskiej
Warszawa Chmielna 26	Warszawa (miasto)	Jak męskiej
„	Powiaty woj. Warszawskiego: Błonie, Ciechanów, Grójec, Łowicz, Maków, Mińsk Mazowiecki, Mława, Przasnysz, Pułtusk, Radzymin, Rawa, Skierniewice, Sochaczew, Warszawa-powiat. Powiaty woj Białostockiego: Kolno, Łomża, Ostrów, Ostrołęka. Powiaty woj. Lubelskiego: Garwolin, Węgrów, Sokołów	Powiaty woj. Warszawskiego: Ciechanów, Łowicz, Mława, Płock, Płońsk, Przasnysz, Błonie, Pułtusk, Radzymin, Mińsk Mazowiecki, Grójec, Warszawa-powiat. Powiaty woj Lubelskiego: Garwolin, Węgrów, Sokołów. Powiaty woj. białostockiego: Łomża, Ostrołęka
Gniazdo Harcerskie Wilno Wielka Pohulanka 32	Województwo Wileńskie, powiaty woj. Nowogródzkiego: Bracław, Duniłowice, Lida, Dzisna, Nowogródek, Wilejka i Wołożyn	Jak męskiej
Skrzynka pocztowa 78	Powiaty woj. Warszawskiego: Gostynin, Kutno, Nieszawa, Włocławek	Jak męskiej i część powiatu warszawskiego
Wołyńskie Tow. Roln. ul. 3 Maja 5	Województwo Wołyńskie	Jak męskiej i pow. woj. Poleskiego: Kamień Koszyrski
Pocztowa 90	Powiaty woj. Kieleckiego: Będzin, Olkusz, Częstochowa	Jak męskiej

---

Kurs korespondencyjny G. K. M.

1. Celem kursu jest wstępne teoretyczne przygotowanie do obozu starszyzny i do prób, oraz uzupełnienie wykształcenia harc.

2. Udział w kursie może wziąć każdy członek Z. H. P. stosujący się do prawa harc., mający ukończonych lat 17, polecony przez Komendanta Hufca. Zaświadczenie z pomyślnego przejścia kursu korespondencyjnego mających ukończonych lat 18, upoważnia do starania się o przyjęcie do obozu starszyzny.

3. Szczegółową instrukcję otrzymują zapisujący się na kurs. Kurs składa się z trzech części.

4. Przy wpisie wnosi się opłatę w wysokości 5 złotych, przy nadesłaniu każdej pracy dołącza się 3 złote.

Członkowie współdziałający Z. H. P. mogą brać udział w kursie korespondencyjnym za poleceniem przez Komendanta Chorągwi.

Dzienniczek harcerski.

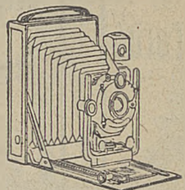
Dzienniczek harcerski opracow. przez G. K. M. według wzoru angielskiego Gillwell Parku, wydała firma „Nasz Sklep"; cena 1,20 zł. Na kursach harcmistrzów i podharcmistrzów należy wprowadzić prowadzenie dzienniczka tego właśnie wydania. Obozom młodzieży i poszczególnym harcerzom zalecam go bardzo gorąco.

(r. N. G. K. M. l. 7 z 15. VI. 1927; W. U. 1927, str. 98)

ERNEST NEUMANN

Sp. z o. o.

Mazowiecka 6 — WARSZAWA — Telefon 54-96

Dla
pań, panów i młodzieży
NA PREZENTY

Dla
pań, panów i młodzieży
NA PREZENTY

APARATY FOTOGRAFICZNE

od zł 38.—

Własne cenniki i objaśnienia na żądanie.

Solidność i fachowość, które stworzyły dobre imię naszej firmy, egzystującej już od ćwierć wieku, dają rękojmię dobrego kupna.

Fabryka instrumentów muzycznych dętych

Sew. ŻUCHOWSKI

(dawn. F. A. Goram)

Toruń

ul. Chełmińska 13 :-: Tel. 351

Ceny umiarkowane!

Obsługa fachowa i rzetelna.

Posiada stale na składzie:
skrzypce, wiolonczela, basy, gitary, mandoliny, lutnie, cytry, harmonie, wszelkie instrumenty dęte oraz przybory do tychże.

Dla drużyn harcerskich:
trąbki sygnał., werble, piszczałki etc.

Toruński Zakład Chromolitograf. i Drukarnia

Edward Stefanowicz

TORUŃ-MOKRE

Batorego 9/11 - Telefon 293

Wyroby moje premjowane złotemi medalami na wystawie w Bochum 1913 r., w Paryżu i w Rzymie 1925 r. oraz krzyżem zasługi w Rzymie.

Wykonuje:

etykiety, opakowanie dla artykułów spożywczych, plakaty, dyplomy, pudełka, kartony, torebki, tutki, druki.

Wykonanie wykwintne!
Obsługa fachowa!

